

En doe wie der corona...

Verhalen en columns over de pandemie
in Noordoost-Friesland 2020-2023

COLOFON

Uitgever: Heidstra Media © 2024 **Redactie:** Klasina van der Werf **Tekst:** Klasina van der Werf, Nynke van der Zee, Pieter van der Bij, Johannes van Kammen, Bonne Stienstra, Pieter Jan Heidstra, Sipke Hulshoff en Johanna Kommerie. **Vormgeving:** Patrick Kramer | VDS Crossmedia
Fotografie: Marcel van Kammen, Jaap de Boer, Marit Anker, Nanne Nicolai, Burt Sytsma, Robert Veenstra, Rijksoverheid, Marian van Voorn, Erwin Jonkman, Anja Postma, Erik Visser, Sake Beerstra, Lisa Taekema, Bote Sape Schoorstra, Koos Scherjon en Klasina van der Werf.

ISBN 978-90-9037888-6 NUR 130

Foto voorpagina: verpleegkundige Gerbrecht van der Meulen uit Hiaure werkte op de corona-afdeling in het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein en staat met haar indrukwekkende verhaal in dit boek.

Dit boek is mede mogelijk gemaakt door: Streekargyf Noardeast-Fryslân, gemeente Noardeast-Fryslân, gemeente Dantumadiel, Stichting tot bevordering van culturele en sociale belangen Damwoude e.o., Steunfonds Noardeast-Fryslân en het Cultuurfonds. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd.

En doe wie der corona...

Verhalen en columns over de pandemie
in Noordoost-Friesland 2020-2023

**‘Wie had ruim
een maand
geleden kunnen
voorzien dat bijna
ons volledige
openbare leven
stilgelegd zou
worden door
een tot dan toe
onbekend virus?’**

'Ien reaksje kin al in foltreffer wêze'

'We leven in bijzondere tijden. Wie had ruim een maand geleden kunnen voorzien dat bijna ons volledige openbare leven stilgelegd zou worden door een tot dan toe onbekend virus?'

Sa sette ús oprop fan 21 april 2020 op 'e website fan it Streekargyf Noardeast-Fryslân útein. De wrâld wie min as mear ferdôve troch dat wat ús libben op 'e kop setten hie. In ûnbekend mar grimmitich firus gisele yn it rûn en makke dêrby in protte slachtoffers. Om it firus bestride te kinnen kamen oerheden, nei bêste witten, mei allegear maatregels. Dy leinen it near op hast alle saken dy't it libben foarhinne sa moai makken.

Op in argyf sitte jo meast achteroan yn in proses. In saak is aktueel, wurdt ôfhannele, de byhearrende dokuminten en materialen wurde by elkoar fandele om dan sa sekuer mooglik opburgen te wurden. Bytiden foar de ivichheid. Mei dizze coronakrisis – foar Nederlân de grutste krisis sûnt de twadde wrâldkriich - woene wy dat oars dwaan. Wylst it firus noch om har hinne sloech en nimmen wist hokker ellinde der noch achter wei komme koe en in 'oplossing' fier te sykjen like, woene wy no alfêst dy ferhalen sammelje en fêstlizze. Yn it ferfolch fan dy oprop fregen wy dêrom de minsken om mei ferhalen, foto's en oantinkens te kommen. Om fêstlizze te kinnen hokker gefolgen it coronafirus hie foar it iepenbiere en persoanlike libben. Sa koe der by wize fan sprekken yn 'e hjitte fan de striid in corona-argyf opboud wurde.

Earlik sein kamen der net folle reaksjes op de oprop. Mar ien reaksje kin al in foltreffer wêze en dat wie dy fan Klasina van der Werf. Dy reagearde dat hja fan it begjin ôf oan in soarte fan coronadeiboek oer har húshâlding byhâlden hie. Deiboeken binne fansels fan wêzentlik belang om 'it grutte ferhaal' fan nuanses te foarsjen. Om de skriuwer fan de Coronakronieken, Daan Heerma van Voss, oan te heljen: '...nuance is vaak hard nodig. Juist omdat beleving zo ongreepbaar is, omdat deze uit zoveel elementen, gedachten,

angsten en fantasieën bestaat, elementen die geen historicus, geen terugblikker, geen duider, ooit zou kunnen reproduceren.'

Klasina is tagelyk ferbûn oan it moanneblêd De Westereender. Mei oaren makke se foar dit blêd in protte ferhalen oer en mei minsken en de gefolgen fan it coronafirus. En wat minsken wol net betinke om yn sa'n krisis ek wer kânsen te sjen. Ik hie net betinke kinnen dat ús min as mear frijbljuwende oprop liede soe ta dit boek: *En doe wie der corona...* En wat moai dat de beide gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel ynseagen dat der in boek komme moast oer dizze sa hektyske tiid. Wêrby't de autoriteiten it gauris ûntjilde moasten. En wat goed dat de minsken dy't oan it front stiene yn dy krisis, de meiwurkers yn 'e âldereinhuzen, it as blyk fan wurdearring oanbean krije.

It firus liket him delbêde te hawwen, mei de klam op 'liket'. Party minsken hawwe der de skealike gefolgen fan ûnderfûn, tink allinnich mar oan it ferlies fan dierberen en oan bliuwende, lichaamlike maleur. De mienskip is fierhinne werom nei it âlde normaal, al lykje de tsjinstellings ferhurde te wêzen.

Dizze simmer stie ik mei 90.000 oare minsken op in popfestival yn België. Ynienen kaam by my op, yn in foar myn dwaan seldsum momint fan refleksje, hoefolle minsken der yn dizze eufory noch by stilstean dat noch mar in jier lyn der gjin sprake wêze koe fan soksoarte massale byienkomsten .. net folle bin ik bang. Want wa sei it ek al wer: 'Geluk heeft de eigenschap slechts zichtbaar te worden, als het voorbij is'.

Pieter van der Bij

*Meiwurker Streekargyf
Noardeast-Fryslân*

Oktober 2023

In dit boek...

8

'Ast in oar helpke kinst, dan moastst dat altyd dwaan'

11

'Je voelt je machteloos'

34

'Als mijn verhaal eraan bijdraagt dat we allemaal net iets voorzigtiger doen, dan is mijn missie geslaagd'

'Ast in oar helpke kinst, dan moastst dat altyd dwaan'	8
'Je voelt je machteloos'	11
Coronavirus zorgt voor solidariteit in de regio	12
'Mijn dagelijkse ritme is 180 graden gedraaid'	14
'Nooit gedacht dat ik zo graag naar school zou willen'	14
'Dit is sinds de oorlog niet gebeurd'	15
'Wat zou ik de kinderen graag even willen knuffelen'	17
'Moeilijk dat de familie niet op bezoek mag komen'	19
'Anderhalve meter afstand gaat in de auto niet lukken'	20
'Met deze vlag kunnen mensen hun emoties uiten'	20
'Je merkt nu wat er echt toe doet'	21
'Het is nu heel anders om door de supermarkt te lopen'	23
Coronacrisis brengt creativiteit naar boven	25
De Grote Online Quarantaine Pubquiz Show	26
Deze coronacrisis is een test: hoe gaat het echt met ons?	29
Koningsdag, corona en creatieve acties	31
Syb zingt op afstand nog altijd dichtbij	33

Gerebrecht van der Meulen over wat het virus teweegbrengt

Kok Klaas Keekstra denkt in oplossingen

'Al mijn werkzaamheden zijn in één keer gestopt'

Leden blijven Health Center Plantinga trouw

Jannie Dijkstra zet mondkemperproject op in Zambia

'Eenzaamheid nog erger dan corona'

Steeds meer online-bestellingen door corona

Uitvaarten in coronacrisis: klein en intiem

'Corona biedt kansen voor de toekomst van het onderwijs'

Judoka Mark Klokman: 'Ik zat net in een positieve flow'

'In Dokkum was het leven weer even zoals het we het kenden'

'Ik voel me gastvrouw, dokter en politie in één'

'Evenementen betekenen veel meer voor de samenleving dan we denken'

Foodbrothers lanceren worst van anderhalve meter

'Het voelt vreemd, die afstand in de klas'

Steeds meer campers bij jachthaven Kuikhorne

Groep 8 cbs De Boustien sluit onvergetelijk jaar af

34

39

41

42

43

44

47

49

50

53

55

57

58

59

60

63

63

57

'Ik voel me gastvrouw, dokter en politie in één'

77

'Wy litte ús net op de kop skite troch dy coronabende'

'Eindelijk weten toeristen Noordoost-Friesland te vinden'	65
Heimwee naar de Admiraliteitsdagen	67
'Die ontsmettingspalen hebben ons door de coronacrisis gesleept'	69
'Corona heeft de reisbranche ook zeker iets goeds gebracht'	70
'Ondernemers willen weer ergens naar uitkijken'	73
Sinterklaasintocht dit jaar 'oars as oars'	74
Burgemeesters brengen knutselwerkjes naar Sinterklaas	75
'Wy litte ús net op de kop skite troch dy coronabende'	77
'Vuurwerkverbod is onbegrijpelijk, carbid schieten mag gelukkig wel'	82
Vier maanden van elkaar gescheiden door corona	85
'Ik had nooit verwacht dat ik mij eenzaam zou kunnen voelen'	88
Griet Wiersma: 'Minsken ha wer ferlet fan fermaak'	91
'De steun van de bewoners van De Westereen is hartverwarmend'	92

88

'Ik had nooit verwacht dat ik mij eenzaam zou kunnen voelen'

'Ik vind de lockdown niet leuk en school mis ik heel erg'	97
Van der Gang: 'We blijven strijdbaar, ondanks lockdown'	99
'We krijgen veel steun: niet alleen financieel, maar ook mentaal'	101
'Hoe lang moeten we nog positief blijven?'	103
'Dit is niet zomaar een griepje'	104
Beppe Wietske: 'Dit mei wol yn 'e krante'	105
Minder eenzaam in coronatijd dankzij Buurtkamers	107
De Strijders van 't Suyderhuys	109
Wini Weidenaar blijft ook in coronatijd kansen zien	111
'De impact van de Britse coronavariant is groot'	112
'Ik zie vaak de angst in hun ogen'	114
Hoogleraar Erik Scherder: 'Ga naar buiten'	116
Westereender piraat zorgt voor gezelligheid in coronatijd	119

97

'Ik vind de lockdown niet leuk en school mis ik heel erg'

112

'De impact van de Britse coronavariant is groot'

144

'Corona hat foar in hiel soad fertriet soarge'

Beppe van 100 overleeft corona	121
Corona-uitbraak houdt dorp Ee in z'n greep	123
'Vaccineren voelt voor veel mensen als een bevrijding'	126
'De afhaalmaaltijden zijn onze redding geweest'	129
Belangrijke rol voor taxichauffeurs tijdens coronacrisis	131
'Deze laatste lockdown is de druppel'	133
'Het coronalontje van patiënten wordt steeds korter'	136
Nieuwe behandeling long covid geeft Nanda weer hoop	139
'Jongeren vinden het moeilijk om de draad weer op te pakken'	143
'Corona hat foar in hiel soad fertriet soarge'	144
'It wie in ûnwerkljke sfear'	151

'Ast **in oar helpe** kinst, dan moattst dat altyd dwaan'

De broer van de buurvrouw, de zwager van een collega of de kennis van een goede vriendin: iedereen kent wel iemand die positief is getest op corona. Ook in Friesland loopt het aantal patiënten dagelijks op. Iemand die het coronavirus van heel dichtbij in de ogen keek, is Norbert Beerstra, ambulancechauffeur bij Kijlstra Ambulancezorg. Samen met collega's vervoerde hij in maart patiënten uit Brabant naar Friesland. „Soks ha ik noch nea meimakke.”

Een mondkapje, spatbril, handschoenen, schoenbeschermers en een beschermend pak: de beelden van de Friese ambulancemedewerkers die als marsmannetjes terugkwamen uit Brabant staan veel mensen nog op het netvlies gebrand. Eén van hen was ambulancechauffeur Norbert Beerstra (45) uit De Westereen.

Norbert Beerstra maakte zaterdag 21 maart maar liefst twee ritten naar ziekenhuizen in Uden en Weert. „It fiede as siet ik yn in film. In hiel nuvere gewaarwording. It hat my mei de noas op 'e feiten drukt. Dêr't it coronafirus oant dan ta in 'ver van m'n bed-show' like, wit ik yntusken wol better.”

Nuchterheid troef

Al acht jaar rijdt Norbert als chauffeur op de ambulances van Kijlstra. Wanneer hij vrijdagavond 20 maart een appje krijgt van zijn teamleider met de vraag wie de volgende dag mee wil helpen bij het vervoer van coronapatiënten uit overvolle ziekenhuizen in Brabant, is Norbert één van de eersten die zich aanmeldt. „Earst ha ik it thús oerlein mei myn frou, hear”, zegt hij. „It is net neat fansels. Mar wy binne beide frij nochter. Ast in oar helpe kinst, dan moattst dat altyd dwaan.”

'It fiede as siet ik yn in film'

Compleet ingepakt

En dus meldt hij zich zaterdagochtend 21 maart bij de ambulancepost van Kijlstra voor dit speciale ritje. Als één van de eerste ambulances rijdt Norbert samen met zijn collega naar Uden, waar een 35-jarige coronapatiënt klaar ligt voor de reis naar het Antonius Ziekenhuis in Sneek. Maar voordat hij naar binnen mag, moet Norbert alle beschermende kleding aantrekken. „Kompleet ynpakt mochten wy it sikehûs yn. Dat is echt in hiel bizarre situaasje, want elkenien rint dêr yn fan dy pakken om.” De beschermende kleding voorkomt

niet alleen besmetting, het staat persoonlijk contact ook hinderlijk in de weg, merkt Norbert. „It fielt hiel ûnpersoanlik om tsjin ien te praten mei in kapke foar de mûle en in bril op. Mar it koe net oars.”

Wanneer Norbert ontdekt dat de man achterin de ambulance slechts 35 jaar is, schrikt hij toch wel even. „Oant dat momint hie ik it byld foar my dat it om âldere, kwetsbere minsken gong dy't corona krigen. Mar dit wie in man fan myn eigen leeftyd. Sterker noch, hy wie sels tsien jier jonger as my. Dat kaam wol efkes hurd binnen, moat ik sizze.” Ook de tweede patiënt uit het ziekenhuis in Weerd is qua leeftijd bijna net zo oud als Norbert. Het verscherpt zijn inschatting over de gevaren van corona. „Elkenien kin it krije, dat waard my doe pas echt goed dúdlik.”

Bestraffend vingertje

Thuis vertelt hij aan familie en vrienden wat hij in Brabant heeft gezien. Niet alleen om z'n hart

te luchten, maar vooral ook om iedereen in zijn directe omgeving op het hart te drukken dat de strenge maatregelen die het kabinet afkondigt van groot belang zijn. „Ik ha mei eigen eagen sjoen wat foar gefolgen dit firus ha kin, dêr skrikt fan. Dat wol ik oan elkenien meijaan: nim dit asjeblyft serius. Dit is gjin grapke.” Ook op straat ziet hij af en toe hoe gemakkelijk mensen de regels aan hun laars lappen. Maar met een bestraffend vingertje rondlopen, wil hij echter niet. „Ik tink dan wol: doch net sa ûnnoazel. Mar ik fertel der allinnich oer as minsken my der nei freegje.”

Toch twijfelt hij geen moment wanneer er weer een appje komt met de vraag wie mee wil helpen om nieuwe patiënten te vervoeren. „As it moat, dan gean ik sa wer. It bliuwt dochs myn wurk, myn passy.”

Paniekvoetbal

Ik kan er niet langer omheen: het coronavirus. Nu het virus in Friesland is geconstateerd, worden we ook hier met de neus op de feiten gedrukt. Het regende afgelopen week annuleringen van festivals, bijeenkomsten en beurzen. Kerken, scholen, kroegen, restaurants en theaters sloten verplicht hun deuren. Winkels werden de afgelopen dagen massaal geplunderd. Het blijkt lastig om kalm te blijven. En dat brengt me bij Henk de Jong.

Henk staat met SC Cambuur bovenaan in de eerste divisie. Heel Leeuwarden is in gedachten al bezig met een kampioensfeestje. Nog maar negen wedstrijden te gaan en dan is het eindelijk een feit: Cambuur terug naar de eredivisie. Niets lijkt de Leeuwarders nog in de weg te staan. Totdat het coronavirus afgelopen week roet in het eten gooide. Vrijdag werden alle voetbalwedstrijden uitgesteld door de KNVB.

Donderdag was Henk de Jong nog optimistisch over de wedstrijd vrijdagavond tegen NAC Breda. Hij droomde van een vol Cambuurstadion met zowel uit- als thuispubliek. Dat het coronavirus in Brabant het dagelijks leven compleet plat legt, liet hij even buiten beschouwing. "We moeten kalm blijven", sprak hij, alsof 'ie tien jaar medicijnen had gestudeerd en jarenlange ervaring in z'n rugzak had zitten met nieuwe virussen. 'Ik ben geen dokter', gaf Henk toe, 'ik weet niet hoe gevaarlijk het is, maar het is nu ook al in Leeuwarden en Drachten. Dus wat zegt dat.'

Ik houd er wel van. Die nuchtere denkwijze van Henk de Jong. Hij lijkt overal over na te denken, zaken tegen elkaar af te wegen en dan een besluit te nemen. Maar dat dan wel in alle kalmte. Precies zoals een leider dat hoort te doen in een crisissituatie.

Ondanks die uiterlijke kalme vertoning heeft het coronavirus nog een behoorlijke impact op het leven van Henk. 'Het is even wennen voor mij, want ik mag graag altijd aan iedereen zitten. En dat kan nu niet meer.' Ik zie 'm al op de middenstip van het voetbalveld staan, met z'n gebalde vuisten diep weggestoken in de zakken van z'n winterjas. Krampachtig vechtend tegen de neiging om iedere speler een klap op z'n schouder te geven of een vaderlijk tikje tegen het achterhoofd bij het scoren van een mooi doelpunt.

Maar zolang het RIVM dat voorschrijft, zullen we net als Henk allemaal even met de handen in onze zakken op de middenstip moeten staan. Niet meer aan elkaar komen. Niet met veel mensen dichtbij elkaar zitten. En bij voorkeur allemaal rustig thuis de situatie uitzitten. Ik hoop dat dit de oplossing is om deze crisis te bezweren. Tot alles achter de rug is, doe ik wat Henk doet. Zo lang Henk niet nerveus wordt, hoef ik dat ook niet te zijn. Henk is vanaf nu mijn goeroe. Mijn kompas. Onder leiding van Henk geen paniekvoetbal.

Nynke van der Zee, 13 maart 2020

'Je voelt je **machteloos**'

Horecaondernemers hebben het zwaar nu ze hun kroeg moeten sluiten. „Drie weken was nog te overzien, maar dat we hier tot 1 juni geen evenementen mogen organiseren is voor ons dramatisch”, aldus Wessel de Roos van Café de Hossebos in De Westereen.

Wessel en zijn vrouw Froukje runnen de Hossebos al ruim 25 jaar. Wessel begon er in 1993 als werknemer, maar toen de eigenaar - Wiebe Prins - de zaak verkocht nam hij het over. „Het is nooit mijn bedoeling geweest om horecaondernemer te worden, maar het is toevallig zo gelopen”, vertelt Wessel. Toch kijkt hij terug op een mooie tijd, waarbij de jaren zijn omgevlogen. De zaak liep als een trein, vijftien jaar lang. De laatste jaren wordt het minder. De jeugd zoekt nu een eigen plekje. „Bovendien worden we zelf ouder en onze doelgroep groeit met ons mee. Daarom organiseren we nu regelmatig activiteiten. Daar moeten wij het van hebben. Ik vind het mooi om mensen te entertainen, daar krijg ik energie van. Dat dat nu wegvalt door het coronavirus komt hard aan. Het organiseren van activiteiten is mijn leven én ik leef ervan.”

Pubquiz en bierproeverij

Eén van de afgelaste activiteiten is de populaire pubquiz. Daar komen elke keer zo'n honderd mensen op af. De vragen worden bedacht door iemand die daar gespecialiseerd in is en de hoofdprijs is een doos chocolade. Voor de verliezer is er een zak spek. „Het gaat deze avond vooral om de gezelligheid. Mijn vrouw maakt lekkere hapjes. Dat doet ze ook tijdens de bierproeverij, ook zo'n evenement dat zeer gewaardeerd wordt in de hele regio. Ik koop tijdens vakanties bier uit onder

andere Oostenrijk en Italië dat we hier proeven, maar we schenken ook pils uit de regio. Bij elk biertje vertel ik een bijpassend verhaal”, vertelt de horecaondernemer die ook nog toneelavonden organiseert. „Zo zou Tryater hier komen met De Prutsers, maar ook dat moesten we afzeggen. Verder gaan de oefenavonden van het popkoor op maandag niet meer door, dat geldt ook voor het darten en de bingo op dinsdagavond. Elke donderdagavond komt hier een vaste vriendengroep die altijd te laat komen en dus ook te laat weer naar huis gaan. Daarnaast worden hier normaal gesproken leuke feesten, verjaardagen en bruiloften gevierd. Dit is nu al een dramatisch jaar, niet alleen voor ons, maar ook voor onze gasten en leveranciers. Want zo'n crisis heeft een sneeuwbaaleffect.”

'Denk aan de kleine middenstander'

Ondanks alles probeert Wessel positief te blijven en de humor erin te houden. „Nu we geen inkomen meer hebben, krijgen we waarschijnlijk een uitkering waar we in elk geval de vaste lasten van kunnen betalen. We redden ons wel.” Toch doet de horecaondernemer een dringende oproep aan de inwoners van De Westereen: „Denk ook na deze coronatijd aan de kleine middenstander. Haal je producten uit eigen dorp. Nu beseffen de meesten dat wel, maar ik hoop dat ze dat ook na deze crisis niet vergeten.”

Coronavirus zorgt voor **solidariteit** in de regio

In een tijd dat mensen afstand moeten nemen van elkaar, staan ze dicht bij elkaar dan ooit. Het gevoel van solidariteit groeit als gevolg van de coronacrisis. In de regio Noordoost-Friesland worden allemaal acties bedacht om elkaar te steunen. We zetten een paar voorbeelden op een rijtje.

Cake bakken voor Brugchelencamp

Hilde Eisma van de Ferlinge Stationsstrjitte in De Westereen heeft het initiatief genomen om samen met de burens cake te bakken voor de medewerkers en bewoners van Brugchelencamp en 't Hofke in De Westereen. In totaal deelden ze 29 cakes uit als blijk van medeleven in deze coronatijd. De actie werd zeer gewaardeerd.

Pakje Klei Kistje

Dineke Taal van de winkel MOOLwerk Dokkum heeft iets bedacht om de kinderen thuis te laten genieten van zelf mooie dingen maken. Zij mogen gratis een pakje klei komen halen uit het Pakje Klei Kistje. Het kistje staat buiten voor de winkel van MOOLwerk Dokkum. „Veel kleiplezier! Ben echt benieuwd wat jullie ervan maken“, laat Dineke via social media weten.

Vlag uit: met elkaar, voor elkaar!

De Dokkumer Vlaggen Centrale (DVC) heeft een speciale vlag ontwikkeld om alle harde werkers van cruciale beroepsgroepen in Nederland een hart onder de riem te steken. Inmiddels zijn meer dan 10.000 vlaggen verkocht. De opbrengst van 25.000 euro gaat naar het Rode Kruis.

Berenjacht

Een initiatief om kinderen te vermaken is vanuit Australië en België ook overgewaaid naar Noordoost-Friesland. Mensen uit de regio zetten massaal knuffels voor het raam zodat kinderen tijdens hun wandeling op 'berenjacht' kunnen. Het initiatief is bedacht om kinderen af te leiden in deze coronacrisis. Het prentenboek 'We gaan op berenjacht' uit 1995 van Michael Rosen en Helen Oxenbury zou de inspiratie zijn geweest voor de actie.

Zingen bij verpleeghuis

Zangeres Griet Wiersma uit Wâlterswâld werd gevraagd om te zingen vanaf het terras bij verpleeghuis Nieuw Mellens Leeuwarden. Ook hier zijn alle activiteiten afgelast. Dankzij het prachtige weer gingen alle ramen open zodat Griet Wiersma voor de bewoners kon zingen. „De bewoners hebben genoten. Maar ik zelf ook. Wat is het een heerlijkheid om mensen zo blij te maken. Dankbaar om een lichtpuntje te mogen zijn in deze onzekere tijd“, zo laat de Friese zangeres weten op Facebook.

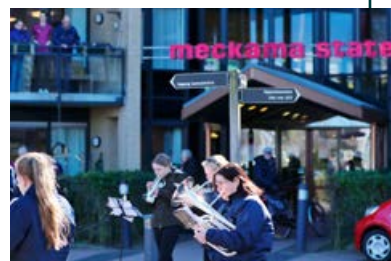
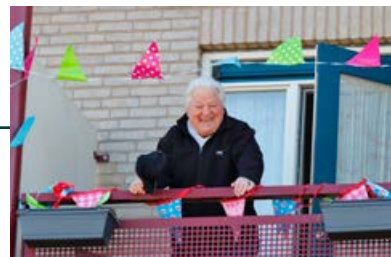

'Wij missen jullie'

Het onderwijzend personeel van CBS De Fontein in Damwâld laat er geen onduidelijk over bestaan. Met grote koeienletters hebben zij papieren op de ramen geplakt met de tekst: Lieve kinderen wij missen jullie!

Tulpenactie

Talitha Stubbe van Talitha Bloemen & Meer en fotograaf Burt Sijsma hebben 120 bosjes tulpen bezorgd bij bewoners van verzorgingstehuis Meckema State in Kollum. Burt Sijsma uit Ee bezoekt hier normaal gesproken zijn moeder twee keer per week, maar dat kan nu niet meer. Zo kwam hij samen met Talitha op het idee om tulpen bij de ouderen te brengen. Op deze manier steunden ze ook de kweker die door de coronacrisis veel tulpen moet weggooien.

Zingen voor Reitsma

Op 22 maart waren bij Meckema State in Kollum mooie klanken te horen van de Christelijke Brassband Wilhelmina uit Kollum. Vanwege de coronamaatregelen vierde de heer Reitsma deze dag zijn verjaardag vanaf het balkon. De familie zong hem op veilige afstand toe. Een bijzonder en emotioneel moment.

Kaartenactie

Op initiatief van ondernemer Rogier Peters heeft Drukkerij Douma Dokkum belangeloos duizenden Ansichtkaarten gedrukt. De supermarkten in Dokkum mogen deze gratis uitdelen aan mensen die boodschappen doen. Het gaat om prachtige kaarten voor de pakes/beppes/vaders/moeders of wie dan ook. Volgens de initiatiefnemer een mooie manier om zo het 'eenzaamvirus' dragelijker te maken.

Patat en snacks voor ouderen

Gerrit van der Wal en Mient Mulder uit Kollumerzwaag hebben de bewoners van Woonzorgcentrum Brugchencamp en 't Hofke in De Westereen getraakteerd op patat en snacks. Het idee ontstond omdat het normaal gesproken op vrijdag snackdag is voor de ouderen. Ondanks het coronavirus kon deze traditie dankzij de ondernemers en de snackwagen van TJ Huisma Catering en Verhuur uit Twijzel gewoon worden voortgezet.

'Mijn **dagelijkse ritme** is 180 graden gedraaid'

Allemaal aan het klussen in de tuin bij KB Food & Drinks.

Anna Smits is horecaondernemer in Dokkum. Ze is onder andere eigenaresse van KB Food & Drinks, Haagens Lunchroom en het Pannenkoekschip. „Het virus heeft nog een soort van onwerkelijk gevoel, het gaat zo hard, het nieuws gaat bijna alleen nog maar over corona. Waar ik normaal mijn dagelijkse ritme volgde is dat nu 180 graden gedraaid.”

Hoe ervaar jij deze coronacrisis persoonlijk?

De meeste ouders zullen het wel herkennen dat de thuissituatie nu ook heel anders is. Ik merk aan mijn kinderen dat ze veel vragen hebben die je niet altijd kunt beantwoorden, maar ze vinden het geweldig dat we zoveel thuis zijn. Behalve wanneer we de 'thuischool' starten, dat is ook even wennen, ahum. Respect voor leerkrachten. Verder gaat het contact met mijn familie vooral over de telefoon. Bij mijn beppe durf ik niet meer langs te komen en ook mijn ouders, die beide hartpatiënt zijn, durf ik niet echt te bezoeken. Eén broer van mij woont in Noorwegen, ik weet niet wanneer ik hem en zijn gezin weer kan zien. Gelukkig kunnen we wel beeldbellen.

Wet voor gevolgen hebben de maatregelen voor je bedrijf?

Vier van mijn vijf bedrijven zijn op dit moment dicht en dat vind ik echt verschrikkelijk, maar wel begrijpelijk. Daarbij heb ik de verantwoordelijkheid voor mijn medewerkers die het ook als een onzekere tijd ervaren. Alleen Haagens Lunchroom is nog wel dagelijks open voor afhaalmaaltijden en we hebben een bezorgservice opgericht.

Hoe zie je de toekomst?

Wat de toekomst brengt dat durf ik niet te zeggen, het gaat momenteel zo snel met veranderingen daar is geen grip op te krijgen. Laten we hopen dat iedereen zoveel mogelijk gezond blijft.

Wat ik het eerste ga doen na de crisis?

Ik denk vooral alle bedrijven weer opbouwen, zodat het weer rustig is. Daarna maar even op vakantie!

Tip voor de lezers:

Pas goed op jezelf en een ander!

'Nooit gedacht dat ik **zo graag naar school** zou willen'

De 11-jarige Anna van der Schaaf uit Buitenpost zit in groep 8 van cbs De Lichtbron. Voor achtste-groepers is het nog onzeker of ze de basisschooltijd wel kunnen afsluiten met een schoolkamp en musical.

Even voostellen:

Ik woon thuis bij mijn vader en moeder en heb een oudere broer, een jonger zusje en een babybroertje. Ik zit op cbs De Lichtbron in groep 8. In mijn vrije tijd doe ik aan acro, maar het liefst maak ik TikTok-filmpjes en kijk ik naar series op Netflix.

Hoe ervaar jij deze coronacrisis persoonlijk?

Ik vind de situatie erg vreemd. Tot voor kort wilde ik graag naar huis als ik op school zat en nu wil ik het liefst naar school. Nu moet ik thuiswerken. Ik ben best bang dat ik nu een leerachterstand oploop.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jou?

Ik kan nu niet meer afspreken met mijn vriendinnen. Ik mis hen heel erg. Ik heb ook wat een opgesloten gevoel, nu ik nergens meer naar toe kan. Mensen lopen met een boog om je heen en dat vind ik best raar. Ook vervel ik me best vaak.

Hoe zie jij de toekomst op dit moment?

Ik hoop dat het virus heel snel weggaat en dat we

weer de dingen kunnen doen die we eerst deden. Ik hoop ook dat we de basisschool nog leuk kunnen afsluiten met de klas en dat kamp doorgaat. Na de zomer ga ik naar het Lauwerscollege in Buitenpost.

Wat ga je als eerste doen als deze crisis voorbij is?

Dan ga ik weer heel veel afspreken met vriendinnen en alles doen wat nu niet kan, zoals winkelen of wat leuks doen met mijn familie.

Tot slot: Wat voor tips wil je de lezers meegeven?

Blijf vooral thuis, behalve als het noodzakelijk is om de deur uit te gaan. Om contact te houden met je familie kun je videobellen. Blijf vooral gezond.

'Dit is sinds de oorlog niet gebeurd'

De 16-jarige Jelle Wietse de Haan uit De Westereen zit op Mavo De Saad in de examenklas en kan vanwege het coronavirus niet naar school én geen eindexamen doen.

schoolwerk nu thuis maken. Ook gaat bijvoorbeeld het centraal examen niet meer door en dat is sinds de Tweede Wereldoorlog nog nooit eerder voorgekomen. En natuurlijk zijn er veel evenementen zoals militaria beurzen afgelast waar ik erg naar uitkeek.

Hoe zie jij de toekomst op dit moment?

Ik denk dat er in de toekomst wel een vaccin komt voor Covid-19 maar voor nu denk ik dat we voor een lange tijd nog thuis zitten te werken of studeren.

Wat ga je als eerste doen als deze crisis voorbij is?

Als de crisis voorbij is ga ik als eerste feest vieren dat ik ben geslaagd met school en daarna ga ik vooral genieten van de vakantie.

Tot slot: Wat voor tips wil je de lezers meegeven?

Als tips voor de lezers om door deze crisis heen te komen zou ik zeggen: pas goed op je zelf maar ook op een ander. Kom in contact met mensen via het internet zodat niemand zich alleen voelt zonder dat je naar diegene toe gaat. Verder zou ik vooral thuis blijven en het nieuws bijhouden zodat je weet wat er in je omgeving gebeurt.

Hoe ervaar jij deze coronacrisis persoonlijk?

Mijn ervaring met het virus is dat er overal een andere sfeer hangt, bijvoorbeeld in winkels daar houdt iedereen 1,5 meter afstand, er heerst een stilte. Mensen lijken heel bang te zijn voor het virus. Ook zijn er veel dingen afgelast waar ik naar uitkeek, maar verder mag ik niet klagen want mijn familie en ik zijn op dit moment nog gezond.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jou?

De gevolgen van deze coronacrisis voor mij zijn best wel groot: zo kan ik niet naar school en dus moet ik

Verplicht vrij

Wat een vreemde tijd. Dit hebben we nog nooit meegemaakt. Logisch, want dit is ook nog nooit eerder gebeurd. Vrijdag hadden we nog de overdracht van ons oude huis in Ee. Terwijl de televisie nog maar net was aangesloten in onze tijdelijke woning hoorden we daar gisteren het nieuws: de scholen gaan 3 weken dicht vanwege het coronavirus. Opeens hebben de kinderen echt 'vakantie' in deze mooie woonboerderij.

De kinderen (6 en 8 jaar) vinden het wel mooi, 3 weken vrij van school (Cbs De Gearing in Ee). Maar toch voelen ze wel dat het allemaal wat anders dan anders is. We hebben meteen de regels besproken: even geen spelers thuis. Normaal gesproken is iedereen hier welkom, maar de school gaat niet voor niks 3 weken dicht. Bovendien moeten wij zelf wel werken en dan is een beetje rust in huis wel fijn. Gisteravond kropen ze in de bedstede tegen elkaar aan. Nu nog dikke vriendinnetjes, maar hoe zal dat de komende tijd gaan?

Thuis werken

Johan en ik hebben gisteren de agenda's even naast elkaar gelegd en de dagen dat we bij de kinderen zijn verdeeld. Als financieel adviseur van Jeugdhulp Friesland heeft hij de opdracht gekregen zoveel mogelijk thuis te werken. Toevallig heb ik een hele druk maand met 3 deadlines van grote opdrachten, waaronder 2 kranten. Ik hoop dan ook dat mijn afspraken zoveel mogelijk door kunnen gaan, want als zzp'er geldt: geen werk = geen inkomen.

Agenda steeds leger

Ondertussen schrap ik ook verschillende afspraken in mijn agenda. Afspraken die niet noodzakelijk zijn, zoals de vergadering van het vlasmuseum waar nog een 95-jarige in het bestuur zit. De sportwedstrijden van de kinderen gaan niet meer door en onze jongste dochter mocht tot haar grote verdriet toch niet afzwemmen. Opeens is mijn agenda opvallend leeg. We zijn gewend om altijd maar te rennen, vliegen en draven, maar nu hebben we verplicht vrij!

Dagboek

Vanuit onze woonboerderij in Westergeest krijg ik niet meer zoveel mee van wat er in het dorp gebeurt. We zijn letterlijk afgesloten van de buitenwereld. De komende tijd ga ik een dagboek bijhouden over hoe wij deze bijzondere tijd doorbrengen.

*Klasina van der Werf,
16 maart 2020*

'Wat zou ik de kinderen graag even willen knuffelen'

Het raakt juf Petra Hoving-Bandstra (50) uit Dokkum hoe de wereld er in een paar weken tijd anders uit is gaan zien. „Natuurlijk zie ik ook iedere morgen de zon opkomen en hoor ik de vogels fluiten. Dit doet mij realiseren dat de basis van ons leven gelijk is gebleven maar de invulling ervan veranderd is.”

Even voorstellen:

Ik ben werkzaam als leerkracht bij SBO De Twine voor vier dagen in de week. Mijn groep Strandlopers bestaat uit 15 jongens in de leeftijd van 9 – 10 jaar. Daarnaast ben ik op woensdag werkzaam als Klusjuf bij CBO De Greiden in Makkum.

Hoe ervaar je deze coronacrisis persoonlijk?

Als een trein die veranderd is van stoptrein in een sneltrein. Waarbij we niet weten wat het eindstation zal zijn. Persoonlijk raakt het mij iedere dag weer hoeveel onzekerheden er in een sneltreinvaart bij mensen persoonlijk binnen is gekomen. Waar ik erg moeite mee heb is dat deze crisis vraagt om het letterlijk afstand nemen van elkaar. Tijdens andere moeilijke perioden kropen mensen juist bij elkaar om elkaar tot steun te zijn. Wat mis ik die knuffels met mijn ouders, kinderen en leerlingen.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jou?

Het virus heeft grote gevolgen voor ons als gezin. Zowel mijn man als ik zijn thuiswerkers geworden. De woonkamer is omgebouwd tot kantoor en online-vergaderingen vinden nu aan de keukentafel plaats. Ik probeer meerdere malen per week contact te hebben met mijn leerlingen en ouders om het huiswerk te begeleiden en om een relatie te blijven houden met al mijn jongens. Daarnaast gaan schoolse zaken gewoon door, alleen digitaal. Ik heb diep respect voor hoe de ouders dit thuisonderwijs oppikken. Er ontstaan pareltjes van momenten die ik diep in mijn hart koester.

Hoe zie je de toekomst op dit moment?

Ondanks alle zorgen zie ik de toekomst positief in. We laten met elkaar zien dat we creatief zijn in ons

denken en doen. Dat we elkaar niet vergeten door massaal post en tekeningen te sturen naar ouderen, diepe buigingen maken voor de mensen in de zorg en al die anderen die er voor zorgen dat Nederland nog draait.

Wat ga je als eerste doen als deze crisis voorbij is?

Waarschijnlijk huilen van opluchting en proberen onze kinderen bij elkaar te krijgen en met elkaar een paar dagen 'herinneringen' maken zoals we dat in ons gezin noemen.

Tot slot: Wat voor tips wil je de lezers meegeven?

Laten we ondanks de fysieke afstand blijven verbinden. Als persoon kun je echt het verschil maken!

En dit was nog maar de eerste dag...

Om tien minuten over acht gaat de telefoon. Of we onze afspraak voor het interview kunnen verzetten. De dame in kwestie heeft keelpijn en wil geen risico's nemen. We besluiten het interview later in de week telefonisch te doen. Niet veel later krijg ik een appje van de tweede persoon met wie ik vanochtend een afspraak heb. Zij heeft een zoontje en nu de scholen dicht zijn moet ze thuis blijven. „Wat zijn we toch in een uitzonderlijke en vreemde situatie beland“, voegt ze er aan toe. Ze wenst me nog sterkte als zzp'er omdat alles nu stil ligt.

Dat blijkt ook nodig want diezelfde ochtend krijg ik te horen dat één van de bijlagen waarvoor ik schrijf geannuleerd wordt. Een bijlage waarvoor ik samen met twee andere tekstschrijvers al hard aan had gewerkt om er een bewaarexemplaar van te maken. Mijn derde afspraak – met een horecaondernemer – gaat wel door. Zijn zaak is dicht, maar hij relateert dat als ik even later met een kop koffie in zijn lege restaurant zit. „We moeten dit positief benaderen, beter nu even dicht dan dat we straks allemaal ziek zijn of doodgaan.“

Chips hamsteren

Na het interview rijd ik nog even langs de Albert Heijn in Dokkum. Onderweg zie ik een bord van Theater Sense waarop staat dat alle voorstellingen geannuleerd zijn. In de supermarkt is het best druk. „Mam, bijna alle chips is op“, hoor ik een meisje zeggen terwijl ik met mijn kar tussen de schappen loop. „Zijn mensen naast wc-papier nu ook al chips aan het hamsteren?“, denk ik bij mezelf. In de winkel kom ik de nieuwe bewoner van ons huis tegen. Wij zijn net op tijd verhuisd, maar zij moeten nog. Ik wens haar sterkte want verhuizen is al pittig en nu helemaal.

Nog 2 weken en 4,5 dagen te gaan

Terug bij onze woonboerderij waar we tijdelijk verblijven gaan we met z'n vieren lunchen. Op maandagmiddag. Dat gebeurt nooit. De meiden hebben zich goed vermaakt op de nieuwe Nintendo die we toevallig de week ervoor hadden gekocht om te vieren dat ons huis was verkocht. Eigenlijk voor de kinderen, maar Johan is minstens zo fanatiek met de Mario-spelletjes. Jeugdnostalgie. Onder het eten begint de eerste echte ruzie tussen de kinderen over iets wat niet eerlijk is... Johan en ik kijken elkaar aan: nog 2 weken en 4,5 dagen te gaan.

Extra kantoorruimte

's Middags hebben we wisseling van de wacht. Johan gaat aan het werk in de kamer die we – gelukkig – hebben ingericht als kantoor met bureau, printer en een prachtig uitzicht over de weilanden. Wat zijn we blij met deze extra kamer in ons huis, vooral nu we allebei zoveel mogelijk thuis moeten werken. De kinderen vermaken zich 's middags met de knikkerbaan, met een vlot in de sloot die ze maken voor de knuffeltjes en we bakken met z'n drieën een taart voor bij de koffie. En zo komen we deze dag goed door. Maar dit was nog maar de eerste!

Elise

's Avonds kijken we met z'n vieren naar het jeugdjournaal. Daarin zien we het indrukwekkende verhaal van Elise die een spierziekte heeft. Zij moet extra oppassen voor het coronavirus want voor haar kan de ziekte gevaarlijk zijn.

Als Johan even later klaagt dat hij het toch wel erg jammer vindt dat Cambuur nu misschien geen kampioen kan worden en als ik mijn zorgen uit over de vakantie naar Tenerife die we eind april geboekt hebben zegt onze oudste dochter (8) tegen ons: Dat van Elise is veel erger. En daarmee is alles gezegd!

Klasina van der Werf, 17 maart 2020

'Moeilijk dat de familie niet op bezoek mag komen'

Thea de Bruin en Tineke Hoekstra wonen allebei in De Westereen en werken bij 't Hofke. Dit is een kleinschalige woonvorm tegenover wooncentrum Brugchelencamp, waar dementerende mensen wonen. Momenteel wonen hier twintig vrouwen, verdeeld over drie huiskamers. De bewoners hebben allemaal hun eigen slaapkamer. 't Hofke maakt onderdeel uit van Elkander.

Even voorstellen:

Tineke (56) is manager Wonen, Welzijn en Zorg bij 't Hofke. Zij woont samen met haar man in De Westereen en heeft twee zonen, van 26 en 28 jaar, die niet meer thuis wonen.

Thea (42) is sinds anderhalf jaar welzijnsmedewerker (voorheen activiteitenbegeleidster) bij 't Hofke. Zij heeft drie kinderen (19, 17 en 15 jaar). Zij wonen nog thuis en mogen momenteel geen vrienden meenemen om verspreiding van het virus te voorkomen.

Hoe ervaar jij deze coronacrisis persoonlijk?

Tineke: Ik vind het allemaal een beetje eng, maar laat mij er niet door leiden. Onze bewoners hebben zorg nodig dus het is belangrijk om onze angst niet over te brengen op de bewoners. Dat gaat goed. Ik merk dat het hele team rust uitstraalt, heel bijzonder. Het is echter verdrietig om te zien dat zij door het coronavirus momenteel geen bezoek mogen ontvangen.

Thea: Ik beseft dat ik nu de enige ben die hier als bui-

tenstaander binnen mag komen. Daarom ben ik extra voorzichtig want ik wil het coronavirus niet op onze bewoners overbrengen. De mensen zijn heel blij dat wij er in deze tijd als 'vaste gezichten' voor hun zijn.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jullie op het werk?

Thea: We organiseren normaal gesproken activiteiten – zoals zingen, spelletjes, koken en bewegen – voor alle mensen van de drie huiskamers gezamenlijk, maar dat kan nu niet. Dit doen we nu alleen nog per huiskamer.

Tineke: We zijn bij 't Hofke extra voorzichtig, houden afstand en wassen onze handen regelmatig. We hebben nu wel allemaal tablets in de huiskamer zodat de bewoners kunnen beeldbellen met de familie. Op die manier hebben ze toch nog een beetje contact. Dat beeldbellen brengt de nodige emoties met zich mee. De familie vindt het moeilijk dat ze niet op bezoek mogen komen. Eén van hen begon te huilen bij het zien van zijn partner op het beeldscherm. Dat doet je wel wat.

Hoe zien jullie de toekomst op dit moment?

Thea: Ik ben bang dat het allemaal nog wel even kan duren. We proberen er te staan voor onze mensen en ze door deze tijd heen te helpen. Ze merken wel dat het allemaal anders dan anders is. We hebben gelukkig een mooie binnentuin waar de mensen met het mooie weer kunnen zitten.

Tineke: We willen de mensen een mooie en veilige tijd bezorgen. Het personeel zet zich enorm in. Iedereen staat ervoor en wil wel extra werken, met alle risico's van dien. Dat wordt enorm gewaardeerd door de inwoners van De Westereen. Ze brengen ons hier zelfs cake en bloemen, dat is toch fantastisch?

Wat ga je als eerste doen als deze crisis voorbij is?

Tineke: Een feestje vieren en een knuffel geven aan de bewoners en medewerkers. Het is heel raar dat dat nu niet mag.

Thea: Ik ga naar mijn ouders. Mijn heit is ziek, maar ik kan hem nu niet bezoeken.

Tot slot: Wat voor tips wil je de lezers meegeven?

Tineke: Zorg goed voor elkaar en denk aan elkaar. Houd je alstublieft aan de regels!

Thea: Daar sluit ik me bij aan. Als we dat doen, dan ben ik ervan overtuigd dat we het redden met z'n allen!

'Anderhalve meter afstand gaat in de auto niet lukken'

Jordy Lap (38) uit De Westereen is rijinstructeur en besloot nog voordat de beslissing van hogerhand werd genomen zijn lessen te stoppen.

Hoe ervaar jij deze coronacrisis persoonlijk?

Het was even schrikken en heel onwerkelijk. Sinds half maart ben ik gestopt met mijn rijlessen. Het was eerst onduidelijk of we wel of niet door konden gaan. Daarom heb ik zelf de knoop doorgehakt en al mijn leerlingen een bericht gestuurd. Zij hadden er gelukkig alle begrip voor. Je kunt je nu eenmaal niet houden aan de maatregel om anderhalve meter afstand te houden in een auto. Bovendien zit er elk uur weer iemand anders naast mij waardoor het besmettingsgevaar groter is.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jou?

Ik ben nu thuis bij de kinderen, we hebben een zoon van 13 jaar en een dochter van 11. Zij doen hun huiswerk online en spreken met vrienden af door middel van videobellen. Het gaat hartstikke goed,

ik ben wel trots op ze. Mijn vrouw werkt in het ziekenhuis in Drachten, dus we zijn extra voorzichtig. Tegenover mijn eigen leerlingen voel ik me wel een beetje schuldig. Het liefst wil ik iedereen zo snel mogelijk aan het rijbewijs helpen.

Hoe zie jij de toekomst op dit moment?

Ik hoop dat we in mei weer kunnen beginnen, maar ik heb geen glazen bol. Ik verveel me nog niet. We wonen hier nu acht jaar en ik heb eindelijk het plintje boven op de overloop geschilderd. En zo zijn er nog genoeg klusjes te doen, dus ik kom de tijd wel door. Maar ik begin mijn werk steeds meer te missen. Het relateert wel als mijn vrouw de verhalen uit het ziekenhuis vertelt. Dan moeten we blij zijn dat we gezond zijn.

Wat voor tips wil je de lezers meegeven?

Westereenders zijn over het algemeen vrij nuchter, maar we moeten het coronavirus niet onderschatten. Gezondheid gaat voor alles. Verder zou ik zeggen: hou vol en blij positief. We komen hier wel doorheen met z'n allen!

'Met deze vlag kunnen mensen hun emoties uiten'

Robert-Jan Hageman is directeur bij de Dokkumer Vlaggen Centrale (DVC). Dit bedrijf heeft een speciale vlag gemaakt om al het personeel in cruciale beroepen een hart onder de riem te steken. De opbrengst van de verkoop – 25.000 euro - gaat naar het Rode Kruis.

Even voorstellen:

Robert-Jan Hageman woont in Haren, is 17 jaar directeur van de Dokkumer Vlaggen Centrale, is getrouwd en heeft twee kinderen. Zijn zoon (34) woont in Oostenrijk en zijn dochter (32) woont in Nieuw Zeeland. Zij is op 11 maart bevallen van een meisje, maar 'opa en oma' mogen hun eerste kleinkind voorlopig niet bezoeken.

Hoe ervaar je deze coronacrisis persoonlijk?

Ik hoop dat het niet te lang duurt. Het belangrijkste is dat er straks weer licht in de tunnel te zien is. Dan krijgen mensen weer een positieve vibe. Die onzekerheid is het ergste.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jou?

Als blijk van waardering voor alle mensen die nu hard werken in de strijd tegen het coronavirus hebben we een vlag gemaakt met de tekst: Met elkaar, voor elkaar. Met deze vlag kunnen mensen uiting geven aan hun emoties, daar kwam steeds meer vraag naar. Op de rood-wit gekleurde vlag staan twee klappende handen in een hart afgebeeld. We halen geen commercieel gewin aan deze vlag. Dit is onze manier om een steentje bij te dragen in deze crisistijd. Dat het zo'n groot succes zou worden hadden we niet ver-

wacht. We hadden gegokt dat we er duizend zouden verkopen, maar het zijn er tien keer zoveel geworden. Bestellingen komen vanuit het hele land en we moeten alle zeilen bijzetten om alle vlaggen zo snel mogelijk te leveren.

Hoe zie je de toekomst op dit moment?

Ik bekijk alles per dag. Momenteel zit ik vooral in de overlevingsmodus en ik houd rekening met alle scenario's. Het coronavirus, daar kunnen we niks aan doen. Ik probeer me vooral te richten op zaken waar- op ik wel invloed kan uitoefenen.

Wat voor tip wil je de lezers meegeven?

Probeer het hoofd koel te houden!

'Je merkt nu **wat er echt toe doet**'

Tjits van der Wal (31) uit Broeksterwâld is in de regio Noordoost-Friesland vooral bekend van het theater en de muziek. Zij speelde onder andere de hoofdrol (June Carter) in Johnny Cash bij de professionele toneelvereniging 'It Moat Kinne' en schitterde als regisseur bij Rêdbâd in de nieuwe Teatertún van Broeksterwâld. Tijdens deze coronacrisis maakte ze een speciaal lied in het Fries 'Lit ús gearwurkje' dat massaal geliked en gedeeld werd op Facebook.

Hoe ervaar jij deze coronacrisis?

Als een spannende tijd, maar ook het besef van wat je allemaal maar voor lief neemt, gezondheid met name. Maar ook de vrijheid om te kunnen / mogen werken, te gaan en te staan waar je wilt, en het hebben van een veilige omgeving voor je kinderen. Je merkt nu wat er echt toe doet en wat allemaal eigenlijk maar bijzaak is. Gezin, familie, gezondheid en niet het geld, de likes of hippe kleding.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jou?

Voor mijn werk – ik ben trajectbegeleider bij Zienn Opvang & Ondersteuning - houdt het veel in. Ik werk zoveel mogelijk vanuit huis, maar er zijn cliënten die

afhankelijk zijn van week- of voedingsgeld of boodschappen, dus deze dingen doe ik nog wel. Voor mijn zoontje Sake Thomas betekent het dat hij niet naar school en zwemles kan, maar ook dat hij niet kan spelen met vriendjes en vriendinnetjes. Dit is erg lastig uit te leggen aan een jongetje van 4 jaar. Verder zit ik in het stichtingsbestuur van de Teatertún te Broeksterwâld. Alle geplande activiteiten tot juni zijn eerst gecancelled. Ook alle optredens van Tiffany & the Rhythm Boys tot juni zijn geannuleerd of verplaatst naar een ander datum.

Ik vind het jammer dat ik de heren nu niet kan zien, zowel bij de optredens als de repetities. Maar het is even niet anders, gelukkig heb ik mijn gitaar en kan ik thuis nog spelen en muziek maken.

Wat ga je als eerste doen als deze crisis voorbij is?

Familie en vrienden opzoeken en met mijn zoontje en man naar een zwemparadijs of iets dergelijks.

Wat voor tips wil je de lezers van meegeven?

Luister naar wat er gezegd wordt, pas op jezelf en op elkaar en wees een beetje lief voor de medemens die zich in deze tijd niet goed kan redden of eenzaam is. Doe boodschappen of stuur een kaartje en bel.

Nuchtere Friezen?

Ik blijf me verbazen over wat het coronavirus in korte tijd allemaal teweegbrengt. In het begin dacht ik: het zal allemaal wel wat meevallen. Zelfs tot vorige week vrijdag ging ik er nog vanuit dat het een 'ver-van-mijn-bed-show' zou blijven. Maar nu is 'corona' het gesprek van de dag en zijn wij zelf ook extra voorzichtig.

„Mem, wat sille we hjoed dwaan“, was het eerste wat onze oudste dochter vanochtend vroeg. „O jee“, dacht ik. „Slaat de verveling nu al toe?“ Normaal gesproken genieten de kinderen volop van de schoolvakanties, maar nu is alles anders. Dit is geen vakantie. Als we bericht krijgen van school dat ze huiswerk mogen maken zijn ze tot mijn grote verbazing zelfs blij!

Kwetsbaar

Om de beurt mogen we (met niet meer dan 1 persoon) het huiswerk van de kinderen op school ophalen. De juffen zijn aanwezig om uitleg te geven. Ze kunnen er nog niet over uit dat we dit meemaken. Eén juf noemt het zelfs beangstigend. En als de juf dat al zegt bekruipt me zelf ook even een bang gevoel over hoe kwetsbaar we zijn.

Angst

Gelukkig voelen de kinderen die angst niet. Tot nu toe gaat het nog goed, thuis, met z'n allen, 24 uur per dag. Vooral het Mario-spel op de Nintendo, 's ochtends met Johan is een succes. Ze zijn al in Zandkoekjesland heb ik me laten vertellen.

Horeca

Maar we hebben nóg minimaal 19 dagen te gaan... En die games zijn leuk voor even, maar pedagogisch verantwoord zal het allemaal wel niet zijn. Wat we nog het meeste missen? De horeca! We vinden het heerlijk om tijdens vakanties ergens even koffie te drinken of iets te eten. Meestal omdat we iets te vieren hebben. En als we niets te vieren hebben verzinnen we wel een reden dat we iets te vieren hebben. De kinderen zijn daar inmiddels ook heel goed in.

Interview

Toevallig had ik vandaag een interview in een horecazaak in Dokkum. Hoewel ik de meeste interviews nu telefonisch probeer te doen, maakte ik voor dit onderwerp over de oorlog een uitzondering. Uit ervaring weet ik dat de mooiste verhalen ontstaan door mensen persoonlijk te interviewen. De sfeer is bepalend voor het resultaat. En die sfeer was goed. „We zitten allemaal in hetzelfde schuitje“, zei deze horecaondernemer. Hij voegde eraan toe dat ze van plan zijn om vanaf donderdag afhaalmenu's te serveren voor de liefhebbers.

Afhaalmenu

Dat klonk mij als muziek in de oren. Dus ik denk dat we morgen zo'n menu gaan afhalen in Dokkum. Om te vieren dat we op deze manier de horecaondernemers kunnen steunen. En om Rutte zijn wijze raad op te volgen: Blijf elkaar helpen waar dat kan!

Klasina van der Werf, 18 maart 2020

'Het is nu heel anders om door de supermarkt te lopen'

De 46-jarige Tom Vrieswijk uit Dokkum is sinds acht jaar supermarktmanager van de Coop in De Westereen. Voor hem en voor zijn medewerkers brengen de maatregelen rondom het coronavirus de nodige veranderingen met zich mee.

Hoe ervaar jij deze coronacrisis persoonlijk?

Wat er in korte tijd op ons is afgekomen is ongrijpbaar. We merken in de supermarkt dat het bij de een wat sneller doordringt dan bij de ander. Het hamsteren is overigens wel voorbij nu. Vooral in de eerste weken kochten klanten massaal wc-papier, handcrème en hygiënedoekjes. Daardoor hebben we nog steeds moeite om die vakken te vullen.

Wat voor gevolgen heeft dit virus voor jou?

Het is nu heel anders om door de supermarkt te lopen. Je bent je er constant van bewust dat je afstand moet houden van iedereen, ook onderling met collega's. Vooral mensen op de werkvloer worden hiermee geconfronteerd, zowel de kassières als de vakkenvullers. Zij zijn weer afhankelijk van hoe klanten met de maatregelen omgaan. Over het algemeen gaat het goed, maar niet iedereen is zich bewust van hoe belangrijk deze maatregelen zijn voor de gezondheid van ons allemaal. Met name het belang van betalen met de pin wordt niet door iedereen begrepen. Wel valt op dat er nu minder mensen tegelijk boodschappen doen en het gebruik van de online boodschappen is verdriedubbeld.

We hebben zelfs een tweede bus geregeld, anders kunnen we de bestellingen niet aan.

Hoe zie jij de toekomst op dit moment?

De toekomst is onzeker. Ik hoop dat we in mei/juni het normale leven weer een beetje kunnen oppakken. Onze zoon en dochter van 15 en 13 jaar hebben zich erbij neergelegd dat ze even geen vrienden kunnen zien. Zij doen hun huiswerk thuis en ook mijn vrouw, die bij de Rabobank werkt, kan haar werk thuis doen. Zelf ben ik dagelijks aan het werk in de supermarkt, maar onze invulling van de zondagen is nu wel anders geworden. We hebben nu meer tijd voor elkaar, halen de sjoelbak weer tevoorschijn, spelen monopoly of gaan met z'n allen een blokje om.

Wat ga je als eerste doen als deze crisis voorbij is?

Ik heb niks op de planning. Het was de bedoeling om komende zomer naar Frankrijk op vakantie te gaan, maar we moeten voorlopig nog maar even voorzichtig blijven en ons verstand gebruiken. Deze crisis is snel gekomen, maar ik denk dat het nog wel even duurt voordat iedereen zijn of haar leven weer als vanouds oppakt. Voorlopig doen we rustig aan.

Tot slot: Wat voor tips wil je de lezers meegeven?

Houd afstand en probeer zoveel mogelijk met pin te betalen. Niet alleen voor de medewerkers, maar ook voor jezelf!

Dag 3: Naar buiten!

Tot nu toe hadden we nog een beetje een 'vakantiegevoel'. Die eerste dagen dat je 's ochtends rustig aan kunt ontbijten, geen broodtrommels klaar hoeft te maken en lekker lang in de pyjama kunt blijven rondhangen.

Er is alleen één belangrijk verschil met vakantie. Johan en ik moeten allebei thuis werken. Met kinderen erbij. Dat is niet een ideale combinatie. We proberen wel een beetje met schema's te werken – zelfs de kinderen hebben zelf een schema gemaakt – maar in de praktijk loopt alles door elkaar.

Sportmiddag

Woensdagmiddag is normaal gesproken onze sportmiddag, de jongste moet dan zwemmen en de oudste volleyballen. Daarom besluiten we er deze middag onze eigen 'sportmiddag' van te maken. We gaan naar Bakkeveen, lekker even wandelen in het bos. Het is er rustig, gelukkig, want als ik de beelden in de media zie van volle parken en speeltuinen dan vraag ik me af of sommige mensen de ernst van de situatie wel inzien.

Geen zorgen

Mark Rutte benadrukte gisteren in het jeugdjournaal ook: „We moeten ervoor zorgen dat niet teveel mensen tegelijk besmet raken met het coronavirus, zodat de ziekenhuizen het aankunnen. Daarom moeten we samen voorkomen dat die besmetting niet te snel gaat.“ Hij voegde eraan toe dat het niet zoveel zin heeft om ons zorgen te maken. „Maar doe wel wat je kunt bijdragen, dus beperk het contact met anderen, houd afstand en was je handen meerdere keren per dag.“

Blijf lol maken

En wat ik nog de mooiste boodschap vond van de premier richting de kinderen: Blijf ook lol maken! Dat gaan we doen. We hebben er tenslotte alle tijd voor!

Klasina van der Werf, 19 maart 2020

Coronacrisis brengt **creativiteit** naar boven

Bloemist Antje de Vries (34) van Jilderda's Bloemenboetiek in De Westereen heeft het drukker dan ooit. „Nog nooit hebben we zoveel bestellingen gehad als de afgelopen periode”, zegt Antje. Vanwege de coronacrisis kunnen mensen nu ook online bloemen bestellen via de website.

„Een bloemetje brengt fleur in deze trieste tijd”, stelt Antje de Vries uit Broeksterwâld die sinds 2007 eigenaresse is van de bloemenwinkel in De Westereen. Vooral twee weken nadat de strenge coronamaatregelen werden aangekondigd nam het aantal bestellingen toe. We hebben al veel bloemen bij ouderen in deze regio bezorgd. Met z'n vijven kunnen we de drukte aan, al draaien we allemaal wel extra uren.”

De tulpenactie bij Brugchelencamp - in samenwerking met uitgever Pieter Jan Heidstra van deze krant - was een groot succes. „Voor die mensen is deze tijd extra spannend en ze kunnen geen kant op. Dan is een bloemetje een mooi gebaar.” Antje merkt dat mensen nu ook steeds meer buitenbloemen kopen om het thuis zo gezellig mogelijk te maken. „Vooral de olijfbomen zijn populair.”

Hoewel we inmiddels bijna twee maanden verder zijn gaat het aantal bestellingen door. Ook online worden steeds meer bloemen besteld, vooral veldboeketten met alle kleuren door elkaar. „Omdat we met verse producten werken bezorgen we de bloemen alleen in de nabije omgeving bij mensen thuis”, vertelt Antje.

De bloemist merkt dat ze extra creatief wordt dankzij de coronacrisis. Zo lukte het nu in korte tijd om de webshop in orde te brengen en ze bedenkt leuke acties voor Facebook. Momenteel heeft Antje een groot assortiment snijbloemen, plantenarrangementen en cadeaupakketten in de winkel klaar staan. „Het is in deze periode alle hens aan dek. Dat blijft ook nog wel even zo, want de drukste dag van het jaar moet nog komen: Moederdag.”

Pieter Jan Heidstra en Wessel de Roos zijn klaar voor de Grote Quarantaine Pubquiz Show. Foto: Klasina van der Werf

De Grote Online **Quarantaine** Pubquiz Show

Ondernemers uit De Westereen slaan de handen (figuurlijk) ineen en organiseren op woensdag 20 mei de Grote Online Quarantaine Pubquiz Show. Het gaat om Pieter Jan Heidstra van Heidstra Media – tevens uitgever van de Westereender – en Wessel de Roos van Café De Hossebos.

Het idee ontstond doordat Pieter Jan na een dag of tien genoeg had van alle tv-programma's die in coronatijd worden uitgezonden. „Je wordt niet echt vrolijk van al die programma's waarin deskundigen praten over hoe erg deze crisis is. Ook van anderen hoorde ik dat mensen toe zijn aan iets anders en dat ze weer eens iets willen hebben om naar uit te kijken. Door het succes van de pubquiz die onder andere regelmatig in De Hossebos wordt gehouden dacht ik: daar moeten we iets mee doen.”

Wessel de Roos van De Hossebos was meteen enthousiast. Hij organiseert normaal gesproken maandelijks een pubquiz in zijn kroeg. „Daar komen

elke keer ruim honderd mensen op af. Toen Pieter Jan mij vroeg om nu aan een online quiz mee te werken twijfelde ik dan ook geen moment. Dit is precies wat mensen nu nodig hebben”, stelt hij. Via RTV NOF kwam Pieter Jan Heidstra in contact met Bouke Koning uit Kollum die gespecialiseerd is in het organiseren van De Quizshow. Hij heeft ook ervaring met het regelen van een online quiz via een livestream waarbij mensen vanuit huis via een app antwoord kunnen geven op de verschillende vragen. „Bouke verzorgt vanuit de Hossebos een avondvullend programma met tien vragenrondes waarbij we zelf ook ideeën mogen inbrengen”, vertelt Pieter Jan.

mei/juni 2020

Lokale artiesten

Die ideeën zijn er genoeg. Zo stelt Wessel voor om lokale artiesten bij het evenement te betrekken. Pieter Jan wil de avond compleet maken met een zogenaamde Hossebox voor alle deelnemers, die gevuld wordt met diverse hapjes, biertjes en een lekker wijntje. Ondernemers zoals Coop De Westereen, Brouwerij Dockum, Kroon Leverworst en Slagerij Dantuma zijn al enthousiast over het idee. Aan enkele vragenronden werken artiesten uit de regio mee, zoals Gaatze Bosma en Henri van der Ploeg. Het moet volgens de heren een onvergetelijke avond worden waarbij heel Noordoost-Friesland als vanouds thuis voor de 'buis' zit. Wessel: „Het doet me denken aan de Willem Ruisshow van vroeger, daar zaten mensen ook gezellig met het hele gezin naar te kijken. Dit is de moderne variant waarbij mensen hun mobiele telefoons als stemkastjes kunnen gebruiken.”

Hossebox en hoofdprijs

Na opgave en betaling kunnen deelnemers de bijbehorende Hossebox (verspreid) afhalen bij De Hossebos. Ook bezorgen is mogelijk. „We willen zoveel mogelijk mensen de kans geven om mee te doen zodat het 'quarantaine pubquiz-virus' in de hele regio verspreid wordt. In de box zit een briefje met de code waarmee je kunt inloggen voor de quiz. Ook is het de bedoeling om voordeelbonnen in de doos te stoppen, zodat de box nog meer waarde krijgt. De Coop heeft al aangegeven de hoofdprijs te willen verzorgen, een minuut gratis winkelen in de supermarkt”, vertelt Pieter Jan Heidstra. Hij heeft met opzet gekozen voor de datum 20 mei. „Dit is de dag voor Hemelvaart dus dan hebben veel mensen de volgende dag vrij. Bovendien hopen we dat na 20 mei de coronamaatregelen weer wat worden versoepeld. En hoe kunnen we dat nu beter vieren dan met de Grote Quarantaine Pubquiz Show voor het hele gezin?”

De Grote Online Quarantaine Pubquiz Show was een groot succes voor jong en oud uit heel Noordoost-Friesland. In totaal deden 165 teams mee, omgerekend waren dat zo'n 750 mensen. De gelukkige winnaars van de minuut gratis winkelen bij de Coop in De Westereen waren de Feanfans. Foto: Marcel van Kammen

Applaus

Wie twee maand geleden had geroepen dat we in maart allemaal thuis zouden werken, was door iedereen voor gek verklaard. En toch is het werkelijkheid geworden. Heel Nederland werkt vanaf vorige week thuis. Met uitzondering van de zogenoemde cruciale beroepen, zoals de politie, brandweer, artsen, verpleegkundigen en vuilnismannen. Beroepen waar we simpelweg niet zonder kunnen. Maar op deze lijst ontbreekt volgens mij één beroep: de ICT'er.

Nu iedereen thuis moet werken, hebben ICT'ers het drukker dan ooit. Ze duiken massaal de voorraadkasten in om voor iedereen een laptop te regelen. Er blijken bij lange na niet genoeg laptops te zijn voor alle medewerkers en dus zoeken we thuis op zolder naar die ene stoffige laptop of wordt de laptop van oma in beslag genomen.

En dan komt het: dan moet er thuis ingelogd worden. Maar hoe werkt zoiets? Hoe krijg je in Boelenslaan toegang tot de server in Leeuwarden? Dat wordt helemaal een mission impossible wanneer de laptop van oma nog blijkt te draaien op Windows '95. Hoe krijg je dat ding zo snel mogelijk up to date?

Vorige week heb ik thuis een ochtend besteed aan het installeren van alle benodigde programma's om thuis te kunnen werken. In die ochtend heb ik net zo veel geleerd als een gemiddelde Informatica-student in een half jaar. Ik heb een app gedownload met de naam Embrace Social Intranet. Ik heb Microsoft Authenticator geïnstalleerd op mijn telefoon. Ik heb mobiele apps geconfigureerd, ik heb de Pulse Secure app gedownload en ik kan inmiddels bij de Terminal Server komen. Vraag me niet wat het is of hoe ik dat heb gedaan, maar het werkt.

Dat was me echter allemaal niet gelukt zonder hulp van onze ICT'ers. Via de helpdesk heb ik diverse vragen gemaild, vergezeld door printscreens om te laten zien welke uiteenlopende error-meldingen ik inmiddels had verzameld. Via de groepsapp hoorde ik van collega's dat zij exact hetzelfde hadden gedaan. Met andere woorden: op de ICT-afdeling is het nog nooit zo druk geweest.

En dat geldt vast niet alleen voor de ICT'ers in mijn organisatie. Ook bij andere bedrijven, gemeenten en instanties staat de telefoon op de ICT-afdeling roodgloeiend. Met engelengeduld wordt iedereen geholpen tot dat alles werkt. Ik heb diep respect voor al die mensen in de zorg en vind het volledig terecht dat we onlangs voor al deze helden hebben geapplaudiseerd. Maar wat mij betreft applaudisseren we vanavond om acht uur voor al die ICT'ers die ons dag en nacht helpen. Dat we - ondanks het coronavirus - toch zo goed en zo kwaad als dat kan thuis kunnen werken. Hulde voor onze ICT'ers. Een beroep dat in crisistijd crucialer is gebleken dan ooit tevoren.

Nynke van der Zee, 20 maart 2020

Deze coronacrisis is een test: hoe gaat het echt met ons?

Predikant Bernard Terlouw zorgde er de afgelopen jaren voor dat de kerk van de Protestantse Gemeente in De Westereen weer vol zat. Door het coronavirus is het gebouw opeens weer akelig leeg. De kerkdiensten worden nu via een livestream uitgezonden. In een openhartig interview vertelt de populaire dominee hoe hij deze tijd ervaart. Hij geeft ook tips.

Hoe gaat u om met deze coronacrisis?

Ik merk dat het mij meer moeite kost een gewoon dagritme te vinden. Normaal gesproken wordt mijn dag ingevuld door werk. Dat valt nu weg. Het doet me denken aan mijn studententijd. Ook in die periode had ik het druk met mijn studie, bijbelkringen, sport, ik deed van alles. Op een gegeven moment werd het me teveel. Ik las een Bijbeltekst waarin stond dat God zegt: 'Ik zal jullie gebeente sterk maken'. Vanaf dat moment realiseerde ik mij dat ik geleefd werd door de omstandigheden.

Wat heeft u geleerd van die tijd?

Ik vergelijk het weleens met een schelp. Ik zit daar veilig in. Als ik naar mezelf kijk is mijn 'weekdier' in die schelp niet zo sterk. Ik leef vanwege mijn omhulsel. De vraag is: als ik dat omhulsel niet had, zou ik dan nog leven? Heb ik ruggengraat? En hoe krijg ik mijn 'gebeente' krachtig? Ik heb in die tijd geleerd om van binnen sterk te worden. Dat komt nu, in deze coronatijd, weer terug. Wij maken dat nu met z'n allen mee. We leven in die schelp van de dingen

die we moeten en van alles wat er van ons wordt verwacht. Dat valt nu allemaal weg. Als de buitenkant kwetsbaar wordt, moet je van binnen sterk zijn. Dus precies andersom dan dat we gewend zijn.

Hoe kun je van binnen sterker worden?

In deze tijd worden we teruggeworpen op onszelf. Hoe maak je jezelf krachtiger? Als gelovige doe ik dat door elke dag een stukje uit de bijbel te lezen en daarover te bidden. Ook al is het maar tien minuten. Dat is voor mij de manier om sterker te worden. Ik probeer anderen er ook bewust van te maken dat ze sterker kunnen worden van binnen nu ze minder afleiding hebben. Keerzijde is dat ze zich nu lam-lendiger voelen doordat ze minder te doen hebben: ledigheid is des duivels oorkussen. Daar moet je voor waken door structuur in je dag aan te brengen, bijvoorbeeld door een dagplanning te maken. Ik merk zelf ook dat ik dat nodig heb. Als ik op een dag niks gedaan heb heeft dat alleen maar een negatief effect. Eigenlijk is deze coronacrisis voor velen een test: Hoe gaat het echt met ons?

Wanneer kunnen we weer een dienst van u meemaken als predikant?

Met Hemelvaart – 21 mei – zal ik dit onderwerp ook ter sprake brengen tijdens de kerkdienst die online uitgezonden wordt. Dat zal nog in een lege kerk zijn. Normaal gesproken zit de kerk in De Westereen juist vol. Daar ben ik heel blij mee.

Ik mis wel het contact met de mensen. Even koffiedrinken met elkaar, voor en na de dienst. Wat ik nog het ergste vind is dat ik mijn werk als pastoraal werker niet meer kan doen. Als iemand op sterven ligt kan ik niet met diegene in gesprek gaan als hij of zij dat wil. Ik hoop dat ze die regels versoepelen, want dat is eigenlijk te gek voor woorden.

Dit wil ik nog even kwijt:

Toen de coronacrisis begon zijn we in De Westereen begonnen met een hulppool. Tientallen mensen staan klaar als dorpsbewoners hulp nodig hebben. Maar wat blijkt? Het is helemaal niet nodig. Dit is namelijk een dorp waarin iedereen elkaar helpt. Dat is toch geweldig? Voor mij is dat nóg meer een bevestiging dat het een rijkdom is om hier te wonen. 🍷

'Als de buitenkant kwetsbaar wordt, moet je van binnen sterk zijn'

Het is menens!

Het coronavirus komt steeds dichterbij. Ook in Noardeast-Fryslân is nu een inwoner positief getest. Volgens deskundigen gaat het Noorden niet aan corona voorbij: de piek komt hier later.

Het nieuws komt niet als een verrassing, maar het wordt nu wel menens! We zijn nóg alerter met bezoek en ik probeer mijn interviews zoveel mogelijk telefonisch te doen. Ook Johan is uren achter elkaar aan het beeldbellen met collega's (hij was vanochtend alleen vergeten gel in z'n haar te doen) en de vriendinnetjes die met onze dochters wilden spelen hebben we weer weggestuurd.

Geen risico's

We nemen geen risico's. Als we ons steentje willen bijdragen moeten we het goed doen en geen bezoek afleggen/ontvangen als dit niet noodzakelijk is. Gevolg is dat we als gezin echt op elkaar aangewezen zijn en tot mijn verbazing gaat dat best goed. Op een paar ruzietjes na – onder andere over wie aan de beurt is met de nieuwe Nintendo Switch en vooral wie de beste is – groeien we juist dichterbij elkaar toe.

Veteren

Omdat fysieke interviews, vergaderingen, school, sport en speelafspraken zijn afgezegd, hebben we meer tijd voor elkaar dan ooit. We doen nu dingen waar we normaal gesproken nooit aan toe komen. Zo heb ik onze jongste dochter eindelijk leren veteren (ze is 6 jaar, dus ik geef toe, dat werd tijd). De oudste gaf vandaag een spreekbeurt over cavia's om ons te overtuigen dat ze een cavia als huisdier wil (ze had me bijna, vooral met die laatste zin 'ik zal hem goed verzorgen en heel veel liefde geven'). En de jongste schreef een kaart aan haar vriendin: 'Lieve Nora, beste vrienden, van Anouk. Adres: Omgong 14, De Terp, Ee'. Nu maar hopen dat de kaart aankomt.

Flexibel

Verder hebben we samen de trampoline uit de sloot achter de boerderij gevist, gerepareerd en schoongemaakt. Die staat nu voor het huis en is meteen door de dames in gebruik genomen. Zo komen we de dagen wel door. Het is opvallend hoe flexibel de kinderen zijn. Ze doen er helemaal niet moeilijk over dat ze niet met anderen mogen spelen. En dat onze reis naar Tenerife in april waarschijnlijk niet doorgaat hadden ze al verwacht (de oudste: ik dacht dat dat al zeker was; de jongste: ik vind Tenerife toch niet leuk).

Tijd voor elkaar

Eigenlijk gaan we terug naar de basis. We hebben weer tijd en aandacht voor elkaar. 's Ochtends met z'n vieren ontbijten, samen koffiedrinken, gezellig aan de keukentafel (t)huiswerk maken of een spelletje doen. Dát is wat kinderen belangrijk vinden en misschien ook wel de reden dat ze lekker in hun vel zitten. Het klinkt tegenstrijdig, want ondanks dat we afstand moeten nemen van elkaar merk ik bij ons thuis dat het tegenovergestelde gebeurt: corona verbroedert!

Klasina van der Werf, 20 maart 2020

Koningsdag, corona en creatieve acties

Volkslied op Koningsdag

Onder begeleiding van trompet- en gitaarmuziek werd op Koningsdag in de Brongersmastrjitte in De Westereen gezamenlijk het volkslied gezongen.

Strijdbaar op Ko(ro)ningsdag!

Thieme de Jong (9) uit De Westereen laat zien strijdbaar te zijn op deze unieke Ko(ro)ningsdag!

Roomservice

Mevrouw Fokkinga (90) woont op de eerste verdieping van Nij Tjaerda in Damwâld en krijgt in coronatijd op deze manier haar boodschappen binnen. De familie belt haar even op en vervolgens laat ze de emmerzakken. Zo krijgt zij haar bruine bonensoep of een lekker kroketje geserveerd.

Anderhalve meter

Koningsdag is in 2020 omgetoverd tot woningsdag. Voor sommigen betekent dat thuis een biertje drinken op anderhalve meter afstand.

Stoepkrijten als steun

Bewoners en kinderen van de Molenhoek in Kollum hebben de trottoirs en wegen vol geschreven met mooie teksten als steunbetuiging voor mensen die geraakt zijn door het Covid-19 virus. Ook werden prachtige kunstwerken en hartjestekeningen gemaakt als dank voor de zorgmedewerkers. Aanleiding was de drone van Omrop Fryslân die voor het project 'Fryslân fan Boppen' onlangs ook over Noardeast-Fryslân vloog.

Wethouder trakteert op vis

Wethouder Gerben Wiersma heeft de bouwvakkers op de bouwlocatie van Campus Damwâld op vers gebakken vis getrakteerd van visboer Van der Dool/Germeaad. De wethouder wilde de harde werkers op deze manier een hart onder de riem steken. „Zij werken 'gewoon' door in deze moeilijke tijd. Uiteraard wel met de nodige maatregelen.”

Samen zijn...

De bewoners van zorgcentrum Brugchelencamp en 't Hofke in De Westereen zijn getrakteerd op een prachtige bos tulpen. Antje de Vries van Jilderda's bloemenboetiek en Pieter Jan Heidstra van de Westereender vonden dat de bewoners wel wat kleur en fleur hadden verdiend in deze zware coronatijd. Op het bijbehorende kaartje stond het mooie gedicht 'Samen zijn' uit het lied van Willeke Alberti.

Ei-race in eigen tuin

Dit is de 4-jarige Jolieke Wassenaar uit Damwâld. Met een ei op de lepel gaat zij zo snel mogelijk over alle hindernissen.

Een leerzame week

Mensen zeggen weleens dat ze het knap vinden dat ik kan schrijven. Ieder z'n vak, zeg ik dan. Ik zou bijvoorbeeld niet in de zorg kunnen werken, schoonmaken is ook niet mijn sterkste punt en als ik juf zou zijn, zou het een chaos worden in de klas. En juist die zorgmedewerkers, de schoonmakers en de juffen stiepen ons er in deze coronatijd doorheen. Zij krijgen nu eindelijk de waardering die ze verdienen. Jammer dat daar een crisis voor nodig is!

Dat is één van de lessen die ik deze week heb geleerd. Een week om nooit te vergeten. Het blijft bizar, onwettelijk en onzeker. Het was een week waarin we thuis een haat-liefdeverhouding kregen met Mario, waarin we met z'n vieren moesten thuiswerken (onze dochters slaagden daar heel goed in) en een week waarin we leerden relativeren. Want terwijl het virus ons letterlijk en figuurlijk achtervolgt, beseffen we weer wat écht belangrijk is in het leven: gezondheid en liefde voor elkaar. Eigenlijk wisten we dat al, maar nu worden we weer even met de neus op de feiten gedrukt. Ook daar is blijkbaar een crisis voor nodig!

Niet te vergelijken met de oorlog

Dit is voorlopig het laatste deel van mijn dagboek over de coronacrisis, anders ben ik bang dat ik teveel in herhaling val. Mocht daar aanleiding voor zijn, dan klim ik weer in de pen. Ik ga me nu richten op een bijzonder project waar ik mee bezig ben samen met dorpsgenoten in Ee. Een project over de Tweede Wereldoorlog. Dit jaar precies 75 jaar geleden. Dat was pas écht een bijzondere tijd die niet te vergelijken is met de situatie waar we nu in zitten.

Vieren dat we 'vrij' zijn

Het is de bedoeling dat we dit project op 21 juni presenteren, historisch gezien een bijzondere datum voor Ee. Waarom? Dat leg ik nog wel uit. We moeten eerst afwachten of dat evenement wel door kan gaan. Want ik heb zo'n gevoel dat deze coronacrisis nog wel even kan duren. Maar als we dit overwinnen, dan ben ik ervan overtuigd, dat we alsnog gaan vieren dat we 'vrij' zijn, net als 75 jaar geleden. Tot die tijd wens ik iedereen heel veel liefde, geluk en gezondheid toe!

Klasina van der Werf, 21 maart 2020

Syb zingt **op afstand** nog altijd dichtbij

Bewoners en medewerkers van zorginstelling Talma Hoeve in Feanwâlden en Brugchelencamp in De Westereen werden op Koningsdag verrast door een optreden van Syb van der Ploeg en trio Sjanz. De optredens werden georganiseerd door gemeente Dantumadiel in het kader van 'Samen zingen voor saamhorigheid'.

Bewoners en medewerkers genoten zichtbaar van het verrassingsconcert. Er werd gedanst en geklapt op de muziek en slingers en vlaggen op de balkons maakten het feest compleet. Syb van der Ploeg bracht naast zijn bekende nummer 'In Nije dei' ook het nummer 'Altijd Dichtbij' ten gehore, het nummer dat hij speciaal schreef voor zorgmedewerkers en patiënten in coronatijd. Syb van der Ploeg vond de twee concerten zeer bijzonder. „Ik heb opgetreden in Ahoy en de Ziggodome maar hier in deze setting op te treden was minstens zo bijzonder." Hij genoot ervan weer eens live te kunnen zingen en tegelijkertijd iets bijzonders te betekenen, temeer omdat het tweede concert plaatsvond in De Westereen, het dorp waar hij opgroeide, aan de vijver waarin hij als klein jochie heeft gevist.

Altijd Dichtbij

We zijn op afstand nog altijd dichtbij

al lijken we samen alleen

We zijn op afstand nog altijd dichtbij

komen er samen doorheen

Vertrouw op mij, we zijn altijd dichtbij.

Verpleegkundige
Gerbrecht van der Meulen:

**‘Als mijn
verhaal eraan
bijdraagt dat we
allemaal net iets
voorzichtiger
doen, dan is mijn
missie geslaagd’**

Maar liefst 129 keer werd het Facebookbericht van Gerbrecht van der Meulen de afgelopen maand gedeeld. Meer dan honderd mensen lieten een reactie achter na het lezen van het indrukwekkende verhaal van de 24-jarige verpleegkundige, die op de corona-afdeling in het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein werkt. Van hartjes en duimpjes tot tranen en ontroerende reacties. Maar uit al die berichten straalt bovenal ontzettend veel respect. „It docht my echt wat, al dy leave berjochtsjes”, glundert Gerbrecht dankbaar.

Waar het coronavirus hier in Friesland voor de meeste mensen nog altijd een ver-van-m'n-bed-show is, ziet Gerbrecht van der Meulen iedere dag wat het virus teweegbrengt. Sinds 27 maart werkt ze als verpleegkundige op de speciaal ingerichte corona-afdeling in het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein. Dagelijks staat ze ingepakt in beschermde kleding aan het bed van patiënten die het gevecht aangaan met dit zeer besmettelijke virus. „Zwaar werk”, geeft ze toe. „Niet alleen fysiek, maar zeker ook mentaal.”

Wereld op z'n kop

Gerbrecht weet nog exact de eerste dag dat ze de corona-afdeling binnenliep. „Op dinsdag was het nog een 'gewone' verpleegafdeling toen ik naar huis ging”, blikte ze terug. „Toen ik op vrijdag weer binnenstapte, was alles omgebouwd tot complete Covid-afdeling. In nog geen drie dagen tijd stond de wereld op z'n kop. Beschermd met schort, dubbele handschoenen, mondkap, spatbril en muts liep ik voor het eerst door de klapdeuren. Dat is een bizarre gewaarwording; alsof je een filmscene binnenstapt. Buiten ging het leven op dat moment nog redelijk z'n gangetje, maar achter die klapdeuren voelde het voor mij als een soort oorlogsgebied, waar mensen letterlijk vechten voor hun leven. Niet te bevatten.”

'Buiten gaat het gewone leven z'n gangetje, maar achter die klapdeuren is het een soort van oorlogsgebied'

Na een hectische avonddienst belt Gerbrecht met haar moeder. „Us mem joech my de tip om alles op te skriuwen, om sa myn gedachten in plakje te jaan.” Nog diezelfde avond schrijft Gerbrecht haar indrukwekkende verhaal. Op advies van haar zus besluit ze het bericht te posten op haar Facebookpagina. „Niet om te laten zien hoe zwaar ik het heb, maar om mensen een beeld te geven van wat er op een corona-afdeling gebeurt. Veel mensen hebben daar totaal geen weet van, en gelukkig ook maar. Mijn doel was om te laten zien welke heftige gevolgen corona heeft. Op patiënten, hun familie, maar ook op mij en mijn collega's. Een kijkje achter de schermen.”

Geen vrijbrief

Gerbrecht komt uit een echte zorgfamilie, want ook haar moeder en zus werken in de zorgwereld. Geboren en getogen in het kleine dorpje Hiaure net boven Dokkum, kiest ze na de havo voor de opleiding Verpleegkunde in Groningen. Na het behalen van haar diploma in 2018 start ze met de pre-master Zorgethiek en Beleid aan de universiteit in Utrecht. „Naast mijn studie ben ik gaan werken bij het St. Antonius Ziekenhuis, waar ik via het flexbureau word ingepland op verschillende afdelingen”, vertelt ze. „Van de longafdeling tot de afdeling chirurgie: ik spring bij waar collega's extra hulp nodig hebben.”

'Onderweg zie ik mensen die samen hardlopen of gezellig picknicken.

Hallo?! denk ik dan'

In de weekenden verruilt Gerbrecht de drukte van de stad graag voor de rust en de ruimte van Hiaure. Maar sinds de coronacrisis is ze nog niet weer in Friesland geweest. „Zeker omdat mijn moeder en zus beide in de zorg werken, proberen we contacten met anderen zo veel mogelijk te vermijden”, legt ze uit. „Mensen in mijn directe omgeving snappen waarom ik op dit moment even afstand houd. Maar ik zie ook genoeg mensen die laks met de maatregelen omspringen. Dat vind ik super frustrerend. Ik ga meestal op de fiets naar mijn werk. Onderweg zie ik groepen mensen die samen hardlopen of gezellig picknicken. Hallo?! denk ik dan. Dan onderdruk ik de neiging om te roepen: 'Het kan jou ook overkomen hoor!' Niemand heeft een vrijbrief. Niemand.”

Rit naar Hiaure

Met haar verhaal op haar Facebookpagina wil ze juist deze boodschap uitdragen. En met succes, want bijna iedere dag komen er nieuwe reacties bij van mensen die haar bericht lezen. Ondanks dat het niet haar opzet was, is Gerbrecht blij dat het veel lezers bewust maakt van de gevaren van corona. „In het begin werd vooral verteld dat het gevaarlijk zou zijn voor oudere mensen die al de nodige medische problemen hadden. Maar ik zie iedere dag dat er ook jonge gezonde mensen binnenkomen, zonder medische achtergrond, die ernstig ziek zijn en niet zonder onze hulp kunnen. Als mijn verhaal bijdraagt aan het feit dat we allemaal net iets voorzigtiger doen, dan is mijn missie geslaagd.”

Waar ze het meest zin in heeft wanneer het coronavirus onder controle is? „Mijn famylje en freonen yn Fryslân wer sjen”, lacht ze. „Die heb ik de afgelopen weken ontzettend gemist. We hebben volop contact via Skype en door te bellen, maar dat is toch anders. Ik kijk nu al reikhalzend uit naar die autorit naar Hiaure.”

Een dag uit mijn werk

Het is half 4 als ik met behulp van een collega word gepantserd tegen het coronavirus: schort, dubbele handschoenen, mondkapje, duikbril, muts. Geen haartje meer te zien? Sluiten mijn mondkapje en duikbril goed aan? Zijn mijn handschoenen en de achterkant van mijn schort dicht getapet? 'Succes', hoor ik als ik door de klapdeuren heen stap en een andere wereld betreed. Voor een paar maanden ben ik ingezet op een corona-afdeling in het ziekenhuis.

Ik krijg de overdracht van mijn collega en start met het inlezen van de dossiers van mijn drie patiënten. Patiënten die behoorlijk ziek zijn en waarvan één een code C heeft (palliatieve zorg). Een collega doet voor mij de controles en ik start met de medicijnronde. 'Gerbrecht, je patiënt heeft een hele lage saturatie' (zuurstofgehalte in het bloed). Ik tref een 70-jarige vrouw benauwd aan in bed met een oppervlakkige ademhaling van 40 per minuut, ondanks de 12L zuurstof die ze krijgt. Het zal niet lang duren voordat mijn patiënt op deze manier uitgeput raakt. Ze heeft een volledige code B (niet reanimeren/niet beademen/geen IC beleid) en wordt bij deze kliniek daarom niet naar de IC overgeplaatst. Ik verhoog de zuurstof, en nog eens, en nog eens..

Pas bij 30L O₂ zie ik de saturatie stijgen naar een acceptabele waarde. Twee familieleden zijn aanwezig, op 1,5 meter afstand en met een mondkapje op. Ze vragen aan mij of deze verhoging van korte duur is en wanneer de zuurstof weer afgebouwd kan worden. Ik zie de angst in hun ogen. Ik weet dat deze situatie geen goed voorteken is, maar het is niet aan mij om dat aan hen te vertellen. Ik probeer ze gerust te stellen, zonder ze voor te liegen. Een andere collega komt binnen en zegt dat ik met pauze moet. Ik sta inmiddels ruim 2 uur in isolatiekleding en ik merk dat ik hoofdpijn krijg door het continu inademen van mijn eigen adem door het masker. Mijn collega neemt de zorg van mijn patiënten over. Het voelt niet goed als ik door de sluisdeuren heen stap, maar ik moet ook aan mijn eigen lichaam denken.

Een half uur later sta ik weer ingepakt bij mijn patiënt met een code C. Hij is niet meer aanspreekbaar, maar zijn lichaamstaal vertelt me dat hij oncomfortabel is. Ik geef hem extra morfine via zijn spuitpomp en zie dat zijn drain niet goed afloopt. Als de drain verstopt zit en het vocht in zijn buik niet goed kan aftopen, kan dat ook reden zijn voor zijn onrust. Terwijl ik samen met de arts de drain doorspoel, bedenk ik me dat ik de familie moet bellen om een update te geven. Ik krijg zijn ongeruste en verdrietige dochter aan de telefoon. 'Hoe lang gaat het nog duren?' Ik vertel haar dat ik dat helaas niet weet, maar als ze nog afscheid van haar vader wil nemen, kan ze beter vanavond nog langs komen. 'Mogen er echt maar twee personen aanwezig zijn?' Ik kom samen met mijn oom, maar mijn broer wil ook graag naar zijn vader toe. Het voelt onmenselijk om te zeggen dat dat helaas niet kan. Ik stel voor dat hij er misschien via Facetime bij kan zijn of dat ze elkaar afwisselen.

Ik heb de telefoon nog niet neergelegd of ik hoor dat mijn derde patiënt een torenhoge bloeddruk en een hele lage saturatie heeft - ondanks de 15L O₂ - hij niet goed meer aanspreekbaar is en erg onrustig in zijn bed ligt te bewegen. 'Verhoog zijn zuurstof' roep ik, terwijl ik de arts voor de vierde keer deze avond bel. Hij schrijft lorazepam voor tegen de onrust en zegt zo langs te komen om de patiënt te beoordelen. Ook deze patiënt wordt door zijn code niet meer naar de IC toegebracht. Mijn hart breekt bij het zien van deze man, die nog maar 65 jaar oud is. Ik voel me machteloos, omdat ik voor mijn gevoel zo weinig kan doen. Ik geef hem de lorazepam via het infuus en hoop vurig dat het middel snel effect heeft. Daarna bel ik de familie om ze in te lichten over zijn situatie.

En zo verloopt mijn avond ontzettend snel, maar tegelijkertijd ook zo traag. Ik kom handen en voeten tekort bij het reguleren van zuurstof, controles doen, toedienen van medicatie, katheter- en drainzorg, met de arts overleggen over een beleid, meermaals verschonen van een vervuild lichaam door diarree, familieleden te woord staan, patiënten bijstaan en tussendoor nog een verplichte pauze nemen.

Door de klapdeuren heen zie ik dat mijn collega de dochter en haar oom instructies geeft en hen helpt bij het opdoen van de mondneusmaskers en het aantrekken van de handschoenen. Ze stappen naar binnen en ik begeleid hen naar de kamer. Ze schrikken bij het aanzien van hun naaste en verdriet overmant hen. Ik probeer de situatie uit te leggen, terwijl de patiënt opnieuw onrustig wordt. Nogmaals geef ik extra morfine en bel de arts om in te lichten dat de familie aanwezig is en dat de patiënt opnieuw onrustig is. Hij heeft het ontzettend druk, maar hoopt binnen 10 minuten langs te kunnen lopen. Tussendoor loop ik naar mijn andere patiënt waarbij de lorazepam helaas niet het gewenste effect heeft. Ik vraag mijn collega bij deze patiënt te blijven, terwijl ik met de arts naar de familie loop. De patiënt heeft zijn zuurstofbril afgetrokken en geeft met zijn handen aan deze niet meer op te willen. Ik hoor de arts praten terwijl ik in mijn ooghoeken aan de ademhaling van mijn patiënt zie dat het niet lang meer gaat duren. 'Papa ik ben bij je. Het is goed zo, ga maar lekker slapen. Ik hou van je.' Ik vraag me af wie het bij het aanhoren van deze woorden überhaupt droog kan houden en bijt op mijn lip. We geven de familie de ruimte om afscheid te nemen.

Nog een half uur tot het einde van mijn dienst. Ik sta samen met de arts bij de man waarbij de lorazepam niet werkt. We komen tot de conclusie dat ook hij waarschijnlijk niet lang meer zal leven en de familie moet worden gebeld om in overeenstemming met hen palliatieve zorg te gaan verlenen. Een collega roept me naar zich toe. Mijn patiënt met een code C is overleden. Deze man, die ook nog maar 65 jaar oud is, zijn pensioenleeftijd niet eens gehaald heeft en om wie zijn grapjes ik drie dagen geleden nog gelachen heb, is er niet meer. Het enige wat ik uit kan brengen is: 'Wat is dat snel gegaan' en 'Wat fijn dat zijn familie er bij was'.

'Ga even zitten', zegt mijn collega terwijl ze vraagt hoe het met mij gaat. De hele avond heb ik letterlijk en figuurlijk een masker op gehad, maar de realiteit van de situatie komt, door deze vraag, keihard binnen. Tranen wellen op die ik vanwege mijn duikbril niet weg kan vegen. 'Het is allemaal even te veel', antwoord ik.

#Blijfsalsjeblieftthuis. Voor jezelf, je omgeving en alle zorgverleners die dagelijks een keiharde strijd leveren.

Thermometer

Voordat we als journalisten bij Omrop Fryslân op de redactie mogen komen, moeten we eerst thuis onze temperatuur meten. Dat heeft uiteraard alles te maken met het coronavirus. Deze voorzorgsmaatregel las ik vorige week en zorgde voor een instant crisis. Want waar in al die verhuisdozen zou de thermometer zitten? Sterker nog: hebben wij überhaupt wel zo'n ding in huis?

Sinds we bijna een half jaar geleden zijn verhuisd, zoeken we nog bijna dagelijks om allerlei spullen die plotseling spoorloos zijn. Spullen die je niet vaak gebruikt, maar desondanks wel noodzakelijk zijn. Zo zijn we maandenlang de Rabobank-reader kwijt geweest. Handschoenen en mutsen: nergens meer te vinden. Waxinelichtjes, paspoorten of printpapier: alles is kwijt.

Samen startten we een verwoede speurtocht naar de volgende vermissing: onze thermometer. Na een uurtje hoorde ik hoopvolle geluiden uit de garage. We bleken godzijdank nog zo'n apparaat te hebben. Godzijdank ja, want dan kon ik in ieder geval maandag aan de slag bij de Omrop.

Of het door alle ophef kwam, weet ik niet, maar die nacht konden we beide niet goed slapen. Draaien, naar toilet, weer draaien, ieder uur op de wekker kijken én zweten. Zouden we dan toch iets onder de leden hebben? 's Ochtends aan de keukentafel sloeg de twijfel toe. Misschien dan toch maar even temperaturen om het zekere voor het onzekere te nemen.

Ik zou die dag thuis werken, dus ik ontfermde me ondertussen over het ontbijt. Na het korte medische onderzoek in de badkamer zaten we even later weer met z'n tweeën aan tafel. Niets aan de hand, was de medische diagnose. De thermometer had keurig 37,2 graden aangegeven.

Nadat we beide het ontbijt op hadden, wilde ik mijn tanden gaan poetsen in de badkamer. En daar zag ik de thermometer liggen. Niet zo'n hip en fashionable ding die je in je oor kunt steken, maar zo'n ouderwetse strijder die je vanachteren moet inbrengen. Jarengeleden aangeschaft voor het temperatuur van de kids, die inmiddels 9 en 10 zijn. Ik schrok er een beetje van.

'Heb je dat ding gebruikt?' riep ik verschrikt. Uit de keuken kwam een bevestigend antwoord. 'In je kont?' vroeg ik voorzichtig. 'Nee, die heb ik in mijn mond gestoken, nou goed!' was het antwoord. Oke.

Dus. We moeten deze week maar even naar de winkel om een nieuwe thermometer. Eentje die je wel in je oor moet steken. En die leggen we in het kastje in de badkamer, zodat we 'm nooit meer kwijtraken. Want ik krijg nu al temperatuurverhoging wanneer ik alleen al aan deze thermometer denk.

Nynke van der Zee, 27 maart 2020

Kok Klaas Keekstra **denkt in oplossingen**

De 45-jarige Klaas Keekstra werkte nog maar net als freelance kok bij het nieuwe restaurant de Halve Maan in Dokkum toen de coronacrisis uitbrak. Toch ging Klaas niet bij de pakken neerzitten. Integendeel, nog voordat de maatregelen waren aangekondigd had hij zijn plan al klaar: hij bezorgt nu maaltijden aan huis en heeft het er ontzettend druk mee.

Klaas begon twee jaar geleden met zijn eigen cateringbedrijf Lekker Ite. Daarnaast is hij freelance kok. „Ik heb hiervoor dertien jaar in de gehandicaptenzorg gewerkt maar wilde graag wat anders. Ik ben ooit in de horeca begonnen, maar dat was niet goed te combineren met kleine kinderen. Nu de jongste vijftien jaar is, vond ik het tijd voor een nieuwe fase. Er is een enorm tekort aan koks in Nederland. Daar ben ik op ingesprongen. Na het volgen van de koksopleiding ben ik begonnen in Steenwijk bij Huis ten Wolde, vorige zomer was ik kok in Heeg bij d'Ald Wal, daarna bij het Raadsel van de Wadden in Oostmahorn en sinds een maand dus bij de Halve Maan in mijn eigen woonplaats Dokkum.”

Menu op Facebook

Klaas zag het in de eerste week van maart al aankomen. „Ik volgde het nieuws en dacht, als de horeca hier dicht gaat ga ik maaltijden bezorgen. Ik was al bij de Sligro geweest om bakjes, tasjes en servetten in te kopen. Omdat ik een cateringbedrijf heb, was ik er al helemaal klaar voor. Ik heb een complete keuken in mijn bedrijfsunit aan de Uithof in Dokkum waar ik de ruimte

heb om te koken voor grote groepen. Bovendien heb ik geen personeel in dienst. Daar ben ik nu blij mee, want op deze manier kan ik de prijs laag houden.” De dag nadat besloten werd dat alle horeca dicht moest, had Klaas zijn eerste menu al op Facebook geplaatst. Met succes, want vanaf dag 1 loopt het als een trein.

Stampotten en lasagne

Druk is het wel, want Klaas doet alles zelf. „Maar ik hou van mijn werk, dus dan is het niet erg.” Elke dag maakt hij drie of vier verschillende maaltijden klaar. Tussen 16.00 en 18.00 bezorgt hij deze bij de mensen thuis in een straal van ongeveer tien kilometer rondom Dokkum. Soms springt een vriend van hem even bij om maaltijden te bezorgen. Mensen kunnen deze maaltijden vervolgens zelf opwarmen. De gerechten variëren van stampotten tot lasagne, maar ook kunnen mensen kiezen uit Bami Goreng of Chili con carne. „Ik heb nooit een vast menu, want ik weet vooraf ook niet precies wat er in de supermarkt allemaal verkrijgbaar is. Vooral in het begin was dat afwachten als gevolg van het hamsteren. Dan had ik bedacht om stampot boerenkool te maken, maar waren de spekjes op.”

Thuis opwarmen

Zijn klanten bestaan vooral uit ouderen die de deur niet meer uitkomen en gezinnen met kinderen die het te druk hebben om zelf te koken. Maar ook ondernemers uit de buurt vinden het handig om gerechten bij hem te bestellen. Klaas levert altijd éénpersoonsgerechten die makkelijk op te warmen zijn in de magnetron. „Warme maaltijden serveren is niet te doen. Dan moet je een keuze maken: óf warm, óf koud, maar niet er tussenin.” Klaas merkt dat vooral oudere mensen het fijn vinden om even een gesprekje met hem aan te knopen in deze tijd. „Voor sommige mensen ben ik de enige die ze op een dag zien. Dan zijn ze blij dat ze even een praatje kunnen maken.”

Wij missen school!

Nou dat was me het weekje wel hoor. Best moeilijk, wat die kinderen in groep 3 en 5 al moeten weten. Dat rekenen gaat me nog wel goed af, maar die taal met hakwoorden, zingwoorden en samenstellingen zijn voor mij even wennen.

Gelukkig kan onze jongste dochter haarfijn uitleggen hoe het allemaal zit. Toch merk ik dat het enthousiasme bij de kinderen wat afneemt met huiswerk maken. In de eerste week vonden ze het allemaal nog wel leuk om aan de keukentafel te werken en zelf hun tijd een beetje in te delen. Gelukkig was het mooi weer en konden we in de 'pauzes' naar buiten, springen op de trampoline. Ik mocht in het midden springen, want dan gingen ze extra hoog. Maar nu, na twee weken, is die lol er ook alweer een beetje af...

Bytsje saai

Vanochtend kwam het hoge woord er uit. Het was nog vroeg toen de jongste dochter bij ons op de slaapkamer kwam. Ze had buikpijn en kroop tussen ons in. De oudste sliep al in de bedstede bij ons op de kamer, want zij had eng gedroomd. Met grote ogen keek Anouk mij aan. Toen kwam het hoge woord er uit: „Ik mis skoalle.“ Vanuit de bedstede viel haar grote zus haar bij. „Ik ek, it wurdt allegear in bytsje saai.“ De verhalen van wat ze allemaal misten kwamen los. De ene wilde haar nieuwe koptelefoon zo graag meenemen naar school, de ander moest haar knutselwerkje nog afmaken. En ze wilden hun klasgenootjes graag weer eens zien. En de juffen. En eerlijk is eerlijk: wij als ouders missen de structuur van school ook. Het concentratieniveau om thuis te werken is tot een dieptepunt gezakt.

Kamperen in coronatijd

Dinsdag horen we of de scholen na 6 april langer sluiten en tot wanneer. Misschien is die onzekerheid nog wel het ergste. Uit pure ellende hebben we de tent opgezet in de tuin. Kamperen in coronatijd, zoals een vriendin het noemde. Zo houden we het nog wel even vol en tussen de ruzietjes door hebben we het best gezellig met z'n allen. We beseffen ook dat we blij mogen zijn dat we thuis kunnen zijn bij de kinderen, in tegenstelling tot mensen die een beroep hebben waarbij ze nu harder nodig zijn dan ooit. En we zijn gezond. Dus eigenlijk hebben we niks te klagen, maar toch...

Klasina van der Werf, 27 maart 2020

'Al mijn werkzaamheden zijn **in één keer gestopt**'

Voor Theun Plantinga (35) uit Rinsumageast komt de klap van de coronacrisis hard aan. Theun is een geboren entertainer, gaat het liefst 'op de flitter' en samen met zijn vriend Mike zou hij in april Herberg Het Rechthuis openen. Alles valt voor Theun in één keer weg.

„Het gaat nu weer wat beter met mij, maar vorige week voelde ik me echt even depressief. Ik had nergens meer zin in en was niet uit bed te branden”, vertelt Theun die een jaar geleden nog de hoofdrol vertolkte in muziektheaterproductie Titus in Dokkum. Hij verruilde het bruisende Amsterdam voor het rustige Rinsumageast waar hij sinds een paar maanden met zijn vriend Mike in het voormalige rechthuis woont. Het stel had grote plannen met het pand en leefde echt naar de datum van 1 april 2020 toe. „Op die dag hadden we de eerste boeking staan. Dat is geen grap.”

Kleinschalig

De drie gastenkamers die de basis voor de Bed and Breakfast vormen zijn inmiddels klaar. „Het is echt heel mooi geworden, helemaal in de oude stijl”, vertelt Theun. De eerste boekingen voor een barbecue en een reünie stonden al gepland, maar een paar dagen voor de bewuste persconferentie van Rutte namen Theun en Mike zelf hun verantwoordelijkheid door de deuren tot nader order te sluiten.

Alle ruimte

Ook zijn culturele werkzaamheden - onder andere als acteur bij Tryater - werden voor de rest van het jaar geannuleerd. Ondertussen moeten de vaste

lasten wel betaald worden. „En we ha net echt in lyts hûs”, lacht Theun. Gelukkig heeft hij recht op een vergoeding van het Rijk en zijn vriend Mike werkt nog twee dagen per week voor de gemeente Amsterdam. Het stel is blij dat ze tijdens deze coronacrisis niet meer in de drukke stad wonen. „Daar zouden we echt gek worden. We hadden een appartement van zestig vierkante meter, hier hebben we alle ruimte. Het is heerlijk om in Noordoost-Friesland te wonen, mooi dicht bij mijn vader die in Feanwâlden woont en in de risicogroep zit.”

Steun

Over het dorp Rinsumageast is Theun lovend. „De sociale cohesie is hier groot en de mensen staan voor elkaar klaar. Ook bij ons wappert de rode vlag van de Dokkumer Vlaggen Centrale om dorpsbewoners te laten zien: wy binne der foar jim. Andersom kregen wij van dorpsbelang en de kerk een bos tulpen met een kaartje als blijk van steun. Dat is toch fantastisch.”

In juni trainen vele leden van Health Center Plantinga noodgedwongen buiten. Deze outdoor lessen zijn een groot succes. Foto's: Jaap de Boer

Leden blijven Health Center Plantinga **trouw**

Health Center Plantinga biedt mensen ook in deze coronatijd trainingen aan zodat ze in beweging blijven. Online bieden ze schema's en lessen aan voor thuis. „Zo proberen we mensen letterlijk en figuurlijk warm te houden voor onze sportschool. Andersom blijven de leden ons trouw. Dat doet ons goed.”

„De boodschap kwam hard aan”, zegt Klaas de Bruin over het nieuws dat zijn sportschool aan de Nijverheidswei in De Westereen dicht moest. Hij runt de zaak nog niet zo lang – sinds 2018 – samen met Eva Plantinga en fysiotherapeut Klaas van der Wal. Ook voor Klaas van der Wal kwam het werk grotendeels stil te liggen. Hij onderhoudt het contact met zijn cliënten zoveel mogelijk telefonisch en biedt persoonlijke trainingsschema's aan. Ondertussen zijn de ondernemers druk aan het klussen in het sportcentrum. „We gebruiken deze tijd om alles op te frissen.”

Heel onwennig

Klaas, Klaas en Eva vinden de maatregelen begrijpelijk, maar hopen dat ze zo snel mogelijk gefaseerd weer open kunnen gaan. „Daar zijn allerlei protocollen voor. Zo moeten we ons aan de anderhalve meter afstand houden en niet iedereen tegelijk binnenlaten. Het voelt allemaal heel onwennig, dat wel. Mijn dagritme is opeens heel anders”, stelt Klaas van der Wal. Datzelfde geldt voor Klaas de Bruin die normaal gesproken veel 's avonds werkt. „Ik ben nu meer thuis bij mijn vrouw en kinderen.”

Mondmaskers en handschoenen

„We vullen de dagen momenteel deels met schilderen en het opstellen van trainingsschema's. Verder proberen we de mensen zoveel mogelijk te woord te staan en mails te beantwoorden”, aldus Eva Plantinga. „Veel leden laten weten dat ze ons trouw blijven en abonnementsgeld hoeven ze niet

Mede-eigenaar Eva Plantinga (rechts) en fitness-instructeur Jitse Keizer houden zich uiteraard aan de anderhalve meter afstand.

terug. Dat doet ons supergoed. Wat dat betreft brengt deze coronatijd ook iets positiefs met zich mee. Uit ervaring weet ik dat het sporten voor veel mensen ook een uitlaatklep is. We hopen dan ook dat het allemaal niet te lang gaat duren." Klaas van der Wal verwacht dat er in zijn vak het een en ander zal veranderen. „Ik denk dat mondkapjes en handschoenen in onze sector ook gebruikelijk worden. Dat is nu nog een gek idee omdat we het niet gewend zijn, maar in de toekomst zal dat steeds meer normaal worden, net als in een ziekenhuis." 🍀

Coronamaatregelen

Het kabinet heeft besloten om de sluiting van sportscholen te verlengen tot 20 mei 2020. Wel mag Health Center Plantinga (HCP) starten met outdoor trainingen aan jeugd tot en met 18 jaar. De fysiotherapie is vooralsnog alleen voor medische indicatie beschikbaar maar HCP biedt ook behandelingen op afstand. Op de Facebooksite en het YouTube-kanaal van Health Center Plantinga worden dagelijks tips en trainingsmogelijkheden gegeven voor thuis. De groepslessen van Esther zijn live te volgen via YouTube.

Jannie Dijkstra zet mondkapproject op in Zambia

Jannie Dijkstra uit Ee heeft een mondkapproject opgezet in Zambia. Vorig jaar in juli vertrok Jannie naar het Afrikaanse land om daar vrouwen te helpen die door omstandigheden leven aan de rand van de samenleving.

Zij doet zendingswerk en geeft les in naaien en patroontekenen. Haar missie in Zambia is veranderd nu ook in dat land het coronavirus zich langzaam aan verspreidt. „Het normale werk staat in de ijskast. Maar mijn creativiteit stopt nooit", stelt de Friezin die altijd in de textielwereld heeft gewerkt.

Thuisblijven geen optie

Mondkapjes zijn in Zambia hard nodig. Vooral omdat het zorgstelsel in het Afrikaanse land de gevolgen van het coronavirus niet aan kan. Bovendien is thuisblijven voor de inwoners van Zambia onmogelijk, want 'geen werk' betekent daar 'geen eten'. Dus doen alle men-

sen daar mondkapjes op. „Het probleem is dat veel mensen hier wegwerpmondkapjes of de mondkapjes van maar één laag stof dag in dag uit dragen. Ze weten niet dat dat funest is", vertelt Jannie.

Daarom heeft zij onderzoek gedaan naar het maken van veilige mondkapjes. Tegelijkertijd heeft ze er samen met het team een instructiefilmpje bij gemaakt. Ook hebben ze een plan gemaakt om mensen maskers te laten naaien in Zambia, Afrika en over de hele wereld. „Ik ben zo blij dat ik op deze manier mijn steentje kan bijdragen. Het heeft zo moeten zijn..." 🍀

'Eenzaamheid' nog erger dan corona'

„Je weet dat je moeder oud is en dat ze ooit zal overlijden. Maar doodgaan aan het akelige coronavirus, zou het extra wrang maken”, zegt Burt Sijtsma uit Ee. Zijn moeder – Froukje Sijtsma-van der Kooi – heeft corona en vecht sinds 8 april tegen de ziekte.

Op 22 april vierde ze haar 86e verjaardag in Woonzorgcentrum Meckama State in Kollum. Niet met haar familie, zoals ze dat zo graag zou willen, maar alleen met het zorgpersoneel die ze vanwege de witte pakken en maskers bijna niet herkent. Vanaf het balkon op de eerste verdieping zag ze haar kinderen buiten staan zwaaien. „We hadden er met opzet niet voor gekozen om daar met de hele familie te staan en voor haar te zingen. Dat zou te emotioneel voor haar zijn. Dan wordt het gemis alleen maar groter. Want het coronavirus is erg, maar de eenzaamheid nekt haar nog het meeste”, vertelt zoon Burt Sijtsma. Het is nu drie weken geleden dat zijn moeder is getest op Covid-19. Ze kuschelde al een paar dagen en had koortsklachten. Diezelfde avond belde de viroloog dat de test positief was. Het coronavirus heerste twee weken daarvoor al op de afdeling kleinschalig wonen, in hetzelfde tehuis. Toch had Burt de hoop dat het wel mee zou vallen.

Laatste bezoek

Op 19 maart bezocht Burt zijn moeder voor het laatst. „Ik hoorde al geluiden dat de verzorgings- en verpleeghuizen waarschijnlijk dicht moesten. Dus toen ik uit mijn werk kwam, reed ik nog even langs om samen met mijn moeder een kopje koffie te drinken. We spraken af dat we elkaar in levende lijve weer zouden zien en een knuffel konden geven.” Een paar dagen later organiseerde Burt samen met Talitha Stubbe nog een leuke tulpenactie om zijn moeder en de andere bewoners van Meckama State op te vrolijken. Ze leverden op 21 maart honderdtwintig bosjes tulpen bij het tehuis af. Twee weken later kwam het nieuws dat bij zijn moeder en nog vijf andere mensen op de afdeling corona was vastgesteld. Inmiddels zijn er vier mensen in het tehuis aan de ziekte overleden.

Beeldbellen voor het raam

„De schok was groot, je denkt meteen aan het ergste, vooral als je de verhalen om je heen hoort”, vertelt Burt. Hij nam op advies van zijn baas een week vrij. Zelf is hij overigens niet besmet met het virus. Vooral in het begin ging Burt elke dag naar het verzorgingstehuis van zijn moeder. „Ik dacht, nú kan het nog. Dan sta ik buiten voor het raam met haar te bellen en schuift ze het gordijn opzij zodat we elkaar toch even kunnen zien. Een ouderwetse vorm van beeldbellen”, lacht hij. Het liefst zou hij het balkon op springen en even haar kamer binnenstappen, maar dat mag niet. „Dat mag pas als ze stervende zou zijn. En dan mogen er maar twee tegelijk op bezoek komen, alleen eerstegraads familie, maar dan wel in witte pakken, dus onherkenbaar...”

'Het duurt zo lang'

Het zijn angstige tijden voor de familie Sijsma, want het virus is nog steeds aanwezig. Mevrouw Sijsma heeft alle klachten wel gehad, zoals hoofdpijn, keelpijn en diarree. Haar zuurstofpercentage wordt goed in de gaten gehouden. „De dokter heeft ons gewaarschuwd dat als ze longklachten krijgt, dan kan ze heel snel achteruit gaan. Gelukkig heeft ze geen andere gezondheidsproblemen, maar vanwege haar hoge leeftijd blijft de situatie zorgelijk.” Het zijn dan ook lange weken voor zowel de kinderen

– Burt heeft nog een broer en een zus – als voor mevrouw Sijsma zelf. Ze mist het bezoek, maar ook de activiteiten die altijd worden georganiseerd in het tehuis, zoals de bingo. Normaal gesproken staat haar deur altijd open, zodat ze kan zien wat er op de gang allemaal gebeurt en ze begroet iedereen dan even met 'goeiendag'. Dat valt nu allemaal weg. De deur blijft dicht. „Hoe lang moet ik nog blijven in deze gevangenis. Het duurt zo lang”, vraagt zijn moeder regelmatig aan haar zoon.

'Erger dan de oorlog'

„Nog even volhouden”, zo proberen haar kinderen mevrouw Sijsma gerust te stellen. „Gelukkig wordt ze heel goed verzorgd door de zorgmedewerkers die hun werk met liefde en gevoel doen, maar ik merk dat ze juist nu behoefte heeft aan haar 'eigen folk'. Als fotograaf stuur ik haar wel veel foto's, onder andere van haar achterkleinzoon. Daar put ze kracht uit.”

„Kon je hier maar even komen, even een bakje koffie met me drinken”, zei zijn moeder gisteren nog toen Burt met haar belde. Zij is geboren in 1934 en heeft de oorlog als kind meegemaakt. Maar dit vindt ze naar eigen zeggen nóg erger. „In de oorlog konden we tenminste bij elkaar zijn als gezin en als familie. Even tegen elkaar aankruipen als we bang waren. Dat mis ik nog het meeste.”

Een lach en een traan

We zijn voorbij de start, maar nog niet aan het einde van het begin, zo zei Rutte gisteren. Echt origineel was hij niet met deze uitspraak las ik op Twitter. Winston Churchill zei in 1942: *Now this is not the end. It is not even the beginning of the end. But it is, perhaps, the end of the beginning.*

Hoe dan ook, we zijn er nog niet! 28 april is de nieuwe datum waar we naar toe kunnen leven. Na deze week dus nog 4 weken te gaan. Minimaal. Daarna volgt de meivakantie, dus als alles goed gaat kunnen de kinderen 11 mei weer naar school.

Journalist in mij komt naar boven

We leven nu van dag tot dag en proberen er elke dag wat van te maken. De afgelopen week was even pittig omdat Johan en ik het allebei erg druk hadden met ons werk. Wat meespeelt is dat de journalist in mij tijdens deze coronacrisis naar bovenkomt. Als redacteur van De Westereender moét ik daar iets mee doen. Het resultaat is volgende week te bewonderen.

Humor

Ondertussen help ik de meiden met hun huiswerk, maar we proberen vooral ook de humor er in te houden. En dan komt het goed uit dat het vandaag 1 april is. Gisterochtend hadden we alvast leuke grapjes voor heit bedacht. Zijn hoofd beschilderen met SC Heerenveenvlaggen lukte helaas niet, maar de foto van de aap op de spiegel en mayonaise in de tube tandpasta wel! En de grapjes gaan vandaag waarschijnlijk nog wel even door.

Risicoleeftijd

Nu, na ruim twee weken, begint ook het besef te komen dat we onze ouders/pakes en beppes beginnen te missen. Zij zitten in de risicoleeftijd dus we blijven allemaal veilig thuis. Deze week zijn we voor het eerst aan het beeldbellen geweest. Erg leuk en grappig, maar het is toch anders dan even een knuffel geven.

Verrassingstas

Gisteren was Johan een blokje om in de auto met de meisjes en onverwachts reden ze langs het huis van pake en beppe in De Westereen. Beppe haalde meteen een verrassingstas uit huis voor onze dochters met kleurboeken, paaseieren van chocola en knutselspullen. Wat waren ze blij. Niet alleen met de spullen, maar ook dat ze elkaar even konden zien. Met tranen in de ogen zwaaide beppe ze uit. „Beppe moat güle omdat se ús mist“, was de conclusie van de jongste dochter.

Thuis gingen ze meteen knutselen. Een mooie kaart voor de beppes met daarop de tekst: We hopen dat we jullie snel weer zien...
En nu maar hopen dat 28 april echt de einddatum is!

Klasina van der Werf, 1 april 2020

Steeds meer **online-** **bestellingen** door corona

De webwinkel Cadeauvoordeel.nl van Alex Wijnsma uit Damwâld loopt als een tierelier. Helemaal nu mensen vanwege de coronacrisis zoveel mogelijk thuis moeten blijven. „Normaal gesproken verkopen we ongeveer 250 producten per dag. Nu zijn dat er twee keer zoveel.”

Terwijl het in de winkel van Cadeauvoordeel aan de Tsjerkestrjitte in De Westereen steeds stiller wordt, stijgt de omzet op internet. „In het begin kwamen er nog wel veel mensen in de winkel langs voor een puzzel of een spelletje, maar sinds de oproep van Rutte om zoveel mogelijk thuis te blijven is het rustig”, zegt Alex Wijnsma. De combinatie van een internetshop en een fysieke winkel bevalt hem goed. „De online-markt is heel anders dan in de winkel. In onze ‘stenen’ winkel staan 3500 unieke artikelen te koop, op internet zijn dat er 70.000. We merken dat er veel trampolines en zwembaden worden verkocht. Het probleem is dat deze slecht leverbaar zijn omdat de productie in China maanden stil heeft

gelegen. Gelukkig had ik nog net op tijd een hele voorraad grote zwembaden en jacuzzi's besteld, dus we hoeven klanten nog niet teleur te stellen.”

‘Een gezonde groei is beter’

„Voor de coronacrisis groeide het bedrijf al, dat is alleen maar meer geworden. Toch juichen we deze crisis niet toe. Een gezonde groei is beter. Bovendien weet je nooit hoe lang dit nog gaat duren.” Met een team van zes mensen en extra hulpkrachten werkt het team van Cadeauvoordeel met man en macht om alle pakketten op tijd te leveren. „Uiteraard doen we dit op gepaste afstand en we wisselen elkaar zoveel mogelijk af.”

We hebben een dip

Het is alweer de vierde week dat we 'in quarantaine' zitten. Misschien is er nog niet helemaal sprake van een 'lockdown', maar zo voelt het hier wel op de boerderij in de middle of nowhere. We genieten nu extra van de mooie natuur om ons heen, de lammetjes die in het weiland naast ons zijn geboren, de tientallen zwanen aan de andere kant van het huis, de paarden, de koeien, de vogels die ons 's ochtends wakker zingen. En toch... hadden we gisteren allemaal even een dip.

Tot nu toe ging het onze dochters best goed af met huiswerk maken. 's Ochtends taal en rekenen, 's middags spelen, dat is onze regel. Maar gisterochtend hingen ze allebei als een zoutzak aan tafel. De ene kon maar niet op gang komen, de ander raffelde haar werk juist slordig af. Ik moest eigenlijk nog een mail versturen – maar de laptop was bezet – en Johan zat in de werkkamer naast ons telefonisch te vergaderen. De kop thee die omviel was letterlijk de druppel. Ik werd boos, de kinderen huilen en Johan kon zijn collega's bijna niet meer verstaan...

Terug naar normaal

„We zitten even in een dip“, zei ik even later tegen de kinderen nadat ik alles had opgeruimd, de meiden weer rustig waren en Johan tussen zijn gesprekken door even een kop koffie had gehaald. Het is ook niet zo gek als je hele dagen op elkaars lip zit. Ik mis de momentjes voor mezelf ook. Het enige moment dat ik nog voor mezelf heb is als ik op de wc zit en zelfs dan hoor ik de kinderen op de achtergrond nog vaak 'mem' roepen. En dan hebben wij ook nog geluk dat we in Friesland wonen en niet op een kamer midden in de drukke stad. Eigenlijk hebben wij helemaal niks te klagen. Het probleem is denk ik dat we niet weten wanneer alles weer normaal wordt. De strenge coronamaatregelen kwamen plotseling op ons pad, maar zo snel zullen ze niet weer verdwijnen. Rutte bevestigde dat gisteren in zijn toespraak: 'Terug naar normaal is een zaak van de lange adem'.

Geen afscheid

De reden dat we zoveel mogelijk thuisblijven werd deze week wel weer even heel duidelijk gemaakt toen we van onze buurman hoorden dat hij op begrafenis was geweest van iemand die aan corona was overleden. Het ergste van deze verhalen vind ik dat naasten bijna geen afscheid kunnen nemen van de coronapatiënten. „Juist nu zou ik een arm om je heen willen slaan“, zingt Snelle samen met Davina Michelle in '17 miljoen mensen'. Bij ons thuis is dit nu de tophit en ik moet elke keer glimlachen als ik onze dochter van 8 hoor zingen dat alles op televisie nu zo beladen is... *

* Ik zou eigenlijk juist nu
Een arm om je heen willen slaan
Zoveel nieuws, zo stil is het op straat
Een elleboog was nooit zo beschaafd
En er is wel meer raars want

Ik bel m'n moeder met een trilling in de stem
Door wat er moest van de minister-president
Goed bedoeld, stiekem best een beetje eng
En ik denk aan

Alle zorg om gezondheid en banen
Op televisie is nu alles zo beladen
Ik denk aan grootmoeders en vaders
Maar gek genoeg brengt het ons samen

Snelle (uit het nummer 17 Miljoen Mensen
van Davina Michelle & Snelle)

Houd vol

Het Paasweekend is een goede reden om de vrolijkheid er na onze dip weer een beetje in te brengen. Alsof de minister-president het aanvoelt horen we hem 's avonds zeggen: 'Vier Pasen thuis en houd vol'. Dat gaan we doen, compleet met paastaart, – ontbijt en een zoektocht naar paaseieren. We moeten nog even volhouden. Anders is alles voor niets geweest.

Klasina van der Werf, 8 april 2020

Uitvaarten in coronacrisis: klein en intiem

Het verzorgen van uitvaarten in coronatijd brengt bijzondere situaties met zich mee. Uitvaartverzorgster Sjieuwke de Beer uit De Westereen gaat hier creatief mee om en kijkt vooral naar de mogelijkheden die er wél zijn.

Wat mag wel en wat mag niet tijdens uitvaarten. „Vooral in het begin was er veel onduidelijkheid en kregen wij daar veel vragen over. Mark Rutte rept tijdens zijn persconferenties met geen woord over uitvaarten, dus mensen hebben geen idee hoe ze met de strenge coronamaatregelen moeten omgaan”, stelt eigenaresse Sjieuwke de Beer van het uitvaartcentrum in De Westereen. Ze probeert mensen zoveel mogelijk gerust te stellen door ze te vertellen wat er wél allemaal mogelijk is in coronatijd. In totaal mogen er dertig mensen bij de uitvaart aanwezig zijn. Condoleren mag niet. In plaats daarvan kunnen aanwezigen hun medeleven tonen door hun hand op hun hart te leggen. „Met kleine gebaren kun je een afscheid toch groots maken”, zegt Sjieuwke. „Zo worden kinderen vaak bij het afscheid betrokken door bijvoorbeeld een kaarsje aan te steken voor beppe. Dat kaarsje mogen ze daarna mee naar huis nemen, heel waardevol.”

Mooie momenten

De uitvaartverzorgster stelt dat het afscheid juist ook heel bijzonder kan zijn in deze tijd. „Het voordeel is dat het nu klein en intiem is. Voor sommige families is dat zelfs een opluchting. Anderen hadden juist graag een groot afscheid gewild en dat kan nu niet. Dat is soms wel heel pijnlijk, want je kunt het afscheid maar één keer goed doen. Toch hebben veel mensen er wel begrip voor dat het nu niet anders kan. We hebben overigens nog geen rouwdienst meegemaakt van een persoon die aan het coronavirus is overleden. Dan zijn de regels nog veel strenger.” Deze bijzondere periode brengt volgens Sjieuwke ook hele mooie momenten met zich mee. Zo werd er laatst een erehaag langs de weg gevormd tijdens een uitvaart, waar de rouwauto tussendoor reed. Ook was er een begrafenis waarbij mensen met de auto langs het huis van de overledene mochten rijden als blijk van medeleven voor de familie. Er ontstond een hele rouwstoet en men-

sen maakten vanuit de auto hartjes met hun handen voor de nabestaanden. „Dat was heel bijzonder. Zo kun je op een ander manier toch iets heel moois neerzetten.”

Livestream

En zo zijn er vele mogelijkheden voor uitvaarten. Zo kan de begrafenis of crematie via een livestream gevolgd worden. Ook kiezen families er soms voor om later in het jaar alsnog een herdenkingsdienst te houden waar iedereen welkom is. Vanaf nu is het ook mogelijk om online te condoleren via onze website.

‘Met kleine gebaren kun je een afscheid toch groots maken’

Judith Meeuwsen en letje de Vries zijn blij dat ze 'hun' kinderen vanaf 11 mei weer kunnen verwelkomen op school. Foto: Klasina van der Werf

'Corona biedt kansen voor de toekomst van het onderwijs'

Het is geweldig om te zien hoe snel zowel de leerkrachten als de ouders het thuisonderwijs hebben opgepakt na die abrupte verandering door de coronacrisis. Dat stellen directrices Judith Meeuwsen en letje de Vries van de basisscholen ibs 't Pompeblêd en cbs De Boustien in De Westereen.

De beide directrices zijn trots op hun teamleden. „Het is echt knap hoe snel zij het thuisonderwijs hebben geregeld. Er zijn veel creatieve oplossingen ontstaan doordat elk gezin weer verschillend is. Bovendien is het ene kind het andere niet”, stelt Judith. Zij begrijpt echter niet dat er nu door 'deskundigen' gesproken wordt over toetsen en achterstanden, terwijl juist in deze tijd duidelijk is geworden hoe

relatief dat is. „Daarmee doe je de ouders, leerlingen en de leerkrachten te kort. Ze hebben zo hard gewerkt.” Ook letje vindt het onbegrijpelijk dat er zelfs wordt geopperd dat de zomervakantie ingekort moet worden om 'achterstanden' in te halen. „We staan hele dagen al op 'aan'. De zomervakantie hebben we juist nodig om te 'resetten.’”

Grote betrokkenheid

Ietje vindt het belangrijk om na de meivakantie de focus vooral te leggen op: wat doet deze coronacrisis met kinderen? „Als directeur is dit een moment waarop ik me afvraag: waar zijn we in het onderwijs mee bezig? We zijn zo gewend om binnen een bepaalde structuur te werken, maar nu ontdek je hoe belangrijk de werkelijke wereld is. Misschien is dit hét moment om op een andere manier naar het onderwijs te kijken. Er wordt altijd gesproken over 21e eeuwse vaardigheden. Als we daarin een omslag willen maken moeten we dat nu doen”, aldus Ietje. Judith is het ermee eens dat ze over de klasmuren heen moeten kijken. „Ik vind het trouwens ook geweldig om te zien hoe ouders hiermee omgaan. Zij denken op een positieve manier mee en doen hun uiterste best voor de kinderen. De betrokkenheid is heel groot. Ik zie zelf thuis hoe groot de belasting is, want wij hebben ook kinderen in de basisschoolleeftijd. En dan ben ik ook nog opgeleid als juf.”

Liefde voor de kinderen

Judith en Ietje zijn het erover eens dat deze crisis ook veel positieve ontwikkelingen heeft teweeggebracht. „Als ik zie wat kinderen allemaal – naast hun schoolwerk - leren in deze tijd: lessen van hun vader, naaien van hun moeder... Ze leren op een andere manier. En ik merk ook nu weer dat de leerkrachten echt vakidioten zijn met liefde voor de kinderen.” De teams van de basisscholen in De Westereen zijn blij dat de scholen na de meivakantie weer beginnen. Vooral het fysieke contact hebben ze gemist: het bij elkaar zijn, samen een liedje zingen, een aai over de bol... „Dat gevoel van een blik in de ogen mis je ook in de omgang met collega's.”

Met een stoet van negentien versierde auto's vol met vlaggen, slingers en ballonnen brachten de kinderen uit groep 6B/7A van CBS De Boustien uit De Westereen een (k)raambezoek aan hun meester Liekele en zijn vrouw Jenny. Hun kersverse baby Isa werd overladen met cadeaus. Foto's: Erik Visser/RTV NOF.

Ouderwets gezellig

Voor de meesten zal het even wennen zijn dat ze aan huis gekluisterd zijn om verspreiding van het coronavirus te voorkomen. Er is alleen één persoon van wie ik weet dat hij dat helemaal niet erg vindt. Alex Bouma, voormalig persfotograaf in Noordoost-Friesland.

Alex is inmiddels 71 jaar, woont in Sibrandahûs, is al een aantal jaren met pensioen en noemt zichzelf sindsdien 'beroepskluzenaar'. 's Winters zit hij in zijn 'hoekje' op de bank, leest de krant, drinkt koffie en bezoekt op zondags de concerten in de Kloosterkapel naast zijn woning. Zodra de zon begint te schijnen verplaatst hij zijn activiteiten naar zijn hinghok op het erf vanwaar hij een prachtig uitzicht heeft over de weilanden.

Groenteman

Alleen als het noodzakelijk is verlaat Alex zijn stekje, bijvoorbeeld voor de wekelijkse boodschappen. Ook daar heeft hij zijn vaste adresjes voor, want – zoals veel kleine ondernemers weten – hij blijft 'zijn' winkels trouw. 'Minsken as Alex skuorre ús der trochhinne', heeft de groenteman uit Dokkum weleens tegen mij verteld. Als oud-collega bezoek ik Alex één keer per jaar. Dan praten we elkaar onder andere bij over de ontwikkelingen bij de krant.

Vrolijke Alex

Tijdens verjaardagen krijg ik tegenwoordig bijna alleen nog maar appjes of felicitaties via Facebook, maar er is altijd één persoon die 's ochtends om stipt negen uur belt: Alex. In deze coronacrisis dacht ik aan Alex. Hoe zou hij deze tijd ervaren? Ik besloot hem te bellen. Terwijl de meeste mensen in een dip zitten kreeg ik een vrolijke Alex aan de lijn. Hij bekijkt het gedrag van de mensen vanuit zijn visie vanaf een afstandje en kwam tot de volgende conclusie:

Verbazing

„Der binne trije soarten minsken: leave minsken, gekken en grutte gekken.“ Met die laatste groep doelde hij op de hamsteraars in de supermarkten. De eerste groep bestaat ongetwijfeld uit de zorgmedewerkers en wie de mensen uit de middelste groep zijn weet ik niet. Misschien ik zelf wel, dacht ik later toen we de verbinding hadden verbroken. Alex had het er namelijk ook over dat het virus in Nederland is gekomen door de mensen die van 'funreizen' houden. En hij sprak zijn verbazing uit over mensen op social media, waar hij niet aan meedoet en waardoor zijn leven naar eigen zeggen ouderwets gezellig is.

Kleine dingen

Ik begin steeds beter te begrijpen wat hij daarmee bedoelt. Vooral nu we op ons eigen huis en gezin zijn aangewezen. Eerlijk gezegd vind ik het heerlijk dat ik even niet meer hoeft te rennen, te vliegen en te draven. 's Ochtends geen ochtendspits omdat de kinderen snel naar school moeten, 's avonds geen vergaderingen en de interviews die ik overdag doe zijn allemaal telefonisch. Ik merk nu pas dat we het wel heel druk hadden waardoor we geen oog hadden voor de kleine dingen. Zoals genieten van de rust met een krant in de zon en een lekker kopje koffie erbij. Voor de zon hoeft je volgens Alex niet naar het buitenland. Die is hier precies hetzelfde.

'In saai bestean kin hiel ryk wêze', zo sloot Alex ons telefoongesprek af. Die zin zal ik proberen te onthouden, ook als deze coronatijd voorbij is. Net als Alex heb ik nu ook iets ontdekt, namelijk dat er vier soorten mensen zijn: leave minsken, gekken, grutte gekken...én Alex!

Klasina van der Werf, 10 april 2020

Mark Klokman doet thuis zijn fitnessoefeningen nu dat vanwege de coronacrisis nergens anders kan. Bij mooi weer buiten en anders op zolder.

'Ik zat net in een **positieve flow**'

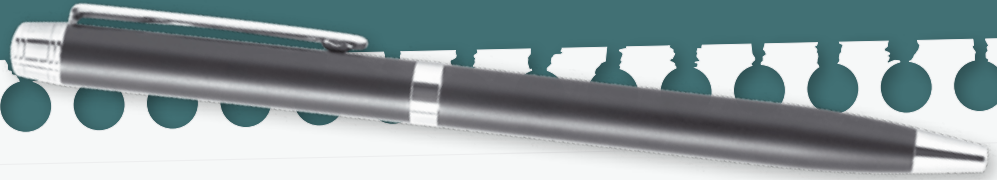
De 14-jarige Mark Klokman uit Feanwâlden baalt als een stekker dat hij vanwege de coronacrisis niet meer mag judoën. Hij werd vlak voordat het virus in Nederland uitbrak Nederlands kampioen in Den Haag in de gewichtsklasse -46 kg voor judoka's tot 18 jaar.

Mark doet er alles aan om in vorm te blijven zodat hij de draad weer kan oppakken als de regels straks versoepeld worden. De zolder in huize Klokman is omgebouwd tot fitnessruimte. Als topsporter wil hij zijn conditie op peil houden nu de judotrainingen stil liggen. Normaal traint hij drie keer per week bij Judoclub Sato uit Sneek. „Ik loop nu om de dag hard en doe dan oefeningen tussendoor. Verder fiets ik om aan mijn fysieke conditie te werken en ik doe aan fitness. Als ik dat niet doe loop ik straks achter en kan ik niet meer meedraaien in de top”, zegt Mark die op 5-jarige leeftijd begon bij de judoclub in zijn dorp. Al snel was duidelijk dat hij een goede techniek heeft, net als zijn twee oudere broers. Ook zij sleepten meerdere prijzen in de wacht tijdens landelijke toernooien, maar met het behalen van

een gouden medaille op het NK haalde Mark de primeur in het gezin. „Daarmee heb ik de zwarte band behaald dus nu wil ik graag verder. Mijn doel is om me te kwalificeren voor het EK, maar om dat te bereiken moet ik punten verzamelen door kwalificatie toernooien te winnen. En dat kan nu niet doordat alles stil ligt.”

Vorig jaar had Mark al de pech dat hij vijf maanden niet mocht sporten vanwege een schouderblessure. „Ik zat nu net weer in een goede flow, het ging hartstikke goed. Ik vind het heel jammer dat we nu niet mogen judoën, al begrijp ik het wel want judo is ook nog een sport waarbij je elkaar moet beetpakken. Of het na de coronacrisis weer zo goed zal gaan weet je nooit. Maar ik heb er goede hoop op. In elk geval zal ik er alles aan doen om straks in topvorm op de judomat te staan.”

Tuinesie

Nu we 's avonds geen verplichtingen meer hebben, is er plotseling volop tijd om thuis de handen uit de mouwen te steken. Waar heel Nederland de zolder opruimt en in de rij staat voor het vuilstort, zijn wij thuis begonnen met het opknappen van het gazon. timmeren we ons een slag in de rondte in onze boomhut en pompen we als een malle de vijver leeg. En dat allemaal met een strakke deadline van 4 juli. Want ik ben bang dat van onze zomervakantieplannen niet veel terecht komt.

Alle evenementen zijn geschrapt tot 1 september, vertelde Mark Rutte ons afgelopen week. Geen Pinkpop, Zwarte Cross of Veenhoop Festival. Door alle zomerse evenementen gaat een streep. Simpelweg omdat we dan met te veel mensen op een kluitje zitten.

Je maakt mij niet wijs dat we in juli straks wel hutjemutje op een camping mogen zitten, met z'n allen het zwembad in duiken of in de te kleine campingwinkel de verse croissantjes ophalen. No way Jose. Ik verwacht dat Mark over een paar weken een dikke streep zet door al onze vakantieplannen. En dus zijn wij thuis al druk bezig om onze eigen minicamping gereed te maken.

We sproeien 's avonds het gazon zodat het straks een groen biljartlaken is voor onze tentjes. We hebben bovendien een boomhuis in de aanbieding waarin overnacht kan worden. En we toveren de vijver om tot subtropisch zwemparadijs. De hangmat wordt geïnstalleerd en de vuurplaats gereed gemaakt. Een vijfsterren camping zou jaloers zijn op onze faciliteiten.

Ik ben me bewust dat wij ontzettend veel mazzel hebben met ons plekje, waar genoeg ruimte is om je een zomer lang te vermaken. Maar wat nou als je vijf hoog in een flat woont, met alleen een balkon? Dan is het een heel ander verhaal. Geen zwembad in je tuin, hangmat op je terras of hut in je boom. Maar daar heb ik iets op verzonnen. Wat nou als we deze zomer weer ouderwets aan huizenruil doen? Dat we een week lang ruilen met een gezin in de Bijlmer, dat zeven dagen lang vakantie in Boelenslaan viert. Voor ons een mooi moment om eens flink aan sightseeing te doen in de nu zo rustige hoofdstad. En voor hen heerlijk om uit te waaien in ons bos of een duik te nemen in de vijver.

Geen gedoe met anderhalve meter afstand, ingewikkelde tentstokken of een vouwwagen uit het jaar nul. Je loopt zo je vakantiehuis in. Sterker nog: er is een wasmachine, vaatwasser, eigen douche en maar liefst drie slaapkamers. Het enige dat je mee hoeft te nemen is een tas vol kleren, je zonnebril en zwembroek.

Stel je eens voor. Geen gestress met vuile was in de campingwasserette. Geen gedoe met lekke luchtbedden. En geen ruzie om de beste klapstoel in de veel te kleine voortent. Ik ben er van overtuigd dat het aantal echtscheidingen na zo'n aangepaste vakantie een stuk lager zal zijn. Zo brengt deze bijzondere tijd ons toch ook nog een aantal voordelen. Minder vliegverkeer, minder echtscheidingen en minder financiële uitgaven. Tuinesie is nog nooit zo mooi geweest.

Nynke van der Zee, 27 april 2020

Brabantse schoendesigner
Twan van Uden:

'In Dokkum was **het leven weer even zoals het we het kenden**'

De Brabantse schoendesigner en brand creative Twan van Uden keek z'n ogen uit op zaterdag 16 mei in de winkel bij herenmodezaak Van der Gang in Dokkum. Samen met collega en meesterschoenmaker Harrie Blom kwam hij langs om voor klanten de bekende Greve schoenen op maat te maken. Niet alleen was Twan onder de indruk van de herenmodezaak, maar vooral van de manier waarop we in Friesland omgaan met de coronamaatregelen. „Dit is een heel andere wereld dan bij ons in Brabant.“

Mensen konden op afspraak langskomen voor het maatwerk event bij Van der Gang in Dokkum. En dat werd gretig gedaan, zag ook Twan. „Van tevoren hadden we contact gehad over protocollen en voorzorgsmaatregelen, maar toen we hier eenmaal waren, zagen we wat een wereld van verschil er zit tussen het zuiden en het noorden van Nederland. We stonden met onze mond vol tanden, want het bleek een gewone zaterdag, zoals alle andere“, knikt Twan. „Bij ons is het veel stiller op straat, er hangt nog altijd een heel aparte sfeer. In Brabant hebben we natuurlijk ook echt een heftige lockdown gehad. Hier in het noorden merk je dat er veel relaxter wordt omgegaan met de coronacrisis. Echt een wereld van verschil.“

Als Brabander maakte Twan de gevolgen van het coronavirus van dichtbij mee. Maar liefst acht personen uit zijn familie raakten tijdens een verjaardagsfeest besmet. „Ik heb geluk gehad, omdat ik die dag een beurs had in Duitsland“, blikt hij terug. „Mijn familie komt uit Schijndel, een dorpje vlak bij Den Bosch. Dat gebied is heel zwaar getroffen door

mei 2020

corona. Maandag vierde mijn vader z'n verjaardag, waar iedereen van de familie was. Twee dagen later moest mijn oom naar het ziekenhuis toe. En al snel daarna volgden meer familieleden. Mijn moeder, mijn vader, mijn tante, broer en zusje: iedereen bleek corona te hebben.“

Slapeloze nachten

Waar in Friesland druppelsgewijs nieuwe patiënten zich meldden, sloeg het virus in Brabant in volle hevigheid om zich heen. Twan: „Er was al snel geen plek en ruimte meer in de ziekenhuizen. Mijn ouders moesten zo lang mogelijk thuis blijven en belden dagelijks met de huisarts. Er werd letterlijk gevraagd aan de telefoon: meneer, kunt u nog ademen? Zo ver ging het. Dan schrik je wel. Ik heb er heel wat slapeloze nachten van gehad. Plotseling waren de rollen omgedraaid en vroeg ik mijn ouders of ze hun temperatuur al hadden gemeten die dag. Een bizarre situatie. Zeker omdat ik niet langs mocht komen en vanuit mijn woonplaats Amsterdam alles van een afstand zag gebeuren.“

Gelukkig kon de familie van Twan na een spannende periode opgelucht ademen. „Ze zijn er allemaal nog en niemand heeft op de intensive care gelegen“, knikt Twan zichtbaar opgelucht. „Langzaam pakten we ons leven in Brabant weer een beetje op. De fabriek is weer open en we zijn weer los met de productie. Ik vind het heerlijk om weer 'gewoon' aan het werk te zijn. En wat is er dan fijner dan een bezoek aan verkooppartners om mensen aan een mooie schoen te helpen. Deze dag in Dokkum heeft ons goed gedaan. Na al die negatieve berichten konden we alles even vergeten. Het was een heel fijne ontsnapping na die angstige tijd. Heel even was het leven weer een beetje zoals het we het kenden.“

De dag van de waarheid

Hollen of stilstaan. Zo ziet mijn leven er normaal gesproken uit. Tussen de vakanties door is het vooral hollen en tijdens vakanties vind ik het heerlijk om even niets te hoeven. Daarom kijk ik ook altijd zo naar vakanties uit. Meestal hebben we als we thuiskomen van de ene reis alweer plannen voor de volgende, ook al is het een weekendje weg. Het is leuk om naar iets uit te kijken.

In deze coronatijd leven we van persconferentie naar persconferentie. Vanavond zitten we weer met z'n allen voor de buis om te horen wat Rutte zegt. Onze jongste dochter vindt het maar saai en kijkt liever naar het jeugdjournaal. De oudste vindt de gebarentalk nog wel leuk om te zien. Wij hopen vooral de verlossende woorden te horen dat de kinderen na de meivakantie weer naar school mogen! Zo zal iedereen vanavond op z'n eigen manier vol spanning voor de televisie zitten.

Spannende avond

Maar, er zijn meer redenen waarom dit een spannende avond voor ons is. We hebben namelijk een bod gedaan op een huis en vanavond horen we of de koop wel of niet door zal gaan. Er zijn meer kapers op de kust. Als het doorgaat gaan we misschien voor de zomervakantie al verhuizen. Dus als onze reis naar Noorwegen geannuleerd wordt, hebben we wel iets om naar uit te kijken.

Duidelijkheid

Een maand geleden konden we ons nog niet voorstellen dat alles dicht zou gaan, nu is het lastig om te geloven dat het normale leven voorzichtig weer begint. En als de scholen nog langer dicht blijven en de koop van deze woning niet doorgaat? Dan is het in elk geval duidelijk! En dan verzinnen we vast wel weer iets nieuws om naar uit te kijken...

Klasina van der Werf, 21 april 2020

Geesje Duursma bij het nieuwe welkomstpaviljoen van De Pleats dat speciaal is gemaakt om mensen wegwijs te maken in deze coronatijd. Hier kunnen gasten handen wassen en krijgen ze uitleg over hoe ze kunnen 'inchecken' bij het restaurant. Foto: Jaap de Boer

Geesje Duursma van Restaurant & Partycentrum De Pleats in Burgum

'Ik voel me **gastvrouw, dokter en politie in één**'

'Ingewikkeld', zo noemt Geesje Duursma de coronaregels voor de horeca. Maar, zoals we Geesje kennen blijft ze moedig. „Deze coronatijd geeft ons de kans om na te denken en brengt onze creativiteit naar boven. Maar het blijft ingewikkeld.”

Het is tegenwoordig een hele verantwoordelijkheid om horecaondernemer te zijn. „Ik voel me niet alleen gastvrouw, maar ook dokter en politie. Alles in één”, stelt Geesje. De horecaondernemers en medewerkers krijgen heel wat voor de kiezen. De periode dat ze dicht moesten gebruiken Geesje en haar man Eelke voor de verbouwing van Restaurant & Partycentrum De Pleats in Burgum. De keuken was aan vernieuwing toe. Terwijl Eelke zich met de verbouwing bezighield ontfermde Geesje zich over de vijftig medewerkers van De Pleats. „We hebben een aantal medewerkers met een 'rugzakje' in dienst en de één reageert anders op de situatie dan de ander.”

Placemats met menu

Inmiddels is De Pleats weer open. Even spontaan een bakje koffie drinken is er niet meer bij. Reservering is nodig, er mogen niet meer dan dertig mensen naar binnen (exclusief personeel) en van medewerkers wordt verwacht dat zij gasten naar hun gezondheid vragen. Verder moeten zij in de gaten houden dat de anderhalve meter afstand en de hygiëne gewaarborgd blijft. Zo moet de menukaart elke keer ontsmet worden. „Dat is niet zo sim-

pel, daarom hebben we tijdelijk papieren placemats met het menu erop. Die kunnen we elke keer weer vervangen. Het is een grote verantwoordelijkheid en er valt veel weg. Alle bruiloften bij De Pleats zijn een jaar uitgesteld, catering voor uitvaarten mag niet meer en er mogen veel minder mensen bij het restaurant naar binnen. „Het past niet bij ons motto 'altijd gastvrij' om mensen weg te sturen”, aldus Geesje Duursma.

Meer waardering

Soms vliegt het haar wel even aan. „Ik vraag me dan af: worden wij als horeca ook gemist? Zelf denk ik van wel, maar misschien is dat wensvol denken. Ik denk wel dat wij kunnen laten zien dat horeca een vak is, dat wij mensen kunnen ontzorgen en gasten een mooie dag en avond kunnen bezorgen. Misschien wordt ons vak nu juist meer gewaardeerd, maar er moet uiteraard wel geld verdiend worden. De vaste kosten zijn nu honderd procent, maar we mogen maar dertig procent van het restaurant bezetten. Dat is vergelijkbaar met een vliegtuig dat maar halfvol zit. Gelukkig is ons bedrijf financieel gezond en hebben we nog geen zorgen, maar dan nóg neemt deze hele situatie veel van je.”

Wiebe Kootstra bij de Groene Ster op het terrein waar in augustus het Psy-fi Festival zou worden gehouden. Foto: Marcel van Kammen

Festivalorganisator Wiebe Kootstra:

‘Evenementen **betekenen veel meer voor de samenleving** dan we denken’

Dokk'em Open Air, het Veenhoop Festival, Dicky Woodstock, Promised Land en de Admiraleitsdagen: het zijn zomaar een aantal grote festivals waar evenementenorganisator Wiebe Kootstra uit Burgum de afgelopen maanden gedwongen een rode streep door moest zetten. Maar stilzitten is er allermist bij, want ondanks dat alle festivals gecancelld zijn, heeft Wiebe een dagtaak aan de afwikkeling van alle projecten. „Dat hat mear fuotten yn ierde as datst tinkst.”

Met z'n bedrijf Young & Leisure organiseert Wiebe festivals rondom in de provincie. Hij weet als geen ander hoe de hazen lopen en is uitgegroeid tot expert op het gebied van detachering, projectondersteuning en de productie van uiteenlopende evenementen en concerten. „De afgelopen jaren zag je de evenementensector steeds verder pro-

fessionaliseren. Ook in Friesland. Er komt vandaag de dag heel wat kijken bij het organiseren van een festival. Financiën, veiligheid, vergunningen, wet- en regelgeving, noem het maar op.”

De doodsteek

Daarmee gaan er ook wat meer uren en centen zitten in de voorbereiding van een festival. Niet te vergeten de grote schare aan ketenpartners die hierbij betrokken is. „Van de catering en licht en geluid tot de beveiliging en de toiletten”, somt Wiebe op. „Mensen hebben vaak niet in de gaten hoe belangrijk een festival is voor de ondernemers in een regio. Onze evenementen betekenen veel meer voor de samenleving dan we denken. Het heeft een gigantische spin-off voor heel veel ondernemers. Nu alles plotseling wegvalt, zie je dat ondernemers en veelal ZZP'ers met lege handen staan. Dat is keihard.”

Wiebe heeft er een dagtaak aan om alle projecten en festivals die zijn afgelast correct af te handelen. „Allereerst moet je de artiesten afzeggen. Per boeker verschilt het hoe daar op gereageerd wordt. Daarna komt de vraag hoe het met de financiële afhandeling gesteld is. Hoe ga je om met de verkochte kaarten? Is een festival verzekerd? Wat doe je met een evenement waarvoor je subsidie ontvangt? Kun je budgetten doorschuiven naar volgend jaar? Dat is allemaal nieuwe materie voor mij. Mijn insteek is om het budget uit te mogen geven zoals we het hadden begroot. Dus ondanks dat er geen festival is gehouden, dat je mensen wel betaalt. Daarmee houden we onze sector aan het infuus en voorkom je een gigantisch financieel gat. Dat zou de doodsteek voor veel bedrijven zijn.”

Foodbrothers lanceren **worst van anderhalve meter**

De FoodBrothers hadden het goed voor elkaar. Met hun beroemde hotdogs reisden ze in hun stoere foodtrucks van festival naar festival. Nu alles is afgelast lanceren de broers uit De Westereen hun eigen droge worst, onder andere verkrijgbaar in anderhalve meter.

Normaal gesproken hebben André (39) en Johannes (33) de Voogd uit De Westereen het in deze periode razend druk. „Het is nu de tijd voor de festivals, het is mooi weer en dan is het extra vervelend dat we niks kunnen doen. Niet alleen voor ons, maar ook voor duizenden andere mensen die mee-

Op zoek naar alternatieven

Vandaar dat Wiebe samen met een zelf samengestelde taskforce keihard werkt aan alternatieve vormen voor festivals en evenementen. „We proberen in overleg met de Veiligheidsregio alternatieven te zoeken, bijvoorbeeld in de vorm van drive-in concepten. Daarbij richten we ons niet alleen op films, maar denken we in samenwerking met Neushoorn en De Harmonie ook aan shows, cabaret of theater. Dat willen we aanvullen met eetmogelijkheden, dus dat je ook een diner kunt bestellen voor de film om op te eten in je auto. Dat voelt voor veel mensen nog heel gek, maar het zal waarschijnlijk onze toekomst worden. Ook ik heb er moeite mee om te geloven dat dit straks het nieuwe normaal wordt, maar er zijn steeds meer experts die hiervan overtuigd zijn. Gelukkig zijn we een ontzettend innovatieve en creatieve sector. Dat is ons kracht: om kansen en alternatieven te vinden. Juist in deze tijd.”

werken aan de festivals en het publiek dat ernaar uitkijkt. Wij zijn maar een kleine radar in het geheel”, stelt André Voogd.

Sterke Jerke

Om de zakelijke kosten te dekken hebben de broers in coronatijd samen met slagerij Dantuma een eigen droge worst gelanceerd: Sterke Jerke. Deze krachtpatser uit de Friese Wouden is ook verkrijgbaar in anderhalve meter, een knipoog naar de maatregelen in coronatijd. De biologische worst is via de webshop van de Foodbrothers te koop. Ook zijn daar vleespakketten te bestellen. „Op deze manier proberen we als Foodbrothers in beeld te blijven.”

Verloren seizoen

André en Johannes zien dit seizoen als verloren. „Onze hoop is nu gevestigd op volgend jaar. Al zal het lastig worden, want anderhalve meter afstand houden tijdens festivals werkt niet. En zonder festivals kunnen wij niet bestaan. Het is jammer, want we hadden echt wat moois opgebouwd en daar waren we trots op. Maar we gaan niet bij de pakken neerzitten. Iedereen in onze familie is gelukkig coronavrij. Het is allemaal maar relatief. Maar toch...”

Een kijkje in groep 7 in coronatijd

‘Het voelt vreemd, **die afstand in de klas**’

„Goedemorgen, wat fijn om jullie te zien, ik heb jullie gemist.” Juf Liesbeth wacht de kinderen van groep 7 van cbs De Gearing in Ee hartelijk op in haar klas. Voor het raam hangen slingers met de tekst ‘welkom terug’. Toch ziet het er allemaal wat anders uit dan normaal. Ouders mogen de school niet binnentreden vanwege de coronamaatregelen. De redactie van De Westereender is wel welkom om dit historische moment vast te leggen.

„Het voelt alsof de zomervakantie voorbij is, maar nu hadden we nog langer vrij. Acht weken”, zegt één van de jongens bij binnenkomst. Voor juf Liesbeth voelt deze dag al net zo vreemd. Van de één op de andere dag ging de school dicht en moest

ze thuisonderwijs organiseren. Dat ging hartstikke goed, maar ze miste de interactie met de kinderen. Aan alle kinderen vraagt ze hun handen bij binnenkomst te wassen, een plekje uit te zoeken, de jassen over hun stoel te hangen en de tas bij zich te houden. De tafels staan opgesteld in een u-vorm, om zo voldoende afstand te houden met de juf. Liesbeth: „Het voelt vreemd, die afstand.”

Kaartjesverkoper

In het lokaal is een scheidslijn gemaakt van tape. „Mogen we niet over die lijn komen juf?”, vraagt één van de leerlingen. „Nee, dat is mijn hok”, lacht Liesbeth. „Het zou handig zijn als er een toeter gaat als één van ons over die lijn komt”, oppert een jongen met zwarte krullen. Er is nog meer veranderd in de klas. Zo heeft juf een spatscherm op haar bureau staan, met onderaan een opening waar papieren en schriften doorheen kunnen worden geschoven. „Ik voel me net zo’n kaartjesverkoper als ik hier zit.” Eén van de kinderen loopt naar haar toe en zegt: „Juf we hebben geschiedenis geschreven. Dit is nog nooit eerder gebeurd dat we zo lang niet naar school mochten vanwege een virus.” Juf bevestigt het. „Later, als jullie zo oud als mij zijn, zullen jullie dit vertellen aan jullie kinderen of kleinkinderen. Dat toen jullie in groep 7 zaten...”

‘Mijn moeder is geen juf’

Als iedereen zit begint juf Liesbeth met de vraag: wie had zin om vandaag weer naar school te gaan? Voorzichtig steken een aantal kinderen hun vinger op, het worden er steeds meer. „Ik wil jullie een

compliment geven over hoe goed jullie je thuiswerk hebben gedaan. En jullie heiten en memmen ook. Daar heb ik echt waardering voor”, zegt juf Liesbeth. „Mijn mem was blij dat we weer naar school mochten”, zegt één van de kinderen. „Mijn moeder ook, vult een ander aan. Ze was helemaal klaar met dat thuiswerk elke dag.” „Hoe ging dat dan?”, vraagt Liesbeth nieuwsgierig. „Mijn moeder is geen juf en snapte niet al mijn huiswerk. Dan wilde ik mijn vader vragen, maar die was aan het werk. Heel irritant.”

Polsstok springen en hutten bouwen

Sommige kinderen vonden het best lastig om zich te concentreren op het huiswerk met de iPad of speelgoed in het zicht. „Gelukkig waren we vaak in een paar uurtjes klaar en konden we de rest van de dag lekker spelen.” De kinderen uit groep 7 hebben zich in elk geval niet verveeld. „We hebben elke dag op de trampoline gesprongen en in huis spelletjes gedaan”, vertelt één van de kinderen. Een groepje jongens vermaakte zich op een hele andere manier. „We hebben polsstok gesprongen - it gie op 'e kop ferkeard - en een gigantische hut gebouwd, met uitkijktoren en een slingertouw”, zegt een jongen enthousiast. Dit verhaal liep minder goed af, want op last van de gemeente moest de hut worden afgebroken omdat er geen vergunning was aangevraagd voor het bouwwerk.

Appen met beppe

Van de corona zelf hebben de kinderen in Ee niet zoveel gemerkt. Ze kennen een paar oudere mensen die de ziekte hebben gehad, van wie er één is

overleden. Geen familie, maar in een dorpje als Ee weet iedereen om wie het gaat. Voor de meesten blijft het virus een ver-van-mijn-bed-show. „Je kunt het niet zien, dus dan denk je dat het niet bestaat”, verklaart één van de jongens. Toch merken ze wel dat corona in Nederland is. Vooral tijdens het boodschappen doen. „Dan mogen we niet meer mee de winkel in. We moeten in de auto blijven zitten”, zegt de één. Een ander ging wel samen met zijn vader en zusje naar de Gamma, maar de kinderen werden weggestuurd. Eén van de meisjes uit de klas zou met beppe shoppen. Ook dat ging helaas niet door. „Mijn pake en beppe hebben wel een nieuwe telefoon gekregen, dan kunnen we appen. Ik moet het hen alleen nog wel even leren”, lacht ze.

Geen schoolkamp

En zo is er in korte tijd heel wat veranderd door corona. Al begint het gewone leven langzaam weer op gang te komen. „Het is nu wel weer even wennen dat we niet meer kunnen uitslapen”, zegt een meisje die in coronatijd tot half negen in bed bleef liggen. „Nu moeten we de wekker weer op zeven uur zetten.” Een ander geeft eerlijk toe: „Ik vond het fijn om thuis te zijn. Ik heb school niet gemist. Maar juf wel.” Wat de kinderen vooral erg jammer vinden is dat het schoolkamp samen met groep 8 niet door kan gaan. „Anders zouden we gisteren zijn vertrokken. Gaan we nu volgend jaar?”, vraagt een blond meisje hoopvol aan juf Liesbeth. Maar dat zijn vragen waar zelfs juffen nu even geen antwoord op kunnen geven...

Laatste dag als juf

Dat was het dan, met een mooie opdracht over de Tweede Wereldoorlog gaat het boek dicht. Waarschijnlijk nog niet helemaal definitief, maar zo voelt het wel een beetje. De laatste weken mochten Johan en ik naast financieel adviseur en journalist ook meester en juf zijn. Met behulp van de juffen van school ging dat best goed, maar we zijn blij dat we het stokje na de meivakantie weer aan de professionals mogen overdragen. Want laten we eerlijk zijn, juf of meester, is toch echt een vak!

Hoewel de laatste loodjes zwaar waren – vooral omdat wij tegelijk ziek waren – kijken we terug op een bijzondere periode. We hadden het ritme op een gegeven moment goed te pakken. 's Ochtends zonder wekker wakker worden, rustig aan ontbijten met z'n allen, huiswerk maken en daarna vrij! Nu we niet meer in het dorp wonen, waren onze dochters meer op elkaar aangewezen en dat ging wonderbaarlijk goed. Omdat er geen andere kinderen in de buurt waren vonden ze het ook wel leuk om samen te spelen. Zo'n coronatijd schept – tussen de gebruikelijke ruzietjes door – een band!

Juichend voor de tv

Dus hoewel we (alle vier!) juichend voor de televisie zaten toen we van Rutte hoorden dat de kinderen weer naar school mogen, kijken we later denk ik wel een beetje met weemoed terug op deze bijzondere tijd. Nog nooit waren we zo'n lange tijd zo vaak bij elkaar. Terwijl sommigen zich zorgen maken over achterstanden die kinderen oplopen denk ik dat dit juist een heel leerzame periode was, voor ons allemaal.

Nieuwe woorden

Zo leerden de kinderen allemaal nieuwe woorden als coronacrisis, quarantaine en k*tzooi (die laatste hebben ze van mij geleerd doordat het steeds misging met inloggen). Maar ook leerden we hoe je na een dip de draad weer kunt oppakken én wat de lekkerste ijsjes zijn bij de McDonald's (McFlurry oreo met chocoladesaus). Verder ontdekten we leuke wandelroutes in Bakkeveen en de kinderen zijn nog nooit zo creatief aan het knutselen geweest als in deze coronavakantie (zoals ze het zelf noemen).

Alles op een rijtje

Terwijl ik deze week ziek op bed lag heb ik alles even op een rijtje gezet over de afgelopen periode waarin er in korte tijd zoveel is gebeurd. Ik ben tot de conclusie gekomen dat de basis in ons gezin goed is en dat is heel wat waard. Verder besef ik hoe blij we mogen zijn dat we in Friesland wonen, ook al is dat tijdelijk in een huurhuis waar we voorlopig ook nog wel even blijven...

Drone over Ee

En wat was het mooi om te zien hoe de kinderen uit het dorp donderdagavond met elkaar aan het stoepkrijten waren. Ze maakten samen mooie teksten voor de drone van Omrop Fryslân die vrijdagochtend ook over Ee vloog. „It wie sa leuk om iederien wer te sjen” zei onze oudste dochter van 8 jaar. „Hielendal yn dizze coronatid.”

En zo zal iedereen zich deze coronatijd later op zijn of haar eigen manier blijven herinneren. Met in elk geval één overeenkomst: dit vergeten we nooit weer!

Klasina van der Werf, 27 april 2020

Steeds meer campers bij jachthaven Kuikhorne

Jachthaven 't Eibertsnêst in Kuikhorne heeft het druk. Niet alleen bootjemensen weten de jachthaven aan de Zwemmer te vinden, maar vooral het verhuren van camperplaatsen loopt storm.

Corona heeft voor de eigenaren van 't Eibernêst nog niet tot omzetverlies geleid. Integendeel, mensen die normaal gesproken naar het buitenland op vakantie gaan komen nu naar Kuikhorne. Bovendien zijn er veel mensen die in coronatijd een camper hebben gekocht. „Ook daar plukken wij de vruchten van. Via internet zijn we goed te vinden. Mensen vinden het hier prachtig. Met elkaar moeten we het toerisme in Noordoost-Friesland op de kaart zetten.”

Sloepverhuur

Ook met het verhuren van sloepen gaat het goed. Dus al met al hebben Hans en Jittie Mozes naar eigen zeggen niks te klagen. „We proberen de lokale ondernemers te steunen, bijvoorbeeld door onze gasten naar de winkels in De Westereen te sturen. Verder promoten wij de afhaalmaaltijden en bezorgmenu's van Old Dutch en verwijzen we onze toeristen naar andere horeca in omliggende dorpen. Je moet elkaar tenslotte wat gunnen.”

Groep 8 cbs De Boustien sluit onvergetelijk jaar af met musical in Teatertún

De leerlingen van groep 8 van cbs De Boustien uit De Westereen hebben het jaar ondanks de coronacrisis toch nog op bijzondere wijze afgesloten. Na lang wikken en wegen kregen zij de kans om de musical 'De Diamantroof' te spelen in de Teatertún in Broeksterwâld. Mede dankzij de hulp van alle mensen in de Teatertún was het een groot succes.

De kinderen van groep 6 en 7 hadden de primeur. Zij zagen de leerlingen van groep 8 voor het eerst optreden in de buitenlucht op deze prachtige locatie. Dankzij de inzet van verschillende ouders, het prachtige zelfgemaakte decor en door het vele

oefenen was deze generale repetitie al een succes. 's Avond genoten alle ouders van deze fantastische musical, evenals juf Juliska en Juf Sytske. De leerlingen van groep 8 sluiten hiermee hun schoolperiode bij cbs de Boustien af.

Vrijheid

Ik wandel door de weilanden. De zon schijnt en de lucht is blauw. Het is stil om me heen. Ik hoor alleen de vogels fluiten en in de verte lachen de kinderen, waarschijnlijk om een grap die Johan heeft gemaakt. Sinds lange tijd heb ik een weekje vakantie. Even geen deadlines. Eindelijk vrij!

Op de fiets hier naartoe zag ik overal vlaggen wapperen. Het is vandaag Bevrijdingsdag. Precies 75 jaar geleden werd Nederland bevrijd van de Duitse bezetters. „Jammer dat er in de oorlog geen corona was“, zei onze dochter vanochtend tijdens het ontbijt. „Dan bleven de Duitsers op veilige afstand.“

Keuze

‘Toen werd de keuze voor ons gemaakt. Nu maken we zelf een keuze in het belang van leven en gezondheid’, zo stelde koning Willem-Alexander gisteravond in zijn toespraak tijdens de Nationale Dodenherdenking. Zo voelt het ook.

Versoepeling

Eerlijk gezegd hebben wij de regels zelf al een beetje versoepeld. Zo ontvangen we af en toe weer bezoek, uiteraard op anderhalve meter afstand, maar toch. We zijn weer toe aan een beetje meer vrijheid. Toevallig kondigde het kabinet vandaag al aan niet langer te willen benadrukken wat er allemaal niet mag, maar juist wil kijken naar wat er wél kan.

Waardering

Zou het toeval zijn dat dit nieuws op Bevrijdingsdag naar buiten wordt gebracht? Ik denk dat het voor onze generatie moeilijk voor te stellen is wat vrijheid echt betekent, omdat wij de oorlog niet hebben meegemaakt. Maar één ding is wel veranderd bedenk ik terwijl ik geniet van de wandeling: door deze coronacrisis waarderen we onze vrijheid meer dan ooit!

Klasina van der Werf, 5 mei 2020

FOTO'S GEMAAKT OP BEVRIJDINGS-DAG IN 1945 EN OP 5 MEI 2020 OP DEZELFDE LOCATIE, DE HOOGSTRAAT IN DOKKUM. HET CONTRAST KAN NIET GROTER ZIJN!

Voor het eerst in het 22-jarig bestaan moest campingeigenaar Herre Boskma dit jaar 'nee' verkopen aan gasten, omdat zijn camping vol stond. Foto: Klasina van der Werf

'Eindelijk weten **toeristen** Noordoost-Friesland te vinden'

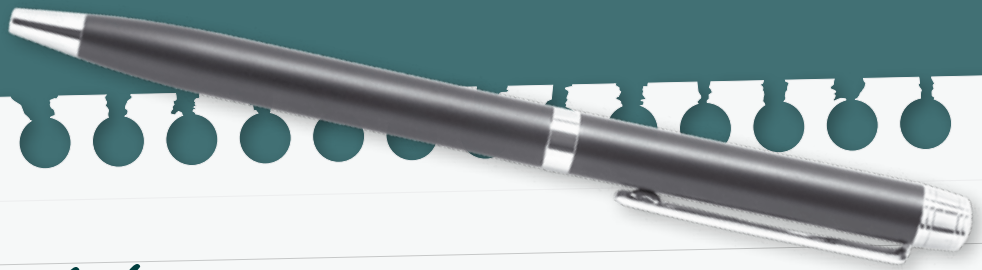
Het is drukker dan ooit op camping de Zilveren Maan in De Westereen. Vooral mensen uit het Westen van het land zoeken de rust op van het Noordoost-Friese platteland. „Nu de regels zijn versoepeld willen mensen er graag op uit”, aldus eigenaar Herre Boskma.

Naast de vaste gasten zijn er dit jaar ook veel nieuwe toeristen die dit deel van Friesland hebben ontdekt. „Door de coronacrisis blijven veel meer mensen in eigen land. Reguliere campings staan vol, dus kijken toeristen naar alternatieven. Zo komen ze ook bij onze mini-camping uit”, vertelt Herre. Er zijn nog een paar plaatsen over, maar voor het grootste deel zit de camping vol. Dat vergoedt de inkomsten die ze mislopen door het sluiten van de horeca een klein beetje. De familiedagen, feesten en partijen die normaal gesproken worden gehouden bij de Zilveren Maan zijn allemaal afgelast. „We hebben onlangs weer een paar kleine feestjes gehouden, maar de spontaniteit is er een beetje vanaf door al die regels waaraan we moeten voldoen.”

Historie van het gebied

Sinds kort zijn de sanitaire gebouwen weer open. Daarvoor bood het huren van dixi's met een een-manstoilet bij elke kampeerplek uitkomst voor de campinggasten van de Zilveren Maan. „Het is een aparte tijd. We hebben één ding voor: het is constant mooi droog weer. Mensen kunnen alle kanten op. Nu ik meer tijd heb vertel ik onze gasten graag over de historie van het gebied. Dat vinden ze prachtig. Voor ons is het gewoon, maar de elzensingels en houtwallen in de Noardlike Fryske Wâlden zijn geweldig. Je kunt hier prachtig wandelen en fietsen. Sommige mensen komen hier al tien jaar en ontdekken nog steeds plekken waar ze nooit zijn geweest.”

Normaal (?)

De kinderen zijn sinds deze week weer naar school. Zou alles nu weer een beetje normaal worden? Ik had goede hoop voor de meivakantie. Maar de praktijk is anders.

Woensdagochtend mocht de jongste van zes jaar voor het eerst weer naar school. Ze had er zin in, maar liep een beetje onzeker het plein op. Op het hek stond een groot bord met de regels erop. Eén van de regels is dat ouders het plein niet mogen betreden. Vanaf een afstandje stond ik te kijken hoe de juf de route wees die kinderen moeten lopen. Gelukkig ontbraken de rood-witte linten.

Rood-witte linten

Die linten zie je namelijk om de haverklap in het straatbeeld verschijnen en ik kan er maar niet aan wennen. Net zoals ik niet kan wennen aan al die bordjes op de ramen van de winkels waarop staat dat er maximaal 2 of 3 klanten naar binnen mogen. Of die geel met zwarte tape op de vloeren met anderhalve meter ertussen. En dan hebben we het nog niet eens over de desinfecterende middelen gehad die je moet gebruiken voordat je een winkel instapt.

Niet normaal

Begrijp me goed, ik snap dat dit 'het nieuwe normaal' is, ik weet dat we dit doen om dat akelige virus onder controle te krijgen en ik probeer me zo goed mogelijk aan de regels houden. Maar toch... We leven nu twee maanden in coronatijd en hoewel sommige dingen al 'gewoon' worden vind ik het nog steeds niet normaal.

Mijn droom

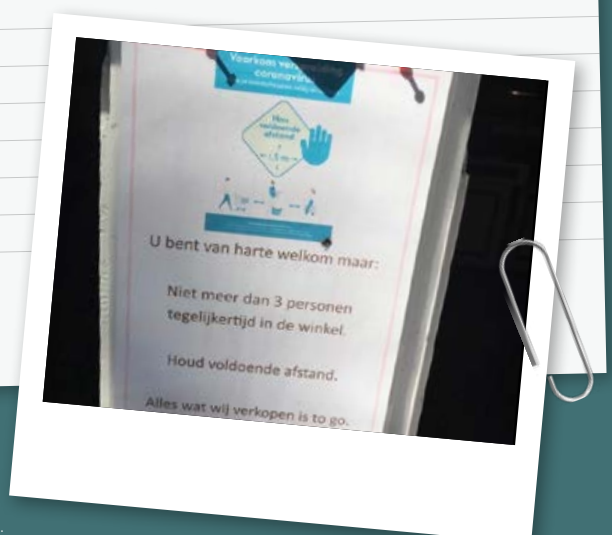
Mijn droom? Ik zou mijn vader willen feliciteren als hij jarig is, ik zou door de supermarkt willen lopen zonder dat mensen opzij springen als je te dicht bij ze komt, ik zou met mijn vriendinnen willen afspreken zonder bang te zijn dat we het risico lopen op een boete. Ik hoop dat er weer een tijd komt dat mijn man zenuwachtig is voor een wedstrijd van Cambuur in plaats van voor een rechtszaak op tv over eventuele promotie van 'zijn' club.

Afzwemmen

Ik zou mensen willen interviewen zonder anderhalve meter afstand ertussen. Ik kijk uit naar de dag dat onze kinderen weer tegelijk naar school mogen en dat ze gewoon bij beppe op schoot kunnen springen zonder dat iedereen verschrikt opkijkt. En mijn liefste wens op dit moment: ik zou zaterdag graag vol trots langs de kant willen zitten als onze jongste dochter moet afzwemmen.

Ik verlang naar het 'oude' normaal.

Klasina van der Werf, 15 mei 2020

Heimwee naar de Admiraliteitsdagen

Het is voor Willem Verbeek uit Holwerd en Klaas Sipma uit Ee een vreemde tijd. Normaal gesproken hebben ze het rond deze periode razend druk met de organisatie van de Admiraliteitsdagen. Nu kunnen ze niet wachten tot september volgend jaar. Willem: „Het begint alweer te kriebelen.”

„Ik heb heimwee naar de Admiraliteitsdagen”, geeft Willem toe als hij bij het keerpunt van de Elfstedentocht in Dokkum staat. Op deze historische plek wordt elk jaar het indrukwekkende podium van de Admiraliteitsdagen gebouwd. Dit jaar zou BLØF hier optreden. „We zijn drie jaar bezig geweest om dat voor elkaar te krijgen. Gelukkig komen ze volgend jaar alsnog”, stelt Willem die voorzitter is van de Muziekcommissie. Hij is vanaf de tweede editie betrokken bij de Admiraliteitsdagen en heeft heel wat ontwikkelingen meegemaakt. De begroting werd elk jaar verdubbeld, het hoofdpodium boven het water is veel professioneler geworden en het lukte om steeds meer topartiesten naar Dokkum te halen.

eerste jaren als bezoeker. „Ik vond het geweldig dat mensen uit de hele regio gratis naar deze fantastische concerten konden gaan”, aldus Klaas die sinds drie jaar betrokken is bij het festival. Hij is nu voorzitter van de sponsorcommissie en voor hem is het elke keer weer een uitdaging om het budget rond te krijgen. „We stonden in de startblokken om langs alle sponsors te gaan. *En doe wie der corona...* Het was vrij snel duidelijk dat het feest niet door kon gaan. Juist omdat dit een evenement is dat afhankelijk is van ondernemers. Ik hoop dat mensen zich dat ook beseffen en dat ze hun geld in deze regio blijven uitgeven. Dan kunnen wij ook volgend jaar weer bij onze sponsors aankloppen.”

Afhankelijk van ondernemers

Klaas Sipma beleefde de Admiraliteitsdagen de

Willem Verbeek en Klaas Sipma op de plek waar voor het eerst in tien jaar geen Admiraliteitsdagen gehouden worden.

Ondernemersdroom

Het is een bijzondere tijd, zeg maar gerust een bizarre tijd. De hele wereld gaat op slot in de strijd tegen een onzichtbare vijand genaamd Covid-19 oftewel corona. Wat betekent dit voor u als ondernemer? De horeca, retailbranche, reisbureaus de agrisector werkelijk iedereen wordt geraakt.

De overheid doet wat ze kan op korte termijn en komt met tegemoetkomingen voor het bedrijfsleven. Helaas komen die voor een deel terecht bij de 'verkeerde' ondernemingen (Booking) en niet bij ondernemingen die het hard nodig hebben of die door stomme pech door de KvK in een verkeerde branche zijn ingedeeld. Je zult er maar net tussen zitten.

Genoeg getreurd over zoveel pech vraag je je af: wat kan ik doen? Waarom ben je ooit begonnen met ondernemen? Waarom heb je ooit de stap genomen? Wat was toen je doel? Welke kansen zag je? Ik weet het nog wel. In september 2008 stapte ik de Kamer van Koophandel binnen om me in te schrijven. Dat was ook een donkere tijd. Twee maanden later viel de Lehman Brothers om en in Nederland kwamen spaarders in de problemen door Icesave en vergeet de ondergang van de DSB Bank niet.

Mijn motivatie om Heidstra Media op te richten was dat er in crisistijd ruimte komt voor ervaren mensen die op een eigentijdse manier ondernemen. In het begin ben ik heel veel gaan samenwerken want het gaat tenslotte om je kennis zoveel mogelijk te delen en die van een ander te absorberen. Alleen ga je sneller maar samen kom je verder. Uiteindelijk denk ik dat ik in 12 jaar tijd best geslaagd ben in het verzilveren van mijn kansen.

Maar ben ik nu klaar met ondernemen? Zeker weten van niet. Het doel is wellicht bereikt maar de reis naar uiteindelijk het TT circuit, sc Heerenveen, AZ, de diverse festivals en een prachtige krant is vele malen mooier dan het doel zelf. Ik zie genoeg kansen en uitdagingen om nog meer waarde toe te voegen aan de klanten en mensen om mij heen.

Denk nu ook niet 'dit gaat aan mij voorbij', bijvoorbeeld omdat je de overheid als klant hebt. Dan nog zul je last krijgen van deze crisis. Immers: andere nieuwe organisaties in dezelfde tak zullen proberen een deel van jouw omzet binnen te halen en voor je het weet ben je een aantal klanten kwijt aan een concurrent die jij niet zag aankomen. Net zoals we dit virus niet zagen aankomen. In januari had niemand kunnen denken dat we getroffen zouden worden door deze coronapandemie en kijk nu eens om je heen.

Mijn advies zou dan ook zijn, houd je aan je plan. Want uiteindelijk is het niet de sterkste die wint maar degene die zich het beste kan aanpassen. We laten toch zeker niet onze ondernemersdroom afpakken? Blijf jezelf en blijf gezond.

*Pieter Jan Heidstra, mei 2020
Heidstra Media, uitgever De Westereinder*

'Die **ontsmettingspalen** hebben ons door de coronacrisis gesleept'

„Als iemand mij een paar maanden geleden had verteld dat we ruim 1300 ontsmettingspalen zouden verkopen had ik het niet geloofd”, stelt Geale Tadema uit Kootstertille. Hij is sinds 2006 eigenaar van metaalbewerkingsbedrijf Metalis uit Drachten en ontwikkelde in coronatijd samen met ‘zijn’ mensen een nieuw product: ontsmettingspalen.

Het idee ontstond op een vrijdagmiddag, half maart. Een vertegenwoordiger kwam langs en vertelde dat hij op zoek was naar 8000 liter desinfecteringsmiddel. „Dat middel is er nooit gekomen, maar daardoor kwam ik wel op het idee om ontsmettingspalen te maken. Een week later was de website online.”

Doordat hij zo snel handelde was Metalis de concurrentie voor en werden de palen uit heel Nederland en België besteld. In Noordoost-Friesland kwamen de bestellingen vooral van scholen, fysiotherapeuten en sportverenigingen. Health Center Plantinga uit De Westereen was één van onze eerste klanten.”

Goed gevoel

Via de website www.ontsmettingspaal.nl zijn drie soorten te koop: een ontsmettingspaal met drukknop, met dispenser en de nieuwste 'non-touchable' variant. Geale Tadema kijkt er met een goed gevoel op terug. „In korte tijd hebben we de ontsmettingspalen ontwikkeld en we hebben er met

z'n allen veel tijd en energie in gestoken. Op het moment dat je er middenin zit sta je er niet zo bij stil, maar achteraf gezien ben ik echt trots op de samenwerking. Ik heb mijn personeel persoonlijk bedankt voor hun inzet. Dit soort successen moet je samen vieren.”

Tweede golf

De verkoop van ontsmettingspalen compenseerde het wegvallen van andere orders. De directeur merkt dat het inmiddels weer aantrekt, al blijven klanten nog voorzichtig. „Ik zie de toekomst met vertrouwen tegemoet, al volg ik alle ontwikkelingen op de voet. Je weet niet wat er gaat gebeuren als er een tweede golf komt. Vooral als meer mensen vanaf september met herfstachtig weer binnen zitten. De oplossing om het virus zoveel mogelijk buiten de deur te houden ligt binnen handbereik”, lacht Tadema. „Als iedereen regelmatig zijn of haar handen ontsmet komt het helemaal goed.”

Zelfstandig reisagent Jannie van der Meulen:

'Corona heeft **de reisbranche** ook zeker iets goeds gebracht'

De aanslag op het World Trade Center op 11 september 2001 in Amerika of de Mexicaanse griep in 2009. Reisagent Jannie van der Meulen maakte al heel wat ingrijpende crisissituaties mee, die de reisbranche op hun kop zetten. Maar zo abrupt en allesvernietigend als het coronavirus was er tot nog toe geen een. Zeker voor Jannie, die precies een maand voor de coronacrisis nietsvermoedend de knoop doorhakte om voor zichzelf te beginnen. „Dit is echt bizar.”

Al meer dan 25 jaar is Jannie van der Meulen reisagent. Ze bezocht de meest bijzondere plekken ter wereld. „Van Zuid-Amerika tot Afrika en van de Caribbean tot Azië”, somt ze op. „Ik heb al van jongs af aan dat reisgen, die voortdurende kriebel in mijn buik om de wereld te zien, nieuwe mensen te ontmoeten en andere culturen te ontdekken. Wanneer er in een reisgids staat dat je een bepaalde plek beter links kunt laten liggen, ga ik juist rechts om er toch even te kijken. Noem het dapper, noem het naïef, maar zo ben ik nu eenmaal.”

Op z'n gat

Geen wonder dat Jannie na haar middelbare school haar koffers pakte voor een enkeltje Breda, waar ze werd klaargestoomd als reisagent. „Ik wilde het liefst zo ver mogelijk weg studeren, op zoek naar nieuwe avonturen. Breda was een geweldige stad, dat vind ik nog steeds. Daarna volgde Haarlem. Uiteindelijk ben ik toch terug op het oude nest gekomen: De Westereen. Gek, als je er over nadenkt, voor iemand die de hele wereld wil zien”, lacht ze.

Ruim 25 jaar werkte ze als reisagent voor diverse reisorganisaties. Tot 1 februari dit jaar, de dag dat ze startte als zelfstandig reisagent bij YourTravel. „Ik liep al veel langer rond met het idee om voor mezelf te beginnen, zodat ik niet langer vastzat aan bepaalde organisaties, hotels of luchtvaartmaatschappij-

en. Begin dit jaar hakte ik de knoop door. Het is nu of nooit, zo voelde het. Achteraf gezien een bizar moment, want nog geen zes weken nadat ik als zzp'er begon, viel de reisbranche totaal op z'n gat. Er mocht niet meer gevlogen worden, waardoor alles wat ik had geboekt weer gecanceld kon worden.”

'Er mocht niet meer gevlogen worden, waardoor alles wat ik had geboekt weer gecanceld kon worden'

Geen medelijden

Heel wat telefoontjes kreeg ze van bezorgde oud-collega's, vrienden en familie. „Stuk voor stuk hadden ze medelijden met me”, vertelt Jannie. „Maar ik heb iedereen verzekerd dat medelijden absoluut niet nodig was. Tuurlijk had ik me mijn start heel anders voorgesteld, maar ik laat me niet één, twee, drie uit het veld slaan. Sterker nog: ik ben er van overtuigd dat er straks alleen maar meer opdrachten op me af komen. Mensen zijn nu met hun neus op de feiten gedrukt dat ze alles zelf moeten regelen wanneer je online een vakantie boekt. Van het bellen met de Spaanse hoteleigenaar tot het

contact met de luchtvaartmaatschappij: ga er maar aanstaan. Hoe fijn is het dan dat je dit over kunt laten aan een reisagent?"

Vouchers en omboekingen

Sinds de komst van het coronavirus en het sluiten van het luchtruim regelde Jannie al heel wat annuleringen voor klanten. „Ik heb allerlei webinars gevolgd om te zien hoe het allemaal werkte met het terugkrijgen van je geld. Mijn uitdaging was om het onderste uit de kan te halen. Veel klanten hadden fanatiek gespaard voor de vakantie en zagen hun centen als sneeuw voor de zon verdwijnen. Met vouchers en omboekingen heb ik geprobeerd om iedereen toch hun geld terug te geven. Ik had er zeker in het begin een dagtaak aan om alles tot in de puntjes af te handelen. Ook mensen die hun reis niet bij mij hadden geboekt, heb ik geholpen. Dat is nou eenmaal mijn aard.”

Bewuster op reis

Inmiddels zit Jannie weer achter haar bureau om nieuwe reizen te boeken. Met de versoepeling van de coronamaatregelen krabbelt de reisbranche langzaam weer op. „Ik merk wel dat mensen voorzichtiger zijn geworden en bewuster hun reisbestemming uitzoeken”, vertelt ze. „Ook zelf ben ik anders gaan kijken naar de vliegcultuur die we in de loop der jaren hadden ontwikkeld. Een weekendje Berlijn? In het vliegtuig. Een dagje Londen? Een uurtje vliegen. Daar zie ik echt een kentering in ontstaan. Veel vaker kiezen klanten nu voor de trein. Wat dat betreft heeft het coronavirus ons ook zeker iets gebracht, namelijk meer bewustzijn over wat we met onze aarde doen.”

Niet zo tof

Waar ik me vorige week druk maakte over onze eigen zomervakantieplannen, had ik er even niet bij stilgestaan dat ook de vakanties voor mensen met een handicap worden geschrapt. Vorige week las ik het bericht dat de stichting TOF een streep zet door alle zomervakantie-reizen voor mensen met een handicap. Triest, want deze doelgroep wordt al zo hard getroffen. Eigenlijk zonder dat we dit merken.

In de media is er volop aandacht voor de impact van de coronamaatregelen op patiënten in ziekenhuizen en ouderen in verzorging- en verpleeghuizen. Daardoor vergeten we bijna dat corona ook grote invloed heeft op de psychiatrische zorg en de gehandicaptenzorg. Ook hier mag geen bezoek komen en moet iedereen binnen blijven. Geen dagbesteding, geen hobby's, geen familie die langskomt. Een eenzaam bestaan.

Ype van der Molen vertelde in het bericht over de annulering van de TOF-vakanties over z'n broer Hille, die dit jaar op een vakantie-week mee zou gaan met TOF. Een week waar hij het hele jaar naar uitkeek, maar die nu dus niet doorgaat. Je zult dat nieuws maar moeten brengen. Uiteraard volgt dan meteen de vraag: maar waarom dan niet? Dat is bijna niet uit te leggen. Daarom had Ype tegen z'n broer gezegd dat de koning alle vakanties dit jaar had verboden.

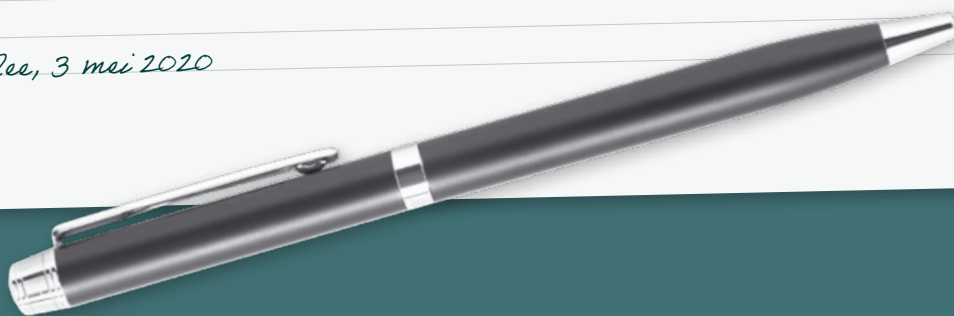
Dit verhaal raakt me. Zelf ben ik een keer mee geweest met een TOF-vakantie en toen pas merkte ik hoe blij deze mensen zijn met die ene vakantie-week. Alles kan, alles mag. We gingen zwemmen, naar de dierentuin, zaten heerlijk buiten te barbecueën, dronken 's avonds een drankje op het terras en sliepen 's ochtends heerlijk uit. Dat gevoel van niets hoeven, was geweldig. Net zoals een vakantie hoort te zijn.

Tuurlijk baal ik er van wanneer er een streep door onze vakantie in Overijssel gaat. Maar het grote verschil is dat we altijd zelf nog op pad kunnen. Bij ons ligt in de vensterbank inmiddels een lijstje met activiteiten die wel kunnen wanneer de vakantie niet doorgaat. Van slapen in de boomhut tot logeren bij neefjes en nichtjes. Met andere woorden: we redden ons wel.

Maar dat geldt niet voor mensen die afhankelijk zijn van vrijwilligers die hun vakantie mogelijk maken. Die zelf niet op de fiets kunnen stappen voor een tochtje. Of in de auto voor een logeerpartij bij familie of vrienden. Sterker nog: familie en vrienden mogen niet eens bij hen langskomen. Bellen via Skype is het enige contact dat mogelijk is. Dat maakt me triest.

Laten we naast al die mensen in het ziekenhuis en onze ouderen in verpleeg- en verzorgingshuizen ook aandacht hebben voor mensen met een handicap. Juist deze doelgroep die zo hunkert naar een knuffel, moet het nu zonder stellen. Wat de oplossing is, ik zou het niet weten. Maar we mogen ze in ieder geval niet vergeten.

Nynke van der Zee, 3 mei 2020

'Ondernemers willen **weer ergens naar uitkijken**'

De Stichting Ondernemers Dantumadeel (SOD) heeft voor het eerst sinds corona weer een bijeenkomst gepland. Op donderdag 24 september zijn de leden uitgenodigd voor een gezellige avond in Old Dutch in De Westereen met als gast niemand minder dan commissaris van de Koning Arno Brok.

„Ondernemers hebben weer behoefte om ergens naar uit te kijken en hun ervaringen te delen”, merkt voorzitter Bauke Schaafsma van de SOD. „Ook in onze gemeente hebben vooral mensen in de horeca en de evenementenbranche klappen gekregen”, stelt hij. Als ondernemersvereniging proberen ze er in deze onzekere tijden zoveel mogelijk voor hun leden te zijn. Met Pasen heeft het bestuur aan alle leden en bloemetje aangeboden en voor de zomervakantie kreeg iedereen een leuke attentie ter bemoediging. „Op die manier proberen we contact te houden. Ook bellen we als bestuursleden met bedrijven die het moeilijk hebben. Aandacht is in deze tijd heel belangrijk. Even een luisterend oor bieden doet mensen goed.”

'Het probleem is voor iedereen hetzelfde, maar elke ondernemer zal er weer op een andere manier mee omgaan'

Gemoedelijke sfeer

Het bestuur van de SOD merkt dat de leden weer behoefte hebben aan een bijeenkomst. Juist nu. „Onze bijeenkomsten worden altijd heel goed bezocht, ook door jongeren. De betrokkenheid van de ondernemersvereniging is groot in Dantumadiel. Ik weet niet waar dat door komt. Ik denk dat de gemoedelijke sfeer mensen aanspreekt. Je schuift gemakkelijk bij elkaars tafel aan. In coronatijd zal dat allemaal wat anders gaan, want de regels worden uiteraard nageleefd en mocht er aanleiding voor zijn dan wordt

„De betrokkenheid van de ondernemersvereniging is groot in Dantumadiel tijdens de coronacrisis”, stelt Bauke Schaafsma van Handelsonderneming Schaafsma uit Wälterswäld. Foto: Jaap de Boer

het evenement alsnog afgeblazen. Maar daar gaan we nu nog niet vanuit”, aldus Bauke Schaafsma. Hij is benieuwd hoe iedereen de coronacrisis heeft ervaren. „Het probleem is voor iedereen hetzelfde, maar elke ondernemer zal er weer op een andere manier mee omgaan.”

Sandra Scherjon, Sita Hoekstra en Aafke Pranger vergaderen in het Haarboetiekje in De Westereen over de Sinterklaasintocht van 2020 die ondanks alles doorgaat, of toch niet?

Sinterklaasintocht dit jaar **'oars as oars'**

„As it net kin sa't it moat, dan moat it mar sa't it kin”, zo stelt de Sinterklaascommissie in De Westereen. Al tientallen jaren organiseren zijn een spectaculair Sinterklaasfeest in het dorp voor alle kinderen. „Helaas kan dat dit jaar niet, maar we hebben een mooi alternatief bedacht.”

Sandra Scherjon, Sita Hoekstra en Aafke Pranger zitten bij elkaar in het Haarboetiekje in De Westereen. De andere helft van de Sinterklaascommissie – Sieuwke de Beer, Douwe Zeinstra, Monique de Bruin en Jannie Funcke - ontbreekt deze avond tijdens de vergadering. „Vanwege corona spreken we niet met teveel mensen tegelijk af”, legt Sita uit. En zo zijn er voor de Sinterklaascommissie vele nieuwe regels waar ze zich dit jaar aan moeten houden 'vanwege corona'.

Rondrit door het dorp

Toch weerhoudt corona de Sinterklaascommissie niet om het feest door te laten gaan op zaterdag 14 november. Aafke: „We kijken vooral naar wat er nog wél allemaal kan. Zo kwamen we op het idee om een rondrit door het dorp te organiseren. Sinterklaas rijdt op een wagen met een trekker voorop en de zwarte Pieten gaan er op verschillende vervoersmiddelen achteraan. Kinderen kunnen dan vanaf de stoep dicht bij hun huis naar de kindervriend zwaaien. De Pieten strooien dit jaar geen losse pepernoten, maar delen zakjes met kruidnoten uit.

Langs de route zullen vrijwilligers in de gaten houden of de anderhalve meter afstand in acht wordt genomen.” De gemeente Dantumadiel heeft inmiddels groen licht gegeven voor de plannen van de Sinterklaascommissie in De Westereen.

Geen strijd

In De Westereen zijn de Pieten dit jaar nog gewoon zwart. „Dat heeft een meerderheid van de middenstandsvereniging 'De Westereender Keaplju' besloten en zij betalen het feest”, legt Sandra uit. Al merken de dames wel dat er steeds meer vrijwilligers zijn die open staan voor veranderingen. „Ook staan wij open voor opmerkingen. Strijd tussen volwassenen willen we echter voorkomen. Het is een kinderfeest en voor de kinderen maakt de kleur van de Pieten niks uit.”

Cadeaus bij Walk Through

Wat kinderen wél belangrijk vinden is dat ze even een glimp van de Goedheiligman kunnen opvangen in hun eigen dorp. „Ze willen zeker weten dat hij er is. Dan kunnen ze met een gerust hart de schoen

opzetten en pakjesavond vieren”, zegt Aafke. Bij Old Dutch krijgen kinderen tot en met groep 4 een cadeautje in de speciale Walk Through. Op school ontvangen ze daarvoor een kaartje met een tijdslot erop zodat ze weten wanneer ze het mogen ophalen. „Ik zal de interactie met de kinderen wel missen hoor”, zegt Sita die al twintig jaar Zwarte Piet is in De Westereen. „Daar doe je het voor.”

Hoogtepunt van het jaar

Toch is de Sinterklaascommissie blij dat er sinds corona eindelijk weer eens een feest wél doorgaat. Sandra: „Er is al zoveel afgelast, nu hebben mensen weer iets om naar uit te kijken. Het Sinterklaasfeest is voor de meeste kinderen het hoogtepunt van het jaar.” Aafke voegt er aan toe dat het enthousiasme van de kinderen het doel is van het feest. „Laten we dat vooral niet uit het oog verliezen. Het is zo mooi om te zien hoe blij de kinderen van het Sinterklaasfeest worden.”

Ook de Sinterklaasintocht in Dokkum gaat door

De Sinterklaasintocht Dokkum op 14 november 2020 gaat door. Net als voorgaande jaren zal de Sint Nicolaas Centrale Friesland, in opdracht van de winkeliers in Dokkum, de Ondernemers Vereniging Dokkum (OVD), een prachtige Sinterklaasintocht organiseren.

Het is onmogelijk om de Sinterklaasintocht op de manier te laten plaatsvinden zoals wij dit gewend zijn. Daarom wordt de Sinterklaasintocht eenmalig verplaatst naar een gecontroleerde omgeving. De locatie wordt later bekend gemaakt.

Geheel volgens de richtlijnen van het RIVM kunnen alle bezoekers Sinterklaas en de Pieten ontmoeten en dat allemaal op 1,5 meter afstand! Maar alle bezoekers blijven in hun eigen 'bubbel'. Sinterklaas is zeer enthousiast over het plan. Ondanks zijn kwetsbare leeftijd kijkt hij er enorm naar uit om een ieder in zijn of haar 'bubbel' hoogstpersoonlijk te ontmoeten.

“Een paar weken na deze berichten in de krant werd bekend dat zowel het Sinterklaasfeest in De Westereen als in Dokkum vanwege de strengere coronamaatregelen toch niet door konden gaan.”

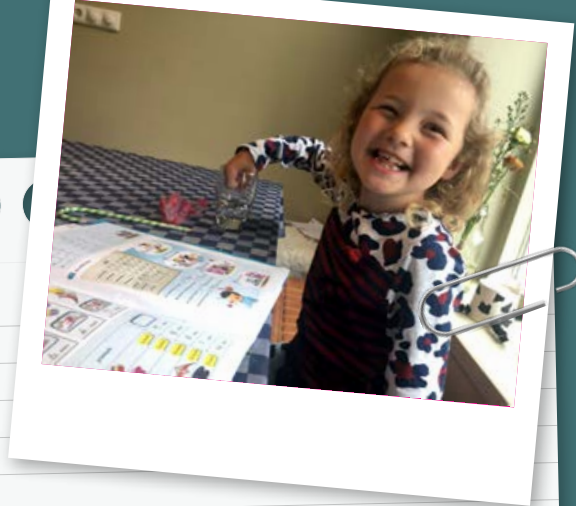
Burgemeesters brengen knutselwerkjes naar Sinterklaas

In het Sinterklaasjournaal van november 2020 is een oproep gedaan aan kinderen om een brief of tekening te maken voor Sinterklaas en deze te sturen naar hun eigen burgemeester. Hier werd massaal gehoor aan gegeven in zowel de gemeente Dantumadiel als Noardeast-Fryslân. De Berne-opfang It Boefke uit De Westereen bracht zelfs een doos vol met kleurplaten en tekeningen.

Op zaterdag 15 november ging burgemeester Klaas Agricola van Dantumadiel zelfs hoogstpersoonlijk naar het Pietenhuis in Soestdijk om alle knutselwerkjes aan Sinterklaas te geven.

Prikkelvrij

Vanaf vandaag mogen de kinderen weer hele dagen naar school. Vijf dagen per week van half negen tot half drie. Alleen woensdagsmiddags zijn ze vrij. Eerlijk gezegd vind ik het heerlijk dat ik nu weer gewoon overdag mijn werk kan doen zonder gestoord te worden.

Toch kijk ik er ook wel een beetje tegenop. De kinderen hebben het erg naar hun zin op school, maar het 'normale leven' brengt ook weer veel meer prikkels met zich mee. En laten wij nu net twee kinderen hebben die daar gevoelig voor zijn.

Rumoeriger

De laatste elf weken waren lekker rustig. Eerst acht weken 'vrij', daarna een paar dagen per week naar school in kleine klassen. Vanaf nu zal het weer een stuk rumoeriger in de groep worden en op zo'n dag gebeurt er van alles. Allemaal indrukken die kinderen elk op hun eigen manier verwerken en bij de één komt het harder en intenser binnen dan bij de ander.

Bijkomen

Ik was er – voordat corona in beeld kwam – aan gewend dat onze dochters zich thuis moesten afreageren als ze moe uit school kwamen van al die prikkels. Als ze de volgende ochtend net een beetje bijgekomen waren moesten ze weer naar school en begon alles opnieuw.

Lekker in hun vel

„Het weekend duurt te kort“, zo concludeerde onze oudste dochter eerder al. In de zomervakanties bloeide ze helemaal op. Ook de afgelopen maanden zaten ze allebei lekker in hun vel. Ze werden er ook creatief van, knutselden er op los en genoten van de extra speeltijd die ze in coronatijd hadden. Bijzonder was ook dat ze voor het eerst in hun leven 's ochtends langer sliepen!

Relaxter

Hopelijk houden ze dit gevoel vast. Ook nu ze weer volledig naar school gaan. Ik vraag me af of dit misschien hét moment is om een vierdaagse schoolweek in te voeren. Dit zou niet alleen het lerarentekort (deels) oplossen, maar ik denk ook dat de kinderen er relaxter, creatiever en vrolijker van worden. En je kinderen gelukkig zien, dat is toch het mooiste wat er is?

Klasina van der Werf, 8 juni 2020

Stjer; it skitterjend filmdebút fan Emiel Stoffers

‘Wy litte ús net op de kop skite troch dy coronabende’

Dat een sensationele filmtrailer het halve werk is, weten ze in Hollywood maar al te goed. Extreme explosies, spectaculaire special effects en onverwachte wendingen doen het altijd goed bij het grote publiek. Het zijn ook exact de hoofdingrediënten in de trailer van de Friese actiecomedy Stjer. Volgend jaar verschijnt het filmdebuut van Emiel Stoffers op het witte doek. „No ja, as wy dan noch nei de bioskoop meie”, grijnst De Hûnekop-frontman.

Begin 2020 stond de agenda van Emiel Stoffers bomvol met Hûnekop-optredens, het Hûnekop Festival en eigen projecten. *En doe wie der corona...* Het ene na het andere evenement werd stopgezet of definitief gecancelld. „Samar ynienen hie’k neat mear te dwaan. Dan kinst in potsje sitten gean te janken, mar kinst ek sykje nei oare projekten dy’t noch wól kinne. Ik jou altyd de foarkar oan dy lêste opsje.”

1 aprilgrap

In plaats van een nieuwe plaat, besluit Emiel zich voor het eerst in z’n leven te buigen over een film-script. „Dat idee krige ik nei’t ik de film Dolemite Is My Name sjoen hie, oer in man dy’t syn eigen film makket. Dat wie presys wat ik ek woe.” Volledig blanco gaat hij samen met regisseur Janko Krist de uitdaging aan. „Janko en ik kenne elkoar fan it

PS: OP 12 DECEMBER 2020 HEEFT ANOUK HAAR B-DIPLOMA GEHAALD. OP DAT MOMENT WAREN DE CORONAREGELS ZO AANGESCHERPT DAT GEEN VAN DE OUDERS MEE MOCHT. ANOUK HAAR KNUFFEL HAMMIE GELUKKIG WEL. ANOUK VOND HET NIET ERG, MEM WEL! #AFZWEMMENINCORONATIJD

Afzwemmen

Daar staat ze. In haar roze Paw Patrol-bikini. Met de tranen in haar ogen kijkt ze angstig naar de badmeester. Hij houdt een hoepel vast waar ze onderdoor moet 'duiken'. Dat betekent met haar hoofd onder water. En dat is precies het probleem. Ze durft niet. De badmeester ziet het en schuift de hoepel stiekem omhoog, zodat ze er zo onderdoor kan. Ze haalt opgelucht adem. En ik ook. Ik weet het nog goed, die eerste kijkles in het zwembad van onze jongste dochter. De badmeester raadde ons aan door te zetten. „Ze moet er even doorheen.“

Het deed me denken aan mijn eigen zwemles, in de Frosk in De Westereen. Ik durfde niet in het diepe te springen. Totdat meester Eelke met de gevreesde haak aan kwam lopen om mij te helpen. Ik wist niet hoe snel ik in het water moest duiken. Dat kwam weer door het verhaal van mijn mem. Zij had mij verteld dat zij vroeger van de duikplank moest springen en ook niet durfde. De badmeester beval haar de haak vast te pakken, vervolgens trok hij haar in het water. Helemaal in paniek ging ze kopje onder.

Watervrees

En zo heeft iedereen vast nog herinneringen aan zijn of haar zwemles. Of niet. Mijn heit heeft bijvoorbeeld nooit zijn zwemdiploma gehaald. Net als zijn ouders én grootouders die notabene schippers op een skûtsje waren. Wat dat betreft is er gelukkig een hoop veranderd. Maar toch, het is niet niks om te zwemmen met watervrees. Elke woensdagmiddag ging mijn man met onze dochter van zes jaar naar het zwembad in Buitenpost. Week in week uit. Met buikpijn volgde ze steeds dapper haar zwemles. Zonder tegenstribbelen, want ze wist dat ze door moest zetten. En dat deed ze.

Groot feest

Met veel geduld van de badmeester en -juffen ging ze stap voor stap vooruit. Vol trots belde ze me vanuit de auto op als ze naar het volgende badje mocht. Totdat ze op 14 maart 2020 eindelijk mocht afzwemmen. Het proefzwemmen had ze de week ervoor gehaald, dus het was een kwestie van formaliteit. Ik had de taart al besteld, de pakes en beppes, ooms en tantes waren al uitgenodigd, want het was groot feest. Anouk mocht afzwemmen!

Extra lessen

Maar helaas. Op 13 maart kregen we bericht dat het afzwemmen vanwege het coronavirus niet doorging. Twee maanden heeft ze gewacht voordat ze het zwembad weer in mocht duiken. Door het gat. Tenminste, dat was de bedoeling. Samen met de badmeester en -juf kreeg ze nog een paar extra lessen om dat felbegeerde A-diploma alsnog te halen. Slechts één van de ouders mocht mee om te kijken naar het diplomazwemmen in deze coronatijd. Het werd heit, haar zwemvriend. Ondertussen versierden haar grote zus en ik de woonkeuken. „Ik ha it helle“, riep ze met haar zwemdiploma hoog in de lucht toen ze even later de deur binnen kwam stormen.

Doorzettingsvermogen

Nu gaat ze weer elke woensdag met heit naar het zwembad. „B is toch wol in bytsje spannend, want alles is wêr wat moeiliker“, bekent ze na de eerste les. „Asto wer ôfswimme meist, mei ik dan mei?“, vraag ik haar. Verbaasd kijkt ze me aan. „As ik foar diploma B mei, dan is corona al láng foarby!“ Ik moet lachen. Eerlijk gezegd hoop ik dat ze gelijk krijgt. Het maakt ons namelijk niet uit hoe lang ze over haar zwemdiploma doet, als we er de volgende keer maar met de hele familie bij kunnen zijn. Dan zal ik het hardst klappen van iedereen, want dit is niet alleen een diploma voor zwemmen. Dit is een diploma voor angst overwinnen, moed en doorzettingsvermogen. En daar schop je het denk ik nog veel verder mee in de rest van je leven!

Klasina van der Werf, 11 juni 2020

programma Buorkje foar Begjanners fan de Omrop. Doe't ik him oer myn filmplannen fertelde, wie er fuort entûsjast:"

Om te testen of iedereen zo enthousiast over z'n plan is, besluit Emiel z'n film aan te kondigen in de vorm van een 1 aprilgrap. En met succes. „Minsken fûnen it prachtich en baalden as in stekker doe't se seagen dat it in grap wie. Ik krige allegear reaksjes fan teloarstelde fans. Dat wie it momint dat ik tocht: ja watte, no sette we troch!"

'Dat akteurwurk fan my is ek fan it nivo Bassie en Adriaan'

Als een bom

Samen met Janko werkte Emiel wekenlang in alle stilte aan het filmscript. De hoofdlijn hadden de heren al snel te pakken. „De film giet oer in moardner, dy't it op Fryske artysten foarsjoen hat. Fandêr de namme Stjer. Doe't wy de earste Fryske stjerren op ús listje stean hienen, ha wy de trailer opnaam en ein augustus online setten. Dy sloech yn as in bom!"

Wie de trailer inmiddels heeft gezien, begrijpt Emiels woordgrap. In de vooraankondiging van de film zijn zangeressen Anneke Douma en Griet Wiersma te bewonderen, die samen de lucht invliegen wanneer hun Daewoo Matiz na het starten explodeert. „Anneke en Griet ha it goeie foarbyld jûn. Dizze trailer foel op, wêrnei't de iene nei de oare artyst folge. Der binne mar in pear dy't it der yn de film libben fanôf bringe:"

Acteerwerk

Naast Anneke en Griet schitteren ook Frerik de Swetser, Oele Plop, Gewoon Bram, Johannes Rijpma, Twarres, De Doelleazen, Jaap Louwes, Iris Kroes, Lytse Teake en Boer Frans in de film. Tussen al deze artiesten schuilt één echte actrice: Bertrie Wierenga, bekend van Goede Tijden Slechte Tijden. „Bertrie is de iennige profesjonele aktrise yn de film. De rest docht allegear goed syn bêst. Earlik is earlik: dat aktearwurk fan my is ek fan it nivo 'Bassie en Adriaan'. Mar dat jout neat ommers. Minsken keapje echt net in kaartsje omdat se in knap staaltsje aktearwurk sjen wolle:"

Improviseren

Een halfjaar na de 1 aprilgrap staat de helft van de scènes op band. Door de coronamaatregelen is het af en toe improviseren om het script te kunnen volgen. „Wy meie mar mei in pear minsken op de set ha. En elkenien moat klachtenfrij wêze. Dat is somstiden noch in hiel geouwehoer. Sa siet ik sels yn in sêne wêryn't ik yn in auto sitte moast. Ik hie dy dei wat lêst fan de strôte, dus ha wy in 'stuntman' brûkt, dy't foar my yn it plak yn de auto siet. Nettsjinsteande al dit gedoch bin ik best tefreden oer hoe't it oant no ta ferrint:"

De laatste uitdaging

Naast Friese artiesten weten ook Friese geldschietters het filmproject van Emiel inmiddels goed te waarderen. „Wy wurkje mei sponsorpakketten, sadat bygelyks dyn logo of produkt yn byld is. Dizze pakketten binne yntusken útferkocht. Mar der binne noch mear sponsormooglikheden. Ik fernim dat in hiel soad bedriuwen ús inisjatyf wurdearje. Se fine it moai om te sjen hoe't wy as muzikanten de skouders der ûnder sette en ús net op de kop skite litte troch dy coronabende:"

De enige uitdaging die nog op Emiels agenda staat, is het opnemen van een tweetal concerten. „It filmjen fan in grutte seal fol publyk wurdt wat in drege boel, omdat wy net mei safolle minsken by elkoar stean meie. Dêr moat wy noch mar efkes wat op útfine. Miskien dat we dizze beide sênes noch wat oanpasse moatte. Ach, as dat it iennige is, hearst my net eameljen."

Tijdlijn coronavirus

2019

December

Een onbekend virus duikt op in China

2020

Februari:

Eerste coronabesmetting in Nederland

15 maart 2020: De dag waarop voor het eerst wordt gesproken over het houden van anderhalve meter afstand. Ook worden we via een NL-Alert gewaarschuwd om op anderhalve meter van elkaar te blijven. Er worden zelfs boetes uitgedeeld aan overtreders die toch in groepjes de straat op gaan.

Oktober:

Tweede coronagolf en gedeeltelijke lockdown

2021

December:

Lockdown tijdens feestdagen en mutatie van virus duikt op in Verenigd Koninkrijk

Januari:

Invoering avondklok en start vaccinatie

20 maart 2020: Verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg zijn gesloten voor bezoekers. Kwetsbare ouderen lopen de grootste risico's om erg ziek te worden van Covid-19. Bij woonzorgcentrum Haersmahiem in Buitenpost is een hokje geplaatst zodat bewoners in coronatijd hun familieleden kunnen zien en spreken. Op de foto Jan Stienstra in gesprek met zijn jongste dochter Florina de Boer.

Basisadviezen blijven belangrijk

Februari:

Verlenging lockdown en meer aandacht voor de sociaaleconomische gevolgen

December:

Harde lockdown vanwege zorgen omikronvariant

November:

Meer coronamaatregelen en avondlockdown

2022

Januari:

De eerste versoepelingen na de harde lockdown

25 februari 2022: Het dragen van een mondkapje in publieke binnenruimtes zoals winkels, musea, theaters en het onderwijs is niet meer verplicht. De mondkapjesplicht gold voor iedereen van 13 jaar en ouder. Wie de regel niet naleefde, riskeerde een boete van 95 euro.

Februari:

Het coronatoegangsbewijs vervalt en de openstelling van de samenleving

9 maart 2020: Alle Nederlanders moeten stoppen met handen schudden. Met die noodmaatregel hoopt het kabinet de verspreiding van het coronavirus onder controle te krijgen. Hoe lastig dat is blijkt direct na de persconferentie, waar premier Mark Rutte RIVM-directeur Jaap van Dissel met een handdruk bedankt voor zijn aanwezigheid.

Cijfers op een rijtje

Noardeast-Fryslân (45.812 inwoners):

- 16.236 coronabesmettingen vastgesteld
- 238 mensen belandden met corona in het ziekenhuis
- 58 coronapatiënten overleden aan de gevolgen van covid-19

Dantumadiel (19.194 inwoners):

- 7.045 coronabesmettingen vastgesteld
- 119 mensen belandden met corona in het ziekenhuis
- 27 coronapatiënten overleden aan de gevolgen van covid-19

Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Maart:

Intelligente lockdown en eerste coronabesmetting in Fryslân

13 maart 2020: Lege schappen en lange rijen in de supermarkt. De uitbraak van het coronavirus in Nederland zorgt er voor dat een aantal mensen zijn gaan hamsteren. Zo ook hier bij de Albert Heijn in Hurdegaryp. Rijst, knakworstjes, patat, houdbaar brood en wc-papier zijn de toppers.

Juni:

Testen op corona voor iedereen

Juli:

Een 'anderhalvemeter zomer'

Maart:

Oplopende besmettingen, derde golf

16 maart 2020: Sluiting scholen en kinderopvang. Voor kinderen waarvan tenminste één ouder in een vitale beroepsgroep werkt, moet opvang beschikbaar blijven. Ouders halen bij basisscholen lespakketten op voor hun kinderen. Bij basisschool De Mienskip in Buitenpost gaat dat via het raam van de klas. Op de foto Alie Kloosterman die de lesstof komt halen bij juf Ailza Visser.

Mei:

Einde lockdown in zicht

24 juni 2021: Wie is gevaccineerd, kan vanaf deze dag een vaccinatiebewijs in de CoronaCheck-app laden. Het coronatoegangsbewijs stuit op veel weerstand, zo ook in Noordoost-Friesland. Ondernemers stellen dat ze in een lastig parket worden gebracht.

Juni:

De samenleving gaat weer open/tijdelijke wet coronatoegangsbewijs in werking

13 februari 2021: Gerben Douma en Piet Mulder volbrengen de Elfstedentocht op de schaats. Ze kijken terug op een legendarisch avontuur. „Deze winterweek heeft ons zo goed gedaan, we hebben een week lang niet aan corona gedacht”, zegt Piet. Vrij snel na de finish worden ze echter meteen met de neus op de feiten gedrukt. Ze krijgen elk een boete voor het schenden van de avondklok.

Oktober:

Coronabesmettingen lopen op

Februari:

Van pandemie naar endemie

Maart:

Laatste basisadviezen vervallen

2023

Bron: www.rijksoverheid.nl

'Vuurwerkverbod is onbegrijpelijk, carbid schieten mag gelukkig wel'

„Het is onbegrijpelijk, maar vooral ook heel onrechtvaardig dat het kabinet dit jaar een vuurwerkverbod heeft afgekondigd om zo de zorg en de politie te ontlasten”, dat stelt Gerrie Sijtsma van PD Automaterialen in Dokkum die al sinds de jaren '90 vuurwerk verkoopt. „Mensen die bij ons in de winkel komen zijn zeer teleurgesteld. We hebben al zo'n raar jaar, nu wordt dit ons ook nog ontnomen”, zo luiden de reacties van de meeste klanten.

Normaal gesproken is dit voor Gerrie Sijtsma en haar collega's van PD Automaterialen aan de Doortvaart de drukste tijd van het jaar. „Maar ook de mooiste. We missen het dat we de winkel nu niet kunnen inrichten met de mooiste vuurwerkpakketten. Ook de verkoopdagen zijn altijd heel gezellig. Alle klanten komen blij en vrolijk de winkel binnen”, zegt Sijtsma. Zij was al maanden bezig met de voorbereidingen. De eerste bestellingen zouden nu al binnenkomen, moesten van prijskaartjes worden voorzien en op nummer in de stellingen worden gelegd. Ook de folders waren alweer in de maak.

Enorm omzetverlies

Het besluit om het vuurwerk dit jaar te verbieden kwam dan ook als donderslag bij heldere hemel. „Dit kunnen ze niet maken. Er zijn bedrijven die hiervan moeten bestaan”, was het eerste wat Gerrie dacht. Ook voor PD Automaterialen betekent het besluit een enorm omzetverlies. „Ze zeggen wel dat het gecompenseerd wordt, maar als je de regels goed leest komt het erop neer dat wij als winkeliers niks krijgen. Al het geld gaat naar de leveranciers. En wat doen ze met al dat vuurwerk dat al onderweg was naar Nederland? Het gaat om miljoenen kilo's. Wij moeten aan allerlei regels voldoen om het vuurwerk veilig op te slaan, maar ik ben benieuwd of ze zelf wel aan deze eisen kunnen voldoen.”

Illegaal vuurwerk

Gerrie vraagt zich af of het vuurwerkverbod wel het gewenste effect zal hebben. „Wij mochten dit jaar al geen knalvuurwerk en vuurpijlen verkopen. Het ging alleen om siervuurwerk. De meeste rellen en ongelukken gebeuren juist met dat illegale spul. Door ons vuurwerk te verbieden werk je alleen maar meer in de hand dat mensen illegaal vuurwerk gaan afsteken.” Hoe ze oud en nieuw dit jaar gaat vieren weet ze nog niet. „Bij ons in Broeksterwâld was altijd een grote vuurwerkshow die we samen betaalden. Daarna gingen we naar het dorps huis voor een drankje. Dat valt nu allemaal weg. Ik snap dat ze de ziekenhuizen willen ontzien in deze tijd, maar dat bereiken ze niet op deze manier. Het voelt alsof ze corona gebruiken om het vuurwerk te verbieden...”

'Bliuw fan ús karbid ôf'

Aant Jelle Soepboer uit Niawier is blij dat het carbidschieten in elk geval wél doorgaat. „Wy ha ús wol soargen makke doe't bekend waard dat de Politiebond in algemien ferbod op karbidsjitten woe. Troch it fjoerwurkferbod wie der ynienen in run op carbid yn 'e Rânestêd. Mar karbid sjitte is hiel wat oars as in rotsje ôfstekke. Doe ha ik tegearre mei Sijbe Knol – ek fan de FNP – in iepen brief skreaun nei de bewenners fan de Rânestêd mei as boadskip: bliuw fan ús karbid ôf. Sommigen tochten dat it

in ludike aksje wie, mar it wie hiel serieuus bedoeld. Alle lanlike media en ek gemeenterieden sprongen der boppe op. Gelokkich mei it beëage effekt: de regio mei sjitte yn de doarpen wêr't it tradysje is."

Traditie in deze regio

Het carbidschieten is in deze regio altijd al een traditie geweest, weet Soepboer. Zelf was hij er van jongs af aan al bij betrokken. Sinds hij raadslid is van de FNP (nu bij de gemeente Noardeast-Fryslân) gaat hij elk jaar een rondje langs de dorpen waar de carbidploegen actief zijn. „De dielnimmers ha it altyd goed foar inoar, se ha netsjes in fergunning oanfrege en hâlde har goed oan 'e regels. Dit jier bin der wat regels by kaam fanwege corona. Tinten mei muzyk, bier en hamburgers mei net mear. Foar de rest lizze de bussen op oardel meter ôfstân, mar dat is net slim. Wy binne allang bliid dat it trochgjet."

'We hebben met z'n allen staan klappen voor de zorg, maar als we écht wat willen doen dan kan dat nu door geen vuurwerk af te steken.'

'Ik keek er altijd naar uit'

De 15-jarige Sven uit Buitenpost en zijn kameraad Arnold vinden het jammer dat ze dit jaar geen vuurwerk mogen afsteken tijdens de jaarwisseling. „Ik keek er altijd naar uit. De laatste jaren ging ik met mijn vader naar Duitsland om vuurwerk te kopen, want daar is het goedkoper. Dan zie je het vuurwerk vervolgens een paar dagen in de bijkeuken liggen en verheug je je erop. Hoe zouden die sierpotten en vuurpijlen er straks uitzien in de lucht?“, vertelt Sven. Ook Arnold vindt het jammer dat het dit jaar niet door kan gaan. „De beleving van oud en nieuw is nu heel anders."

Toch vuurwerk kopen

Wat ze nu gaan doen weten ze nog niet. Waarschijnlijk eerst olieballen bakken of eten en na twaalf uur met vrienden afspreken op straat. „Die balen er ook allemaal van dat er een vuurwerkverbod is, helemaal in deze coronatijd. Ik denk dat veel mensen alsnog naar Duitsland gaan om vuurwerk te kopen“, zegt Sven. Arnold: „Of ze hebben nog vuurwerk van vorig jaar op zolder liggen dat ze nu stiekem af gaan schieten..."

'De helft van de slachtoffers zijn omstanders'

Verpleegkundige Roely Kooistra hoopt dat mensen dat vooral niet gaan doen. Zij heeft dertig jaar ervaring als ambulanceverpleegkundige en verpleegkundige op de spoedeisende hulp. „Ik heb dus veel met vuurwerkslachtoffers te maken gehad en weet wat de gevolgen kunnen zijn“, vertelt Roely. Bij veertig procent van de vuurwerkslachtoffers gaat het om brandwonden en dertig procent van de slachtoffers loopt oogletsel op. Dat klinkt misschien minder erg, maar het is echt heel vervelend als je met één oog nog maar weinig kunt zien.“ Wat Roely nog het ergste vindt is dat de helft van de slachtoffers omstanders zijn. „Zij kunnen er dus niks aan doen dat ze gewond raken. Vorig jaar zijn er bijna 400 slachtoffers binnengebracht bij de spoedeisende hulp en 900 bij de huisartsenpost. Vooral het illegale vuurwerk, zoals nitraatbommen, brengen veel ellende met zich mee. Maar ook een simpele vuurpijl die de verkeerde kant op schiet kan grote gevolgen hebben."

De werkdruk is hoog

Het mag duidelijk zijn dat Roely Kooistra achter het vuurwerkverbod staat. Zelf hoeft ze dit jaar niet tijdens de jaarwisseling te werken, maar met kerst. „Voor mij wordt het dus rustig, maar ik weet hoe hoog de werkdruk dit jaar is geweest in het ziekenhuis. En nog steeds liggen de corona-IC's vol. Als er op zo'n avond 1300 patiënten minder zijn, hebben mijn collega's het tijdens de jaarwisseling iets rustiger, dan hoeven ze iets minder van hot naar her te vliegen. Dat gun ik ze, vooral na zo'n jaar dat echt niet leuk is geweest voor verpleegkundigen en artsen. We hebben met z'n allen staan klappen voor de zorg, maar als we écht iets willen doen dan kan dat nu simpelweg door verstandig te zijn en geen vuurwerk af te steken."

Gerrie Sijtsma in de verkoopruimte waar dit jaar geen vuurwerk mag worden verkocht.

Viruswaarschuwing in boeken

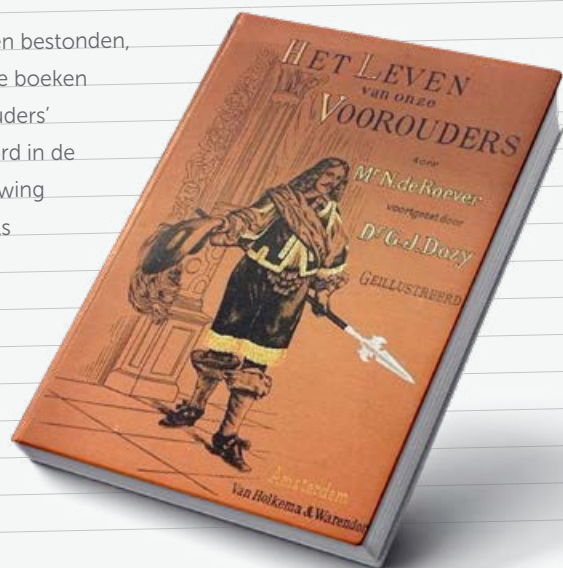
Het coronavirus heeft ons inmiddels een aantal maanden in de macht. Niet alleen onze regio, of ons kikkerlandje, maar de hele wereld. Een Amerikaanse bibliotheek heeft zelfs haar klanten gevraagd om hun boeken niet in de magnetron te stoppen. Sommige Amerikanen deden dit in de veronderstelling het virus te doden. Dat de boeken daar niet beter van worden en dat het niet effectief lijkt te zijn, zal voor velen geen verrassing zijn. Bovendien nog brandgevaarlijk.

Covid-19 heeft overigens ook een aantal aspecten, die sterk overeenkomen met een pandemie die honderd jaar geleden wereldwijd tussen de 50 tot 100 miljoen mensen het leven kostte: de Spaanse Griep. Een veelvoud van het aantal slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. De Spaanse Griep (1918-1920) velde in eerste instantie vooral Amerikaanse militairen. Via hen kwam de ziekte vermoedelijk ook bij andere legertroepen terecht, zoals het Duitse leger. Van alle militairen die overleden gedurende de Eerste Wereldoorlog, overleed 70 procent aan de Spaanse Griep. Toen de Eerste Wereldoorlog voorbij was en de militairen weer huiswaarts keerden, sloeg het virus in enorm tempo om zich heen. De eerste patiënt werd geregistreerd op 4 maart 1918, het laatste slachtoffer viel ergens in maart 1920. De pandemie werd Spaanse Griep genoemd, omdat journalisten in Spanje de eersten waren die er tijdens de Eerste Wereldoorlog over berichtten.

Een periode van maar liefst twee jaar. Ook toen regeerde angst en dat bleef nog wel een aantal jaren. Mensen werden bang en waren gewaarschuwd, omdat ook andere besmettelijke ziektes toen nog voorkwamen. Radio, tv en social media bestonden er nog niet om waarschuwingen te geven en om informatie te verstrekken. Veel mensen konden amper lezen of schrijven, toch wilde men graag uitbraken van besmettelijke en toen vaak dodelijke ziektes voorkomen.

Hoewel er in onze regio nog geen of amper bibliotheken bestonden, werden mensen wel via door de bibliotheek uitgeleende boeken gewaarschuwd. In het boek 'Het leven van onze voorouders' geschreven door Mr. N. de Roever, dat aangetroffen werd in de Kringloopwinkel in Dokkum, stond bijgaande waarschuwing betreffende eventuele besmettelijke ziektes. Gekocht als curiositeit om de waarschuwing, nooit gedacht dat er ooit nog zoveel betekenis achter zou zitten. Virussen blijven van alle tijden.

*Johannes van Kammen,
Juli 2020*

Vier maanden van elkaar **gescheiden door corona**

Anne en Baudie Jonkers uit De Westereen hebben een vreemde tijd achter de rug. Ze konden elkaar vier maanden lang niet zien vanwege de coronacrisis. Het was de bedoeling dat Anne vijf weken van huis zou zijn voor zijn werk op een booreiland in Australië. Dat liep anders.

Op 8 juli vertrok de 56-jarige Anne Jonkers naar Zuid-Australië. Hij heeft daar een leidinggevende functie op een booreiland. Vandaar dat zijn werktijden anders zijn dan anders. „Normaal gesproken werk ik vier weken in het buitenland en heb ik daarna vier weken verlof. Omdat deze klus verder weg is zijn dat vijf weken en door de coronacrisis komen daar nog ruim twee weken overheen. We moeten bij aankomst in Australië twee weken in quarantaine. De regels zijn daar veel strenger dan hier. Daardoor blijven er tegenwoordig maar tweeënhalve week over om thuis te zijn.”

Politiemensen en militairen

Bij aankomst in Australië stonden er militairen en politiemensen klaar om iedereen uit het vliegtuig te begeleiden. Er zaten overigens niet veel mensen in het vliegtuig. „We werden naar een aparte ruimte gebracht met verplegers, dokters, politiemensen en militairen. Iedereen hield zich keurig aan de twee meter afstand die daar geldt. We werden naar een tafel gebracht waar we een heel pak papier moesten invullen. Vervolgens werden we per tien man in enorme bussen onder politiebegeleiding naar een hotel gebracht. Dat hotel was door de regering afgehuurd en er mochten alleen mensen verblijven die in quarantaine zaten”, vertelt Anne.

Femke

Wie Femke heet, kreeg het afgelopen week zwaar te verduren op social media. Dat hadden al die Femke's te danken aan een 24-jarige naamgenote die in opinieblad HP/De Tijd haar verhaal deed over corona. Ze was helemaal klaar met al die maatregelen. Sterker nog, haar hele zomer was naar de kloten nu ze niet naar festivals mocht, niet op vakantie kon en zelfs geen bezoek aan haar oma mocht brengen. 'Ik laat mij niet alles afnemen door zo'n virus', vertelde ze. Vanaf nu stopt Femke met alle coronamaatregelen.

Dit interview sloeg in als een bom. Heel Nederland leek een mening te hebben over Femke. Die meningen liepen uiteen van 'verwende millennial' tot 'egoïstische klootzak'. De Tweede Wereldoorlog passeerde zelfs de revue en massaal riepen we elkaar op om vooral geen Femke te zijn.

Aan dit verhaal zitten - zoals altijd - meerdere kanten. In de media lag het vergrootglas de afgelopen maanden vooral op ouderen, die door het coronavirus werden getroffen. Ook was er aandacht voor vaders en moeders die naast het thuiswerken plotseling ook juf of meester waren. Niet te vergeten al die ondernemers die hun winkels moesten sluiten. Maar de groep jongvolwassenen werd in al dat mediageweld een beetje vergeten. Stel je voor: je woont op kamers in een gezellige studentenstad, spreekt regelmatig af met vrienden, loopt stage en hebt een leuke bijbaan. Door het coronavirus is dat van de ene op de andere dag allemaal weg. Je zit dag en nacht in je kamer van 3 bij 4, drinkt geen biertjes meer met vrienden, mag niet op vakantie en die bij elkaar gespaarde festivalkaartjes liggen in de prullenbak. Ik snap best dat dit pijn doet.

Daar komt nog eens bij dat deze groep geen voorbeelden heeft van mensen met corona. In hun directe omgeving is vrijwel niemand ziek geworden. Maar - en dat is het verraderlijke aan dit virus - dat kan ook plotsklaps veranderen. Volgens de cijfers breidt corona zich als een lopend vuurtje uit onder jongeren. In Rotterdam was afgelopen week een uitbraak onder studenten. En daar blijft het vast niet bij.

Mijn eerste reactie op het verhaal van Femke was er ook eentje in de categorie 'egoïstische trut'. Aan de andere kant heeft ze me wel aan het denken gezet. Hoe streng ben ik zelf eigenlijk nog in het naleven van de regels? Ook ik ben in mijn vakantie lakser geworden in het houden van anderhalve meter afstand. Ik ben nog niet zo ver als Femke om me compleet niets meer aan te trekken van de maatregelen, maar stiekem laat ook ik de teugels vieren. En hoe zou dat zijn met al die mensen op Twitter die Femke met de grond gelijk maakten? Houden die zich nog braaf aan de regels? Of staan die in de campingwinkel ook zij aan zij om een pak halfvolle melk en die laatste versgebakken croissants?

Ik denk dat we een halfjaar na de allereerste Nederlandse coronapatiënt allemaal een beetje zoals Femke zijn. We weten dat de maatregelen nodig zijn, maar we zijn er klaar mee. We worstelen allemaal met de gevolgen van corona op ons leven. Oud én jong. Belangrijker nog dan elkaar te veroordelen is om juist nu naar elkaar te luisteren. Die discussie heeft Femke in ieder geval op gang gebracht met haar verhaal.

Nynke van der Zee, 2 augustus 2020

Twee weken in quarantaine

Twee weken lang zat hij daar op een hotelkamer opgesloten. Het eten werd op bepaalde tijden voor de deur gezet. Er stonden beveiligers op de gang, de gasten mochten de kamer niet uit. Dan stond hen een dikke bekeuring te wachten. „In het begin was het wel wennen. Het voelde alsof er iets heel ergs aan de hand was en dat iedereen een enge ziekte had. Ik probeerde wel een soort dagritme aan te houden, anders is het haast niet vol te houden. Zo wandelde ik twee keer per dag vijf kilometer op mijn kamer. Verder heb ik veel gelezen en Zweedse series gekeken op Netflix”, zegt Anne. Tegelijkertijd keek Baudie vanuit De Westereen dezelfde serie. „Dat hadden we zo afgesproken. Zo voelde het alsof we toch een beetje bij elkaar waren.”

Bijna geen corona

Na twee weken werd Anne in een bus naar zijn werk gebracht. De reis duurde 26 uren. Toen pas kon hij met zijn werk beginnen. „De regels zijn streng in Australië, maar het werkt wel. Er zijn daar bijna geen coronapatiënten.” Na vijf weken werken zou zijn collega hem aflossen, maar hij werd ziek. Dit betekende dat Anne langer moest blijven, want er moest tenminste één persoon met een managementfunctie aanwezig zijn. Daardoor bleef er één week over voor de thuiskomst in De Westereen. „Daarvoor was de reis te lang, dus bleef ik een periode langer in Australië. Uiteindelijk ben ik zestien weken van huis geweest.”

Opa en beppe

„Dat was wel extreem lang”, zegt Baudie. „Vooral omdat we er niet op hadden gerekend. Er waren momenten dat we elkaar enorm misten. We spraken elkaar wel elke dag via FaceTime. Ik zette 's ochtends om zeven uur mijn wekker, dan was het daar vier uur 's middags. Maar over de telefoon is het toch anders dan live. Vooral op bijzondere momenten misten we Anne. Zo zijn we in die periode opa en beppe geworden en onze zoon vierde het geregistreerd partnerschap.” Daar kwam bij dat Baudie en hun zoon Mat corona kregen in de tijd dat Anne weg was. „Wij hoorden bij dat coronacuster uit De Westereen. Een vervelende periode, omdat mijn moeder van 86 jaar ook corona had.”

Bijzondere thuiskomst

Het was voor Anne vreemd om via de telefoon te horen te krijgen dat zijn vrouw en zoon corona hadden. „Ik vertelde het tegen mijn baas en hij zei: dan is het maar goed dat jij hier bent.” Maar zo voelde het voor Anne niet. Op dat soort momenten wil je liever thuis zijn. Die thuiskomst volgde na zestien weken, op 5 november. Twee zonen stonden hem als verrassing op te wachten bij het vliegveld. Bij verschillende huizen aan de Keimpe Sikkemawei hing de vlag uit en de buurman had zelfs een groot spandoek gemaakt. Anne: „Dat was een bijzonder moment. Het is heerlijk om nu weer thuis te zijn bij mijn familie en vrienden. Vooral in deze periode voor kerst.”

'Ik had nooit verwacht dat ik mij **eenzaam** zou kunnen voelen'

„Eenzaamheid; begin dit jaar wist ik nog niet hoe dat voelde. Integendeel, ik wist niet wat het was. Ondanks dat ik alleen achterbleef na het overlijden van mijn vrouw Willy, voelde ik me absoluut niet eenzaam.

En doe wie der corona...

Nanne Nicolai (69) uit Damwâld kent heel veel mensen en heel veel mensen kennen Nanne. Waar iets te beleven valt in deze regio daar is Nanne. Met zijn fototoestel. Tot zijn zestigste werkte hij als vormgever bij NDC Mediagroep. Sindsdien is hij freelance fotograaf. Al ruim twintig jaar heeft hij een blog waar hij dagelijks berichten en foto's op plaatst. Zijn site trekt ruim 200.000 bezoekers per jaar en op Facebook heeft hij bijna 4000 volgers. „Mensen kunnen zich van mij niet voorstellen dat ik eenzaam ben. 'Jij hebt zoveel vrienden op social

media', zeggen ze dan. Maar dat zegt niks, daar voel je je echt niet minder eenzaam door", vertelt Nanne in een openhartig interview.

Kentering in coronatijd

Hij wil voorop stellen niet 'zelig' te zijn. „Absoluut niet", voegt hij eraan toe. „Ik merk alleen dat er nog een taboe rust op het onderwerp eenzaamheid. Mensen vinden het moeilijk om erover te praten. Daarom wil ik het graag bespreekbaar maken", zegt Nanne. Het is bijna vijf jaar geleden dat zijn vrouw Willy overleed aan de gevolgen van borstkanker. Eén ding wist Nanne zeker na het overlijden van Willy: Hij wilde alleen blijven, ging bewust niet op zoek naar een nieuw maatje.

Nanne heeft er weleens aan gedacht om eenzame mensen te helpen. „Ik heb mappen vol met mooie foto's en zou daarover kunnen vertellen aan groepen. La-

ten zien dat je je als alleenstaande niet eenzaam hoeft te voelen." Hij lacht. „En nu heb ik er zelf mee te maken. De kentering kwam in de coronatijd. Deze periode heeft mijn leven veranderd. Langzaamaan voelde ik wat eenzaamheid inhoudt. Het is alsof je alleen in een groot weiland staat, dat je wilt roepen, maar niemand je kan horen. Je krijgt last van buikkramp en het begint ontegelijk in je hoofd te malen, vooral 's nachts. Ik heb dan van die spookgedachten, die bijna niet onder controle zijn te krijgen."

Doelloos rondlopen

Wat Nanne mist zijn de georganiseerde wandeltochten. Door de jaren heen bouwde hij bijzondere contacten met loopvrienden op. „Mijn wandelfamilie! Je had dan echt een doel om voor te trainen en tijdens zo'n tocht hadden we mooie en behoorlijk serieuze gesprekken. Daarna kwam ik ook altijd alleen thuis, maar wél tevreden. Als ik nu in m'n eentje ga lopen is dat zonder doel. Je kunt zelfs nergens even een kopje koffie drinken. Juist door doelloos rond te lopen voel ik me eenzaam. Voorheen pakte ik op zondagmiddag weleens de auto en reed naar Leeuwarden. Dan ging ik naar de Prinsentuin waar meestal muziek was en daar

trof ik vaak weer mensen. Maar alle festiviteiten vallen nu ook weg, waardoor het gevoel van eenzaamheid versterkt wordt. En dat onrustige gevoel werd de laatste maanden alleen maar erger. Op een zonnige dag was het zelfs zo erg dat het bij Bartlehiem door mijn hoofd flitste om de Dokkumer Ee in te fietsen. Lekker warm water, dacht ik nog. Dat gevoel heb ik één keer gehad, daarna nooit weer hoor. Maar het geeft wel aan wat eenzaamheid met je gedachten kan doen."

Op nei it ljocht

Nanne houdt niet van verplichtingen, dat mensen hem uitnodigen, juist omdat hij alleen is. Het liefst komt hij spontaan even op bezoek, maar ook dat kan in coronatijd niet. „Laat het maar snel 2 januari zijn! Op nei it ljocht. Ik hoop dat alles volgend jaar de goede kant op gaat. Dan kan ik weer plannen maken en initiatief nemen, vooral niet afwachten. Ik ben een mensenmens en tref graag andere mensen. Dan kun je nog zoveel duimpjes omhoog op Facebook krijgen, die geven geen warmte."

Het nieuwe normaal

Ik schrijf deze column terwijl ik in de spelersbus zit voor onze eerste competitiewedstrijd met FC Volendam in Velsen tegen Telstar. Ruim vijf maanden na onze laatste wedstrijd tegen jong Ajax mogen we eindelijk weer aantreden in competitieverband. Tijdens deze busreis laat ik de revue passeren van de achtbaan die ik net als ieder ander de laatste maanden heb beleefd.

Mijn gedachten gaan terug naar januari waar ik tijdens ons trainingskamp met Volendam aan de Costa in Spanje voor het eerst werd geconfronteerd met het woord corona. Ik kan me nog herinneren dat dit een gespreksonderwerp was dat ter tafel kwam tijdens de lunch. Een collega van mij volgt alle ontwikkelingen op het gebied van nieuwe virussen op de voet en hij vergaart hierover informatie van kennissen uit de brandhaarden zelf.

'Sipke, je moet alvast voedsel in blik gaan hamsteren dit virus komt ook onze kant op', waren zijn letterlijke woorden. Deze nuchtere Fries dacht: 'Laat lekker gaan. Volgende week spelen we de belangrijke wedstrijd in Leeuwarden tegen SC Cambuur en de voorbereiding hierop vergt alle aandacht en energie.'

Dan is het ondertussen 12 maart en je voelt aan alles dat de wedstrijd van morgen in Nijmegen weleens afgelast zou kunnen worden vanwege corona. Op 13 maart komt inderdaad het telefoontje vanuit Volendam dat de wedstrijd niet doorgaat en dat we voorlopig niet welkom zijn op de club.

En nu....

Door mijn hoofd schiet maar één ding 'ik moet werken'. In de eerste week is er nog hoop op een snelle herstart van alles waar ik mee bezig ben. Naarmate de dagen verstrijken komt er steeds meer het besef dat het voorlopig geen ritjes meer naar Volendam gaan worden.

Ik ben in deze periode niet de leukste geweest om mee samen te leven want zonder een concreet doel voelde ik me zeker in het begin nutteloos.

Begin juni begint het trainen in kleine groepen op anderhalve meter. Een maand later komen er gelukkig versoepelingen en mogen we weer normale groepstrainingen geven.

En daar zit ik nu dan met het mondkapje voor in de bus op weg naar Velsen om de eerste wedstrijd van het nieuwe seizoen te mogen spelen.

De punten in het Nieuwe Normaal zullen toch wel net zo lekker smaken!!

Sipke Hulshoff, augustus 2020

SIPKE HULSHOFF WAS IN 2019/2020 ASSISTENT BIJ FC VOLENDAM. TEGENWOORDIG IS HIJ ASSISTENT-TRAINER VAN RONALD KOEMAN BIJ HET NEDERLANDS ELFTAL.

Pietsje fan Gerrit
gaat viraal op Facebook

'Minsken ha wer ferlet fan fermaak'

Pietsje fan Gerrit is een hit op social media. Het begon als een grapje op Facebook maar het filmpje groeide uit tot een kijkcijferkanon. Pietsje haar eerste filmpje werd meer dan 160.000 keer bekeken en 3000 keer gedeeld. De persoon achter deze filmpjes is zangeres Griet Wiersma uit Wâlterswâld. „Ik wurd der ferlegen fan.”

Pietsje fan Gerrit is ontstaan in coronatijd. Griet Wiersma had het razend druk met haar optredens voor FLJIMSK, de nieuwe cd, de organisatie van het Frysk Sjongers Gala, maar ook solo. En doe wie der corona... „Yn ien kear lei alles stil. Omrop Fryslân soe opnamen meitsje fan FLJIMSK 2, ús teäterprogramma mei troubadour Piter Wilkens en goochelaar Minze Dijkstra. Op 1 april, dat wie gjin grap. Wy hiene it earst ferset nei 8 oktober, want wy tochten, dan is dy corona al lang wêr foarby. No ha we mar gjin nije datum fêstlein. Hooplik slagget it folgjend jier. De kaartsjes bliuwe yn elk gefal jildich.”

De geboorte van Pietsje

Griet zat net als andere artiesten noodgedwongen thuis. Goede vrienden en collega's Minze Dijkstra en

Anneke Douma raadden haar aan toch wat 'in the picture' te blijven. Zij kwamen dan ook met het voorstel om een typetje op Facebook te zetten. Acteren was Griet niet vreemd dankzij al haar vroegere shows met Teake van der Meer en nu met FLJIMSK. Ook bij haar solo-optredens komen regelmatig komische typetjes voorbij zoals Japke Taksi en Hinke Himmel. „Ûnder it stofsûgjen kaam ik de doaze mei typke klean tsjin en seach de omslachdoek fan beppe lizzen. In holdoekje en in âld bril der by...en doe wie Pietsje fan Gerrit geboaren.”

De Fryske Tineke Schouten

Met een oude telefoon ging ze achter haar huis in het zonnetje zitten om haar eerste filmpje op te nemen. „It iennige wat ik doch is in grapke fertelle en mysels in bytsje fersprekke. Dan is it al klear.” En zo bespreekt Griet in haar 3 minuten durende video's actuele en vooral herkenbare 'problemen' over coromo, vascinatie, Willem Alexander en Maximo en Tromp en Bidon. Haar 'man' Gerrit wordt er altijd bij betrokken en is meestal de pineut. In haar laatste filmpje stelde Pietsje dat coromo net zo hardnekkig is als de lucht die haar Gerrit achterlaat op de wc. „Ik krige dernei sels tips oer hoe't ik dy lucht fuort krije koe”, lacht Griet. De reacties op haar video's zijn overweldigend en komen vanuit heel Nederland en zelfs daarbuiten.

Elke week op Omrop Fryslân

De goed bekeken filmpjes hebben er zelfs toe geleid dat Pietsje fan Gerrit nu elke maandag op Omrop Fryslân komt om te vertellen over hoe haar week was. Tot en met 28 december is ze om 13.40 uur op de radio te horen bij Diana de Groot in 'De Middei fan Fryslân'. Of, zoals Pietsje haar noemt, Diamo. „Ik moat no elke kear wat nijs betinke en dat is best lestich, mar oant no ta slagget it goed. Ferline wike stie it noch mar krekt op Facebook en wie it filmke alwer 56.000 kear besjoen. Minsken ha yn dizze rare tiid ferlet fan fermaak. Dat blykt wol.”

'It duorret te lang'

Zelf kan Griet Wiersma ook haast niet wachten totdat ze weer op het podium mag staan. Al geeft ze eerlijk toe dat de rust haar wel even goed heeft gedaan. „Ik hie it eins wat té drok. Yn de coronatiid hie ik eindelijk tiid foar de beppesizzers. No ha ik alles wer op de rit dus wat my betreft kinne we wer los. It duorret te lang. Ik mis de minsken; de geselligheid. Mar gelokklich makket Pietsje it gemis wer in bytsje goed.”

Brugchelencamp kijkt terug op een bewogen jaar

'De steun van de bewoners van De Westereen is hartverwarmend'

Nog nooit eerder sloot verzorgingstehuis Brugchelencamp haar deuren voor familie en bezoekers. Wat aan het begin van 2020 nog ondenkbaar lijkt, blijkt in maart de harde werkelijkheid te worden. Het coronavirus doet de regering op 20 maart besluiten om alle verzorgings- en verpleeghuizen op slot te gooien. Negen maanden later kijken medewerkers Bonne Doller en Sandra de Roos terug op een hectisch en bovenal spannend jaar. „Corona hat ús sjen litten dat neat sa wichtich is as omtinken ha foar elkoar.”

Vrijdag 20 maart 2020; de dag dat woonzorgcentrum Brugchelencamp in De Westereen haar deuren sluit. Coördinerend verpleegkundige Sandra de Roos herinnert zich dit moment nog als de dag van gisteren. „Die bewuste vrijdag was het hier surrealistisch stil”, vertelt ze. „Van de ene op de andere dag mocht er niemand meer op bezoek komen. Dat was een vreemde gewaarwording, voor bewoners maar ook voor ons als personeel. Het was plotseling stil op de gangen. Een stilte die de spanning vertolkte

die er binnen de organisatie leefde. Niemand had ook maar enig idee wat ons nog te wachten stond.”

'TV Brugchelencamp'

Ook Bonne Doller, coördinator Welzijn bij Brugchelencamp, heeft die vrijdag 20 maart nog haarscherp op z'n netvlies staan. „We moesten plotseling een dikke rode streep zetten door al onze activiteiten. Als team zijn we meteen op zoek gegaan naar een alternatief, want één ding stond voor ons als een

paal boven water: juist in zo'n spannende periode moeten we afleiding bieden aan onze bewoners. Zo ontstond het idee voor een tv-programma, dat alle bewoners van Brugchelencamp op de eigen kamer konden zien. Geen rampenzender, maar juist een zender met positief nieuws."

Zo gezegd, zo gedaan. Het podium van restaurant Fiversicht wordt op 24 maart omgetoverd tot tv-set. Plots blijkt de camera boven het podium het ideale middel om te communiceren met alle bewoners. „In iedere live uitzending van 'Kofjetijd' hadden we onder andere een mystery guest, een medewerker uit onze eigen organisatie”, vertelt Bonne. „Aan de hand van een aantal vragen mochten bewoners raden wie het kon zijn. Ook werd er aandacht geschonken aan bewoners die die dag jarig waren. Daarna volgde een bezoek van onze kok uit de keuken, die vertelde wat er die dag op het menu stond. En tot slot deelden we een leuke tv-tip en een raadsel met de bewoners. Dit eenvoudige format bleek een groot succes."

Creativiteit in coronatijd

Tijdens de lockdown stemmen bewoners massaal af op 'TV Brugchelencamp'. Daarnaast komt er al snel een 'Brugchelencamp in beweging-variant' op dinsdagmiddag en kunnen bewoners op donderdag-

middag muzikale verzoeknummers aanvragen. „Alle middelen die we hadden, werden ingezet om bewoners een mooie dag te bieden”, knikt Bonne. „We hebben maar liefst 49 tv-uitzendingen gemaakt.” Deze verrassende positieve insteek zorgt voor meer creativiteit op de werkvloer. Al snel volgen er in de weekenden gezellige welzijn-sjoelcompetities, waarbij bewoners op de gang de strijd met elkaar aangaan. Daarnaast kan men af en toe meedoen aan coronaproof bingomiddagen, waarbij deelnemers vanuit de deurpost hun bingokaart invullen. En ook in de weekenden, wanneer de familie niet langs mag komen, wordt er meer individuele aandacht aan de bewoners besteed. Bonne: „In samenwerking met de kerkgemeenschappen in het dorp vonden we vervanging voor de maandelijkse kerkdienst in de vorm van een Pastorale Brief. Voor sommige bewoners is geestelijke ondersteuning juist in deze tijd onmisbaar."

Hartverwarmende steun uit het dorp

Ook inwoners uit De Westereen leven mee met de bewoners van Brugchelencamp. In maart worden de eerste tekeningen als hart onder de riem bij de voordeur gelegd. „Dat werden er al snel zo veel dat we een grote melkbus bij de ingang hebben neergezet, waar iedereen z'n cadeautjes kon achterlaten”, lacht Sandra. „We werden zeker in de eerste weken van de lockdown overspoeld met attenties.

Vakantie in Coronatijd

Wijs op reis. Met deze woorden in ons achterhoofd boekten we dit jaar een huisje op een kleinschalig vakantiepark in Zwitserland. Vanaf het moment dat Rutte groen licht gaf om – ook in coronatijd – op vakantie te gaan twijfelden we niet langer. Juist nu wilden we er graag even tussenuit.

Het afgelopen jaar was pittig. Eerst een verhuizing gevolgd door de coronatijd met thuiswerken en thuisonderwijs. Geen geweldige combinatie, maar we hebben ons er doorheen geslagen. We leefden, meer dan ooit, toe naar de vakantie. Ik vind onze eigen omgeving met de weidse vergezichten elf maanden lang prachtig. Maar één keer per jaar moet ik even de bergen zien.

Mondkapjes

Die hebben we gezien. Besneeuwde bergtoppen, groene alpenweiden met marmotten, berggeiten en rinkelende bellen van de Zwitserse koeien. Van het beruchte virus merkten we in Zwitserland weinig. Net als in Nederland waren mondkapjes alleen in het openbaar vervoer verplicht, dus in de kabelbaan moest die even op. Van tevoren had ik met mijn dochters mondkapjes met opdruk uitgezocht: tijgers, watermeloenen en bloemetjes. Mijn man had op Vaderdag een mondkapje gekregen met #Cambuur komt eraan, de tekst die ook op onze auto staat. Als het dan toch coronatijd is, kun je er beter maar het beste van maken...

Niet zo druk

Twee weken lang dachten we bijna niet aan corona. We genoten van de rust. Zelfs op toeristische plekken als Zermatt was het niet zo druk als veertien jaar geleden toen wij hier nog met z'n tweeën tussen de Chinezen foto's stonden te maken van de Matterhorn. Op de terugweg logeerden we een week bij een vakantiepark in Winterberg om de lange reis te onderbreken. Daar werden we weer meer geconfronteerd met het virus. In dit land zijn de regels strenger en geldt de mondkapjesplicht overal.

Nog niet voorbij

We werden meteen met de neus op de feiten gedrukt. Corona is nog niet voorbij. We keken dan ook verschrikt op toen onze 'vakantiebuurman' naar ons toe kwam lopen vlak nadat we de auto bij ons huisje hadden geparkeerd. „Komt dit wol goed?“, zei hij, wijzend op het mondkapje van mijn man. „Een Cambuursupporter en een Hearrefeanman neist elkoar“, lachte hij. „Komt dat wol goed?“ Eenmaal thuis blijkt het akelige virus dichterbij te zijn dan ooit en spoken zijn woorden nog steeds door mijn hoofd: Komt dit wol goed?

Klasina van der Werf, 9 september 2020

'We zijn nog hechter geworden als team. In voor- en tegenspoed staan we voor elkaar klaar'

Tekeningen, bloemen, zelfgebakken cakes, paaseieren, tulpen en onlangs werden we zelfs nog getraakteerd op oliebollen. We hebben de afgelopen tijd ontzettend veel steun uit het dorp gekregen. Dat is echt hartverwarmend."

Ondertussen houden medewerkers en directie in april en mei angstvallig in de gaten hoe het coronavirus aan een niet te stoppen opmars begint vanuit het zuiden richting het noorden van het land. „Om ons heen hoorden we steeds meer collega-verpleeghuizen die ondanks de lockdown en de strenge voorzorgsmaatregelen toch de eerste coronapatiënten meldden”, vertelt Sandra. „Dat vond ik nog de meest spannende periode. Ik werd zelf ook ontzettend voorzichtig. Ik deed geen boodschappen meer en ging alleen de deur nog uit om naar m'n werk te gaan. Want ik wilde absoluut niet dat iemand in Brugchelencamp het virus door mijn toedoen zou oplopen."

Ook Bonne beperkt z'n leven tot thuis en z'n werk. „M'n wereldje werd steeds kleiner. Ik was echt blij dat ik nog aan het werk mocht, zodat ik toch nog wat mensen zag. Zeker in die spannende tijd merken we dat het virus een enorme impact had op alle collega's. We werden allemaal nog voorzichtiger dan we al waren. En met succes, want tot nog toe zijn we de dans ontsprongen en weten we corona nog altijd buiten de deur te houden", klopt hij af op de onderkant van de tafel.

Bijzonder kippenvel moment

Terugkijkend op afgelopen jaar is er één moment dat Sandra en Bonne nog altijd kippenvel bezorgt. „Het afscheid van een bewoonster die door haar familie is opgehaald om thuis te sterven”, vertelt Sandra. „Deze mevrouw woonde al tien jaar bij ons. Door de coronamaatregelen mocht er op dat moment niemand op bezoek komen, ook niet toen mevrouw langzaam achteruit ging. Dat was voor

de familie reden om haar mee naar huis te nemen om samen als familie afscheid van elkaar te kunnen nemen. Een besluit waar we als zorgverleners honderd procent achter stonden. Maar wat was dat een moeilijke dag. Ik weet nog precies hoe ze in haar rolstoel naar buiten werd begeleid. Een aantal weken later is mevrouw overleden. Thuis bij haar familie. Precies zoals ze het zelf graag wilde."

Ondanks deze moeilijke momenten heeft dit bewogen jaar Brugchelencamp en haar bewoners en medewerkers ook veel gebracht. „De saamhorigheid was hier altijd al heel groot, maar is alleen maar gegroeid”, geeft Bonne als voorbeeld. „Juist door er te zijn voor onze bewoners, maar ook voor collega's onderling, hebben we ons er tot nog toe kranig doorheen geslagen. We zijn nog hechter geworden als team. In voor- en tegenspoed staan we voor elkaar klaar."

Wensen voor 2021

Over de vraag naar zijn wens voor 2021 hoeft Bonne niet lang na te denken. „Ik zou graag willen dat ook de bewoners van de aanleunwoningen binnenkort weer welkom zijn in Brugchelencamp om mee te doen aan onze activiteiten. Deze mensen vallen op dit moment tussen wal en schip. Dat raakt me, omdat iedereen op dit moment aandacht en afleiding nodig heeft. Mijn grote wens voor 2021 is dan ook dat we samen met de bewoners van de aanleunwoningen onze activiteiten weer langzaam kunnen oppakken."

Sandra deelt deze wens van harte. „Ik hoop dat we het coronavirus ook volgend jaar buiten de deur weten te houden. Daar blijven we met z'n allen keihard ons best voor doen. Ondanks alle beperkingen willen we iedereen de best mogelijke zorg blijven geven. Corona heeft ons laten zien dat niets zo belangrijk is als oprechte aandacht. Misschien nog wel het beste medicijn in zo'n bewogen jaar."

Weekendje weg in coronatijd

Al ruim voordat de coronaregels waren aangescherpt hadden Johan en ik een weekendje weg gepland. Het is inmiddels traditie dat we twee keer per jaar even weggaan zonder kinderen. Het was nog spannend of het door kon gaan, maar 'hotels blijven open', zo kondigde Rutte aan tijdens de laatste persconferentie waar 7,4 miljoen mensen naar hebben gekeken.

Toch zijn er altijd nog mensen die onder een steen leven, zo bleek tijdens ons verblijf in een Van der Valk-hotel in Drenthe. Een man en een vrouw van begin tachtig jaar ploften zaterdag vlak naast ons neer in het restaurant waar alleen hotelgasten op bepaalde tijden mochten eten. Wat is uw kamernummer?, vroeg de serveerster die kort daarvoor onze bestelling had opgenomen. „We hebben geen kamer“, zei de man. „Dan mag u hier niet eten, alleen hotelgasten zijn welkom“, legde de serveerster uit. Het echtpaar begreep er niks van, ze waren ook nog een beetje doof en na een tijdje beenden ze weer weg. „Een mooie zaak hier“, riep de vrouw boos door het restaurant.

Corona leeft weer meer als ooit tevoren

Johan en ik keken elkaar een beetje lachend aan. „Voor wie doen we dit eigenlijk?“, vroegen we ons af. Jongeren die moeite hebben met de coronaregels zijn veel in het nieuws. Maar vergeet vooral ook de ouderen niet! De rest van het weekend werden we continue met de neus op de feiten gedrukt. Corona leeft weer meer als ooit tevoren. In het prachtige natuurgebied Dwingelderveld waar we fietsten was het druk (en ja, we waren er zelf ook), rood-witte linten waren weer voor de horecazaken gespannen en zonder mondkapje werd je in de supermarkt of in het hotel raar aangekeken. „Waar is uw mondkapje?“, hoorde ik de mevrouw van het hotel tijdens het ontbijtbuffet tegen één van de gasten zeggen. „In mijn broekzak“, zei de vrouw. En ze liep door. „Wilt u het mondkapje opzetten“, zei de hotelmedewerker. Ondanks het feit dat het nog niet verplicht is, werd het dragen van een mondkapje dringend verzocht. „Nee ik ga eten“, antwoordde de vrouw chagrijnig.

Anders dan anders

En zo beleefden wij ons weekendje weg anders dan anders. Toen we in Damwâld de kinderen bij mijn ouders ophaalden zei mijn vader: „Jullie zijn in elk geval langer weggeweest dan Willem-Alexander en Măxima*.“

Klasina van der Werf, 19 oktober 2020

*Koning Willem-Alexander en koningin Măxima gingen 16 oktober met hun gezin op vakantie naar Griekenland. De familie vertrok vrijdag en brak zaterdag de reis af wegens de storm aan kritiek die er was ontstaan. De Nederlandse regering had die week ervoor namelijk opgeroepen om zo weinig mogelijk naar het buitenland te reizen. Nederlanders moesten zich aan al deze maatregelen houden en daarom zorgde deze gezinsvakantie van de koning voor ophef. Op de foto is te zien dat Koning Willem-Alexander en koningin Măxima in een videoboodschap tegen het Nederlandse volk zeggen dat het ze pijn doet 'uw vertrouwen in ons beschaamd te hebben'. Foto: NL Beeld/Patrick van Emst

'Ik vind de **lockdown** niet leuk en school mis ik heel erg'

De 10-jarige Hanna van der Werf uit Dokkum is sinds 9 oktober 2020 kinderdirecteur van de Burgerschool in Dokkum. Zij vertelt hoe zij het als kind ervaart om in een lockdown te moeten leven.

Wat heb je zelf tot nu toe gemerkt van de coronacrisis?

Het schaatsen ging dit jaar niet door, op voetbal mogen we geen wedstrijdjes tegen andere clubs meer spelen, gitaarles is nu met videobellen en ik mag nog maar met twee mensen spelen. Ik mis het dagelijkse ritme wel en ben vaak gefrustreerd.

Hoe vind je het dat er nu een lockdown is en dat jullie niet meer naar school mogen?

Ik vind de lockdown niet leuk en school mis ik heel erg. Maar ik ga nog wel twee dagen in de week naar school, omdat mijn ouders in een cruciaal beroep werken.

Hoe gaat het thuis met huiswerk maken?

Het huiswerk gaat vaak wel goed, als ik het niet snap vraag ik eerst mijn ouders en anders mijn juf via Teams.

Wat mis je het meeste van school?

Mijn vrienden van school en dat we niet bij elkaar kunnen zijn in de klas.

Wat is het voordeel van thuiswerken?

Lekker thuis zijn met mijn ouders en zusje Sofia (7).

Wat zou je tegen minister-president Mark Rutte willen zeggen?

Hoi Mark, ik vind dat je hele goeie maatregelen tegen corona neemt maar dat de vaccins wel een beetje laat zijn. Groetjes Hanna.

Dit wil ik nog even kwijt:

Blijf gezond en let op elkaar!

Ontspoord

Stel je voor: je werkt eerst in je imponerende uniform bij Schiphol als bewaker en zomaar ineens sta je de boel te coördineren bij de winkelkarretjes van de Appie. De coronacrisis slaat werkelijk in alle sectoren toe en vraagt van ons om te roeien met de riemen die we hebben. In Friesland hebben we daar een mooi gezegde voor: 'Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan'. Een uitdrukking die hoog nodig coronaproof gemaakt moet worden.

Vorige week dinsdag zat heel Nederland in spanning voor de buis toen Mark Rutte de nieuwe strengere maatregelen bekend maakte. Op het moment dat bleek dat we nog steeds met dertig mensen in één ruimte mogen zijn, haalden we als muziekvereniging opgelucht adem. We waren uitgegaan van the worst case scenario: een totale lockdown. Maar wat bleek: we mochten gewoon door tetteren. Toch hebben we besloten om de komende weken onze fanfare repetities af te blazen. Niet omdat we niet mogen, maar omdat het ons beter lijkt van niet. Laten we vooral nu ons gezonde verstand gebruiken en verantwoordelijkheid nemen. Of zoals Mark het verwoordde: 'Alles wat kan, moet niet'. Precies daar ligt de sleutel tot succes van deze nieuwe lockdown.

We moeten af van de oerdrift om alles in ons leven zo veel mogelijk bij het oude te willen laten. We moeten niet langer op het randje balanceren van wat wel en niet mag. Laten we nu voor de zekerheid even de veilige route bewandelen. Want juist doordat we iedere keer de grenzen opzoeken en daar net een stapje overheen zetten, is ons leven opnieuw ontspoord.

De grootste slachtoffers van onze hang naar vrijheid zijn de horeca en de cultuursector. Terwijl juist die beide sectoren er alles aan hebben gedaan om ons voor die afgrond te behoeden. Neem theater De Lawei in Drachten, die bezoekers van een voorstelling op ludieke wijze vraagt om anderhalve meter afstand te houden. En toch verlaten we de zaal na afloop van de voorstelling als een kudde schapen die vrolijk blatend hutjemutje naast elkaar slenteren.

Het ligt dus niet aan de theaters of de kroegen, het is ons eigen gedrag dat moet veranderen. We kunnen van horeca en de cultuursector nog zo veel verlangen, wanneer we niet willen luisteren, heeft het geen enkel effect. Niet alleen schouwburgen en cafés hebben hier last van. We blokkeren doodleuk het winkelpad in de supermarkt om uitgebreid een gesprek met een goede kennis te voeren. We weigeren mondkapjes te gebruiken totdat het juridisch écht verplicht is. En we werken het liefst allemaal op kantoor, omdat thuiswerken zo ongezellig is. Ook ik maak me schuldig aan dit soort overtredingen. Ik ga absoluut niet vrijuit. Maar ik denk dat we met elkaar een andere instelling moeten kweken. In plaats van 'Als het niet kan zoals het moet', zou er voortaan maar een tegeltje met 'Als het niet moet, dan kan het beter niet' bij ons allemaal op de schoorsteenmantel moeten staan.

Nynke van der Zee, 16 oktober 2020

'We blijven strijdbaar, ondanks lockdown'

Het voelt onwerkelijk voor Jan-Michiel van der Gang dat zijn winkel in Dokkum - Van der Gang Herenkleding - noodgedwongen dicht moet vanwege de tweede lockdown. Toch gaat hij niet bij de pakken neer zitten.

Samen met zijn team gaat Jan-Michiel de boer op om passende kleding bij mensen thuis te brengen. „Zij kunnen vrijblijvend kijken of er iets bij zit wat hen aanstaat en de rest halen we gewoon weer op”, vertelt Jan-Michiel. Voor Van der Gang is deze werkwijze niet nieuw. Sterker nog, zo werken ze al bijna 150 jaar. „Al mijn opa's zijn zo begonnen. Wat dat betreft is het bijzonder dat wij onze klanten nu ook weer op deze manier van dienst kunnen zijn.”

Stamtafel

Toch mist de ondernemer de mensen in zijn winkel. De functie van de grote stamtafel in het midden is nu verdwenen. „Wij doen veel meer dan alleen kleding verkopen. Mensen ontmoeten elkaar hier, maken een praatje en lopen met een voldaan gevoel weer naar buiten. Dat vind ik het mooiste. De tijdelijke sluiting van de winkel heeft me bewust gemaakt hoe groot onze regiofunctie is. Op een dag rijd ik soms van Metslawier, naar Leeuwarden en Heerenveen. Dan besef ik dat het goed is dat wij veel voor onze klanten doen, want het is nooit vanzelfsprekend dat zij bij ons in de winkel komen.”

Houdbaarheidsdatum

Hoewel een dichte winkel nooit opweegt tegen de bezoekjes die ze nu bij de mensen thuis brengen, probeert Team Van der Gang het maximale uit de situatie te halen. Dat de lockdown verlengd is gaat straks wel ten koste van de houdbaarheidsdatum van de kleding. „Half februari krijgen we de nieuwe col-

lectie alweer in onze winkel”, zegt Jan-Michiel. „Maar wij mogen niet klagen, want de horecabedrijven zijn al veel langer dicht.” Dat gaat hem aan het hart, vooral ook omdat de ondernemer zich al jaren inzet voor de stad Dokkum en bijbehorende regio. „We zullen ons er met z'n allen doorheen moeten slaan.”

Admiraliteitsdagen

Over de toekomst op langere termijn is Jan-Michiel positief. Deze coronatijd heeft het toerisme in Noordoost-Friesland verder op gang geholpen. Nog nooit waren er zoveel toeristen in deze regio als in het afgelopen jaar. Zij waren onder de indruk van dit gebied. „We moeten dus nog even knokken met z'n allen voor onze regio. Uiteindelijk zullen we daarvoor beloond worden.”

Wat betreft de Admiraliteitsdagen is het nog steeds de bedoeling om de editie van 2021 door te laten gaan, weet Van der Gang als voorzitter van het maritieme evenement. „Daarbij is het alles of niets, dus als het niet in de eerste week van september lukt doen we het later en het moet uiteraard wel veilig. Eén ding is zeker: zowel de organisatie als het publiek heeft wel weer eens zin in een feestje.”

'We moeten dus nog even knokken met z'n allen voor onze regio. Uiteindelijk zullen we daarvoor beloond worden.'

Verknald

Geen uiteenspattend siervuurwerk klokslag twaalf uur om het nieuwe jaar in te luiden. Geen lawinepijlen met rode of groene bollen die urenlang in de lucht blijven hangen. En geen astronauten, rotjes of dikke Thunderkings die je oren laten suizen. Althans, dat is wat ons kabinet voor ogen heeft met het algehele vuurwerkverbod.

Ik ben zelf absoluut geen vuurwerkliefhebber; laat ik dat voorop stellen. Ik heb een bloedhekel aan die knallen. Ik heb medelijden met al die honden en katten die doodsbang onder de bank kruipen. Ik erger me kapot aan al die rotzooi op straat op nieuwjaarsdag, rommel die nooit wordt opgeruimd door de veroorzakers zelf. En ik kan wel janken wanneer ik lees dat nietsvermoedende voorbijgangers een oog moeten missen omdat etters zo nodig met illegaal vuurwerk moesten experimenteren. Wat dat betreft ben ik groot voorstander van een vuurwerkverbod.

Maar ik merk thuis dat de kids het tegenovergestelde kamp aanhangen. Ze kijken al weken reikhalzend uit naar het bezoek aan de vuurwerkshop om hun pijlen, knallers en grondbloemen in te slaan. Vuurwerk is het hoogtepunt van oudjaarsdag. Het kan hen niet snel genoeg tien uur 's ochtends worden, het moment waarop ze alles mogen afsteken. Door het vuurwerkverbod vallen hun oudejaarsdagplannen in het water. En dat vind ik dan toch ook wel weer sneu.

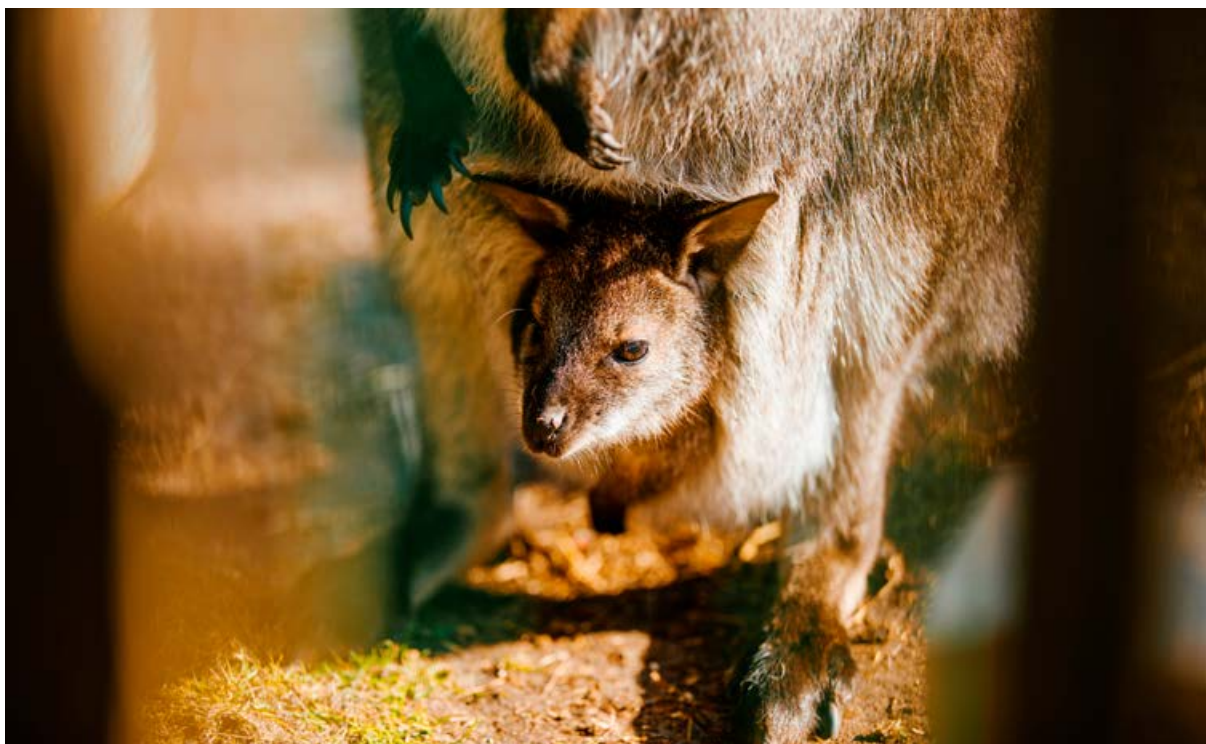
Maar waar ik op dit moment vooral medeleven voor voel, zijn al die politieagenten en BOA's die het verbod straks mogen handhaven. Een onmogelijke taak. Ik snap de onderliggende reden dat ons zorgpersoneel overbelast is. Maar wat te denken van onze agenten en BOA's? Die hebben hun handen vol aan 'gewone' zaken tijdens oud en nieuw, laat staan dat er tijd en mankracht is om een vuurwerkverbod te handhaven.

Oudjaarsnacht lijkt me met stip de kutste dienst die je als agent kunt hebben. Iedereen is vroeg in de avond al katjelaam en begint rond middernacht nog eens te hannesen met vuurwerk. En dan mag jij vertellen dat het feest helaas dit jaar niet doorgaat. Ga er maar aan staan. Het is bovendien niet één persoon die schijt heeft aan zo'n verbod en rustig de duizendklappers uitrolt op straat. Ook een huis verderop steken de burenschrikken hun vuurpijlen in de grond, klaar om af te steken.

Al hoe graag ik ook een totaal vuurwerkverbod zou willen, ik zie het niet zitten om onze agenten en BOA's dit jaar met deze taak op te zadelen. In de zorg hebben ze het druk, maar bij de handhaving net zo. En het laatste wat we willen is dat de ziekenhuizen straks volstromen met gewonde agenten, beschoten met illegaal vuurwerk nadat ze bonnen uitdeelden. Dan is het jaar 2020 echt totaal verknald.

Nynke van der Zee, 15 november 2020

'We krijgen veel steun: niet alleen financieel, maar ook mentaal'

De coronacrisis heeft – net als bij vele andere bedrijven – ook bij dierenpark Sanjes Safari in Feanwâlden zijn sporen nagelaten. „We waren vier maanden gedwongen dicht, er kwamen maar liefst veertig procent minder bezoekers, tachtig procent van de schoolreisjes in 2020 werden afgezegd en onze horeca moest dicht. Hierdoor hadden we fors minder inkomsten, terwijl de kosten wel doorlopen”, stelt eigenaar Wiemer Visbeek van het familiebedrijf. Voor Sanjes Safari was het de aanleiding om een actie in het leven te roepen: Adopteer een dier. De actie is een groot succes.

Normaal gesproken ontvangt Sanjes Safari in de herfstvakantie rond de zeshonderd bezoekers per dag en tijdens de kerstvakantie nog eens vierhonderd. „Voor de lockdown hadden we geïnvesteerd in het drie hectare grote park door alles op te knappen”,

vertelt Visbeek. Er is volgens hem maar één oplossing: met z'n allen de schouders eronder zetten. Aangezien de kosten voor de dierversorgung en het onderhoud van onder andere de tuin gewoon doorgaan, hebben de ondernemers bedacht klanten in de gelegenheid te stellen een dier te adopteren. „Dit levert ons niet alleen financieel wat op, maar vooral ook mentaal. Van vele kanten hebben we lieve berichtjes en bemoedigende woorden ontvangen en aanbiedingen om financieel iets bij te dragen. Hartverwarmend!”

Een dier adopteren

Donaties worden zeer gewaardeerd door de familie Visbeek. Via de website kunnen mensen aangeven welk dier ze willen adopteren. Vooral de Europese oehoe, de Prevost eekhoorn en de dwerggeit blijken populair te zijn. De rode ibis en de struisvogel zijn tot nu toe minder in trek. In ruil voor de adoptie krijgen donateurs iets van Sanjes Safari terug, afhankelijk van de hoogte van het bedrag. Zo kun je een oorkonde ontvangen, vermelding op de website of vrijkaarten voor het park. Bij een bedrag vanaf €200,- wordt de naam van de donateur zelfs vermeld bij het verblijf van het geadopteerde dier. „Zo kregen we ter nagedachtenis van een pake die altijd met z'n kleinkinderen naar Sanjes Safari ging ook een gift. Dat geeft je wel kippenvel. En het mooie is dat ook zijn naam nu in onze dierentuin staat vermeld.”

Koffiedrinken

Thuiswerken is in deze tijd plotseling het sleutelwoord geworden. Ik denk dat het qua besmetting zijn voordeel kan hebben. Volgens sommige ingewijden is het zelfs goed voor het milieu. Zou het zo zijn? U begrijpt, ik ben heel sceptisch. Er zijn zeker voordelen. Maar er zijn veel meer nadelen in mijn ogen dan voordelen. Ik wil daarop direct maar naar een belangrijk punt gaan: het koffiedrinken. Het sociale gebeuren waar de sport aan de orde komt, de kleding en natuurlijk ook de andere sekse. Een prachtig sociaal gebeuren.

Koffiedrinken. Ik ben niet echt gek op koffie, kan er wel een dag of een week zonder. Maar wat is het gezellig om dit met een groepje te doen en de vraag of er suiker of melk in moet, lijkt zo belangrijk, maar is dat in wezen niet. Het praatje dat is zo belangrijk. Koffiedrinken. Een bakje koffie of toch twee? Gaan we voor twee bijzonder milieuvervuilende bakjes koffie? Laten we vooropstellen dat ik het absoluut niet lekker vind, de in mijn ogen vieze bakjes koffie van de caps. Een plastic kuipje wordt onder een toestel gezet en een halve minuut later heb je koffie. Lekker snel en zo gaat het ook met het tweede bakje. Samen maken we er met zijn vieren binnen een half uur een afval berg van acht kuipjes van.

Ik beseft dat veel mensen ergere dingen weten over onze volksheld koffie. De uitbuiting, de enorme winsten enz. Maar nu terug naar de koffie op de zaak. Drinken we met zijn allen koffie uit een automaat. Hoeveel kuipjes besparen we? Ik zou het niet weten, maar waarschijnlijk komt het toch wel richting de brandstof die we besparen als we niet naar het werk gaan. En dan het gas, water en elektra wat er extra doorgaat met thuiswerken. Laten we wat meer naar ons milieu omkijken, ook met de koffie en er niet alleen over praten tijdens de koffie.

Johannes van Kammen, november 2020

'Hoe lang moeten we nog **positief blijven?**'

„Heel eerlijk gezegd val ik nu in een gat. Ik weet niet meer wat ik moet bedenken”, zegt Johnny de Vries van de Paradisobar en Manolitobar in Kollum. Normaal gesproken organiseert hij rond deze tijd de Elf Kroegentocht. „Alles valt weg.”

De initiatiefnemers van de Elf Kroegentocht hadden een mooi alternatief bedacht voor de Elf Kroegentocht, namelijk de Drive Through Kroegentocht. „Bij de eerste kroeg zouden we een doos bij deelnemers in de kofferbak doen en bij elke kroeg kwam er vervolgens een attentie bij. Mensen konden in de auto blijven zitten, zo was de bedoeling, en de kroeggeigenaren vulden de doos met een attentie. De gemeente vond dit echter geen goed idee”, vertelt Johnny. Doel van de actie was om te laten zien dat ze er nog zijn. „Dat hebben we vanaf de eerste lockdown gedaan.”

'Wij verkopen geen bier maar gezelligheid'

In de periode van oktober tot en met december verkochten ze kerstpakketten die bedrijven bij Johnny de Vries konden bestellen. Op die manier hield hij zijn drie vaste medewerkers aan het werk. Van vrijdag tot en met zondag helpen zij met het verkopen van de afhaalmaaltijden bij Eetcafé de Koornbeurs in Kollum. „Dat is leuk voor erbij en het houdt ons bezig. Maar nu... nu weet ik het even niet meer”, geeft Johnny de Vries eerlijk toe. Hij heeft er begrip voor dat de horeca moet sluiten omdat uit de praktijk blijkt dat het houden van anderhalve meter afstand lastig is in een café. „Wij verkopen geen bier, maar gezelligheid”, stelt Johnny.

Frustrerend

De horecaondernemer werkte zich vorig jaar het snot voor de ogen. „Dan is het best frustrerend dat je elke week zo'n duizend euro van je rekening ziet

'Ik merk dat onze klanten de gezelligheid enorm missen'

verdwijnen. Gelukkig krijgen we nog wel een vergoeding en kan ik me nog redden maar we zijn er nog niet. Nu de lockdown weer verlengd is vraag ik me af: hoe lang moeten we nog positief blijven? Ik merk dat onze klanten de gezelligheid enorm missen. Met oudejaarsdag organiseerden we altijd een mooi feest en van veel klanten kreeg ik te horen dat ze dat erg hebben gemist. Bijzonder was dat ik van twee trouwe jonge kroeggangers rond oud en nieuw een kaart kreeg met twee keer twintig euro erin. Andere jaren kwamen zij op oudejaarsdag altijd bij mij in de kroeg, nu brachten ze het geld op deze manier bij mij. Dat is toch fantastisch."

Kapster Angré Brink uit De Westereen:

'Dit is **niet** **zomaar een griepje**

2020 was voor veel mensen een jaar om snel te vergeten, maar Angré Brink (54) uit De Westereen kreeg in korte tijd wel heel veel voor haar kiezen. Haar kapperszaak moest twee keer dicht tijdens de lockdown en haar vader overleed plotseling aan corona.

Het is alweer bijna dertig jaar geleden dat Angré haar eigen kapsalon S'he begon aan de Skoal-lestrjitte in De Westereen. Daarnaast heeft ze een kapsalon in het nabijgelegen woonzorgcentrum Brugchelencamp. Ze heeft nooit een moment spijt gehad van de beslissing om voor zichzelf te beginnen. „Ik vind mijn werk nog alle dagen mooi. In deze tijd besef ik dat nóg meer”, zegt Angré. Vanwege de lockdown moest ze tot twee keer toe noodgedwongen dicht en dat hakte erin. „Ik mis het contact met de mensen. Mijn werk geeft me nog altijd energie. Nu we gesloten zijn heb ik weleens nagedacht of ik ook wat anders zou willen doen, maar het antwoord is: nee. Mijn hart ligt hier, in deze zaak. De lockdown heeft dat alleen maar meer bevestigd.”

Kwetsbaar

Dat ze vlak voor de kerstperiode dicht moest vond ze minstens zo erg als de eerste keer. „De decembermaand is de drukste, maar ook de leukste tijd van het jaar. Als kapster wil je graag iedereen helpen. Dat geeft zoveel energie. Het viel rauw op m'n dak dat dat niet meer mocht. Ik miste daardoor mijn eigen aanloop naar de feestdagen ook, waardoor ik er niet van kon genieten”, zegt Angré. Geen werk betekent voor haar als alleenstaande moeder geen inkomen. „Als alles in één keer pats boem wegvalt, realiseer je je hoe kwetsbaar je eigenlijk bent. Gelukkig krijg ik wel een vergoeding en een kleine tegemoetkoming voor de twee personeelsleden die ik in dienst heb, maar dat is niet genoeg om rond te komen.”

Corona

Niet alleen zakelijk gezien was 2020 een zwaar jaar voor Angré, ook privé had ze veel te verduren. Haar beide ouders, Berend en Martje Brink uit Kollumerzwaag, kregen corona. Haar moeder die dementerend is en in 't Hofke bij Brugchelencamp woont, moest naar de corona-afdeling in Talma Hûs in Feanwâlden. „Ze was helemaal overstuur en weigerde te eten en te drinken”, vertelt Angré. Haar vader was geestelijk wel gezond. „Hij zat in een rolstoel, maar we konden wel gewoon met hem praten. Hij klaagde nooit, was altijd vrolijk en maakte met iedereen een praatje in Brugchelencamp, waar hij woonde.” Op dinsdagochtend 29 december kreeg Angré een telefoontje dat haar vader niet helemaal fit was. De huisarts was al gebeld en voor de zekerheid werd er een coronatest gedaan. „Diezelfde middag is hij overleden. Hij bleek ook corona te hebben. Zo snel kan het dus gaan. Mijn moeder is er weer bovenop gekomen en woont nu weer in 't Hofke. Maar omdat ze zwaar dementerend is, waren we haar eigenlijk al kwijt.”

Veel steun

Angré kijkt terug op een heftig jaar. „Het klinkt misschien gek, maar toch heeft het mij ook veel gebracht. Mijn ouders en mijn drie kinderen (24, 21 en 18 jaar) hebben me financieel geholpen.

Daarnaast krijg ik zoveel reacties van mensen die mij steunen, een kaartje sturen of zelfs geld geven om mij een hart onder de riem te steken. Dat er zoveel mensen zijn die aan je denken, dat is zo waardevol. Het overlijden van mijn vader vond ik verschrikkelijk. Voor mij was er één troost, hij heeft namelijk altijd gezegd dat hij graag in zijn slaap wilde overlijden. Dat is gebeurd. Hij is op bed gegaan en nooit meer wakker geworden. Ik ben er trots op dat hij mijn heit was. Mijn vader was positief ingesteld en een echte doorzetter. Ik probeer nu ook positief te blijven in deze moeilijke tijd. Ik ben blij met mijn werk en mijn collega's en waardeer de kleine dingen nu meer als ooit te voren.”

Nog even volhouden

De kapster kan niet wachten tot haar zaak weer open gaat. En ook de klanten staan te trappelen. „We krijgen als kapsters nu soms de vraag of we ze toch niet even kunnen knippen. Dat vind ik heel moeilijk. Ik wil iedereen graag helpen, maar dat kan nu niet. Het steekt me wel dat sommige collega's het wel doen. We moeten nog even volhouden met z'n allen. Ik hoop dat zoveel mogelijk mensen zich aan de coronaregels houden. Want dit is echt niet zomaar een griepje dat je moet onderschatten. Kijk maar naar mijn heit.”

Beppe Wietske: 'Dit mei wol yn 'e krante'

Op 28 januari werd beppe Wietske Dantuma-Kuitert 88 jaar. Vanwege de coronatijd waarin we leven, mocht er slechts één persoon op bezoek komen bij beppe Wietske. Maar de familie was creatief en kwam op het idee om hun mem/beppe/oerbeppe te verrassen. In een hoogwerker – met spandoek – bezochten ze beppe die op de tweede verdieping van Brugchelencamp woont. „Sa koe se ús dochs sjen en de cadeaus, blommen en kleurplaten oan nimme fan ús allegear. Se seach har de eagen út en fûn it prachtich. In hiele bysûndere dei”, vertelt beppesizzer Janneke Dantuma. Beppe zei meerdere keren: 'dit mei wol yn 'e krante.' Dus bij deze!

Duurt te lang

Ineens is alles weer anders. Nu merk ik dat ik het gejaagde leven van voor de vorige lockdown weer aardig had opgepakt. Ik was er alweer aan gewend dat we alles konden plannen en regelen. Totdat ik gisteren het bericht hoorde dat Nederland weer op slot gaat.

Tuurlijk zag ik wel aankomen dat er iets stond te gebeuren. Maar dat zelfs alle basisscholen vanaf morgen weer dicht zijn, hakte er eerlijk gezegd wel even in. Ik dacht dat inmiddels bewezen was dat kinderen nauwelijks een rol spelen in de besmetting.

Net op tijd

Ik was bij de schilder in Dokkum om verf te halen toen ik het nieuws hoorde. Dan heb ik nog op tijd verf gekocht, dacht ik. En ik ben net nog naar de kapper geweest en onze jongste dochter heeft zaterdag haar zwemdiploma B gehaald.

Winkels dicht

Vrij snel daarna kwam het besef wat dit betekent voor alle ondernemers die hun winkel moeten sluiten. Een aantal van hen had ik nog geïnterviewd voor de krant die morgen verschijnt. Ik heb ook tips voor museumbezoeken (coronaproof) in de krant gezet en de opening van een nieuwe sportschool. Allemaal enthousiaste mensen met hart voor hun zaak.

Chagrijnig

Toch denk ik dat het goed is dat we nu met z'n alleen even bikkelen, zodat we er straks hopelijk weer sneller vanaf zijn. Want wat ik van veel mensen om me heen hoor: het duurt te lang. Ik merkte het gisteren aan mezelf ook dat ik er een beetje chagrijnig van werd, terwijl ik normaal gesproken positief ingesteld ben.

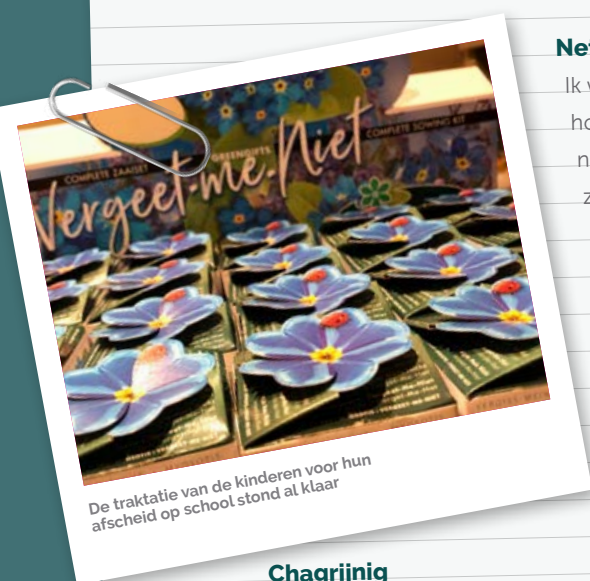
Afscheid

Misschien heeft het er ook mee te maken dat we vrijdag de sleutel van ons nieuwe huis in Dokkum krijgen. Morgen zouden onze kinderen proefdraaien op hun nieuwe school, donderdag kerst vieren op hun oude school en vrijdag stond in het teken van hun afscheid. Dat gaat allemaal niet door.

Terug bij af

Het voelt alsof we weer terug bij af zijn. Negen maanden geleden zijn we verhuisd naar een tijdelijke huurwoning, daarna volgde een lockdown. Nu beginnen we in ons nieuwe huis weer met een lockdown. Eén geruststelling, we zijn van plan om daar heel lang te blijven wonen. Dus hopelijk is dit echt de laatste keer, want waar we nu behoefte aan hebben is dat we weer vooruit kunnen kijken!

Klasina van der Werf, 15 december 2020

De traktatie van de kinderen voor hun afscheid op school stond al klaar

Minder eenzaam in coronatijd dankzij Buurtkamers

De Buurtkamers in De Westereen, Dokkum, Kollum, Holwerd, Wâlterswâld en Burgum blijven open, ook in coronatijd. Juist nu voelen mensen zich eenzaam doordat veel activiteiten wegval- len en sociale contacten nu ook wegvallen. „In de Buurtkamers kunnen mensen elkaar op een veilige manier ontmoeten”, vertellen Yolanda Dijkstra en Mea Groenendaal.

De Buurtkamer is een plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar ze zo naar binnen kunnen lopen. De ruimte is letterlijk en figuurlijk laagdrempelig, er zijn geen (fysieke) drempels en voor consumpties (koffie of lunch) en activiteiten wordt slechts een kleine vergoeding gevraagd. Projectmedewerker Yolanda Dijkstra is blij dat het nog steeds lukt om de Buurtkamers open te houden. „Mark Rutte heeft duidelijk gezegd hoe belangrijk het is dat deze activiteiten in buurthuizen door gaan, gezien het maatschappelijke nut. Tijdens de eerste lockdown moest de Buurtkamer wél dicht en dat hebben we gemerkt. Het ging niet goed met veel mensen, eenzaamheid en depressies kwamen om de hoek kijken, of erger...”, vertelt Yolanda.

‘Voor sommigen zijn wij de enige mensen die ze in een week zien’

Buurtkamers succesvol

Projectleider Mea Groenendaal voegt er aan toe dat het bijzondere van de Buurtkamer is dat deze mede draaiende wordt gehouden door vrijwilligers die op deze manier kunnen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling. Het gaat om mensen die zich aanmelden bij het Vrijwilligerssteunpunt om via vrijwilligerswerk weer iets te gaan doen, maar daar wel ondersteunen bij nodig hebben. „De Buurtkamer is dus niet alleen waardevol voor de bezoekers, maar ook voor de vrijwilligers”, legt Mea uit.

Warm applaus

Door corona komen er minder bezoekers, maar de mensen die er komen vinden het heel fijn dat de Buurtkamer sinds de eerste lockdown altijd open is gebleven. Yolanda: „De eerste keer na de lockdown kregen we zelfs een warm applaus, zo dankbaar waren de mensen dat we weer open waren. Voor

sommigen zijn wij de enige mensen die ze in een week zien. Onze bezoekers en vrijwilligers hebben dat moment in de week nodig. Even er uit, onder de mensen. Het lijkt misschien klein, maar het is voor veel mensen zo groot. Ik hoor van bezoekers dat ze het fijn vinden om even te kunnen praten, even hun eigen vier muren te ontvluchten. Dat doet mensen goed, ze kijken er naar uit. Laatst zei iemand: dit is de eerste keer deze week dat ik met iemand spreek, dat ik mijn stem gebruik.”

Veiligheidsregels

Mea Groenendaal stelt dat de regels van het RIVM goed in acht worden genomen. Er wordt goed rekening gehouden met de maatregelen, zoals de 1,5 meter afstand. Mensen moeten zich vooraf aanmelden, handen wassen en als ze lopen een mondkapje dragen. „We hebben wekelijks contact met de gemeente en de Veiligheidsregio Fryslân over de regels”, zegt Mea. Het organiseren van activiteiten staat op een laag pitje. „Wel houden we bijvoorbeeld een bingo of een quiz. Als mensen tijdens de activiteiten maar kunnen blijven zitten. Verder gaan de wekelijkse wandelingen gewoon door, want die zijn buiten. Veiligheid staat voorop.”

De buurtkamer in De Westereen was de eerste in deze regio. Aangezien de mensen op deze foto uit één huishouden komen is de 1,5 meter afstand hier niet nodig. Foto: Lisa Snip

Kort lontje

We hebben allemaal een wat korter lontje gekregen door het coronavirus, merk ik. Ik zelf ook. Helemaal nu we middenin de tweede lockdown zitten. Ik ben eerder geprikkeld door dingen waar ik voorheen m'n schouders voor ophaalde.

De douche die 's ochtends vroeg zo lang koud blijft. De kuilen in ons zandpad die almaar groter en dieper lijken te worden. Rondslingerende laarzen in de garage waar ik m'n benen over breek. Chocolademelk die in de magnetron over de rand van de kop is geborrelt. NPO Start die keer op keer meldt dat de uitzending momenteel niet beschikbaar is. Het laatste slokje yogi dat nog in de drinkbeker zit wanneer ik 'm op z'n kop in de afwasmachine zet.

Waar ik me voorheen over dit soort dingen niet zo druk maakte, kan ik nu bij tijd en wijle wel uit m'n vel springen. Dat slaat nergens op. I know. Maar ik heb zo langzamerhand schoon genoeg van alles wat ik moet en nog meer van alles wat ik niet meer mag. De combinatie van 'van alles moeten' en 'niets meer mogen' maakt een mens chagrijnig.

Ik merk dat ik heimwee krijg naar mijn oude leven. Net voor de lockdown waren we in de Efteling. Lange wachtrijen en koude tenen maakten mijn humeur er niet beter op. Tot we in de wachtrij voor De Vliegende Hollander door een soort van kroegje liepen. Een bruine kroeg met een klein barretje. Het zag er knus uit. Midden in die rij overviel me ineens een vreemd gevoel van heimwee. Heimwee naar de kroeg. Heimwee naar met z'n allen aan de bar zitten. Heimwee naar biljarten en klaverjassen. Heimwee naar een leven dat altijd zo gewoon was. Gewoon, maar nu ineens zo bijzonder.

Reikhalzend kijken we allemaal uit naar 2021. Het jaar waarin hopelijk alles weer 'gewoon' wordt. Met vrienden naar een festival. Met familie gourmetten. De kroeg in. Naar theater. Met elkaar muziek maken. Dingen waar ik voorheen niet eens over nadacht, zijn straks magische momenten. Tot we na een maand of drie weer zijn vergeten hoe het tijdens de lockdown was.

Wat mij betreft mocht het alvast zo ver zijn. Laten we tot die tijd ons korte lontje verruilen voor de lange adem. Want die komt ons beter van pas in 2021. Tot volgend jaar!

Nynke van der Zee, 28 december 2020

Mellie de Vries vocht samen met haar collega's tegen corona

De Strijders van 't Suyderhuys

Mellie de Vries-Hoekstra (47) uit Damwâld werkt sinds begin vorig jaar in verzorgingshuis 't Suyderhuys in Surhuisterveen. Samen met haar collega's en met de familie hebben ze er alles aan gedaan om dat akelige coronavirus buiten de deur te houden. In januari ging het toch nog mis en dook de Britse variant van het virus op in het verzorgingshuis. „Dan ben je stil en verslagen”, vertelt Mellie die zelf ook corona heeft gehad en als geen ander weet wat dit virus met je kan doen.

„Een harde dreun, als die van een moker, zo voelde het toen we te horen kregen dat corona 't Suyderhuys had bereikt”, aldus Mellie de Vries. Foto: Martijn Braaksma

Mellie werkt sinds 2005 in de zorg. Via haar studie kwam ze in Talma Hûs in Feanwâlden terecht waar ze voor het eerst in aanraking kwam met geriatrische zorg, in de volksmond 'dementie'. In januari vorig jaar kreeg zij de kans om als welzijnsmedewerker groepsverzorging aan de slag te gaan in 't Suyderhuys in Surhuisterveen. „Samen met mijn collega's bieden wij veiligheid, structuur en geborgenheid aan de bewoners door onder andere creatief bezig te zijn en activiteiten aan te bieden.”

Pittige taak

Door het coronavirus veranderde alles. Samen met haar collega's zocht Mellie naar creatieve oplossingen voor de cliënten: beeldbellen, gymnastiek met anderhalve meter afstand, mondkapjes en het alsmaar herhalen van de regels. „Een pittige taak. Als zorgprofessionals hebben we gevochten tegen corona en alles uit de kast gehaald om onze cliënten elke dag een mooie dag te geven. Vooral tijdens de eerste lockdown toen de verzorgingshuizen op slot moesten voelden wij ons 'de strijders tegen het virus'. Eind vorig jaar stelden we de mensen gerust door te zeggen: we zijn er bijna, nog even volhouden tot de vaccinatie.”

Heel heftig

Helaas 'vond' corona ook 't Suyderhuys. „Een harde dreun, als die van een moker, zo voelde het. Oneerlijk en wreed tegenover onze lieve bewoners. Waar vind je de woorden van troost en bemoediging op zo'n moment?” Het bleef voor Mellie niet bij corona op het werk. Ook zij zelf en haar gezin werden besmet met het virus. „En dat was beslist niet mild. Het coronavirus zorgde ervoor dat mijn partner tot drie keer toe hulp moest hebben van de ambulance en uiteindelijk werd hij een week in het ziekenhuis opgenomen. Corona kan je hele lichaam uitschakelen en heeft effect op je longen, nieren, hoofd, darmen en hart. Alles wordt aangetast en als je ziet wat het met ouderen doet... het is echt heel heftig.”

Lege stoelen

Wat Mellie de Vries mensen wil meegeven is dat een coronabesmetting niemands schuld is. „Het virus ontmoet jong en oud. Vingerwijzen, daar heeft niemand wat aan. Wat mensen nodig hebben is liefdevolle zorg, begrip en aandacht.” Mellie is herstellende van corona en ziet er naar uit om straks weer aan het werk te gaan. Toch is er pijn omdat veel bewoners zijn overleden. „Er zullen dan veel lege stoelen zijn bij 't Suyderhuys. Ik heb geen afscheid kunnen nemen van deze mensen. Hun levensverhaal is in één keer geëindigd. We krijgen gelukkig begeleiding van een rouwcoach en er is ruimte voor verdriet voor de bewoners die ons zijn ontvallen. En dan? Samen met mijn positieve collega's zetten wij de schouders eronder om goede zorgzame zorg te bieden aan de kwetsbare ouderen. We proberen de draad weer op te pakken op een nuchtere manier, de echte wâldgedachte.”

'Een coronabesmetting is niemands schuld'

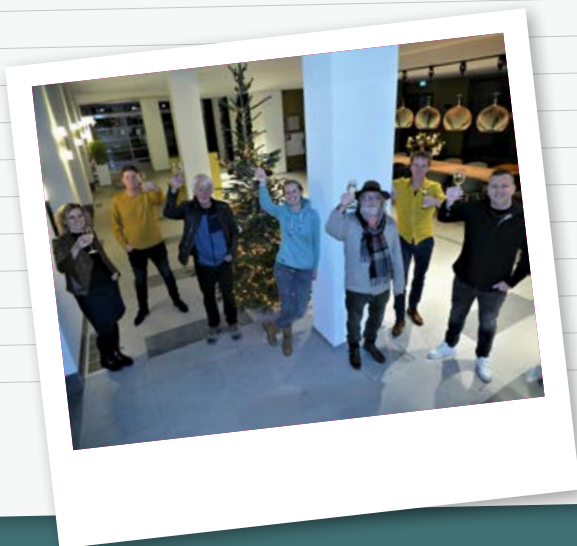
OOH wat een jaar!

Het jaar 2020 zal de boeken ingaan als een onvergetelijk jaar maar dan voor velen in negatieve zin. Nietsvermoedend en heel normaal vierden we Kerst en Oud en Nieuw op een wijze die we nu graag zouden wensen. Met de familie bij elkaar genieten van een rijk gevulde dis. Nu mogen we maximaal drie personen thuis ontvangen en vooral niet knuffelen of te dicht naast elkaar zitten. Ook is de traditie van vuurwerk op oudjaarsavond verboden. Het is toch wat! We missen het allemaal best wel en verlangen terug naar het 'oude normaal'.

Wij willen als team de adverteerders bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun zelfs in de moeilijkste maanden van dit jaar. Hartverwarmende woorden hebben we mogen ontvangen van diverse ondernemers. We willen graag één uit lichten zonder de naam te noemen die met de volgende woorden ons best heeft geraakt. Het was rond de maand juli dat er werd gezegd: 'Jim kin de faktuur foar hiel 2021 alfêst wol stjoere'. De krant is dit jaar voor Heidstra Media van relatief bijproduct nu plots hoofdproduct geworden.

Tot slot willen we de lezers bedanken voor de leuke, mooie reacties die we vaak ontvangen na weer een nieuwe editie van De Westereender die voor 2021 het doel heeft de Leukste krant van Friesland te worden! Ondanks alle beperkingen wensen wij u fijne feestdagen en een gezond en succesvol 2021 toe.

*Pieter Jan Heidstra, uitgever De Westereender
December 2020*

Met de campagne #GROETJEMEE van Wini Weidenaar haalde ze zelfs de landelijke media. Foto: Marian van Voorn

Wini Weidenaar blijft ook in coronatijd **kansen zien**

Wini Weidenaar (37) uit Bartlehiem was de laatste tijd volop in het nieuws met haar initiatief #GROETJEMEE. Met haar campagne haalde ze zelfs de landelijke media. Tijd voor een gesprek met deze ondernemster in hart en nieren.

Tot voor kort was Wini Weidenaar als communicatiespecialist vooral actief in de culturele sector, maar de lockdown bracht daar verandering in. „Ik vind culturele projecten geweldig om te doen, maar door mijn opdrachten beter te spreiden loop ik minder risico's”, vertelt Wini die initiatiefnemer is van de actie #GROETJEMEE. „Ik wilde graag een positieve beweging in gang zetten, namelijk, dat we elkaar weer groeten. Met een simpel 'hallo' of 'hoi' laat je eigenlijk weten: hé, ik zie jou. Mensen worden er blij van. Vooral in deze coronatijd is het zo waardevol om mensen te groeten. Soms ben je voor een voorbijganger de enige die hij of zij op een dag ziet.” Dat haar actie zoveel media-aandacht zou krijgen had ze niet verwacht. „Ik weet inmiddels wel een beetje hoe communicatie werkt, maar hier schrok ik van. Mijn telefoon werd overspoeld met berichten en mijn mailbox liep vol met allemaal warme reacties. Zelfs Giel Beelen belde me voor zijn ochtendshow

op de radio. Hij wilde er een landelijke actie van maken.”

Vriendelijke groeten

Ook Arriva heeft laten weten dat hun buschauffeurs, machinisten en stewards wel een flinke dosis vriendelijke groeten kunnen gebruiken en roepen op om mee te doen aan de actie. Zanger Jan Tekstra – die onder andere liedjes schreef voor Marco Borsato – heeft er zelfs een lied over gemaakt. En zo verspreidt het nieuws zich als een olievlek dankzij het idee van Wini. „Eigenlijk was het voor mij niet nieuw, want in het dorpje Niawier waar ik ben opgegroeid groette iedereen elkaar altijd al. Maar ik merkte dat hoe groter het dorp of de stad wordt waar je woont, hoe minder mensen elkaar groeten. Op deze manier brengen we de bewustwording om de groet er in te houden weer op gang.”

'De impact van de Britse coronavariant is groot'

Sinds de corona-uitbraak in woonzorgcentrum 't Suyderhuys is het aantal coronapatiënten van de huisartsenpraktijk in Surhuisterveen toegenomen van een handjevol naar ruim honderd. „Deze Britse variant van het coronavirus grijpt om zich heen en de impact is groot. We zijn allemaal op onze hoede”, aldus huisarts Hans Ramaker. In 't Suyderhuys zijn inmiddels veertien mensen overleden aan de gevolgen van corona.

Bij Huisartsenpraktijk Ramaker in Surhuisterveen werken in totaal vier huisartsen in een team van twaalf mensen. Vanaf het moment dat corona in Nederland uitbrak – maart vorig jaar – is er veel veranderd in de praktijk. „In het begin hadden we geen idee wat er allemaal op ons af zou komen. We hielpen mensen vooral telefonisch of via beeldbellen en alleen als het noodzakelijk was ontvingen we patiënten in de praktijk. We hadden toen nog moeite om coronapatiënten te onderscheiden van anderen”, vertelt Ramaker. Tot en met de zomer kreeg hij een handjevol coronapatiënten in zijn praktijk. „Dat was het.”

Snelle verspreiding

De regels werden weer versoepeld. In het najaar nam het aantal patiënten dat met corona besmet was echter toe. Maar de echte toename ontstond half januari, na de besmettingen met de Britse mutatie van het coronavirus in 't Suyderhuys in Surhuisterveen. Ramaker: „Sindsdien is het mis. Daardoor

verspreidt het virus zich veel sneller. We zagen direct na de uitbraak al dat hele gezinnen waren besmet. In de omliggende dorpen horen wij dezelfde geluiden, maar Surhuisterveen is de hotspot van Covid-19. In onze praktijk hebben we meteen de regels aangescherpt.” De huisartsen proberen net als in het begin weer zoveel mogelijk hulp op afstand te leveren. Na triage mogen mensen wel naar de praktijk komen, maar ze moeten zo lang mogelijk wachten in hun auto op de parkeerplaats. Ze worden op hun mobiele telefoon gebeld als ze aan de beurt zijn.

Grillig ziektebeeld

Het team van Huisartsenpraktijk Ramaker is in tweeën opgesplitst. „Mocht de ene helft ziek worden, dan hebben we in elk geval de andere helft nog. Zo kunnen we ervoor zorgen dat onze praktijk draaiende blijft. Voor coronapatiënten hebben we een spreekkamer op onze parkeerplaats in de vorm van een container. Daar treffen ze ons in beschermende witte pakken, want we willen deze mensen wel zien.

Corona heeft een grillig ziektebeeld. Veel mensen worden er niet ernstig ziek van, maar een aantal wel. En dat zijn niet alleen mensen van boven de tachtig jaar. Ik heb er ook patiënten van veertig jaar tussen zitten die naar het ziekenhuis moeten. Het zijn niet altijd mensen uit de risicogroep, dat maakt het zo onvoorspelbaar. Waarom de ene wel en de ander niet?"

Sociale problemen

Mensen die thuis uitzielen van corona worden goed in de gaten gehouden door de huisartsen uit Surhuisterveen. Ramaker kocht meerdere zuurstofmeters zodat patiënten zelf kunnen meten. „Zo proberen we mensen te coachen en op tijd in te grijpen. Het is erg spannend voor patiënten als ze te horen krijgen dat ze corona hebben. Want ze weten niet wat de ziekte met hen zal doen. Dat brengt veel onzekerheid met zich mee." Niet alleen voor de patiënten is dit een spannende periode, ook voor de huisartsen. Ramaker maakt zich niet alleen zorgen over het coronavirus zelf, maar ook over de bij-effect-

ten die de lockdown met zich meebrengen. „Friezen zijn van oudsher nuchter, maar de situatie wordt nu nijpender. Ouderen vereenzamen, ondernemers raken in de stress en vergeet de sociale problemen van de jeugd niet."

Vaccinatie is veilig

De rol die huisartsen spelen bij het vaccineren is dat zij lijsten samenstellen waarop staat wie wanneer aan de beurt is. De huisartsen bekijken de ziekteproblemen van patiënten, welke medicijnen ze krijgen en of ze in aanmerking komen voor een vaccin. „Mensen krijgen alleen een uitnodiging als wij denken dat het veilig is om een vaccin toe te dienen. Alles wordt goed doordacht en voorbereid. Zelf hebben we inmiddels een vaccin gehad en het viel ons allemaal mee. Bijwerkingen waren er nauwelijks. Dus ik wil iedereen oproepen die het vaccin krijgt aangeboden: neem die vaccinatie tegen corona alstublieft. Dit is de enige kans om het coronavirus uit ons leven te bannen."

Wilma van Heerde vervoert coronapatiënten

'Ik zie vaak de **angst** **in hun ogen'**

Zorgambulanceverpleegkundige Wilma van Heerde uit Dokkum vervoert – naast de reguliere patiënten voor de planbare ambulancezorg - elke dag dat ze werkt coronapatiënten. Tijdens de eerste golf bracht ze, samen met de zorgambulancechauffeur, veel mensen met Covid-19 van Brabant naar Friesland. Nu heeft ze bij Kijlstra Ambulancezorg de handen vol aan het verplaatsen van Friese patiënten.

Wilma was in maart vorig jaar één van de eersten die coronapatiënten moest evacueren van Brabant naar Friesland. „Ik weet nog dat ze mij onder het eten belden met de vraag of ik dat wilde doen. Tuurlijk, zei ik meteen. Tegelijkertijd vroeg ik me af: waar heb ik 'ja' tegen gezegd?“, vertelt Wilma. Die eerste rit was spannend, maar ook bijzonder voor de zorgambulanceverpleegkundige. Ze had nog nooit zo'n wit, beschermend pak aan gehad. Onherkenbaar is ze als ze dat pak draagt. Je ziet alleen haar ogen. „Op de afdeling waar we onze patiënten moesten halen, zagen we allemaal van die 'maanmannetjes'. Dat maakte indruk.“

COVID-huis

In het begin maakte Wilma nog veel verre ritten, maar sinds vorig najaar is ze vooral actief in de eigen regio. De Friezen hebben de bedden op de corona-afdelingen in de ziekenhuizen nu zelf nodig. „We vervoeren vooral veel patiënten vanuit het ziekenhuis naar het Covid-huis in Heerenveen waar patiënten naar toe gaan om te revalideren of om verder aan te sterken. Ze zijn dan te goed voor het ziekenhuis en stromen door naar dit Covid-huis. Ook brengen we mensen die weer 'negatief' zijn van daaruit naar huis. Zij worden dan met een erehaag en onder luid applaus uitgezwaaid. De laatste tijd hebben we het ook druk met het vervoeren van mensen van verzorgings- en verpleeghuizen naar ziekenhuizen en andersom.“

Benauwd en angstig

Als verpleegkundige zit Wilma als enige achterin de ambulance om de patiënt te verzorgen en gerust te stellen. „Vooral dat laatste is erg belangrijk. Mensen met Covid-19 zijn vaak benauwd, maar ook angstig. Niemand mag mee in de ambulance en ze zien ons alleen in dat vreselijke pak. Ik zie vaak de angst in hun ogen. Ze weten niet wat hun te wachten staat en er is geen familie mee. Dan is het aan mij de taak om ze gerust te stellen“, zegt Wilma. Ze vindt haar werk in deze coronatijd zwaar en intensief. Want, wanneer stopt dit? Hoe lang houdt iedereen het nog vol?“

Veel leed

De ambulanceverpleegkundige ziet tijdens haar werk veel leed. Wat ze het moeilijkst vindt is dat mensen niet op die manier afscheid kunnen nemen zoals ze dat zouden willen. Ook is het voor Wilma

'Ze weten niet wat hun te wachten staat en er is geen familie mee. Dan is het aan mij de taak om ze gerust te stellen'

lastig de familie duidelijk te maken dat zij niet mee mogen in de ambulance. „De meesten hebben er begrip voor, maar niet iedereen. Ik probeer de familie dan zoveel mogelijk gerust te stellen. Ik begrijp mensen ook wel. Het afscheid is heel zwaar, want wie weet zie je elkaar daarna nooit meer. Dankzij onze beschermende pakken mogen wij patiënten onderweg gelukkig wel aanraken. Ik merk dat mensen het fijn vinden dat ik een hand vastpak, of dat ik ze even over hun wang strijk.“

Niet onderschatten

Door haar werk staat Wilma van Heerde anders in het Covid-verhaal dan veel andere mensen, zo merkt ze ook in haar omgeving. „Mensen die niet in de zorg werken of die in de familie niet met corona te maken hebben gehad, hebben soms de neiging om het te bagatelliseren. Ik probeer ze dan duidelijk te maken hoe ziek je van dit onzichtbare virus kunt worden. Laatst hielp ik een man van begin vijftig jaar. Hij kon amper vier stappen zetten. Door het virus had hij zó weinig energie. Je moet corona echt niet onderschatten!“

Laatste wens

Bijzonder is het Wensvervoer dat Wilma zo nu en dan verricht. Dit doet ze naast haar werk, op vrijwillige basis. Kijlstra Ambulancezorg stelt daarvoor kosteloos een ambulance ter beschikking. Ze vervoeren dan mensen die een speciale laatste wens hebben. „Vorige week heb ik nog een echtpaar bij elkaar gebracht die allebei corona hadden. Samen met een collega-chauffeur bracht ik de vrouw naar haar man die in het ziekenhuis lag. Daar hebben ze afscheid van elkaar genomen. Ze waren allebei positief getest en die man was hartstikke ziek. Ze wisten dat ze elkaar nooit meer zouden zien. Dat was een beladen rit. Op de terugweg zei de vrouw met tranen in haar ogen tegen mij: heel erg bedankt. Op dat soort momenten voel ik mij een bevoorrecht mens dat ik dit werk mag doen.“

In natuurgebied de Houtwiel bij Broeksterwâld kun je mooie ommetjes maken. Foto: Marcel van Kammen

Hoogleraar Erik Scherder: ‘Ga naar buiten’

„Blijf binnen”, is de dringende oproep van de overheid tijdens deze derde golf van het coronavirus. „Ga naar buiten, maar wel op 1,5 meter”, roept professor Erik Scherder. Als hoogleraar neuropsychologie is hij ervan overtuigd dat bewegen één van de beste manieren is om jezelf te wapenen tegen het coronavirus. „Het is zo ontzettend eenvoudig, maar toch blijven we allemaal binnen zitten. Heel Nederland zit te vaak en te veel. Hoog tijd dus om in beweging te komen!”

Het coronavirus houdt al meer dan een jaar lang de hele wereld in z'n greep. Maar al lang voordat dit virus z'n kop op stak, hadden we te maken met een wereldwijde ziekte. Een pandemie die vele doden op z'n geweten heeft, maar waar niemand het over heeft. „Physical inactivity”, verklapt Erik. „Oftewel zitten. Niemand spreekt over het feit dat er jaarlijks wereldwijd 5,3 miljoen mensen overlijden aan ziekten gerelateerd aan zitten, zoals diabetes type 2, obesitas en hart- en vaatziekten. Dat is meer dan aan roken. Het is een enorm probleem en toch maakt niemand zich er zorgen over. En het wordt alleen nog maar erger door het coronavirus, want we zitten nu thuis meer dan ooit tevoren.”

Vatbaar voor virus

„We houden ons zo goed en zo kwaad als dat kan aan de coronamaatregelen, maar simpelweg meer

bewegen dat krijgen we maar niet bij mensen tussen de oren. Onbegrijpelijk”, stelt hoogleraar Erik Scherder. Het klinkt als kletsboek; overlijden aan zitten. Maar niets is minder waar, weet de hoogleraar. „In de binnenwand van je bloedvaten zitten zogenoemde endotheelcellen”, legt Erik Scherder uit. „Deze cellen vormen samen een barrière, die voorkomt dat virussen die in je bloed stromen je lichaam kunnen binnendringen. Deze endotheelcellen zijn het sterkst bij een goede doorbloeding. Doordat we veel te veel zitten, vermindert je doorbloeding en neemt automatisch ook de kracht van je endotheelcellen af. Dat betekent dat de barrière in je bloedvaten steeds zwakker wordt. Een virus, zoals het coronavirus, kan zich dus veel gemakkelijker in je lichaam nestelen. Met andere woorden: wanneer je te weinig beweegt, verzwakt je immuunsysteem en ben je vatbaarder voor een virus.”

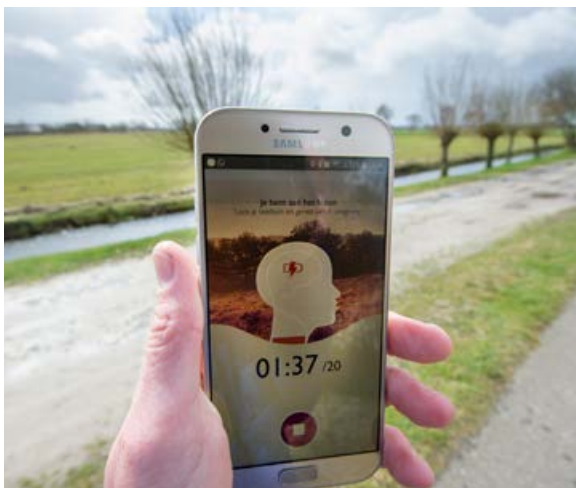
Juist het versterken van je immuunsysteem is op dit moment prioriteit nummer één om je zo goed mogelijk te wapenen tegen het coronavirus, vindt de hoogleraar. „Niet dat je dan niet ziek kunt worden, maar als je ziek wordt, word je dat wellicht minder ernstig. Bewegen is zo'n ontzettend eenvoudige oplossing, maar toch blijft iedereen het grootste deel van de dag op z'n kont zitten. Soms wel meer dan acht uur op een dag”, verzucht hij.

Makkelijker kunnen we het niet maken

Vooral thuiswerken is funest voor onze beweging, merkt Erik. „Waar we voorheen op de fiets naar kantoor gingen, werken we nu aan de keukentafel. Een sprintje naar de bus of de trein; het is allemaal niet meer nodig omdat we thuisblijven”, concludeert de hoogleraar. Ook de overheid draagt daar ongewild een steentje aan bij door iedereen op te roepen zoveel mogelijk thuis te blijven werken. Maar thuis werken wil nog niet zeggen, 'binnen blijven'. „Juist niet! Ga alsjeblieft naar buiten om te wandelen, te joggen of te fietsen”, vindt Erik. „Houd wel anderhalve meter afstand van elkaar, maar blijf zeker niet binnen.”

Om mensen meer te laten bewegen heeft Erik samen met de Hersenstichting een slimme oplossing bedacht, de app Ommetjes. In de regio Noordoost-Friesland kun je prachtige ommetjes maken, zoals hier door de Twijzelermieden.

Erik Scherder: „Wanneer je te weinig beweegt, verzwakt je immuunsysteem en ben je vatbaarder voor een virus.” Foto: Keke Keukelaar

Naast een betere afweer tegen het coronavirus, heeft bewegen nog veel meer voordelen, weet Erik. „Door te bewegen verhoog je je weerstand, concentratie en creativiteit. Bovendien verminder je de aanmaak van stresshormonen en heb je een merkbaar beter humeur. Tot slot stimuleert bewegen de aanmaak van nieuwe hersencellen. Daarmee verklein je dus het risico op hersenaandoeningen. Voordelen waar je niets voor hoeft te doen, alleen maar van je stoel af komen. Makkelijker kunnen we het niet maken.”

Nog 16 miljoen mensen te gaan

Om mensen meer te laten bewegen in onze steeds verder gedigitaliseerde maatschappij, heeft Erik samen met de Hersenstichting een slimme oplossing bedacht. Exact een jaar geleden lanceerden ze samen de app Ommetjes. „Met deze app op je telefoon kun je heel eenvoudig het aantal kilometers bijhouden dat je op een dag wandelt”, legt Erik uit. „Start samen met vrienden, familie of collega's je eigen wandelcompetitie of ga de uitdaging aan om de meeste kilometers te wandelen van heel Nederland. Zo motiveer je elkaar om dagelijks een Ommetje te maken. Inmiddels hebben zo'n 1,2 miljoen mensen deze app op hun telefoon staan. Dus nog 16 miljoen te gaan.”

Ochtendklok

Afgelopen weekend ging de avondklok in. Na negen uur 's avonds mag geen kip meer buiten zijn. Alleen mensen die voor hun werk op pad moeten, zijn een uitzondering op deze regel. En - nou komt de tweede uitzonderingscategorie waar heel Nederland op hoopte - mensen die de hond moeten uitlaten. Daardoor ontstond er afgelopen week een ware run op viervoeters.

Ook wij zijn vandaag exact een week geleden de kersverse hondeneigenaren geworden van een viervoeter. Of beter gezegd: van een logee, die een paar weken blijft. Deze timing kon niet beter, want nou mogen we - lucky basterds die we er zijn - na negenen 's avonds dus fijn naar buiten.

We mógen naar buiten, godzijdank. Want heel eerlijk: ik moet er niet aan denken om na negenen nog met dat beest op sjouw. Ik ben al lang blij dat we om acht uur voor de houtkachel ontdoeien na een ijskoude wandeling. Helemaal met dat hondenweer van afgelopen week. Regen, harde wind en kou. Vriendelijk bedankt.

Maar zo denkt lang niet iedereen er over. Er is een categorie mensen die 's avonds beslist naar buiten wil. Die alleen al bij het idee dat ze zijn opgesloten een paniekaanval krijgen. En die nu dus zenuwachtig op zoek gaan naar een oplossing in de vorm van een leenhond. Een tijdelijke Bello, die uitsluitend als alibi fungeert, zodat de baasjes zichzelf kunnen uitlaten.

Op internet bieden hondeneigenaren hun viervoeter massaal aan. 'Aangeboden: hond om vanaf volgende week uit te laten na 21.00 uur. Twaalf jaar oud, zo goed als nieuw' zag ik al op Twitter voorbij komen. En ook de website 'Match een leenhond' heeft het nog nooit zo druk gehad. Een kwalijke zaak, zegt de Koninklijke Hondenbescherming. Want een hond uitlaten is een hele verantwoordelijkheid. Het is meer dan de riem vasthouden, poep rapen en af en toe een balletje gooien. De hondenbescherming is bang dat onbekende baasjes de stresssignalen bij hun geleende viervoeter niet herkennen, waardoor een hond psychisch behoorlijk in de knoei kan raken. Dan maar een eigen hond, dachten veel mensen. Het aantal puppy's dat in coronatijd werd gekocht, is skyhigh. Die aanschaf lijkt de kersverse baasjes dubbel en dwars terug te betalen, nu ze als uitzonderingscategorie de avondklok kunnen omzeilen.

Maar vergeet niet dat een hond ook een ochtendklok heeft. Je kunt 's ochtends niet heerlijk tot twaalf uur in je bed liggen stinken. Want dan stinkt het geheid ook wanneer je beneden komt, waar Bello geen andere uitweg zag en z'n behoefte heeft gedaan in je dure bonsaiboompje. Ook bij ons staat de ochtendklok daarom in het weekend standaard op zeven uur. Zo zijn we iedere dag vroeg uit de veren. Ach, geeft ook niet. We liggen 's avonds immers ook al vroeg in ons mandje. Want net als bij ons zijn ook de batterijen van onze logee na half tien leeg. Dat is geen avondklok, maar een biologische klok.

Nynke van der Zee, 22 januari 2021

Westereender piraat zorgt voor gezelligheid in coronatijd

De 13-jarige Sjoerd de Vries brengt wat teweeg in zijn dorp, De Westereen. Via zijn eigen piratenzender weet hij al vele luisteraars aan zich te binden, maar ook de activiteiten die hij organiseert zijn een groot succes.

De plannen voor een eigen piratenzender zijn ontstaan in coronatijd. Sjoerd vindt het maar niks, dat er niets te doen is. „In december ben ik begonnen met De Westereender Piraten. Ik wilde eigenlijk wel op een FM-frequentie, maar daar kun je zulke hoge boetes voor krijgen, dat risico wil ik niet lopen”, zegt Sjoerd. Nu is zijn zender te beluisteren via de link op zijn eigen website.

Piratenmuziek

Het begon met een programma van vijftien minuten, nu is zijn zender al non-stop 24 uren achter elkaar te beluisteren. Vooral in de weekenden tijdens speciale verzoekavonden zitten vele luisteraars aan de radio gekluisterd om te luisteren naar de vrolijke piratenmuziek. Sjoerd: „Ik heb een koffer vol cd's van mijn oom Binne gekregen en ook bij de kringloopwinkel heb ik mooie spullen gekocht voor in mijn hokje”, vertelt Sjoerd terwijl de muziek van Lucas en Gea op de achtergrond klinkt.

Dat 'hokje' staat achterhuis aan de Salomon Levys-trjitte, met op de binnenkant van de deur een alarm. Dat is nodig, vanwege de vele apparatuur die er te vinden is. In het midden prijkt een microfoon. „Let niet op de troep hoor”, verontschuldigt moeder Loina zich. Volgens Sjoerd hoort dat er een beetje bij. „Het moet niet te netjes, dan is het niet gezellig”, zegt hij. Aan het plafond hangen discolampen, slingers en de kachel in de hoek maakt de ruimte lekker warm. Sjoerd voelt zich er helemaal op zijn plek, achter zijn draaitafel. Ook zijn vrienden komen er graag.

Bingo-avond

Van het ene idee kwam het andere. Zo bedacht Sjoerd dat het ook wel leuk zou zijn om een Bingo-avond via YouTube te organiseren. „Maar dat mocht niet omdat je met een bepaalde leeftijdsgrens zit”, legt de Westereender uit. Daarom organiseerde Sjoerd zijn eerste Bingo via een WhatsApp-videogesprek. Op deze manier konden slechts acht deelnemers meedoen. Het animo was echter veel hoger. Dus schakelde Sjoerd over op een Bingo via Zoom en Teams. Tijdens de laatste Bingo deden er al 54 mensen mee, van jong tot oud. Er waren mooie prijzen te winnen met als hoofdprijs een Pizzarette.

Puzzelrit

Als een echte ondernemer bedacht Sjoerd ondertussen alweer wat nieuws, namelijk een Puzzelrit. „Dat gaat via de App. Daarin omschrijven we tien plekken en/of gebouwen in de omgeving waar de deelnemers naar toe moeten rijden. Op die plek moeten ze een selfie maken en naar mij toe sturen. Wie het eerst alle tien selfies gestuurd heeft krijgt de eerste prijs. We kopen de prijzen van het inleggeld bij lokale ondernemers, zodat zij er ook nog wat aan hebben.” De activiteiten zijn zo'n groot succes dat er steeds meer vraag naar is van mensen die mee willen doen. De volgende Bingo-avonden en Puzzelritten zijn dan ook alweer gepland. Tijdens speciale Luisteravonden op zijn Piratenzender kunnen mensen zelfs Bingokaarten ter waarde van vijf euro winnen. „Mensen vinden het leuk dat er in coronatijd iets te doen is. Het is dus niet alleen mooi voor mezelf, maar ook anderen hebben er plezier van.”

Thuisonderwijs

Na de vorige lockdown had ik gehoopt dat het de laatste keer zou zijn, maar we zitten er weer middenin: thuisonderwijs. Het heeft zo z'n voor- en nadelen. Voordeel is dat we 's ochtends niet snel hoeven. Geen wekker, kinderen kunnen hun onesie lekker aanhouden en we hebben geen haast tijdens het ontbijt.

Maar dan. Dan moeten we beginnen met rekenen en taal, instructiefilmpjes zoeken voor de één en ondertussen uitleg geven aan de ander. Dan merk je ook nog verschil tussen beide kinderen. De één vindt het wel leuk en werkt lekker door, de ander is snel afgeleid en gaat veel liever knutselen dan sommen maken.

Deadline

Op zich zou het allemaal prima te doen zijn als we zelf geen werk hadden. Maar mijn man moet tussendoor vergaderen via Teams met zijn collega's en ik moet een deadline halen voor de krant. Tussendoor komen er ook nog klussers langs omdat we net zijn verhuisd, kortom ons huis is nu al te klein.

Broodje kroket

Gelukkig kunnen we af en toe uitwijken naar mijn kantoor in Damwâld. „Als we voor 12 uur klaar zijn krijgen jullie een broodje kroket“, beloof ik de kinderen. Misschien niet helemaal pedagogisch verantwoord, maar het werkt wel. Het leuke is dat er meer ouders op het idee zijn gekomen om de kinderen mee te nemen naar het bedrijvencentrum, waardoor ze na het huiswerk ook nog met elkaar kunnen spelen.

Tweede lockdown

En zo slepen we ons ook weer door deze tweede lockdown heen, die misschien voor het basisonderwijs iets korter duurt. Gelukkig maar, want een thuissituatie met twee werkende ouders én twee kinderen die begeleiding nodig hebben voor school in één huis is niet gezond. Ook al zijn we nog zo blij met ons nieuwe huis, dit is niet de start die we gehoopt hadden.

Hoe lang nog?

Ik weet dat we eigenlijk niks te klagen hebben hoor, want er zijn gezinnen die er heel anders voor staan, kinderen die achterstanden oplopen in het onderwijs en mensen die het echt niet meer zien zitten nu de lockdown met drie weken is verlengd. Deze week sprak ik voor de krant nog met een horecaondernemer, een positief mens, die zich zo langzamerhand begon af te vragen: Hoe lang moeten we nog positief blijven?

Klasina van der Werf, 13 januari 2021

Beppe van 100 **overleeft corona**

Lamke Pultrum-Mozes – ‘se neame my allegear beppe’ – kreeg op 3 februari van dit jaar corona. „Ik bin knap siik west en lei hiele dagen op bêd. Mar ik bin der boppe op kaam”, vertelt mevrouw Pultrum die sinds vijf jaar in woonzorgcentrum Haersmahiem in Buitenpost woont. Haar genezing voelt dubbel, want al haar vrienden uit het tehuis overleefden de ziekte niet.

Diverse kamers om haar heen worden leeggehaald als we mevrouw Pultrum bezoeken voor dit interview. Maar op de eerste verdieping in het midden van het gebouw zit de oudste bewoner van Haersmahiem weer gewoon op haar stoel. „It wie wol wat mei de corona”, zegt ze. „Ik hie oeral lêst fan en moast oan ‘e suurstof en sondefoeding. Astronautenvoeding neame se dat net?” Het is duidelijk dat Lamke Pultrum alweer aardig op de praatstoel zit. „Gelokkich wol”, zegt ze zelf.

‘Ik skrok wol’

In januari deed ze twee keer eerder een coronatest. Toen was er nog niks aan de hand. De derde keer was het raak. „Doe krigen se it hjir allegear. Ik skrok wol doe’t se seinen dat de test posityf wie. Ik wie wol wat ferkâlden, mar hie it net sa bot yn ‘e gaten”, vertelt de bewoner van Haersmahiem. Het viel haar op dat vanaf dat moment opeens alles anders was. „De meiwur-

kers hiene oare klean oan en in kapke foar de mûle. Ik herkende se net en ferstie de minsken hast net mear.” Mevrouw Pultrum kwam de deur niet meer uit en de familie mocht haar één keer per week bezoeken.

Vijf jaar in Haersmahiem

Afgelopen zomer werd Lamke Pultrum-Mozes 100 jaar en vierden ze nog feest. Met een klein groepje weliswaar, vanwege corona. „Mar it wie wol moai, mei taart, hapkes en de boargemaster kaam ek noch del om my te lokwinskjen.” Mevrouw Pultrum is geboren in Harkema, maar woonde voor het grootste deel van haar leven in Drogeham. „Dat miste ik yn it begjin wol hear. Ik moast hiel bot wenne”, vertelt ze. Gelukkig bouwde ze in Haersmahiem al gauw een nieuwe vriendenkring op tijdens de koffieochtenden. „We hiene in fêste groep, mar de oaren binne allegear stoarn oan corona. Dus it sil earst wol niver wêze om aanst wer nei it kofje drinken te gear.”

‘We hiene in fêste groep, mar de oaren binne allegear stoarn oan corona.’

Hoe het kan dat Lamke Pultrum-Mozes het akelige virus op haar leeftijd wél overleefde weet ze niet. „Wisten we dat mar”, lacht mevrouw Pultrum. „Gewoan trochgean”, voegt ze eraan toe. „Dan sjogge we fansels hoe lang ik it noch úthâld.”

Drie woorden

„Vroeger, toen er nog geen corona was...“, zo begon onze dochter deze week een verhaal. Het lijkt inderdaad alweer heeeeel lang geleden dat we in een wereld leefden zonder dat akelige virus dat ons nu al bijna een jaar in de greep houdt. Eén ding is zeker: het went nooit.

Neem nou dat thuisonderwijs waar wij, net als vele andere gezinnen, mee te maken hebben. Je zou zeggen dat het steeds gemakkelijker wordt voor de kinderen om dagelijks al die sommen en taalopdrachten te maken, maar het tegendeel is waar. We worden wel wat handiger in het systeem, maar de motivatie om vol enthousiasme aan het huiswerk te beginnen holt achteruit.

Groen licht

„Op skoalle leare we folle mear“, zegt onze jongste dochter. „Want de juffen kinne it folle better útlizze.“ Ik geloof haar meteen. Ik probeer het positieve ervan in te zien en zeg dat ze nu wél mooi de hele middag vrij heeft (als we op tijd beginnen). „Ja, mar op skoalle dogge we ek leuke dingen tuskentroch, sa as muzyk, gym en kanjertraining. Dat ha we no net.“

Ik geef het op. De kinderen moeten gewoon weer zo snel mogelijk naar school. Zelf houden we het ook niet lang meer vol om school en werk te combineren. Gelukkig kregen we vandaag groen licht: vanaf 8 februari gaan de basisscholen weer open.

Lichtpuntje

We hebben gejuicht, eindelijk weer een lichtpuntje in deze sombere coronatijd. Ik hoop dat ook de andere scholieren, studenten, horecaondernemers en winkeliers binnenkort weer gaan juichen. Al blijft de situatie wrang voor alle mensen die te maken hebben met corona of zelfs hun naasten hebben verloren aan deze ziekte. Ik merk dat het virus steeds dichterbij komt, mensen uit mijn omgeving zijn inmiddels ook besmet.

Kleine potjes

Met mijn man voer ik in de auto een discussie over de prijs die sommigen moeten betalen om het virus onder controle te houden, terwijl aan de andere kant relschoppers zo gefrustreerd zijn dat ze de boel afbreken. Kleine potjes hebben grote oren, want vanaf de achterbank hoor ik onze dochter van zeven jaar zeggen: „Corona is gewoan stom.“

„It binne mar trije wurdjes“, voegt ze eraan toe: Corona is stom!
De discussie is meteen gesloten. Want, wat moet je daar nog aan toevoegen?

Klasina van der Werf, 31 januari 2021

Drie leerlingen krijgen les van onderwijsassistente Wietske via de laptop. Juf zit in de personeelskamer en de leerlingen in een andere ruimte binnen de school. Leerkrachten mochten alleen lesgeven aan hun eigen groep. Een onderwijsassistente had met allerlei leerlingen uit verschillende groepen te maken en mocht niet met die leerlingen in aanraking komen.

Corona-uitbraak houdt dorp Ee in z'n greep

Precies twintig jaar na de MKZ-crisis in Ee ging de basisschool in het dorp weer dicht. Dit keer vanwege de coronacrisis. „Het is niet met elkaar te vergelijken”, stelt directeur Onno Bouma van cbs De Gearing. „Maar veel ouders en leerkrachten werden er wel weer aan herinnerd.”

Onno Bouma is net weer een beetje bijgekomen van corona dat ook hem in z'n greep hield. Het viel hem erg tegen. „Dit is echt niet zomaar even een griepje”, zegt de directeur van de basisschool in Ee. Hij was er goed ziek van, net als zijn collega van

Op maandag 17 mei 2021 mogen de leerlingen weer naar school, nadat ze een lange tijd thuis hebben gezeten.

groep 3 en 4. Twee andere juffen hadden lichte klachten. Bouma kan zich er nog niet bij. „We hebben ons steeds zó goed aan alle coronamaatregelen gehouden. En dan gaat het toch nog mis.” Het virus sluimerde al wat langer in Ee. Het begon rond Pasen toen de juf van groep 3/4 positief getest werd. Voor het eerst sinds de coronacrisis moest een hele groep kinderen van de Gearing in thuisquarantaine. Op 13 april moest ook de juf van groep 5/6 hals over kop naar huis omdat haar man positief getest was. Zelf had ze (nog) geen klachten waardoor de kinderen uit haar klas gewoon naar school mochten. In diezelfde week aptte een andere juf dat ze griepklachten had, ze vertrouwde het niet en bleef thuis. Ook zij bleek corona te hebben.

‘We hebben ons steeds zó goed aan alle coronamaatregelen gehouden. En dan gaat het toch nog mis’

Wij gaan weer naar school

Vorige week had de oudste bij ons thuis een coronaproof kinderfeestje. In plaats van aan de keukentafel cadeautjes uit te pakken, ging alles digitaal. Het groepje dames uit groep 8 zat voor de iPad druk te keuvelen, zong 'Lang zal ze leven' en ging daarna aan de slag met allerlei leuke knutselwerkjes.

Net als bij een echt kinderfeestje voor puberende groep 8 dames was er uiteraard een high tea. Van tevoren had iedereen een zakje met lekkere traktaties ontvangen. Nieuwsgierig zaten wij van een afstandje toe te kijken hoe dit eerste digitale feestje uit zou pakken. Ik moet toegeven: het was zeer geslaagd. Anders dan anders, maar tegelijkertijd toch ook op een bijzondere manier gezellig.

Onder het theedrinken kregen de dames een aantal vragen voorgeschoteld. Vraag één was direct een schot in de roos. 'Wat is jouw grootste wens?' Die vraag mocht onze eigen groep 8-ster als eerste beantwoorden. Ze hoefde er niet lang over na te denken. 'Dat ik weer naar school mag'. En stuk voor stuk beaamden ook alle andere dames dat ze het allerliefste weer gewoon naar school wilden.

Had deze vraag een jaar geleden op een gewoon kinderfeestje gesteld en de antwoorden waren vast en zeker van heel andere aard geweest. Van de wens voor een eigen pony tot bekend worden op TikTok. Dames uit groep 8 hebben zo hun eigen dromen. Wie had ooit durven denken dat ze op de vraag naar hun grootste wens zouden antwoorden dat ze het allerliefste weer naar school zouden gaan? Sterker nog: een jaar geleden was hun grootste wens nog om nóóit meer naar school te hoeven.

Dat doet deze lockdown dus met ons. Het opent onze ogen en drukt jong en oud met hun neus op de feiten dat het leven dat we hadden helemaal zo gek nog niet was. We kijken inmiddels allemaal reikhalzend uit naar al die gewone dingen waar we voorheen een hekel aan hadden. Van het verplichte uurtje zweten in de sportschool op maandagavond tot het bezoek aan de schoonfamilie op zondagmiddag. We kunnen inmiddels niet meer wachten.

En zo kan het gebeuren dat naar school gaan ineens een feestje wordt. Ook bij ons thuis staan ze te popelen om vandaag weer hun juf en klasgenoten te zien. Het spandoek van Veilig Verkeer Nederland met de tekst 'Wij gaan weer naar school' kan vandaag wel als feestversiering worden opgehangen.

Jammer genoeg is het nog niet zo ver dat ieders grootste wens uitkomt. Laten we tot die tijd een voorbeeld nemen aan deze dames uit groep. Zo lang als nodig is, kunnen we er maar het beste een digitaal feestje van maken.

Nynke van der Zee, 5 februari 2021

IJsvrij

Na een tweede lockdown ruim 7 weken mochten ze weer naar school. Voor het eerst naar de nieuwe school. De tassen stonden al klaar. Maar die kunnen weer de kast in. Morgen ijsvrij!
Klasina van der Werf, 7 februari 2021

MKZ was in dezelfde periode

Vanaf dat moment was het hek van de dam. De één na de andere leerling meldde zich ziek met corona, in één klas waren er zelfs achttien positief getest. „In nauw overleg met de GGD is toen besloten de school te sluiten. Ouders waren opgelucht. Nu hoefden ze zelf niet meer de keuze te maken of ze hun kinderen wel of niet naar school moesten laten gaan. Ze konden zich op hun eigen gezin richten. Kinderen van groep 8 hebben nog wel net op tijd de Eindtoets kunnen maken”, vertelt Onno. In totaal is de school anderhalve week dicht geweest, dat was net voor de meivakantie. De kinderen kregen wel thuisonderwijs, net als twintig jaar geleden. „Toen brachten onze juffen pakketjes met huiswerk bij de kinderen langs, nu gaat alles digitaal. Toch dachten veel ouders en kinderen daar weer even aan terug, temeer omdat het precies in dezelfde periode was. Al hebben de meesten de MKZ-crisis wel als veel erger ervaren. In die tijd werden hele bedrijven geruimd. Nu zag je wel weer de verbondenheid tussen de lotgenoten ontstaan. Via de app hielden dorpsbewoners elkaar op de hoogte.”

'Je kunt er geen peil op trekken'

De klachten die de met corona besmette kinderen hadden vielen mee. De ene helft was een beetje griepiger en de andere helft had nergens last van. „Van sommige ouders weet ik wel dat ze behoorlijk ziek zijn geweest van het coronavirus. Helaas had ik dat zelf ook. Op een gegeven moment was ik op een punt beland dat ik dacht: nu moet het niet nóg erger worden. De angst zit er dan toch wel in. Het virus is zo onvoorspelbaar, je kunt er geen peil op trekken”, zegt de directeur. Hij is erg geschrokken van hoe snel het virus zich in de school verspreidde en vermoedt dat de school te maken heeft gehad met de zeer besmettelijke Britse variant. „Het heeft in totaal invloed op zo'n 25 gezinnen gehad. Uit eigen ervaring weet ik nu dat er – los van de ziekte – heel wat op een gezin afkomt als ze te maken krijgen met corona.”

'In de praktijk is het nog heftiger dan ik dacht'

Onno Bouma wist vanaf het begin van de coronacrisis dat het ernstig was en nam het virus zeer se-

rius. „In de praktijk is het nog heftiger dan ik dacht. Eerlijk gezegd baal ik er ook stevig van. We hebben er alles aan gedaan om een uitbraak te voorkomen en dan gebeurt het toch. Ik vind het vooral jammer voor de kinderen die zo'n zin hadden in de Konings spelen. Dat kon nu niet doorgaan.” De directeur vindt het daarom belangrijk om de laatste acht weken van dit schooljaar op een positieve manier af te sluiten. Hij kan zich niet eens meer herinneren wanneer ze op school voor het laatst iets leuks georganiseerd hebben. „Natuurlijk blijven we voorzichtig, maar we laten ons niet door angst leiden. Het is ook belangrijk dat de kinderen lol hebben. Misschien moeten we ons de komende tijd zelfs maar eens wat minder op het onderwijs richten. We hopen op zonnig weer en gaan er tot de zomervakantie een mooie tijd van maken, zodat de kinderen en hun ouders later toch nog terugdenken aan een mooi schooljaar.”

Vanwege de corona-uitbraak in Ee kon Klaas Jan Mossel zijn achtste verjaardag niet op school vieren, dus hebben dorpsbewoners het op deze manier opgelost. Foto: Burt Sytsma

‘Vaccineren voelt voor veel mensen als **een bevrijding**’

Hugo Veenker uit Damwâld is één van de mensen die helpt met het vaccineren tegen het coronavirus. „Ik vind het fijn dat ik op deze manier een wezenlijke bijdrage kan leveren aan het heropstarten van de maatschappij”, aldus Veenker.

Hugo Veenker was voorheen IC-kinderverpleegkundige in het ziekenhuis en werkte op de afdeling IC-neonatalogie, waar vroeggeboren baby's of ernstig zieke pasgeborenen worden verpleegd. Daarnaast heeft hij een eigen Sport- & Loopadviesbureau. Na het uitbreken van de coronacrisis vorig jaar meldde hij zich meteen aan bij de GGD Fryslân. In januari werd hij gebeld door het uitzendbureau met de vraag of hij een rol wilde spelen bij het vaccineren. Hij twijfelde geen moment en volgde een bijscholingscursus, waarna hij in februari kon beginnen bij het vaccinatiecentrum in Leeuwarden. Inmiddels wordt hij ook regelmatig ingezet bij de vaccinatielocatie in sporthal De Trimmer in Dokkum. „Tot nu toe heb ik vooral ouderen gevaccineerd en die zijn erg dankbaar. Zij hebben een jaar lang thuis gezeten en zien deze prik als een bevrijding. Als ze de tweede vaccinatie krijgen feliciteer ik ze en zeg ik dat ze naar de feesttent mogen. Alleen staat die er nog niet.”

AstraZeneca

Hoewel Hugo Veenker al een aantal jaren met pensioen is, heeft hij nog altijd een passie voor zijn vak. Hij ziet soms dat mensen wat gespannen zijn en probeert ze dan gerust te stellen. „Voor ze het in de gaten hebben, heb ik de prik al gezet. Na afloop moeten ze nog even een kwartier wachten”, vertelt de Damwâldster. Dat mensen zenuwachtig zijn komt volgens Hugo Veenker vooral door de berichten in de media, onder andere over het coronavaccin AstraZeneca. „Ik heb dit vaccin zelf

‘Er was hier een man van 85 jaar die zei: mijn kinderen willen niet dat ik een prik laat zetten, maar ik bepaal zelf wat ik doe’

ook gehad en ik leef nog steeds", lacht Hugo. Bij 8 mensen op 400.000 zijn ná de vaccinatie trombose en lage bloedplaatjes vastgesteld, maar er is geen causaal verband aangetoond met het vaccin. De kans is dus heel klein. „Toch begrijp ik wel dat sommige mensen angstig zijn. Ze hebben er geen grip op. Gelukkig is de sfeer heel goed in het vaccinatiecentrum, ook onderling. Ik vind het belangrijk dat mensen met een positief gevoel vertrekken als ze geprikt zijn. Laatst was er een echtpaar van 95 en 91 jaar, die maakten er een uitje van. Ze waren om half negen al van huis gegaan en reden met hun zoon eerst een rondje IJsselmeer. Na de prik zouden ze ook nog even rondrijden in Appelscha. Dat is toch prachtig?”

Familieruzies

Veenker maakt echter ook andere situaties mee. Bijvoorbeeld dat kinderen niet willen dat hun ouders zich laten vaccineren. „Ik heb gehoord dat daar zelfs familieruzies door zijn ontstaan. Er was hier bijvoorbeeld een man van 85 jaar die zei: mijn kinderen willen niet dat ik een prik laat zetten, maar ik bepaal zelf wat ik doe. Anderen kiezen er juist voor om zich niet te laten vaccineren omdat ze geen ruzie met de kinderen willen”, vertelt Hugo. Hij geeft mensen die twifelen als tip om voor zichzelf de voor- en nadelen van wel of niet vaccineren op een rijtje te zetten. Voor betrouwbare informatie kunnen mensen kijken op de website van het RIVM. Zelf is hij ervan overtuigd dat een vaccin de enige manier is om uit deze crisis te komen. „Ik wil straks graag

'Ik vind ik het erg voor de 15- tot 18-jarigen. Zij zitten in een leeftijd dat ze een keer flink buiten de pot moeten piesen. Deze periode kunnen ze later nooit meer overdoen'

weer op vakantie. Ook vind ik het erg voor de 15- tot 18-jarigen. Zij zitten in een leeftijd dat ze een keer flink buiten de pot moeten piesen. Deze periode kunnen ze later nooit meer overdoen.”

Trieste verhalen

De Damwâldster krijgt tijdens zijn werk veel positieve reacties over het vaccinatiecentrum. Mensen vinden dat het allemaal goed georganiseerd is. „Ik krijg ook trieste verhalen te horen, bijvoorbeeld van mensen die hun kleinkinderen een jaar niet hebben gezien.” Hugo hoopt dat mensen ook lering trekken uit de afgelopen periode. „De wereld heeft ons laten zien dat we verkeerd bezig zijn met z'n allen. Ik hoop dan ook dat mensen door deze crisis wakker zijn geschud. Mijn motto is altijd mensen zelf na te laten denken over de keuzes die ze maken en niet altijd te wijzen naar een ander. En als het om vaccineren gaat is het denk ik het belangrijkste om een beslissing te maken op basis van kennis en nooit op basis van emotie.”

'Wappies'

Aan het begin van de coronacrisis ging de vaccinatiediscussie vooral over de vraag hoe snel de coronavaccins beschikbaar zouden zijn en welk vaccin de voorkeur had. Mensen die kritisch stonden tegenover vaccinatie werden 'wappies' genoemd. Een 'wappie' is een spottende term voor mensen die stellige beweringen doen over een onderwerp – in dit geval corona – terwijl anderen die beweringen als onzin beschouwen. Door mensen weg te zetten als 'wappies' en 'complotdenkers' groeide het wantrouwen in overheid en reguliere media.

Cadeautje in coronatijd

Het voelde dit weekend even alsof er helemaal geen corona was. Een cadeautje in coronatijd. Aan de foto's op social media te zien waren wij niet de enigen die genoten van het prachtige winterweer.

Het was alweer een tijdje geleden dat ik op de schaats had gestaan. Eerlijk gezegd ben ik geen ster in schaatsen, maar ik wilde deze kans om met de kinderen het ijs op te gaan niet laten schieten. Voor de oudste hadden we nog snel schaatsen op Marktplaats gekocht en de jongste mocht voor het eerst op de 'echte' schaatsen van haar zus. De vorige keer scheurde ze nog met van die easygliders over het ijs.

Schaatspret

We hebben het geluk dat mijn ouders vlakbij de ijsbaan in Damwâld wonen. De ijsbaan waar ik zelf vroeger vele rondjes heb geschaatst. Mijn pake en beppe woonden er vroeger tegenover en zaten dan met hun bakje koffie voor het raam mee te genieten van de schaatspret. Wat zouden ze het mooi gevonden hebben om nu hun achterkleinkinderen in actie te zien. De oudste van 9 kan al goed schaatsen en de jongste (7) kreeg ook de slag te pakken met dank aan de speciale stoelen voor beginners.

Gevoel van hoop

De warme chocomel met slagroom en zelfgemaakte snert van mijn moeder maakten het feest compleet. 's Middags was het zelfs nog mogelijk om even op de Dokkumer grachten te schaatsen, iets wat in negen jaar tijd niet gebeurd was. Dat was in 2012, onze oudste dochter was toen een paar maanden oud. Ik weet het nog goed, dat bijna-elfstedengevoel. Het gevoel dat het kán. Het gevoel van hoop dat er ooit weer een Elfstedentocht komt. Dat gevoel had ik nu ook.

Code rood

En daardoor vergaten we heel even dat we in coronatijd leven. Ik denk en hoop dat een heleboel mensen er na dit weekend weer tegenaan kunnen. Tenminste, als er geen code rood zou zijn, zoals gisteravond werd aangekondigd. En ja hoor, niet veel later kregen we weer een spoedbericht van school: de scholen gaan dicht in verband met de weersomstandigheden. Onze kinderen keken er niet eens vreemd van op. Ze zijn het inmiddels gewend dat de scholen dicht zijn.

En als ik onze dochters moet geloven is dat maar goed ook, want het is vandaag carnaval in Animal Crossing.

Klasina van der Werf, 15 februari 2021

'De afhaalmaaltijden zijn **onze redding** geweest'

Vol goede moed begon Melle Prins (37) in 2017 samen met zijn vrouw Tineke aan een nieuw avontuur. Ze namen restaurant en partycentrum Old Dutch in de Westereen over van zijn ouders. „We hebben er een buffetrestaurant en partycentrum van gemaakt. Onze agenda stond in 2020 vol met boekingen voor groepsuitjes, bruiloften, personeel- en bedrijfsfeesten en familiefeesten”, vertelt Melle Prins. En doe wie der corona.

„Elke keer als er weer iemand afbelde, ging het mij aan het hart. Totdat op een geven moment zo ongeveer de 71e klant de boeking introk. Toen was ik er klaar mee en heb ik een nieuwe agenda gekocht. Een agenda zonder allemaal krassen erin”, vertelt Melle Prins. Hij kijkt terug op een verschrikkelijk jaar. Een jaar waarin hij 80.000 euro verlies draaide en daar zijn notabene de tegemoetkomingen al in berekend. In één keer was het grote pand aan de Noarder Stasjonsstrjitte leeg en zaten Melle en Tineke thuis met de kinderen. „Vlak daarvoor had ik nog weleens gezegd dat ik het wel fijn zou vinden om eens twee dagen achter elkaar vrij te hebben. Nu had ik opeens weken achter elkaar vrij. Maar ik kon er niet van genieten. Ik heb me ook wel zorgen gemaakt over ons eigen huis, of we de hypotheek nog wel konden betalen. Onze kinderen hebben er ook

'Ik was er klaar mee en heb een nieuwe agenda gekocht. Een agenda zonder allemaal krassen erin'

wel wat van meegekregen. De jongste van vier jaar zei laatst nog: 'dat komt allegear troch dy ferrekte corona"', lacht Melle.

Afhaal- en bezorgservice

De horecaondernemer kwam op het idee om een afhaal- en bezorgservice op te zetten. Dat bleek een gouden greep. „Daarmee kon ik het personeel dat bij ons door wilde gaan aan het werk houden. In de spits zijn we soms met acht man keihard aan het werk. We hadden gerekend op tachtig maaltijden per week, maar dat werden twee- tot vierhonderd. Ten opzichte van de totale kosten kan het niet uit, maar het hield ons wel op de been. Bovendien bleven we op deze manier in beeld bij de klanten.” Om de zes of zeven weken zat de eigenaar van Old Dutch in spanning: wat zou het kabinet nu weer beslissen? Mogen we weer open? Uiteindelijk is Old Dutch bijna veertien maanden dicht geweest. De ondernemers zijn dan ook blij dat ze nu weer gasten mogen ontvangen. De eerste boekingen beginnen alweer te komen. En wat betreft de afhaal- en bezorgmaaltijden? „Die blijven. Dat is voor ons het enige positieve geweest aan deze hele coronacrisis.” 🍷

En doe wie der corona...

Plotseling krijg je de boodschap: Corona. Je wereld stort even in. Spookbeelden komen in je hoofd. Een aantal van de risicoaspecten bezit je. Maanden hebben we er alles aan gedaan, maar toch ontkwamen wij ook niet. De negatieve verhalen strijden om voorrang. Je hoort de verhalen, niet alleen op de beeldbuis, maar via meerdere kanalen. Je kent mooie mensen die vechten voor hun leven.

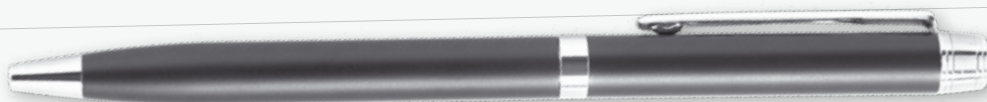
Uiteindelijk denk ik aangeslagen, maar gelukkig niet verslagen en viel het mee. Niet dat ik niet ziek was, maar toch ook weer niet zo dat er dreiging was. Paracetamol bleek een wondermiddel, waar is het standbeeld voor de man of vrouw die dit uitvond? Je wordt moe, in en in moe, je hebt geen krachten meer. Ook voelde ik de vreugde, de vreugde van dat het niet erger werd. Bijna twaalf uur slapen en verder, niks doen, behalve televisiekijken.

En wat blijkt dan, er zijn overdag best leuke programma's, ook op NPO. Een opluchting, want ik was ook geestelijk moe, moe van de overheid met de toeslagen, moe van de beloftes van vaccinaties, moe van de avondklokdiscussie. Van de protesten, mensen die een straatsteentje wilden bijdragen. Intens verdrietig als ik zag dat straatstenen bewust door de ramen van politieauto's gegooid worden. Echt moe, van ons land.

Ga dan verhuizen, zult u zeggen. Maar ik moet en wil in onze mooie regio blijven. Ik had geen behoefte aan al die discussie en praatprogramma's. Ik had gewoon behoefte aan een lach, al was het maar een flauw glimlachje. Een ontspanning, een muziekje, ik wilde en kon niet meer goed denken. Maar moe zijn, alleen zijn of met zijn tweeën. Dag in dag uit bezig met je zelf, zowel lichamelijk als geestelijk dat is corona.

Bedankt, dat zij die dit wisten, zoveel voor ons hebben betekend. Gewoon door te tonen dat men aan ons denkt. De wereld is toch veel mooier dan op de tv soms lijkt.

*Johannes van Kammen,
Februari 2021*

Belangrijke rol voor taxichauffeurs tijdens coronacrisis

55.000 kilometer. Zoveel kilometers maakte de speciaal ingerichte Covid-bus van Taxi NOF het afgelopen anderhalf jaar met Covid-patiënten die ontslagen werden uit het ziekenhuis, maar die niet zelfstandig naar huis konden komen.

Toen het taxibedrijf van Jessica van der Heiden werd gevraagd om zogeheten Covid-ritten te verzorgen bouwde ze eigenhandig een bus om. De eerste ritten deed ze zelf om te kijken hoe het zou gaan, voordat ze van haar medewerkers vroeg of zij ook deze ritten op zich wilden nemen. Zo'n zeven collega's waren hiertoe bereid en maakten zo de ritten die ze hun leven lang niet zullen vergeten. „Deze mensen waren dan wel ontslagen uit het ziekenhuis, maar er waren zelfs gezonde dertigers bij die nog geen vijf stappen zonder ondersteuning konden zetten. Dat heeft erg veel indruk gemaakt op onze chauffeurs”, aldus Van der Heiden. Voor dergelijke ritten waren vier beschermende overalls nodig per rit. Na ieder contactmoment moesten ze zich omkleden. De ritten konden eigenlijk niet uit, omdat ze veel meer tijd kostten dan gebruikelijk, maar Van der Heiden wilde ze desondanks toch graag doen. „We zijn al jaren actief in het zorgvervoer. Ik zag dit dan ook als onze plicht en onze chauffeurs vonden dat ook. Zij hebben zich enorm ingezet, terwijl het voor hen ook best lastig was. Het sociale zit in hun DNA. Maar met alle mondkapjes, schermen en andere maatregelen was het lastig om gesprekken te voeren in de taxibus.”

Bijzondere tijd

Het afgelopen anderhalf jaar was vreemd voor Taxi NOF. Van altijd in beweging naar plotselinge stilstand. „We hadden op bepaalde regelingen geen recht omdat er werd gekeken naar 2019, terwijl wij juist vanaf begin 2020 een nieuwe grote opdracht hadden. Gelukkig worden wij als taxibedrijf gezien als onderdeel van de zorgketen, waardoor er continuïteitsgelden beschikbaar waren. Dat is onze

‘We zijn al jaren actief in het zorgvervoer. Ik zag dit dan ook als onze plicht en onze chauffeurs vonden dat ook’

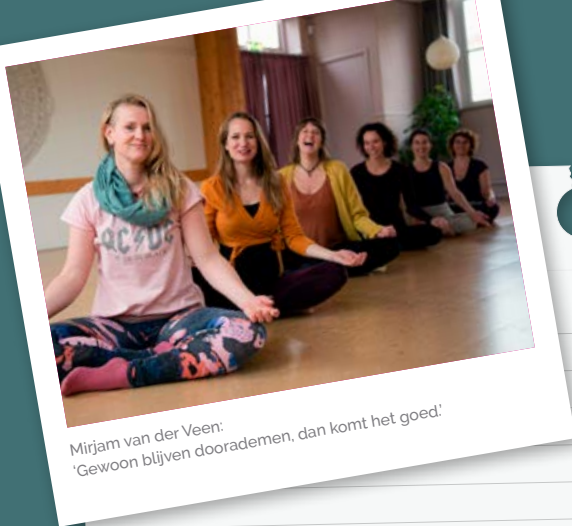
redding geweest. We hebben gelukkig alle medewerkers in dienst kunnen houden.”

Ondanks dat er zorgen waren, kijkt Van der Heiden ook wel terug op een bijzondere tijd. „Hier op de zaak was het voor het eerst in meer dan vijftientig jaar rustig. Voorheen werd je ook wel eens wat geleefd, maar nu hadden we ook echt even tijd voor een kopje koffie met onze medewerkers die bij toerbeurt langskwamen. Dat was dan ook wel weer mooi.”

Personeelstekort

Nu Nederland meer en meer van het slot gaat wordt het ook in de taxibranche weer drukker. „Wat betreft zorgvervoer zitten we weer op zo'n 90% van wat we voorheen deden. Het overige vervoer blijft nog wat achter, maar ook dat niveau zit nu op zo'n 70-80%. Schipholvervoer daarentegen moet echt nog weer op gang komen. Stonden we voorheen zo'n tien keer per dag op Schiphol, nu is dat een paar keer per week. Maar we verwachten dat het binnenkort allemaal weer los gaat barsten. Mensen willen er graag weer op uit. Ouderen hebben bovendien een kilometerbudget en dat is bij de meesten nog lang niet op. Dus over een paar weken verwachten we drukte als vanouds.”

Met het losbarsten van de drukte voorziet Van der Heiden echter een nieuw probleem: „Personeelstekort.” Over de gehele taxibranche is dringend behoefte aan nieuwe chauffeurs.

Mirjam van der Veen:
'Gewoon blijven doorademen, dan komt het goed.'

Roepende in de woestijn

Het is alweer twintig jaar geleden dat ik haar leerde kennen: Mirjam. Zij was destijds televisiemaker. We werkten bij hetzelfde persbureau en waren samen de eerste werknemers. Dat schiepte een band. Een band voor het leven, want nog altijd hebben we contact.

Na ongeveer vijf jaar collega's te zijn geweest gingen we allebei onze eigen weg, maar we bleven elkaar volgen. Zo vertelde Mirjam dat het haar droom was om yogalerares te worden. Naast haar werk als regisseur, producent en verslaggever volgde ze daarvoor een opleiding die vier jaar duurde.

Nieuwe yogaschool

Haar droom werd werkelijkheid. Sterker nog, sinds zeven jaar is Mirjam eigenaar van Yogacentrum Leeuwarden. Vorig jaar bewonderde ik haar nieuwe yogaschool die ze na een grondige verbouwing in 2019 had geopend. Een paar jaar ervoor was ze gestopt met haar televisiewerk om volledig voor de yogaschool te gaan.

En nu. Nu moet haar yogaschool, waar ze zo hard voor heeft gewerkt, dicht vanwege Covid-19. Ik besluit haar te bellen en vraag hoe het met haar gaat. „Goed“, klinkt het opgewekt aan de andere kant van de lijn. Maar dan komt ze met haar verhaal. En daar schrik ik van. „Ik kan de huur en vaste lasten nog betalen en mijn schulden aflossen, maar het houdt niet over“, zo geeft ze eerlijk toe. Recht op een vergoeding heeft ze niet met een partner die werkt. Hij is ook zelfstandig ondernemer, heeft een meubelmakerij, dus een vetpot is het niet. „Maar we kunnen het rooien.“

Online lessen

Om het ritme erin te houden geeft Mirjam online lessen aan trouwe cursisten. Het grootste deel is afgehaakt, dus de inkomsten die ze krijgt zijn een druppel op de gloeiende plaat. Over de toekomst wil ze niet teveel nadenken. „Eerlijk gezegd ben ik daar wel wat huiverig voor.“

Mirjam is denk ik de meest relaxte persoon die ik ken. Ook nu hoor ik haar zeggen: gewoon blijven doorademen, dan komt het goed. Het zegt wat, dat diezelfde Mirjam nu samen met 90 andere Friese ondernemers van yoga-, sport- en dansscholen een brandbrief heeft geschreven naar de overheid. Ze willen versoepelingen, juist nu! „Beweging en ontspanning zorgen voor een goede gezondheid, minder stress en angst. Dit blijken grote factoren voor corona te zijn. En dan mogen wij straks als laatste in rij weer open? Dat is geen beleid“, zegt Mirjam.

Steunpakket

Wat Mirjam misschien nog wel het meest frustrerend vindt is dat de overheid met een steunpakket voor welzijn en leefstijl komt omdat ze inzien hoe belangrijk het is om gezonder te leven. „En wie moeten dat volgens het kabinet regelen? Ambtenaren en buurtsportcoaches van de gemeenten. Dat terwijl wij als professionals thuis zitten en ons bedrijf moeten sluiten.“

Friese burgemeesters die de brandbrief hebben gekregen begrijpen het probleem, maar kunnen niets doen. Mirjam voelt zich een roepende in de woestijn. Met haar yogalessen heeft ze al vele deelnemers geleerd in stilte te leren luisteren naar het lichaam dat heel subtiel aangeeft wanneer de grens is bereikt.

Maar wie luistert er nu naar Mirjam?

Klasina van der Werf, 16 maart 2021

Sigrid Hoekstra en Aly Meindersma hopen dat horecaondernemers in de toekomst weer net zo gastvrij mogen zijn als voorheen. Foto: Marcel van Kammen

‘Deze laatste lockdown is de druppel’

Horecaondernemers kunnen het lang volhouden, zijn positief en creatief, maar deze laatste lockdown is de druppel. Dat stellen voorzitter Sigrid Hoekstra van de Koninklijke Horeca Nederland – afdeling Noordoost-Friesland en regiomanager Aly Meindersma van de Koninklijke Horeca Nederland Fryslân. Niet alleen financieel maar ook mentaal zitten horecaondernemers in Noordoost-Friesland er doorheen als gevolg van de coronacrisis.

Sinds de persconferentie in november regent het weer annuleringen bij horecaondernemers. „Feestjes, etentjes en borrels, alles werd afgeblazen. Ook onze agenda werd voor de rest van het jaar in één keer leeg gevaagd”, vertelt Sigrid Hoekstra die samen met haar man Jan Veenma het cateringbedrijf Jan Cooks 4 You vanuit Niawier runt. Vooral de onzekerheid nekt de ondernemers. Wat gaat er gebeuren, gaan we straks allemaal weer dicht en hoe gaan we om met de gigantische omzetsdaling? „Op een gegeven moment word je hier zo moe van. Ook richting de gasten is het bijna niet meer uit te leggen hoe het nu zit met de regels en de tijden”, zegt Sigrid. Ook Aly Meindersma merkt dat de vervroegde sluitingstijd grote gevolgen heeft. „Het omzetverlies is hierdoor

groot, terwijl ondernemers het personeel wel door moeten betalen. Ontslag is geen optie in tijden dat het al lastig is goed personeel te krijgen. Vaak schieten horecaondernemers er nu zelf bij in. Alles om te voorkomen dat ze hun mensen kwijt raken”, legt Aly uit die opgroeide in Feanwâlden.

‘Mensen zijn soms zo teleurgesteld als ze zonder QR-code niet naar binnen mogen, dat ze boos worden en het personeel uitschelden’

Haar

Net toen het haar weer eens gekortwiekt moest worden, bedacht Rutte dat de kappers in de lockdown moesten. Dat was half december. We zijn vijf maanden verder sinds de laatste knipbeurt en mijn haar is vijf centimeter langer. Want dat zegt Anita de kapster altijd: één maand is één centimeter.

Hoe langer het haar werd, hoe vaker ik terugdacht aan de eerste dag van mijn militaire dienstplicht. Bij de kazernepoort in Bergen op Zoom moesten de nieuwkomers in een rij. Een omhooggevallen sergeant keurde de lengte van het haar. De kortgeknipte koppen mochten door, het langharig tuig ging naar de militaire kapper.

Ik had het thuis bij de vertrouwde kapper kunnen laten knippen, maar ik was dwars. Nee, als ze mijn haar kort wilden hebben, moesten ze het zelf maar doen.

De kapper schoor de zijkanten strak kaal en bovenop cirkelde hij met de schaar rond als was het een neerstortende helikopter. Het resultaat had prima in het huidige haarbeeld van opgeschoren zijkanten gepast, maar toen niet. Vijf dagen later op het station in Leeuwarden herkende mijn vriendin me niet eens meer. Zo erg was het.

Haar was daarna lang geen issue meer. Je deed maar wat. In de spiegel kijken doe ik niet veel, dus ik heb heel lang gedacht dat mijn haar diepblond was. Tot op een zaterdagmiddag mijn voetballende zoon pal voor mijn neus hardhandig onderuit geschoffeld werd.

„Ho ho, moet dat sa”, riep ik, want de zoon is weliswaar 1.96 lang, maar het blijft je kind. Zijn brute tegenstander kwam naar me toe en zei dreigend: „Wat soestû, grize doffert.” Dat was wel even een confronterende vraag.

Afijn, mijn coronacoup speelde me bij het tennis ook al parten. Laatst op een zondagmorgen vielen elke keer als ik de bal opgooid voor de service lange lokken voor mijn ogen. Daarbij kwam dat het mistig was. Kortom, ik serveerde op mijn gehoor.

Maar nu staat er een afspraak en ik weet wat ze gaat zeggen: „Hoe lang is it lyn?” En ik zal antwoorden: „Fiif moanne.” Dan weet ze genoeg. Vijf centimeter eraf, eindelijk weer zicht.

Bonne Stienstra, maart 2021

'Op een gegeven moment word je hier zo moe van. Ook richting de gasten is het bijna niet meer uit te leggen hoe het nu zit met de regels en de tijden'

Coronacheck

Los van het financiële plaatje heeft de horeca er een grote zorg bij gekregen: de coronacheck. „Vooraf in Noordoost-Friesland, waar de vaccinatiegraad laag is, zien we dat ondernemers veel over zich heen krijgen. Als een groep van bijvoorbeeld tien personen uit eten gaat en er is één bij die geen QR-code heeft, zeggen mensen: dat accepteren jullie toch wel? Anders gaan we weer weg”, vertelt Aly. Op die manier worden horecaondernemers in een lastig parket gebracht. Sigrid: „Wij willen helemaal geen politieagent zijn. Wij willen mensen graag welkom heten, niemand uitsluiten of teleurstellen. Dat laatste gebeurt nu wel. Mensen zijn soms zo teleurgesteld als ze zonder code niet naar binnen mogen, dat ze boos worden en het personeel uitschelden. Ze realiseren zich niet dat wij niks aan deze situatie kunnen doen. Wij voeren alleen maar het overheidsbeleid uit. Beleid waar wij zelf niet eens achter staan, want dit staat haaks op de gastvrijheidssector waarin wij werken.”

Slapeloze nachten

Vanuit hun functie als regiomanager en voorzitter steunen Aly en Sigrid hun collega's vooral door een luisterend oor te bieden. Aly: „Ook geven we tips en trucks over tegemoetkomingen waar ondernemers recht op hebben en we voeren lobby voor extra steun in de horeca.” Ondertussen zijn horecaondernemers alweer druk bezig met warme maaltijden, kerstpakketten en andere creatieve oplossingen om het gederfde inkomen enigszins op te vangen. „We moeten verder”, stelt Sigrid. Al merkt ze dat veel van haar collega's er slapeloze nachten van hebben. „Je moet niet vergeten dat horecaondernemers hun vaste lasten wel moeten betalen. Onder de streep moet er al 20 maanden lang geld bij. Velen hebben

hun privégeduld in de onderneming gestoken, een extra hypotheek aangevraagd of uitstel van de belastingdienst gekregen. Maar dat moet straks wel weer terugbetaald worden. De schulden lopen op en de vraag is: hoe lang gaat dit nog door?”

Regels zijn scheef

Wat de horecaondernemers misschien nog wel het meest tegen de borst stuit is volgens de regiomanager dat de regels scheef zijn. „De regering heeft altijd gezegd, we moeten dit samen doen. Uit de laatste RIVM-cijfers blijkt dat maar 2,9 procent van de coronabesmettingen uit de horeca komt. Toch gelden opnieuw strenge maatregelen voor de horeca, terwijl de meeste mensen thuis of op scholen besmet raken, in hun veilige omgeving. Waarom zijn wij dan elke keer de dupe? Wij begrijpen best dat er maatregelen moeten worden genomen tegen corona. En als we dicht moeten, kunnen we daar ook nog wel begrip voor opbrengen. Maar dan wel samen”, aldus Sigrid. Wat ze zelf misschien nog wel het allerergste vindt – en dat beseffen mensen zich misschien niet altijd even goed – is dat hele gezinnen onder deze situatie te lijden hebben. Ze weet het uit eigen ervaring als moeder van een gezin met twee kinderen in de basisschoolleeftijd. „Het is niet altijd makkelijk. We kunnen niet meer doen wat we voorheen deden. Maar we moeten door, willen we overleven.” Aly voegt er aan toe dat er in Noordoost-Friesland prachtig mooie horecabedrijven zijn. „Tot aan de laatste persconferentie ging het goed. We hebben een geweldige zomer gehad. Fryslân sprong er qua toeristen uit.” Sigrid heeft slechts één wens voor de toekomst: „Ik hoop dat we weer net zo gastvrij mogen zijn als voorheen. Dat we gewoon weer ondernemer kunnen zijn.”

Huisartsen Milou van der Spek en Bram van der Werf met op de achtergrond de doktersassistenten die het op het moment razend druk hebben.

Ook huisartsen staan onder druk

'Het **coronalontje** van patiënten wordt steeds korter'

„Dit hebben we nog nooit meegemaakt”, zeggen Milou van der Spek en Bram van der Werf van het huisartsencentrum in Dokkum. Door het toenemende aantal coronabesmettingen kunnen de huisartsen niet meer de zorg leveren zoals patiënten dat van hun gewend zijn. „Dit druist dwars tegen ons gevoel in, want wij willen maximale zorg bieden voor iedereen. Dat kan nu niet.”

Zelfs tijdens de zwaarste lockdown vorig jaar hadden de huisartsen in Dokkum het rustiger dan nu. „We worden overstelpt met telefoontjes van verontruste patiënten”, vertelt Bram. „Veel vragen gaan over de Boostervaccinatie. Mensen willen die prik graag zo snel mogelijk en vragen of ze die eerder mogen, of dat wij deze vaccinatie kunnen geven. Maar daar gaan wij niet over, daarvoor moeten mensen bij de GGD zijn.”

Ook krijgen de doktersassistenten van het huisartsencentrum veel vragen over het testen. „Mensen die luchtwegklachten hebben moeten zich eerst laten testen via de GGD, zoals de basisregels luiden. Eerder kunnen ze meestal niet bij ons langskomen. Daar is weinig begrip voor.” Sowieso merken de huisartsen dat er steeds minder begrip is voor de situatie in de zorg. „Het coronalontje wordt steeds korter. Dat mensen lang in de wacht staan vanwege de drukte wordt ook niet gewaardeerd. Onze assistentes krijgen heel wat over zich heen.”

Spreekuur afgelast

Ondertussen neemt het aantal besmettingen in Dokkum en de omliggende dorpen steeds meer toe en dat merken de huisartsen aan het aantal coronabezoeken dat ze moeten afleggen. Van der Werf: „Vooraf oudere mensen en ongevaccineerde zestig-plussers hebben hulp nodig. Omdat wij het zo druk hebben met de coronazorg hebben we één spreekuur per dag afgelast, waardoor de wachttijden voor de reguliere spreekuren nog verder oplopen. Dus niet alleen de ziekenhuizen en de IC-afdelingen hebben er last van. Ook wij.”

Van der Spek en Van der Werf benadrukken dan ook het belang van de coronamaatregelen. „Het aantal contacten moet omlaag, want de hele zorg staat onder druk. Als we zo doorgaan kunnen we in de toekomst niet garanderen dat alle patiënten geholpen worden. En dan gaat het niet alleen om kwetsbare ouderen, maar om de hele maatschappij”, stelt Van der Spek. De huisartsen voegen er aan toe dat het belang van vaccineren groot is. „Ook voor jongeren die vertrouwen op hun eigen immuunsysteem. Als je gevaccineerd bent, word

je minder ziek en ben je minder besmettelijk voor anderen.”

Veel desinformatie

Eén van de problemen tijdens deze pandemie is volgens de huisartsen dat er zoveel desinformatie is – vooral op social media – zodat mensen door de bomen het bos niet meer zien. „Sommigen twijfelen nog over de veiligheid van de vaccins, maar uit alle studies blijkt dat ernstige complicaties zeer zeldzaam zijn. Het risico op ernstige klachten door een corona-infectie is vele malen groter dan het risico op bijwerkingen van een vaccin. En doordat de besmettingscijfers in deze regio nu extreem hoog zijn, is de kans zeer groot dat je de ziekte krijgt.”

De huisartsen maken zich grote zorgen nu code zwart een reëel scenario wordt. Nu al maken ze mee dat mensen door uitgestelde zorg complicaties krijgen waar ze de rest van hun leven last van houden. „Dat is heel frustrerend”, zegt Van der Werf. Hij hoopt dat de maatregelen helpen en heeft zijn hoop gevestigd op de boosterprik. „Eén ding is zeker”, stelt Van der Spek. „De besmettingscijfers moeten omlaag, anders wordt het ons wel heel moeilijk gemaakt om ons werk goed te doen.” De huisartsen moeten er niet aan denken dat ze zouden moeten kiezen tussen welke patiënt ze wel moeten helpen en wie niet. „Laten we hopen dat het niet zo ver komt.”

Basisregels voor iedereen:

Was vaak en goed je handen

Houd 1,5 meter afstand

Blijf thuis bij klachten

en laat je direct testen

Zorg voor voldoende frisse lucht

Positief

'Als ik de baas zou zijn van het journaal, dan werd meteen het nieuws een heel stuk positiever. De hele wereld werd meteen een beetje liever, want ik negeerde alle narigheid totaal. De grote mensen op 't journaal staan vaak te zeuren. Nou ja, dat zal soms ook wel best 's nodig zijn. Maar wat ik graag op TV zou zien gebeuren, dat is nieuws waarvan je denkt: 'Ha fijn!'

Kennen jullie het nummer van Kinderen voor Kinderen nog? Voor mij is het jeugdsentiment. Elk jaar kregen mijn zussen en ik op pakjesavond de nieuwste plaat van Kinderen voor Kinderen. 'Als ik de baas zou zijn van het journaal' uit 1984 was één van mijn favorieten. Ik ben - ruim 35 jaar later - geen 'baas' van het journaal geworden, maar samen met een klein redactieteam mag ik de inhoud van de Westereender wél meebepalen. En de insteek is - ondanks de coronatijd - vergelijkbaar met de inhoud van bovenstaand liedje: positief. Niet voor niets wordt de Westereender ook wel de leukste krant van Noordoost-Friesland genoemd.

Veel verboden

Thuis proberen we onze kinderen ook positief op te voeden. Al valt dat in coronatijd niet altijd mee nu er best veel 'verboden' is. Zo verheugden ze zich in het paasweekend op de komst van hun grote nicht die bij ons zou logeren. Mijn man was echter snipverkouden dus we durfden het niet aan. Stel dat hij corona heeft... Het virus is zo besmettelijk, de gevolgen zijn dan niet te overzien. Hij stapte 's ochtends in de auto voor een test in Kollum, ik bleef thuis achter met twee teleurgestelde meisjes. Diezelfde avond kregen we de negatieve uitslag. En dat was voor ons positief nieuws.

Ommetje

De volgende dag maakten we meteen een ommetje, want dat is iets wat we dankzij coronatijd vaker doen met ons gezin. En als we hoogleraar neuropsychologie Erik Scherder mogen geloven verhoogt het maken van een wandeling de weerstand, productiviteit en creativiteit, vermindert stress en zorgt voor een beter humeur. Erik steunt ook de stichting van de onlangs overleden Bibian Mentel, Mentality Foundation. Zij kreeg van de artsen te horen dat ze nooit meer zou kunnen snowboarden nadat haar onderbeen geamputeerd moest worden. Daar dacht ze zelf anders over. Mentel veroverde bij de valide sporters op één been maar liefst drie paralympische gouden medailles.

Bibian Mentel

Haar verhaal deed me denken aan de 10-jarige Ilse Lotte uit Holwerd, die net als Bibian Mentel met recht de koningin van het optimisme mag worden genoemd. Ilse Lotte heeft botkanker en telt af tot ze alle chemokuren heeft gehad. Ze heeft ondanks haar prothese een duidelijk doel voor ogen: ze wil weer skeeleren en skateboarden. „Als alles goed gaat kan ik over twee jaar weer alles doen“, zegt Ilse Lotte. Na het interview laat ik haar woorden nog eens goed op me inwerken. Ik schaam me voor de keren dat ik het afgelopen jaar heb gedacht aan wat er allemaal niet kan in de pandemie.

Denken als kinderen

Positieve mensen als Bibian en Ilse Lotte hebben mij geleerd om juist te denken aan wat wél kan. Als volwassenen moeten we misschien meer denken als kinderen. Dan was de wereld vast meteen een beetje liever, zoals de kinderen ruim 35 jaar geleden al zongen. We moeten vooral niet te ingewikkeld denken. Zo liet onze jongste dochter van zeven jaar ons inzien hoe fijn het is om te genieten van het mooie lenteweer. „Want“, zo voegde ze er aan toe. „De sinne kinne se net ferbiede, ek al is der corona.“

Klasina van der Werf, 20 april 2021

Nieuwe behandeling long covid geeft Nanda weer hoop

Goed nieuws voor de 42-jarige Nanda Verwer-Tuinenga uit Dokkum. Zij zit al twintig maanden thuis door long covid, maar dankzij een relatief nieuwe behandeling heeft zij goede hoop op herstel. Collega's van ZML-school de Wingerd in Damwâld zamelden geld voor haar in zodat zij de behandeling kan betalen.

Nanda is al twintig jaar juf op de Wingerd, de school in Damwâld voor zeer moeilijk lerende kinderen. In november 2021 werd Nanda besmet met het coronavirus. „Ik was er niet eens heel erg ziek van, het was gewoon een vervelende griep”, vertelt Nanda. Op de afdeling waar zij werkte waren na haar nog twintig besmettingen van leerlingen en collega's, waardoor de locatie een tijdje dicht moest. „Dat was in de week voor Sinterklaas. Ik heb toen via teams nog lesgegeven, maar kreeg veel last van hoofdpijn door dat felle beeldscherm. De vrijdag voor het Sinterklaasweekend ben ik nog met een collega langs alle leerlingen gegaan om cadeautjes rond te brengen. Het jaar daarvoor was de school ook al dicht vanwege corona, dus ik vond het belangrijk om hierbij te helpen.”

'Aan het eind van de dag was ik kapot'

Op 6 december voelde Nanda zich nog steeds niet goed, maar thuisblijven van haar werk was voor haar geen optie. „Ik dacht ik probeer het gewoon, zo zit ik ook in elkaar.” Dat had ze nooit moeten doen, want voordat de leerlingen in het klaslokaal zaten zei een collega: 'Je ziet er niet uit.' „Ik dacht: hoe moet ik deze dag doorkomen? Het digibord was te fel, de geluiden van de leerlingen te hard en er waren teveel prikkels. Gelukkig had ik hulp van de onderwijsassistente. We hebben zelfs de kerstboom nog versierd. Aan het eind van de dag was ik kapot.” Het was duidelijk dat Nanda de volgende dag niet meer voor de klas kon staan. Vanuit school werd gesteld: blijf tot de kerst maar thuis. „Ik dacht, dan hoef ik drie weken niet te werken, dat kan toch niet?”

Prik van de vrijheid

Ik heb gisteren mijn tweede vaccinatie tegen het coronavirus gehad. Dat komt goed uit, want morgen gaan we op vakantie naar Italië en Frankrijk. Ik noem 'em dan ook de prik van de vrijheid. Alhoewel, de vaccinatie is pas na twee weken 'geldig' en ondertussen worden we alweer achtervolgd door de zeer besmettelijke deltavariant.

Houd het dan nooit op, vraag ik mezelf af. De coronacijfers stijgen weer in Nederland en we geven allemaal elkaar de schuld. De regering had nooit zo snel alles moeten versoepelen en de snelle stijging komt door het uitgaansgedrag van jongeren. Ik had het er met mijn man over: zouden wij 'vroeger' niet precies hetzelfde hebben gedaan? 'Waarschijnlijk wel', was onze conclusie.

Peter R. de Vries

Wat dat betreft hebben wij geluk dat onze kinderen nog jonger zijn, 9 en 7 jaar. Zij hebben denk ik nog het minst last van corona. Gisteren keek ik met ze naar het jeugdjournaal. Het nieuws werd gedomineerd door het overlijden van Peter R. de Vries en de overstromingen in Zuid-Limburg. Ik voel de onrechtvaardigheid en de machteloosheid. De stijgende cijfers van corona zijn nu het derde onderwerp. Kinderen in het jeugdjournaal maken zich zorgen of ze nog wel op vakantie kunnen gaan nu Nederland roodgekleurd is op de coronakaart.

Coronatest

'Maken jullie je ook zorgen?', vraag ik aan onze dochters. 'Nee', zeggen ze allebei. Het enige waar ze zich een beetje druk over maken is de coronatest die ze vooraf moeten doen. 'Maar', zo hadden ze laatst gehoord, 'het voelt als neuspeuteren en dat doe ik nu ook weleens, dus dan valt het wel mee', stelt de jongste. Zelf hoop ik ook dat het allemaal meevalt, dat het aantal coronapatiënten in de ziekenhuizen laag blijft, dat we 'gewoon' op vakantie kunnen, dat de vaccinaties helpen en dat er niet weer een lockdown komt. We hebben dit nog nooit eerder meegemaakt dus het blijven voorlopig vragen.

Astrazeneca

Onze oudste dochter is inmiddels alweer druk bezig met een andere vraag. 'Hoe heet de derde prinses ook alweer. De oudste heet Amalia, dan komt Alexia en die derde is ook 'iets' met een A'. We denken allemaal diep na. Opeens zegt de jongste: 'Ik weet het, Astrazeneca*?'

Klasina van der Werf, 16 juli 2021

*Het AstraZeneca-vaccin kwam in opspraak na een mogelijke link met een zeldzame vorm van trombose.

'Mijn energie is helemaal op'

Die drie weken zijn inmiddels twintig maanden geworden. Dat terwijl Nanda altijd een actieve, gezonde vrouw was, moeder van een gezin met twee kinderen, een jongen van elf jaar en een meisje van dertien. „Mijn man en ik runden het gezin als een geoliede machine, we hadden elk onze eigen taken en alles draaide als een tierelier. Door mijn ziekte kon ik in het begin niet eens meer normaal boodschappen doen, of de was opvouwen. En spontane uitjes zitten er al helemaal niet meer in. Ik kan het me nog steeds niet voorstellen, dat dit mij is overkomen”, vertelt Nanda. De laatste tijd probeerde ze de draad weer een beetje op te pakken door om de twee of drie weken bij de fruitpauze in de klas aanwezig te zijn, of even te lezen met een paar leerlingen. „Dan voel je je tenminste weer een beetje nuttig. Maar als ik een kwartier aan het werk ben geweest, moet ik daarna wel vijf dagen bijkomen. Dan heb ik hoofdpijn en is mijn energie helemaal op.”

Behandeling kan doorgaan

De maand november hing de laatste tijd als een donkere wolk boven het hoofd van Nanda. „Ik wilde mijn baan niet kwijt, daar moet ik echt niet aan denken. Mijn werk is mijn hobby!” Gelukkig is er weer hoop voor Nanda, dankzij een vrij nieuwe behandeling bij NeuroRC in Leeuwarden. Daardoor is de WIA-uitkering een halfjaar uitgesteld zodat zij na de behandeling de tijd en kans krijgt om stappen te maken in herstel. Het was eerst de vraag of ze de behandeling zou kunnen betalen, want de kosten van €11.500 worden niet vergoed door de zorgverzekering. Haar werkgever, SO Fryslân, gaf meteen aan te proberen om de helft te betalen. Toen dat rond was hebben haar collega's een crowdfundingactie opgezet waardoor de behandeling door kan gaan. Eind juni is Nanda begonnen met het

'Ik wil weer een gewoon leven leiden, want mijn leven staat al zo lang stil'

Neuroplasticiteitstraject. Daarbij worden nieuwe hersencellen en nieuwe verbindingen tussen de neuronen aangemaakt. „Ik krijg onder andere breintraining, zuurstoftherapie en moet intensief bewegen. Alle gebieden in de hersenen worden aan het werk gezet en het zenuwstelsel wordt weer in balans gebracht. In Amerika werken ze al met deze behandeling en het slagingspercentage is tachtig procent. Het is echter geen wondermiddel en ik moet er zelf wel wat voor doen. Maar ik heb er alles voor over.”

Veel van deze periode geleerd

Nanda vergelijkt haar brein nu met een gaspedaal en een rem. „Bij mij werkt de rem niet goed waardoor ik me vaak opgejaagd voel. Het voelt alsof ik altijd 'aan' sta en mijn lichaam nooit rust krijgt, dat moet ik weer leren”, legt Nanda uit. Steun heeft ze van een lotgenotengroep met wie ze al een jaar contact heeft. „Wij praten elkaar niet de put in, maar geven tips over hoe we bepaalde dingen aanpakken. We proberen elkaar vooral te stimuleren met het delen van onze geluksmomentjes. Dat kan voor de één het halen van een ijsje in een dorp zijn en voor de ander een bezoek aan de buurvrouw in de tuin. Ik merk zelf ook dat ik veel bewuster ben gaan leven. Wat dat betreft heb ik ook veel van deze periode geleerd. Zo geniet ik nu bijvoorbeeld van de prachtige papavers in onze tuin terwijl ik daar anders gewoon aan voorbij ging.”

Waar Nanda het meeste naar uitkijkt als de behandeling aanslaat? „Dat ik weer bij een voetbalwedstrijd van mijn zoon kan kijken, dat ik weer eens een dagje kan shoppen met mijn dochter en dat ik een keer spontaan uit eten kan met mijn man, zonder dat ik hoeft te denken aan de consequenties voor de rest van die week. En – last but not least- dat ik mijn werk weer kan opbouwen. Eigenlijk zijn het de 'gewone' basisdingen in het leven, maar dit is mijn ultieme doel. Ik wil weer een gewoon leven leiden, want mijn leven staat al zo lang stil...”

Thuiswerken

Thuiswerken is populairder dan ooit. Dat is wat corona ons heeft gebracht. En laten we eerlijk zijn, het heeft z'n voor- en z'n nadelen. Ik spreek heel wat mensen die nu thuis werken en het is bijzonder om te zien hoe iedereen hier op z'n eigen manier mee om gaat. Wat me opvalt: niet iedereen is een geboren thuiswerker is. En dat is nogal zacht uitgedrukt.

Zelf ben ik het wel gewend om vanachter de keukentafel mijn verhalen te schrijven. Vanaf 2013 'moest' ik al thuis werken van mijn toenmalige werkgever NDC Mediagroep. Ik weet nog dat mijn man toen tot mijn grote verbazing vroeg: 'ga je dan tussendoor ook weleens even op de bank liggen?'

Thuiswerkplek

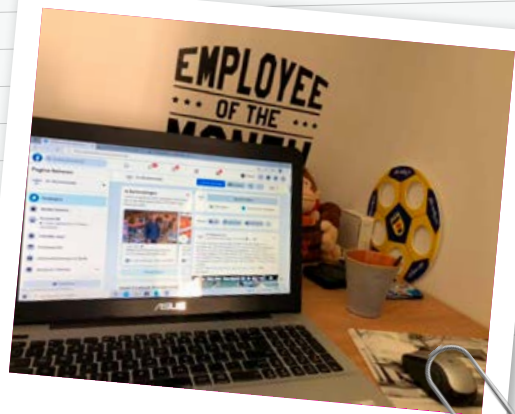
Thuis werken met kinderen in huis is niet een ideale combinatie, zo ontdekte ik al snel. Ik ben dan ook blij dat ik nu als zzp'er een eigen kantoor heb in het voormalige Rabobankgebouw in Damwâld. Toch hebben we inmiddels ook thuis weer een werkplek gecreëerd, want door corona moet mijn man ook thuis werken.

Al snel ontdekten we dat er verschillende types thuiswerkers zijn en dat niet iedereen even productief is als werk en privé door elkaar lopen. Anderen zijn juist heel gestructureerd. Ik ken bijvoorbeeld een man die netjes elke ochtend om acht uur z'n brood smeert, deze in z'n lunchbox doet en die tijdens de middagpauze stipt twaalf uur aan z'n eigen thuiswerkplek opeet.

Uitkomst

En zo is ieder mens verschillend, de één mist het sociale praatje met collega's en de ander kan zich thuis weer veel beter concentreren. Voordeel is dat thuiswerken een hoop reistijd scheelt en daardoor voor sommigen uitkomst biedt. Tegelijkertijd denk ik dat thuiswerken het afgelopen anderhalf jaar veel meer teweeg heeft gebracht achter de voordeuren dan dat de meeste mensen zullen toegeven. Zo hoorde ik deze week op een verjaardagsfeestje het verhaal van een vrouw die eindelijk weer naar kantoor in Leeuwarden mocht om te werken. „Dat is maar goed ook“, zei ze. „Als ik nog een dag langer thuis moet werken, vermoord ik mijn man...“

*Klasina van der Werf,
15 september 2021*

De 'vergeten' groep

'Jongeren vinden het moeilijk om de draad weer op te pakken'

De coronacrisis heeft een groot effect gehad op jongeren, zo blijkt uit het gedragsonderzoek 'Jongeren in tijden van corona' van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Annet Hamstra herkent dit beeld. Zij is als praktijkondersteuner huisarts GGZ Jeugd werkzaam bij zowel huisartsenpraktijk van den Bremer en Henstra in Damwâld als bij huisarts Kiers in Wâlterswâld.

Bij haar in de praktijk komen veel pubers met klachten die gerelateerd zijn aan corona. „In het begin vonden jongeren het moeilijk om de stap naar school weer te maken omdat ze zo'n lange tijd online les hebben gekregen. Ze moeten weer over een drempel heen”, vertelt Annet. Nog steeds merkt de praktijkondersteuner dat jongeren in de leeftijd van ongeveer 12 tot 18 jaar moeite hebben om de draad weer op te pakken. Annet begrijpt het wel. Door de coronacrisis kwam de wereld in één keer stil te staan. Bij jongens uitte zich dit vaak in gamen en meiden trokken zich terug. „Alle zekerheden vielen weg in een periode dat de jeugd al zo onzeker is. Het gaf hen een onveilig en onvoorspelbaar gevoel.”

Sombere gedachten

Voor sommigen bracht dit onveilige gevoel sombere gedachten met zich mee. „Volwassenen begrepen het zelf ook niet en konden geen uitleg geven over het verloop van het besmettelijke virus”, legt Annet uit. Ze ziet in deze regio meer jongeren met depressieve klachten, paniekaanvallen en slaapproblemen voorbij komen en kinderen die vastlopen op school. „Ik heb geen cijfers van voor en na de coronatijd, maar voor mijn gevoel is het aantal jongeren met klachten wel gestegen. Van collega's hoor ik ook dat er veel jongeren zijn met sociale angst, dat ze niet gemakkelijk ergens op af durven te stappen.”

Grenzeloos gedrag

Volgens Annet is er ook nog een andere groep jongeren in Noordoost-Friesland die juist het gevoel heeft dat ze alles moeten inhalen. „Sinds ze hun vrijheid

terug hebben, vertonen ze grenzeloos gedrag. Ze gebruiken alcohol en drugs en vinden dat ook nog eens heel normaal.” Uit het onderzoek blijkt dat de coronamaatregelen, zoals het sluiten van onderwijs en horeca, veel invloed hebben gehad op het dagelijks leven van jongeren. „Daardoor ontstaat scheefgroei in de ontwikkeling. Jongeren moeten opnieuw leren contact te maken met mensen en ontdekken hoe ze zich verhouden tot anderen. Over het algemeen zijn kinderen flexibel, maar er is een kwetsbare groep die een tik heeft overgehouden aan de coronatijd. Ik heb dan ook nauw contact met zorgcoördinatoren op scholen en als ze psychologische hulp nodig hebben verwijs ik jongeren door.”

Cruciale fase

Annet is ervan overtuigd dat we wel van deze coronacrisis hebben geleerd dat er meer aandacht moet komen voor de mentale gezondheid van pubers. Ze kan zich niet voorstellen dat jongeren een volgende keer weer zo lang thuis moeten blijven. „Juist in zo'n cruciale fase in hun leven. De jeugd heeft veel gemist, denk alleen al aan feesten, eindmusicals of examens. Dat kunnen ze nooit meer inhalen. Vooral bij de tweede lockdown merkte je dat jongeren geen vertrouwen meer hadden in de toekomst en dachten: Wanneer houdt dit op?”

'Ik kan me niet voorstellen dat jongeren een volgende keer weer zo lang thuis moeten blijven'

Burgemeester Klaas Agricola nog altijd emotioneel over coronatijd

'Corona hat foar in **hiel soad fertriet** soarge'

Het is 15 maart 2020. Klaas Agricola zit samen met zijn vrouw naar het journaal te kijken als hij minister Bruno Bruins van Medisch Zorg hoort zeggen dat alle eet- en drinkgelegenheden moeten sluiten vanwege corona. „Dan is der wol wat oan 'e hân”, is de eerste gedachte die er door het hoofd van Agricola speelt.

Voor zijn vrouw – Thea de Jong-Agricola - wordt de ernst van de ziekte meteen duidelijk. Zij werkt als verpleegkundige in ziekenhuis Tjongerschans in Heerenveen. Haar afdeling wordt omgetoerd tot corona-afdeling dus ze wordt meteen met de neus op de feiten gedrukt. Omdat de ziekenhuizen in Brabant de drukte niet aankunnen, worden patiënten ook naar deze afdeling vervoerd. „Foar de ferpleechkundigen wie it ek nij dus se wisten yn it begjin net hoe 't se dermei omgean moasten. Se fielden har machteleas. Minsken stoaren yn harren hannen...”

Het is even stil. De gedachte aan die tijd emotioneert Agricola nog steeds. Zijn vrouw kwam 's avonds thuis met de verhalen en vertelde soms huilend aan de keukentafel over geliefden die eerst gezond waren en door corona van het één op het andere moment afscheid van elkaar moesten nemen. „It wie hiel heftich. Foar it ferpleechkundich personeel wie it in hiel swiere tiid. Mar ek minsken yn it fersoargingstehûs hiene it swier. Minsken mochten net mear by heit en mem op besite komme. Sels as se op stjerren leinen wiene der allegearre rigels.”

Eenzame tijd

De coronacrisis had een grote impact op het maatschappelijke leven, voor jeugd, voor ouderen, voor iedereen, zo concludeert Agricola. „Der waard in soad fan minsken frege. Yn it begjin wie de ierriedigens grut, mar op in gegeven momint sloech dat om.“ Als burgervader wilde Agricola er voor iedereen zijn. Tegelijkertijd vond hij het een eenzame tijd. De sjeu van het burgmeesterschap was eraf. „Ik libbe op in eilân wylst ik wend wie om midden yn 'e mienskip te stean.“ De achttien burgemeesters van Fryslân hielden in de coronatijd wel contact met elkaar en ze werden elke week bijgepraat. „Wy hiene in soad steun oaninoar.“

Wat de burgemeester misschien nog wel het meest tegen de borst stuitte waren de reacties van mensen die zeiden: 'it stelt neat foar, it is mar in grypke.' Weten jullie wel wat jullie zeggen, dacht hij dan. Hoe mensen soms tegen elkaar tekeer gingen op social media, Agricola begrijpt het niet. „Elkenien probearre it bêste te dwaan. Ek de produsinten fan de faksins. Gjin mins reagearret itselde op de faksins, mar dat is mei de grypspuit ek sa“, stelt Agricola. Als de overheid met het instellen van de avondklok het aantal besmettingen laag probeert te houden wordt dat al gauw als 'flauwekul' bestempeld. „Mar as jo niks dogge is it ek net goed.“

Open brief

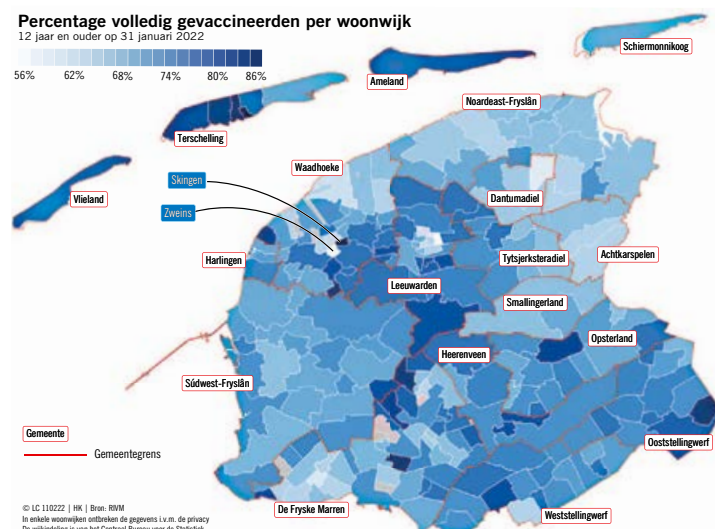
Dantumadiel had de laagste vaccinatiegraad van Fryslân. Voor burgemeester Agricola was dit de aanleiding om een open brief te schrijven aan alle inwoners van Dantumadiel. Dat het percentage in deze gemeente zo laag was heeft volgens de burgemeester te maken met de volksaard. Mensen uit deze regio hebben van nature een afkeer tegen gezag. Dat zit er nog van vroeger in. Begin 1900

hadden we hier nog plaggenhutten. De mensen waren op zichzelf aangewezen en moesten zichzelf redden. Agricola: „Yn dizze coronatid seine se: we litte Rutte en De Jonge net bepale wat wy dogge. Mar ek de it leauwen wie foar in soad ynweners in reden om har net faksinearje te litten. En dat moatte je as boargemaster respektearje, mar yn myn brief ha ik wol frege oan minsken om harren beslissing te heroverwegen.“

Beste burgemeester

Met deze brief kreeg hij nationale bekendheid. Iets wat hij gewend was, want in de coronatijd was hij ook al genomineerd voor beste burgemeester ter wereld. „Dat wie earder al. Rob Hoogland hie myn namme neamd yn in kolum yn De Telegraaf, as bêste boargemaster yn dizze coronatid. Dat wie foar my ek in ferrassing.“ Hoogland vond het opmerkelijk dat de burgemeester van Amsterdam, Femke Halsema, ook was genomineerd, omdat er in Amsterdam veel coronabesmettingen waren. Hij zag dat in Nederland Dantumadiel eruit sprong, met een laag aantal besmettingen. „Hy die it foarkommen dat ik as persoan de corona bûten ús gemeente hâld. Ik krige in hiel soad reaksjes op de

Discussie gesloten

'Prik van de vrijheid', zo heette de laatste column die ik in juli schreef voor het coronadagboek dat ik vanaf het begin van de coronacrisis heb bijgehouden. Ik had gehoopt dat het mijn laatste column zou zijn. Dat corona ons leven niet meer zou beheersen, maar helaas.

Vandaag kreeg ik drie verontrustende berichten binnen. Het begon met een telefoontje van een opdrachtgever waar ik twee verhalen voor zou schrijven. Dat hoeft niet meer, want voor de verkopers van de betreffende krant is het momenteel lastiger advertenties te verkopen. Vervolgens kreeg ik via de mail een spoedbericht van de basisschool. Drie kinderen uit de klas van mijn dochter zijn besmet met corona met als gevolg dat alle kinderen de rest van de week thuisonderwijs krijgen. Het derde bericht kwam mijn vader die volgens een zelftest corona heeft. De echte test moet dit nog uitwijzen. „Dat is net sa best“, aldus onze jongste dochter.

Steeds dichterbij

En inderdaad, het laatste bericht baart me de grootste zorgen. Gelukkig vallen de klachten (nog) mee. Ondertussen beginnen bij mij de radertjes alweer te draaien: welke interviews moet ik afzeggen of verzetten. Hoe ziet mijn agenda er de komende weken uit? Ik voel me meteen weer gestrest, hetzelfde gevoel dat ik tijdens de vorige lockdowns had komt weer naar boven. En wat betreft corona, tot nu toe zijn we de dans ontsprongen, maar ik vrees met grote vreze dat we er allemaal aan moeten geloven. Het virus komt steeds dichterbij en vooral onze regio wordt nu hard getroffen. Kortom, we zijn weer terug bij af.

Felle discussies

Maar wat ik nog het allergenste vind is de felle discussies die ontstaan tussen gevaccineerden en ongevaccineerden. In één van mijn groepsapps hadden we het er ook over, dus ik dacht, ik gooi even een luchtig onderwerp in de groep. Ik heb namelijk Sinterklaas geïnterviewd voor De Westereender en vond het wel de moeite waard om dit te vermelden, met een foto als bewijs. Dat had ik beter niet kunnen doen, want meteen ging de discussie over de kleur van de Pieten. De goedheiligman stelde tijdens het interview dat het mooie aan Sinterklaas is dat hij elk kind even belangrijk vindt en dat hij iedereen respecteert, ongeacht of iemand arm of rijk is en hoe iemand eruit ziet.

Tip van Sinterklaas

En zo is het. Sinterklaas had aan het eind van het interview overigens nog wel een tip: „Ik hoop dat ouders in deze feestmaand geen ruzie maken, alle verschillende meningen even vergeten en tot elkaar komen. Oordeel en veroordeel niet, maar geniet. Oftewel: neem een voorbeeld aan de kinderen.“ Daarmee is voor mij de discussie gesloten.

Klasina van der Werf, 9 november 2021

Maar liefst vierhonderd mensen kwamen in november 2021 naar de religieuze bijeenkomst in Wâlterswâld met als thema de Coronacrisis. Agricola: „Ik ha doe advisearre: doch it net, jimme hawwe in foarbyldfunksje. Mar it barde wol.”

nominaasje en dat fyn ik fansels moai, foaral om't Dantumadiel as lytsere gemeente no wrâldwiid wat bekendheid krige. En it wie ek wol humor. Ast no myn namme op Google yntiktst komst it noch tsjin.”

Oprjochte oandacht

In coronatijd stonden voor Klaas Agricola de drie A's voorop: aandacht, aandacht en aandacht. „En mei oandacht bedoel ik oprjochte oandacht.” Zo belde hij met de eerste coronapatiënten in de gemeente en bezocht hij samen met de Commissaris van de Koning, Arno Brok, ondernemers die het moeilijk hadden. „Guon wiene der glêd mei oan. Wy hawwe moaie petearen hân en dat waard tige wurdearre.” Nog steeds kampen mensen met de gevolgen van corona, zo weet Agricola. Kijk alleen maar naar de mensen die met long covid thuis zitten. „Dat binne faak jonge minsken dy't neat mear kinne en yn de bystân telâne komme. Oaren snappe dêr neat fan, mar it is gjin oanstellerij. Elkenien wol dochs graach meidwaan?”

De burgemeester van Dantumadiel verwacht dat dit niet de laatste keer zal zijn dat we te maken krijgen met een virus. „Minsken reizgje de hiele wrâld oer en nimme behalve moaie oantinkens ek sykten

mei nei hûs. Wy binne in tichtbefolke lân en moatte waaksaam bliuwe. Myn frou hâldt noch altyd safolle mooglik ôfstân. Sels wâskje ik faker myn hannen, mar ik skodzje minsken wol wer de hân. Ik fûn it hiel slim dat we inoar yn coronatijd gjin hân jaan koene. Sa'n hândruk seit safolle. Ek al hast in saaklik ferskil en binne de diskusjes fûl, ast inoar nei de tiid in hân joust, dan is dat in teken dat it net persoanlik bedoeld wie.”

'Doch it net'

Dat hij religieuze bijeenkomsten niet mocht verbieden vanwege de godsdienstvrijheid maakte het voor de burgemeester niet altijd even gemakkelijk. Vooral toen in de Nije Warf in Wâlterswâld in november 2021 zo'n bijeenkomst werd gehouden. „Ik ha doe advisearre: doch it net, jimme hawwe in foarbyldfunksje. Mar it barde wol.” Maar liefst vierhonderd mensen kwamen naar de bijeenkomst met als thema de Coronacrisis. De organisatoren publiceerden na afloop op social media: „Geraakt door de lezingen met oog voor de tijd waarin we leven, geknecht en voorgelogen en tegen elkaar opgezet door Mark en Hugo. Maar er is Hoop.”

In coronatijd stonden voor Klaas Agricola de drie A's voorop: aandacht, aandacht en aandacht.

19 januari 2021

Bliuw thús | Blijf thuis

Wurkje thús | Werk thuis

Behein besite | Beperk bezoek

Net fit? Lit dy teste | Niet fit? Laat je testen.

Dat is nedich om it tal besmettingen fierder nei ûnderen ta te krijen | Dat is nodig om het aantal coronabesmettingen verder te laten dalen.

#Gewoandwaan!

Kijken naar wat wél kan...

We eindigen het jaar zoals we het zijn begonnen. Met een harde lockdown waarbij alles dicht is, van kapper, tot winkels en alle horecabedrijven. En ja... ook de scholen zijn weer dicht. De schrik sloeg mij om het hart toen ik het nieuws hoorde.

Niet alleen moesten mijn man en ik voor die eerste week onze agenda's weer naast elkaar leggen en oppas regelen voor de kinderen. Het betekende ook dat we de komende weken aan huis zouden zijn gekluisterd. Sport, kapperbezoekjes, het jaarlijkse uitje naar de bioscoop en een middagje zwemmen of shoppen zit er deze kerstvakantie niet meer in.

Creativiteit

Op zo'n moment is het fijn dat je kinderen je leren relativeren. Hoe? Eigenlijk simpelweg door te kijken naar wat wél kan. Om te beginnen maakte onze oudste dochter een Adventskalender voor de hele kerstvakantie met voor elke dag een activiteit. Dat kan van alles zijn: koekjes bakken, een prank uithalen, een spelletje doen, knutselen, lezen, film kijken, gamen, zelf iets bedenken, enzovoort. Ondertussen komt de creativiteit van de kinderen deze vakantie meer dan ooit naar boven. Ze hebben zelf een kerstquiz bedacht voor eerste kerstdag, hebben hun eigen liedjes gemaakt én een eigen tijdschrift uitgebracht (voor wie een abonnement wil, het kost slechts 1 euro per maand).

Meer genieten

Na deze eerste week begin ik zelf ook relaxter te worden. Ik heb natuurlijk ook niks te klagen, want voor ons heeft de coronacrisis nog geen grote gevolgen gehad. Voor de mensen in de ziekenhuizen en de ondernemers is het het ergst. Toch sprak ik voor de krant ook met mensen uit de horeca die de moed erin houden door te kijken naar wat er wél kan, zoals tijdelijk een bijbaantje zoeken. Ook hadden ze geleerd meer te genieten van hun vrije tijd.

Zelf probeer ik dat na een druk jaar ook, meer te genieten van de momenten dat ik niks hoef. Ook daar helpen de kinderen mij weer bij. Zoals deze avond. Na een dag werken zat ik met een kopje thee op de bank toen onze jongste dochter naast me kwam zitten en spontaan haar arm om mij heen sloeg. Ik smolt. En ze had ook nog eens goed nieuws. Er komt een nieuwe film van Harry Potter, deel 9. De opnames van Harry Potter en de alles-anders-spreuk zijn deze week in Dokkum gemaakt...

Mijn motto voor 2022 wordt: meer genieten van het leven en kijken naar wat wél kan. Met dank aan Lena en Anouk.

Klasina van der Werf, 28 december 2021

'It gemis bliuwt'

Inmiddels is corona weer naar de achtergrond geraakt, al heeft de crisis blijvende littekens nagelaten bij veel gezinnen en families. „Foaral foar minsken dy't ien ferlern ha bliuwt it gemis altyd”, zegt Agricola. Ook is er binnen bepaalde families verdeeldheid ontstaan, omdat de ene zich wel wilde laten vaccineren en de ander niet. „Ik sjoch no dat minsken wer mear nei inoar ta groeie. Dat fernaam ik ferline wike mei it doarpsfeest yn 'e Westereen. Minsken binne bliid dat se inoar wer moetsje en gean oeral hinne. Foaral de jeugd ek, dy fielde harren opsletten en moat der wer út.” Wat de gemeente geleerd heeft van de coronacrisis? „Dan komst dochs al gau wer op de kommunikaasje út. Dat is sa 'n kontenerbegryp wurden. It leit altyd

oan de kommunikaasje, mar minsken hearre wat se hearre wolle. Ik fyn it foaral wichtich dat je as gemeente sa ticht mooglik by de ynweners stean bliuwe.”

'Minsken wiene der foar elkoar'

Ondanks alles kan Agricola concluderen dat de verschillen in Dantumadiel niet tot excessen hebben geleid. „Wy binne der mei syn allen goed trochhinne kaam. Nettsjinsteande dat de faksinaasjegraad hjir leech wie, wiene minsken der foar elkoar, diene se boadskippen foar inoar en holpen elkoar wêr nedich. Sa binne de minsken yn 'e Wâlden ek. En dêr bin ik grutsk op.”

Beste inwoners van Dantumadiel,

Ik maak mij zorgen. Zorgen om u, uw familie en vrienden, onze inwoners. Dantumadiel heeft de laagste vaccinatiegraad van Fryslân, en ook de meeste ziekenhuisopnames door corona in Fryslân. Dat zijn de cijfers. Maar het gaat niet om de cijfers. Achter de cijfers schuilen mensen die nu in het ziekenhuis liggen te vechten voor hun leven. Verpleegkundigen die uitgeput zijn en zich zorgen maken over dat ze straks wellicht niet iedereen meer van zorg kunnen voorzien. Maar ook mensen die lichamelijk kwetsbaar zijn en die er alles aan doen om niet geraakt te worden door het coronavirus.

Ik maak me ook zorgen om onze kinderen. Kinderen die regelmatig niet naar school kunnen vanwege besmettingen in de klas. Kinderen die beperkt worden in hun ontmoetingen met leeftijdsgenoten. Ontmoetingen die zo belangrijk zijn voor hun emotionele ontwikkeling.

En ik maak mij zorgen om onze ondernemers. Ondernemers die door de maatregelen al hard geraakt zijn en vrezen voor een nieuwe lockdown. Voor al deze mensen, misschien bent u er één van, is het nodig dat de vaccinatiegraad omhoog gaat en dat er wordt getest bij klachten. Alleen dan krijgen we samen corona onder controle en kunnen we terugkeren naar 'normaal'. Aan iedereen die ervoor heeft gekozen zich niet te vaccineren zeg ik: overweeg het nog een keer. Ik weet ook dat een deel van onze inwoners vanwege principiële redenen of anderszins hier niet voor kiest en daar heb ik respect voor. Ook daarin moeten we elkaar ruimte geven.

Mocht u nog twijfelen en heeft u behoefte aan betrouwbare informatie over het vaccineren?

Kijk dan op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-vaccinatie.

Ik wens u veel sterkte en wijsheid in deze periode. Pas goed op uzelf en op elkaar en maak eventuele twijfels bespreekbaar binnen uw gezin of bespreek ze met uw huisarts. Ik kijk uit naar de tijd dat we elkaar weer vaker fysiek kunnen ontmoeten. Als we daar nu samen ons best voor doen, dan komt dat moment eerder dichterbij. Samen komen we hier doorheen.

Klaas Agricola, Burgemeester

Kom, laten we de badjuf verdrinken

Politie en politici. Het zijn slechts een paar letters verschil. Kennelijk zorgt dat bij veel mensen voor verwarring. Want waar politici deze week besloten tot het verlengen van de strengere coronamaatregelen, reageren demonstranten hun woede af op de politie. Terwijl agenten geen enkele invloed hebben op het beleid dat in Den Haag wordt bedacht. Maar ze krijgen wel de klappen. Rotterdam, Enschede, Zwolle en zelfs in Leeuwarden. Na de aankondiging van de strengere coronamaatregelen in november, het weren van supporters in de voetbalstadions en de bekendmaking van het vuurwerkverbod sloeg de vlam flink in de pan in diverse steden. Relschoppers bekogelden agenten met stenen, zwaar vuurwerk en zelfs stoeptegels. Gefrustreerd over de inperking van hun vrijheden reageerden ze hun woede af op de politie. Want zij hadden dit bedacht. Toch?

Eeh, nee. De politie is niet degene die bij Mark Rutte aan tafel zit om te vertellen wat er moet gebeuren om de zorg te ontzien. Agenten zijn niet degenen die hebben bedacht dat er een vuurwerkverbod moet komen. Of dat supporters voortaan niet meer bij hun favoriete cluppie op de tribune mogen zitten. Agenten horen de nieuwe maatregelen net als wij pas wanneer Den Haag al lang en breed heeft besloten.

Ik sprak deze maand met agent Wisam El-Helali. Hij vluchtte ooit uit Irak naar Nederland en bouwde hier zijn leven op. Inmiddels is hij 12,5 jaar agent in Den Haag. Vol trots vertelde hij over z'n werk, over z'n collega's en over z'n vriendin. Of zoals hij haar zelf glunderend noemde: 'zijn partner in crime'. Ik smolt toen ik zijn verliefde enthousiasme zag waarmee hij over haar sprak. Deze zorgzame man staat tijdens een coronademonstratie in z'n politieuniform tegenover een op hol geslagen horde relschoppers. Gewoon een mens net als jij en ik die hoopt aan het einde van zijn dienst weer veilig naar huis te kunnen. Iemand die zelf ook last heeft van de coronamaatregelen en wellicht met oud en nieuw dolgraag vuurwerk had afgestoken. Maar nu als schuldige met nitraatbommen wordt bekogeld alsof hij de duivel is. Het maakt me woest.

Al sinds de allereerste lockdown moeten onze agenten het ontgelden. Waar we allemaal meeleven en applaudisseren voor de zorgmedewerkers vergeten we de politie. Want ook zij draaien overuren. Ook zij staan in de frontlinie waar ze keer op keer de strijd aangaan met gewelddadige demonstranten om de veiligheid van burgers te beschermen. Zonder dat ze ook maar enige invloed hebben op het beleid moeten ze keer op keer de klappen opvangen. Dat slaat toch werkelijk nergens op. Het is alsof we de badjuf verdrinken omdat zij bedacht zou hebben dat je voor je zwemdiploma een aantal meters onder water moet zwemmen. Alsof we de rijinstructeur lynchen omdat hij de bedenker is van ingewikkelde bijzondere verrichtingen. Alsof we de kassière kielhalen omdat zij de sigaretten zo duur maakt. Stuk voor stuk onzinnige voorbeelden, maar wel precies wat we doen met onze agenten. We reageren onze woede af op mensen die niets met het beleid te maken hebben en hun werk zo goed mogelijk proberen te doen.

Ik roep niet op om nu met z'n allen naar Den Haag te gaan om demissionair premier Mark Rutte of minister Hugo de Jonge een pak slaag te geven. Ik roep op om net even iets verder na te denken voordat je straks op oudejaarsdag een nitraat aansteekt en richting een politiebusje gooit. Want jij bent heus niet de enige die baalt van de maatregelen. Die zich verheugde op oud en nieuw. Die de voetbalwedstrijden van z'n kinderen of cluppie moet missen. We zitten met z'n allen in hetzelfde schuitje. Achter ieder politieuniform zit een mens. Iemand die wellicht net zo hard baalt als jij, maar het hoofd koel houdt en gewoon z'n werk doet. Precies dát zouden we allemaal moeten doen.

Nynke van der Zee, 15 december 2021

Burgemeester Johannes Kramer van Noardeast-Fryslân blikt terug:

'It wie in ûnwerklike sfear'

Zondagmiddag 15 maart 2020 loopt Johannes Kramer over straat. De regering heeft een paar uur eerder aangekondigd dat alle restaurants om 18:00 uur dicht moeten. „Ik seach dat der noch minsken sieten te iten en dy moasten letterlik harren foarke dellizze”, vertelt Kramer die niet veel later met een winkelier praat die net zijn producten had ingekocht. „Hy wie bang dat it him de kop kostje soe, no't er syn spul net kwyt koe. It wie in ûnwerklike sfear.”

Voor Kramer zelf was het een bijzondere start van zijn nieuwe carrière. Op 1 januari 2020 begon hij als burgemeester van de gemeente Noardeast-Fryslân. Hij was nog maar net geïnstalleerd toen de coronacrisis uitbrak. „Yn it begjin tinkst, hoe komt dit? Bysûnder wie de ienriedigens by de minsken.” Zelf verhuisde hij in die periode met zijn vrouw en vier kinderen van Sibrandabuorren naar Dokkum. „De bern wiene noch mar krekt nei skoalle doe't de lockdown yngie. Ynienen sieten we mei ús seizen thús. Eins wie dat wol spesjaal. Elk die syn wurk op syn eigen keamer, wy giene mei-inoar lunchen en jûns sieten we smûk by inoar. We krigen ek noch in hûntsje dus wy ha ús wol fernuvere.”

It goeie foarbyld

Privé gezien kijkt Kramer terug op een gezellige tijd, maar de wereld daarbuiten was anders. „It wie myn bedoeling om as nije boargemaster ferbining te meitsjen mei de minsken, mar alle doarpsbesites foelen yn it wetter. As boargemaster moast ik wol it goeie foarbyld jaan.” Met een vrouw die in de zorg – op de longafdeling – werkt vond hij het niet moeilijk om zich aan de regels te houden. Maar soms kwam hij in lastige situaties terecht. Zoals die keer dat in een interview in Trouw stond dat hij een afspraak met een kapper had. „Mar dat wie in ôfspraak om oer de gefolgen fan de lockdown foar syn saken te praten, net om te knippen.” Sommige lezers trokken een andere conclusie en raadsleden trokken aan de bel.

Wêer de horeca

Met een dubbel gevoel keek ik gisteren naar de persconferentie over het coronavirus.

De laatste tijd keek ik nooit meer omdat al het nieuws vooraf toch al was uitgelekt, maar ik was deze keer wel benieuwd hoe de nieuwe minister van Volksgezondheid, Ernst Kuipers, het er vanaf zou brengen.

Waar het op neer komt: Er zijn meer coronabesmettingen dan ooit door de omikronvariant, maar dit virus is minder ziekmakend waardoor de intensive care niet overspoeld wordt met patiënten. Daar komt bij dat er enorme weerstand vanuit alle sectoren is over deze lockdown met als gevolg dat het kabinet de strenge regels versoepelt. Net zo snel als de winkels voor de kerstvakantie dicht gingen, mogen ze nu plotseling weer open. Ook de sportscholen, kappers en het hoger onderwijs gaan weer open. Hartstikke mooi! Maar... de horeca moet de deuren wêér dicht houden. Voor de kerstvakantie had ik nog een interview met horecaondernemers uit deze regio. Zij zaten er toen al echt doorheen. Hoe moeten zij zich nu voelen?

Slapeloze nachten

„We moeten verder”, zei voorzitter Sigrid Hoekstra van de Koninklijke Horeca Nederland – afdeling Noordoost-Friesland tegen mij. Ze gaf toe dat ze er net als haar collega's slapeloze nachten van heeft. „Je moet niet vergeten dat horecaondernemers hun vaste lasten wel moeten betalen. Onder de streep moet er al bijna twee jaar lang geld bij. Velen hebben hun privégeduld in de onderneming gestoken, een extra hypotheek aangevraagd of uitstel van de belastingdienst gekregen. Maar dat moet straks wel weer terugbetaald worden. De schulden lopen op en de vraag is: hoe lang gaat dit nog door?”

Sámen doen

De regels gelden tot 25 januari hoorde ik Mark Rutte gisteren zeggen. Ik hoop dat ze het zolang nog volhouden en denk aan wat Sigrid tegen mij zei tijdens het interview: „De regering heeft altijd gezegd, we moeten dit sámen doen. Uit de laatste RIVM-cijfers blijkt dat maar 2,9 procent van de coronabesmettingen uit de horeca komt. Toch gelden opnieuw strenge maatregelen voor de horeca, terwijl de meeste mensen thuis of op scholen besmet raken, in hun veilige omgeving. Waarom zijn wij dan elke keer de dupe? Wij begrijpen best dat er maatregelen moeten worden genomen tegen corona. En als we dicht moeten kunnen we daar ook nog wel begrip voor opbrengen. Maar dan wel sámen.”

Relativeren

Ernst Kuipers heeft het slotwoord tijdens de persconferentie. „We moeten leren leven met het virus en dus hebben we een lange termijnperspectief nodig. Het is een gezamenlijk probleem dat we gezamenlijk moeten oplossen”, hoor ik hem zeggen. Gezamenlijk. Zo zal het voor de horecaondernemers opnieuw niet voelen. Ik denk aan Melle Prins van Old Dutch die deze week in een emotioneel filmpje eerlijk toefat dat hij er mentaal helemaal doorheen zit. Ik denk aan Sigrid Hoekstra die vertelde dat ze het nog het ergste vindt voor haar gezin. Ze is, net als ik, moeder van twee kinderen in de basisschoollleeftijd. Ik hoop dat de kinderen hun er tegelijkertijd ook doorheen slepen, want kinderen helpen je soms zo heerlijk relativeren.

Terwijl ik denk aan de horecaondernemers en de mensen die in de cultuursector werken geeft onze dochter haar eigen visie op de persconferentie. „Ik fûn Hugo de Jonge leuker, want dy hat hier.”

Klasina van der Werf, 15 januari 2022

Rol van burgervader

Als burgemeester vond Kramer het vooral belangrijk om zijn rol als burgervader goed te vervullen. „Ik woe minsken hâldfêst biede. Dat haw ik foaral dien oan 'e hân fan fideoboadskippen.“ Ondertussen hield hij zich bezig met het uitzoeken van de regels: wat mocht wel en wat niet. Toen de eerste coronagevallen in de gemeente Noardeast-Fryslân bekend waren belde hij de familieleden persoonlijk op. Bijzonder was ook dat het hele ambtelijke apparaat in één keer thuis zat. „Dat wie bizar, in hiele gewaarwurding.“ Toch begon op een gegeven moment de gewenning er in te sluipen bij de inwoners. Eerst was iedereen vastberaden zich aan de regels te houden, maar gedurende de maanden verstreken veranderde dat. Er ontstond een tweedeling.

Regels naleven

Aan de ene kant kreeg de burgemeester verhalen te horen over 'een buurman' die zich niet aan de regels hield, aan de andere kant gingen inwoners juist makkelijker met de regels om. Toen de avondklok werd ingesteld vroegen mensen zich af: wat voegt dit toe? „Mar wy moasten der wol foar soargje dat minsken har deroan holden en dit ek útdrage. Ek wat de mûlkapkeplicht oanbelanget moasten we solidêr bliuwe. Ik ha in kear ien oansprutsen yn de supermerk dy 't gjin mûlkapke op hie. Ik sei: ast it net foar dysels dochst, doch it dan foar oaren.“ In het begin waren de gemeenten op lokaal niveau zelf verantwoordelijk voor de regels, maar op een gegeven moment werd dit centraal aangestuurd. „Dêrtroch wie der minder each foar hoe't regels foelen yn de mienskip, lykas de QR-codes.“

Johannes Kramer vond de vaccinaties heel belangrijk en zette zich in voor test- en vaccinatielocaties in zijn gemeente. Wel merkte hij dat het draagvlak voor de zogenaamde coronapas snel afnam. „It

'It belangrykste dat wy leard ha fan dizze coronakrisis is dat wy de maatregels better útlizze moatte, ynklusyf it nut en de needsaak derfan'

belangrykste dat wy leard ha fan dizze coronakrisis is dat wy de maatregels better útlizze moatte, ynklusyf it nut en de needsaak derfan. It wie in deadlike sykte en foaral oan dy earste farianten binne in protte minsken ferstoarn. Strange maatregels wiene nedich, mar do moastst it wol útlizze kinne.“

'Dat sit my noch dwers'

Evenementen als de Admiraliteitsdagen, de Kerstfair en dorpsfeesten gingen niet door, om besmettingen te voorkomen. Het meeste spijt heeft Kramer van de beslissing die hij heeft genomen over een uitvaart. Een jonge man was overleden aan de gevolgen van kanker en de vraag was of de afscheidsdienst bij de voetbalvereniging kon worden gehouden. Het advies van de GGD was: 'it kin net'. „Dat advys ha ik doe oernommen. Dat sit my no noch altyd dwers. Hie dat net oars kinnen, freegje ik my ôf.“

Wat het volgens de burgemeester lastig maakte in coronatijd was dat veel mensen niet merkten dat de pandemie er was. „It wie itselde gefoel dat minsken

Op 10 april 2020 bracht burgemeester Kramer een bos bloemen bij de 109-jarige Eelke Bakker uit Dokkum. Als 9-jarige jongen overleefde hij de Spaanse griep. Kramer bezocht de oudste man van Nederland om hem in de coronatijd een hart onder de riem te steken. De heer Bakker is een maand later overleden.

Wat een vreemde tijd...

'We hebben onze vrijheid weer terug'. Vanaf vandaag geldt de verplichte afstand van 1,5 meter niet meer, ook hoeven we het coronatoegangsbewijs niet meer te laten zien bij restaurants, bioscopen en musea en mondkapjes zijn niet meer verplicht. Corona is een 'griepje' geworden en laten we hopen dat er geen ergere varianten meer komen zodat al die coronamaatregelen en lockdowns ook in de toekomst niet meer nodig zijn.

Het is bijna twee jaar geleden dat ik mijn eerste column over corona 'Verplicht vrij' schreef. Ik begon met de woorden: 'Wat een vreemde tijd'. Al die tijd heb ik uitgekeken naar het schrijven van mijn laatste column over corona, maar het duurde langer dan ik had verwacht. Vandaag is het zover, denk ik. We hebben onze vrijheid terug, hoor ik veel mensen – vooral op social media – zeggen. Maar zijn we onze vrijheid ooit kwijt geweest? Voor mij voelt dat niet zo.

Oekraïne

Terwijl ik dit schrijf wordt er heftig gevochten in Oekraïne. Er worden op allerlei plekken bommen gegooid, overal zijn explosies. Gisteren begon Rusland een oorlog door Oekraïne binnen te vallen. „Ik had nooit verwacht dat dit ons zou overkomen“, hoorde ik één van de inwoners gisteren in het journaal zeggen. Die mensen kunnen pas écht zeggen dat ze hun vrijheid kwijt zijn geraakt. „Waarom?“, vroegen onze kinderen toen we gisteren naar het jeugdjournaal keken. Dat is niet eens uit te leggen. Omdat één persoon zijn zin niet krijgt.

Onschuldige mensen

Vorig jaar schreef ik een kinderboek over de oorlog in de regio Noordoost-Friesland. Het viel mij op dat veel kinderen, maar ook volwassenen niet weten wat hier is gebeurd tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dat onschuldige mensen gewoon werden vermoord, nergens om, alleen omdat ze joods waren of in het verzet zaten.

Dubbel

Tijdens de pandemie vergeleken sommige mensen deze coronatijd met de oorlog. Dat mogen mensen best doen. Maar als je je er goed in verdiept dan zie je dat het niet te vergelijken is. Ik wil corona absoluut niet bagatelliseren, want er zijn veel mensen overleden en het ergste is dat sommigen niet eens afscheid van elkaar hebben kunnen nemen. Ook ondernemers zijn er aan onderdoor gegaan. Maar om te zeggen dat we nu onze vrijheid terug hebben, dat voelt dubbel. Ik had twee jaar geleden niet verwacht dat ik mijn 'laatste' column voor mijn coronadagboek zou eindigen met dezelfde woorden waarmee ik begon.
Wat een vreemde tijd...

Klasina van der Werf, 25 februari 2022

yn Frankryk yn de winter fan 1940 hiene: se sizze dat it oarloch is, mar we fernimme it net. Allinnich de minsken mei coronapasjinten yn harren fermiddens hiene yn de gaten hoe slim de sykte wie. Oaren tochten: wêr doch ik it foar?" Het vertrouwen in de overheid verdween daardoor ook en dit gevoel is er nog steeds, mede door de stikstofcrisis. Toch viel het in Noardeast-Fryslân mee omdat mensen in deze gemeente over het algemeen gezagsgetrouw zijn, zo stelt de burgemeester. „Omkearde flaggen seachst hjir minder as yn de rest fan Nederlân.”

Verborgen leed

Het onzichtbare virus bracht ook verborgen leed met zich mee. Zo merkte de burgemeester dat alleenstaanden en studenten het moeilijk hadden. „Hja sieten allinne op har keamer. Noch hieltyd binne der minsken dy't hjir psychyske klachten oan oerholden hawwe. Se ha echt in knau fan de coronatiid krigen. Dat ha wy net altyd goed yn 'e gaten.” Positieve effecten waren er ook, concludeert de burgemeester. Zo ontdekten steeds meer toeristen de regio Noordoost-Friesland. „Se koene net nei Spanje dus hierden se in Bêd and Breakfast yn Ie of Mitselwier. Noch hieltyd witte toeristen dizze regio te finen.”

Begin november 2021 werd de burgemeester van Noardeast-Fryslân zelf gevelde door het virus waardoor hij verplicht thuis moest blijven. „Dit stie sels foarop de regiopagina fan de Ljouwerter krante”, lacht Kramer. Zijn zoon was eveneens besmet. „Wy hienen it net sa slim en ha de hiele wike Disneyfilms sjoen.” Eenmaal uit de sprookjeswereld werd hij meteen weer met de neus op de feiten gedrukt. De sfeer werd – als gevolg van de coronamaatregelen

Dan denk je dat je overal aan gedacht hebt... Dit bericht werd de meest gelikte tweet van Johannes Kramer.

– grimmiger met als dieptepunt de jaarwisseling van 2021-2022 die in de gemeente Noardeast-Fryslân in vijf dorpen uitliep op ongeregelheden. „Dêrby is stevich knokt. Je koene fernimme dat minsken gjin útladklep mear hiene. Se mochten gjin fjoerwurk en gjin feest. Se hiene har nocht.”

Mondkapjes

Als maatschappij zijn we door de coronaperiode met de neus op de feiten gedrukt. „Dizze epidemy hoecht net de lêste te wêzen, mar as it wer bart moatte wy soarchfâldiger wêze.” Nu de crisis voorbij is, gaat iedereen weer door met het 'gewone' leven. Het enige dat de burgemeester nog concreet aan corona herinnert zijn de mondkapjes. „Ik moast earst wol wenne dat dy net mear ophoegde as ik in winkel ynrûn. Lêst fûn ik noch in mûlkapke yn myn binnenbûse en doe tocht ik wêr even werom oan dy tiid. Eins fielt it as ien grut gat. It wie in frjemde perioade yn ús libben.”

Toch nog corona

Het is inmiddels ruim 2,5 jaar geleden dat ik voor het eerst een column schreef over corona. Vele columns volgden over hoe wij deze periode hebben ervaren. Toch hadden we zelf nog nooit corona gehad. Tot nu.

Twee weken geleden kreeg ik koorts en de volgende dag had ik keelpijn en last van hoestbuien. Aangezien ik een drukke week voor de boeg had met veel afspraken, deed ik voor de zekerheid een zelftest, maar deze was negatief. Dus ik dacht, dan is het geen corona.

Totdat mijn man in het weekend ook ziek werd en voor de zekerheid ook maar een test deed. Hij bleek wel corona te hebben dus voor de zekerheid deed ik nogmaals een test en de kinderen ook. Weer geen corona. „Volgens mij ben ik immuun voor corona“, concludeerde ik nog.

Dun streepje

De volgende dag tijdens het ontbijt bekeek onze oudste dochter mijn test nogmaals en ontdekte toch nog een dun streepje die op corona duidde. Voor de zekerheid deden we alle drie nóg een test en wat bleek? Onze jongste dochter en ik hadden toch corona. De oudste niet, tot haar spijt, want zij was nu de enige die naar school moest.

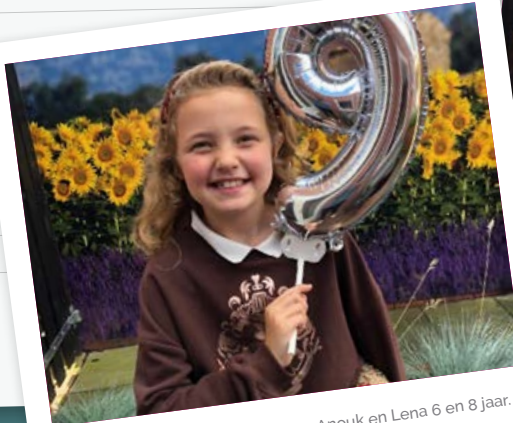
Klachten

's Middags kwam ook de oudste met klachten thuis. Ze was erg moe. 's Nachts kreeg ze koorts en moest ze overgeven en ook haar test wees nu uit dat ze besmet was met het virus. We bleven met z'n vieren verplicht thuis, het voelde weer even als in die eerste weken, maart 2020. Het toeval wilde dat onze dochters deze week allebei jarig waren. De traktaties stonden zelfs al klaar. Het werd een verjaardag zonder visite, wel met taart en cadeaus. Eigenlijk best relaxed.

On hold

Voor het eerst sinds de laatste lockdown was corona weer even in ons leven. Toch is de situatie nu duidelijk anders. Corona is voor mijn gevoel echt een 'griepje' geworden, een griep waarbij je wat langer thuis blijft dan normaal om besmettingen te voorkomen. We stonden even op 'on hold', maar laten we eerlijk zijn, in een wereld waarin we wederom rennen, vliegen en draven is dat af en toe helemaal niet zo erg.

Klasina van der Werf, 3 oktober 2022

Toen de coronacrisis begon waren Anouk en Lena 6 en 8 jaar.

Nu, aan het eind van de pandemie 9 en 11.

in oar helpe machteloos *SOLIDARITEIT*
dagelijkse ritme zo graag naar school

even willen knuffelen' **familie niet op bezoek**
ANDERHALVE METER **emoties uiten**
wat er echt toe doet **creativiteit**

Quarantaine **hoe gaat het echt met ons?**

op afstand oplossingen **trouw** mondmaskerproject
Eenzaamheid *ONLINE-BESTELLINGEN*

Uitvaarten in coronacrisis kansen voor de toekomst
POSITIEVE FLOW gastvrouw, dokter en politie in één

Evenementen **die afstand in de klas**

Steeds meer campers *ONVERGETELIJK JAAR*
toeristen Heimwee ontsmettingspalen

de reisbranche *WEER ERGENS NAAR UITKIJKEN*

'oars as oars' Wy litte ús net op de kop skite

Vuurwerkverbod **gescheiden door corona**

hartverwarmend **ferlet fan fermaak** **lockdown**

WE BLIJVEN STRIJDBAAR **We krijgen veel steun**

positief blijven? niet zomaar een griepje

'Dit mei wol yn 'e krante' De Strijders

kansen zien **De impact** angst in hun ogen

'GA NAAR BUITEN' **gezelligheid**

overleeft corona een bevrijding **Corona-uitbraak**

onze redding *DE DRUPPEL* **coronalontje**

long covid **Jongeren** hiel soad fertriet

En doe wie der corona...

Verhalen en columns over de pandemie
in Noordoost-Friesland 2020-2023

En doe wie der corona...

Dit is een zin die de redactie van De Westereender – de lokale krant die in heel Noord-oost-Friesland verschijnt – tijdens de coronacrisis vaak gehoord heeft. Het onbekende virus hield de hele wereld vanaf 2020 plotseling in z'n greep, ook de inwoners van Noord-oost-Friesland. Voor de redactie was dit de aanleiding om zoveel mogelijk mensen uit de regio te interviewen over hoe zij deze periode beleefden.

Zowel zorgmedewerkers, (horeca)ondernemers en leerkrachten als een uitvaartverzorger, examenkandidaat en vele anderen komen aan het woord. Als rode draad lopen de columns van onder andere Klasina van der Werf, Nynke van der Zee en Johannes van Kammen door het boek heen. Bijzonder is dat de verhalen allemaal in de coronatijd zijn geschreven, op het moment dat we nog niet wisten hoe de afloop zou zijn.

Ook een verhaal over long covid en de gevolgen die corona in 2023 nog voor jongeren heeft ontbreken niet. Tot slot blikken burgemeester Klaas Agricola van de gemeente Dantumadiel en burgemeester Johannes Kramer van de gemeente Noardeast-Fryslân terug op deze bijzondere tijd en vertellen ze wat zij ervan geleerd hebben.

Dit boek is bedoeld als dank voor de mensen in de zorg, maar ook om gedupeerden en alle mensen die een dierbare hebben verloren aan corona een hart onder de riem te steken. Bovendien is het een historisch document dat bij het Streekargyf Noardoast-Fryslân bewaard blijft voor de toekomst zodat we deze coronaperiode en alles wat daar bij komt kijken een tastbare plek in de geschiedenis kunnen geven.